



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 10 Οκτωβρίου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 683

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Το μετέωρο βήμα του Νίκου για το 2023



Πρωτοκλασάτα στελέχη της κυβέρνησης και του Δημοκρατικού Συναγερμού δείχνουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου ως υποψήφιο πρόεδρο για το 2023. Μία κίνηση που θεωρείται και ως μορφή πίεσης, με τις ευλογίες του συναγερμικού προέδρου, προς τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη, να ξεκαθαρίσει τις προθέσεις του για τις προεδρικές εκλογές. **Σελ. 9**

ΕΔΕΚ

Ενας πολιτικός αρχηγός χωρίς κόμμα

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος είχε αναλάβει την ΕΔΕΚ τον Μάρτιο του 2015, θέλοντας να αφήσει τη δική του σφραγίδα. Σήμερα, η εσωστρέφεια ξεπερνά κάθε προηγούμενο με τον πρόεδρο της ΕΔΕΚ να απομονώνεται από όλους. **Σελ. 10**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Ανοιξαν «παραθυράκι» τα Pandora Papers

Οι Βρυξέλλες ανοίγουν πλέον θέμα μετά τις αποκλύψεις των Pandora Papers, καθώς κράτη μέλη δεν έχουν κλείσει ακόμα τα παραθυράκια και τις καμαρόπορτες που επιτρέπουν σε αυτές τις πρακτικές να συνεχίζονται. **Σελ. 16**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΑΥ

Ισχύει η αύξηση των δαπανών ΓεΣΥ

Απάντηση στις ανησυχίες που εκφράζονται για τα οικονομικά του ΓεΣΥ δίνει ο Ανδρέας Παπακωνσταντίνου. Ο διευθυντής του ΟΑΥ εξηγεί τους λόγους για τις παρεκκλίσεις και εκτιμά τότε θα επέλθει ισοσκελισμός των προϋπολογισμών. **Σελ. 16**

ΕΛΛΑΔΑ

Ποιος βρίσκεται τελικά στα δεξιά

Η διαγραφή του Κωνσταντίνου Μπογδάνου από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας πυροδότησε συζητήσεις για το τι συμβαίνει στα δεξιά της κυβέρνησης όσο και για τις «φυλές» που συναποτελούν διαχρονικά τη Ν.Δ. **Σελ. 18**

Οι προκλήσεις βυθίζουν τον Eastmed

Ο εξαναγκασμός του «Nautical Geo» να βάλει φρένο στις εργασίες στην ΑΟΖ απειλεί να ναυαγήσει τον αγωγό Φ.Α.

Τετελεσμένα που ξεπερνούν τις προκλήσεις εντός της κυπριακής ΑΟΖ, προσπαθεί να δημιουργήσει η Τουρκία με τις σοβαρές παρενοχλήσεις στο «Nautical Geo» που έχει προγραμματισμένες εργασίες για τον αγωγό

Φ.Α. EastMed. Η παρατεταμένη απραξία του ερευνητικού σκάφους ανοικτά της Λάρνακας, με άγνωστο εάν θα πραγματοποιήσει τελικά τις εργασίες, θα αποτελέσει ένα δυνατό πλήγμα στο μεγαλεπήβολο ενεργειακό

έργο της Αν. Μεσογείου, με την υποστήριξη της Ε.Ε., των ΗΠΑ, της τριμερούς συνεργασίας Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ και της Ιταλίας. Οι ανησυχίες που εκφράζονται ενισχύουν τις φωνές εκείνες που χαρακτήριζαν

εξαρχής το έργο υπερβολικά φιλόδοξο και μη υλοποιήσιμο. Ωστόσο, η απουσία ουσιαστικής αντίδρασης από τα ενδιαφερόμενα μέρη δημιουργεί εύλογους προβληματισμούς για ναυαγίο του έργου. **Σελ. 4**

Τα ενοίκια παίρνουν την ανηφόρα στην Ευρώπη



Η εκτόξευση των ενοικίων σε ολόκληρη την Ευρώπη είναι πλέον ένα υπαρκτό και οξύ πρόβλημα. Οι συνθήκες της πανδημίας καθιστούν λιγότερο ελκυστικά τα κτίρια γραφείων και καταστημάτων, στρέφοντας το ενδιαφέρον στην κατοικία –κάτι που θα ήταν ευπρόσδεκτο εάν δεν οδηγούσε σε αυξήσεις ενοικίων τέτοιες που να καθιστούν τη στέγη απλήσιστη. Η μαζική είσοδος θεσμικών επενδυτών στην αγορά κατοικίας υπαγορεύτηκε και από την αναζήτηση αποδοτικότερων επενδύσεων, σε μια εποχή που τα επιτόκια παραμένουν μηδενικά και τα κρατικά ομόλογα δίνουν μάλλον «βαρετέες» αποδόσεις. Στη φωτογραφία κάτοικοι του Άμστερνταμ διαδηλώνουν εναντίον της ακριβής στέγης και των υψηλών ενοικίων. **Σελ. 22**

Για βάσεις με ΗΠΑ και μετά Λιβύη

Ποιοι οι διπλωματικοί στόχοι

Ο πρώτος βασικός στόχος της ελληνικής διπλωματίας είναι η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας. Ο δεύτερος είναι η περαιτέρω εμπλοκή της Ελλάδας σε όλες τις περιφερειακές συζητήσεις. **Σελ. 19**

Επενδύσεις 45 εκατ. στο χαλούμι

Στην αγορά διοχετεύεται το υφιστάμενο στοκ με επάρκεια 2 μηνών

Σημαντικές επενδύσεις γίνονται για το χαλούμι. Ανοίγματα πέραν των 45 εκατ. σε φάρμες και γαλακτοκομεία. Και όλα αυτά την ώρα που δεν ξεκίνησαν οι τυροκόμοι να παράγουν το χαλούμι στην βάση των προνοιών του ευρωπαϊκού κανονισμού για ΠΟΠ. Στην αγορά εξακολουθεί να διοχετεύεται το υφιστάμενο στοκ, οι ποσότητες

του οποίου έχουν επάρκεια δύο μηνών. Οι επενδύσεις για ανέγερση νέων ή επέκταση και αναβάθμιση υποστατικών αιγοπροβάτων, ανέρχονται γύρω στα 5,5 εκατ. ευρώ. Επενδύσεις 15 εκατ. καταγράφονται και στον τομέα των τυροκομείων. Ανοίγματα και από τις ελληνικές εταιρείες Δωδώνη και Olympos. **Οικονομική, σελ. 3**

ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Λίστα επιλογών για μέτρα κατά της Τουρκίας

«Λίστα επιλογών» για συζήτηση ενδεχόμενων μέτρων κατά της Τουρκίας προσανατολίζεται να ζητήσει η Λευκωσία από την Ε.Ε. σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μετά τη νέα πειρατική ενέργεια κατά του ερευνητικού πλοίου «Nautical Geo», καθώς και την εμμονή υλοποίησης του σχεδιασμού Ερντογάν στην περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου. **Σελ. 5**

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Το νέο βιβλίο του Αλ. Παπαχελά

Το βιβλίο «Στο Σκοτεινό Δωμάτιο» του Αλέξη Παπαχελά περιέχει ντοκουμέντα που αποκαλύπτονται για πρώτη φορά και περιγράφει με έγγραφα την εμμονή του χουντικού κατεστημένου με την Κύπρο. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η επωνυμία

Η υπόθεση με τα Pandora Papers, σε κάθε περίπτωση, προκάλεσε το κοινό αίσθημα των πολιτών, όταν είδαν να συμπεριλαμβάνεται το όνομα της χώρας τους διά του δικηγορικού γραφείου που φέρει το όνομα του προέδρου της Δημοκρατίας. Μπορεί ο κ. Αναστασιάδης να απορρίπτει οποιαδήποτε εμπλοκή του με παράνομες δραστηριότητες, και ότι από το 1997 ουδεμία σχέση έχει με το γραφείο που φέρει το όνομά του, ωστόσο θα πρέπει να κάνει πλέον το αυτονόητο, να απαιτήσει από τους ιδιοκτήτες του γραφείου να αλλάξουν την επωνυμία του. Τόσο ο Καίσαρ, όσο και η σύζυγός του, και άπανα η οικογένειά του, δεν οφείλουν να είναι απλώς τίμιοι, πρέπει και να φαίνονται τίμιοι.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΙΝΕΜΑ

Ενα τοπόσημο ξαναζει στην Αθήνα

Επειτα από σχεδόν δύο δεκαετίες σιωπής, ο θερινός κινηματογράφος -σύμβολο της πλατείας Αμερικής Αθηνών, επαναλειτούργησε. Πολλοί από τους θεατές εκτιμούν ότι θα συμβάλει στην αναβίωση της περιοχής. **Ζωή, σελ. 1**



ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΘΟΚ στην «Κ»

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΘΟΚ Σάββας Κυριακίδης μιλάει στην «Κ» για τον Οργανισμό, τις δράσεις του και για την αποστολή του. «Να παραμείνει ο ΘΟΚ ένα μεγάλο θέατρο». **Ζωή, σελ. 8**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

50 χρόνια από τον θάνατο του Γ. Σεφέρη

Αφιέρωμα της «Κ» στον νομπελίστα ποιητή Γιώργο Σεφέρη με αφορμή τα 50 χρόνια από τον θάνατό του. Διαφορετικές φωνές, διαφορετικές μνήμες και διαφορετικές προοπτικές στο μέλλον βρίσκουν εντέλει εδώ μια κοινή στέγη. **Ζωή, σελ. 4, 5**



ZENITH
THE FUTURE SINCE 1865

DEFY
INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Black Monday

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, νύχτωσε κι αισθάνομαι το σκοτάδι να με πνίγει. Δίχως να το καλοσκεφτώ, πήρα τηλέφωνο τον ακατανόμαστο που κάνει καριέρα με το όνομά μου... «Πνίγομαι» ψέλλισα. «Γιατί δεν καταγράφετε τις σκέψεις σας στο χαρτί;» πρότεινε εκείνος. «Είναι σκληρό για μια γυναίκα να 'ναι μόνη», απάντησα θαρρετά. «Αυτό όμως δεν είναι δικό σας, κυρία Ουίλσον». Κεριά και λιβάνια ήθελα να του πω, πλην όμως συγκρατήθηκα καθότι κυρία. «Η πλήξη είναι ετεροθαλής αδελφή του γήρατος» είπα, με την αυτοπεποίθηση της γυναίκας που έχει διανύσει τα χιλιόμετρα της στη ζωή. Όταν ο ιστορικός του μέλλοντος καταγράψει όσα τρομακτικά συνέβησαν αυτή τη βδομάδα ως σημειώσει και αυτό το απόσταγμα σοφίας. Scripta manent!

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, ένας είναι ο εχθρός και δεν αναφέρομαι βεβαίως στον ιμπεριαλισμό. Πολύ φοβάμαι ότι έτσι όπως πάμε, εντέλει θα παραδώσουμε το σπινθηρόβολο πνεύμα μας λόγω βαρεμάρας. Κι επειδή ως γνωστόν στην απελπισία του ο άνθρωπος κάνει πολλά, ιδού τι αποφασίσαμε ως καρέ: Να δοκιμάσουμε το city safari. Τούτεστιν, να επικειρήσουμε να διασχίσουμε εποχούμενες τη Λευκωσία!

Όποιος δεν έχει κάνει τη διαδρομή Έγκωμη – Λυκαβηττός σε ώρα αιχμής, ούτε που διανοείται σε ποια δυσθεώρητα ύψη μπορεί να φτάσει η αδρεναλίνη. «Το κάνουν για να παρμένει σε εγρήγορση η τρίτη ηλικία» αποφάνθηκε η Καλαμαρού. «Και οι υπόλοιποι που κυκλοφορούν με τα νεύρα τους τσατάλια;» αντέτεινα τη φωνή της λογικής. «Δεν σας πιάνουμε από πουθενά πια. Παρά να μαραίνεστε από την πλήξη, απολαύστε αυτές τις μικρές περιπέτειες που προσθέτουν αλατάκι στη ζωή».



Οι 7 ώρες που άλλαξαν τον κόσμο της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον, κόστισαν στον Μαρκ Ζούκερμπεργκ κάτι περισσότερο από 6 δισεκατομμύρια δολάρια.

Τις απολαύσαμε αγαπημένο μου ημερολόγιο. Κάναμε το Δασούπολη – Πλατεία Ελευθερίας σε 45 λεπτά. Απόλαυση! Κάναμε επίσης το Άγιος Δομέτιος – Άγιος Αντώνιος σε 28 λεπτά. Το απολαύσαμε επίσης. Και μετά; Μετά βαρεθήκαμε αγαπημένο μου ημερολόγιο και αναζητούσαμε ένα νόημα στην ηλκτική ζωή που μας κληρώθηκε. Το αντίδοτο άκουγε σε ένα όνομα με δύο επίθετα: Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη!

Θα προσπαθήσω να είμαι περιεκτική αγαπημένο μου ημερολόγιο κι ως θεωρηθεί αυτό ως η μικρή συνεισφορά μου στον ιστορικό του μέλλοντος, όταν θα ανοίξει το κε-

φάλαιο Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη. Τι δεκαετία του '70, όλη η αστική Λευκωσία γνώριζε τον Γολγοθά της ταλαντούχας Λητούς. Η οποία εκτός από το καλλιτεχνικότατο ονοματεπώνυμο υπήρξε και εξαιρετικά καλλίφωνος. Δυστυχώς για εκείνην παντρεύτηκε μικρή τον Δώρο Μουσουπέττη. Κι αϊφνης, η γκοντεριά του γαμπρού, παρέσυρε και την καμένη τη Λητώ. Τι να πρωτοθυμηθώ αλήθεια αγαπημένο μου ημερολόγιο; Τον «Υμνο και θρήνο για την Κύπρο» του Κοτσάκη, το 1976, όπου σκανδαλωδώς επελέγη η Αρετή Κασάπη; Ή μήπως τη «Φροσού», ένα χρόνο αργότερα, που της έφαγε το ρόλο η Πίτσα Αν-

τωνιάδου; Ένα θα πω αγαπημένο μου ημερολόγιο: Α-δι-κί-α!

Με τούτα και με κείνα αγαπημένο μου ημερολόγιο η Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη εγκατέλειψε την καλλιτεχνία. Η ΕΔΕΚ εισέβαλε στη ζωή της, έτσι ξαφνικά, σαν να μπαίνει η Άνοιξη. Όταν επιτέλους έθαψε μετά τιμών τον Μουσουπέττη, αρκούντως νέα και απολύτως ελεύθερη, έριξε τα μαλλιά της πίσω, φόρεσε το πρόσωπό της ανάποδα και βγήκε στους δρόμους και στις πλατείες. «Πώς κατάντησα έτσι; Από ηγερία του Γιατρού, μέλος ενός κόμματος του γιατρού!» ολοφύρεται σήμερα η Λητώ και με το δίκιο της.

«Όταν αγνοείς το απαγορευτικό διάταγμα και κάνεις τη συνδιάσκεψη, όταν δεν έμεινε στο κόμμα ούτε ένα ιστορικό στέλεχος για δείγμα, όταν κάνεις εκλογές με ξένα κόλλυβα, όταν μπάζεις τον Χαννίδη από το παράθυρο, όταν γράφεις τη δικαιοσύνη στα παλιά σου τα παπούτσια, για ποια ΕΔΕΚ μιλάμε κύριε Σιζόπουλε;» ωρυόταν η Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη, καθώς καταριόταν τη μαύρη της μοίρα. Μια μικρή πολιτική τραγωδία, αγαπημένο μου ημερολόγιο, η οποία πολύ φοβάμαι ότι δεν θα συγκινήσει τον ιστορικό του μέλλοντος. «Υποσημειώσεις της Ιστορίας» θα τις χαρακτηρίσω κι ως κα-

τηγορηθώ για κυνισμό.

Μια που φτάσαμε στις υποσημειώσεις τις Ιστορίας δεν μπορώ να μη σχολιάσω τα νέα χαίρια του προέδρου μας. Δεν έχουμε μούτρα πια να βγούμε στο εξωτερικό τώρα που μας έπιασε στο στόμα της ΚΑΙ η Guardian για την εταιρεία του αμφιλεγόμενου (sic) Λεονίντ Λεμπέτεφ. «Γνωρίζω σκοπιότητες, δεν θέλω να κάνω αναφορά, δεν με αφορά ποσώς το θέμα» δήλωσε ο πρόεδρος μας, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Θα μπορούσα εύκολα να γράψω κάτι γαλλικά που τα έχω πρόχειρα, αλλά θα παραμείνω κυρία. Και θα αρκεστώ στο λακωνικό τουίτ του Κρις Τριανταφυλλίδη, το οποίο σε 7 λέξεις τα λέει όλα: «Σύμπτωση επαναλαμβανόμενη παύει να είναι σύμπτωση».

Επτά. Ένας αριθμός είναι, δε λέω, αλλά αποδείχτηκε μαχαίριά. Του Μαρκ Ζούκερμπεργκ η μαύρη Δευτέρα πάντως του κόστισε 6 δισ. Εμάς, πάλι, εκείνες οι επτά ώρες άλλαξαν τον κόσμο μας. Ο χρόνος ήταν σαν να επιμκύνθηκε και τα παράθυρα γύρω μας να έκλεισαν ερμητικά. Μαζί με το Facebook και το Instagram ήταν σαν να κατέβασε ρολά και η ζωή μας. «Πνίγομαι» ψέλλισα στο δημοσιογράφο. «Γιατί δεν καταγράφετε τις σκέψεις σας στο χαρτί;» πρότεινε εκείνος.

Αυτό κάνω... Κι όσο σκέφτομαι δεν μπορώ να βγάλω από το μυαλό μου μια σκέψη δανεική, του Άρτουρ Σοπενχάουερ: «Η ζωή μοιάζει με παιδικό ρούχο. Είναι μικρή και χεσμένη». Προσυπογράψω, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Γιατί αυτή η μικρή ζωή που μας έλαχε είναι όμορφη, αν τη μοιραζόμαστε. Αλλιώς τι μένει; Εφτά ώρες μακρόσυρτης σιωπής...

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
10.10.1931

ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΞΑΝΙΔΕΣ: Τι έγιναν η παροιμιώδης ψυχραιμία, η σαραξιά, το φλέγμα των Αγγλων; Φαίνεται ότι είναι και αυτά τώρα αναμνήσεις της παλαιάς καλής εποχής. Προχθές εις το Λονδίνο, άμα τη προκλήσει των εκλογών, έλαβον χώρα αιματηρά διαδηλώσεις, αι διαδηλωταί ήρπασαν τας ξανίδας από



παρακείμενον γιανί και επετέθησαν κατά των αστυνομικών, συμπλοκή επηκολούθησε με αρκετά θύματα εκατέρωθεν. Αλλ' είνε αγγλική αυτή η διαδήλωσις ή ελληνικωτάτη; Υπό τοιαύτας όμως συνθήκας ασφαλώς θα καταντήσῃ η Αγγλία μεγάλη Ελλάς και η Ελλάς μικρά Αγγλία και δεν θα έχουν να ζηλεύουν η μία την άλλην.

ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ: Λονδίνο - Κατά τηλεγραφήματα εκ Φιλαδελφείας, η «Κάντρυ Τραστ Κόμπανυ», διαθέτουσα κεφάλαιον 10 εκατομμυρίων δολλαρίων, δεν ήνοιξε σήμερα. Κατά την επίσημον στατιστική των πτωχεύσεων, από τον Ιούλιον 1929 μέχρι σήμεραν 2.400 Τράπεζαι των Ηνωμένων Πολιτειών, έχουσαι εν συνόλω καταθέσεις 1.500 εκατομμυρίων δολλαρίων, επτώχευσαν. Κατά την αυτήν περίοδον εκπρύχθησαν εις πτώχευσιν 54.182 εμπορικοί οίκοι των Ηνωμένων Πολιτειών με παθητικόν 1 και ημίσεος δισεκατομμυρίου δολλαρίων.

ΜΕΤΡΑ: Τα ληφθέντα υπό της Κυβερνήσεως μέτρα προς προστασίαν της δραχμής και η αύξησις του προεξοφλητικού τόκου, γενομένη, ως επανελημμένων ετονίσθη, διά τον περιορισμόν της κυκλοφορίας επροκάλεσε τόσας δυσχερείας εις το εμπόριον και γενικώς εις την κίνησιν των συναλλαγών, ώστε να σημειωθῇ προς αντίδρασιν, ως άλλως τε ανεμένετο, εκδήλωσις τοκογλυφίας εις ευρείαν κλίμακα ποριζομένης τα κεφάλαια εκ των καταθέσεων. Η Κυβέρνησις, αντιδρώσα εις την σημειωθείσαν κίνησιν, συνεζήτησε τη προτάσει του αρμοδίου υπουργού εύρυσιν των κυκλοφοριακών μέσων κατά τρόπον όμως ο οποίος τελικώς δεν θα πρόκειται να έχη ως συνέπειαν την ζήτησιν και εξαγωγήν συναλλάγματος επί ζημία της σταθεροποιήσεως.

Τα χαρτιά σας, κύριε!

Pandora Papers και πάλι η Κύπρος στη μέση. Έλεος πια με αυτά τα papers, όποιο και να σκώσεις, και η Κύπρος από κάτω και ένα δικηγορικό γραφείο, το οποίο έχει μια συγκεκριμένη επωνυμία, και είναι το όνομα του προέδρου της Δημοκρατίας. Μετά από τόσα και τόσα γιατί δεν το αλλάξει ο πρόεδρος να βρει την ψυχία του; Εντάξει, δεν σχετίζεται με αυτό, δεν τον αφορούν οι εργασίες του, αλλά στο εξωτερικό αυτά δεν τους νοιάζουν, διαβάζουν τη φήρμα και κάνουν συνειρμούς που δεν κάνουν καλό στο όνομα της χώρας. Δεν ξέρω, βέβαια, αν προνοείται κάτι στα μέτρα εναντίον της διαφθοράς που είχε εξαγγείλει τότε, παλιά ο πρόεδρος με την υπουργάρα Έμιλη Γιολίτη, τον Ιανουάριο του 2021. Σταθερά πατάσσεται η διαφθορά, έννοια καμιά!

Βάλαμε τις προβιές μας αλλιώς

Τι κίνηση ματ ήταν αυτή του ΕΛΑΜ να διαγράψει τον Ανδρέα Θεμιστοκλέους από την κοινοβουλευτική του ομάδα; Πραγματικά εντυπωσιάστηκα και ταυτόχρονα απορώ! Ποιο το βάθος που τους χωρίζει; Ή μήπως λερώθηκε η προβιά και θέλουν να την αλλάξουν; Μόνος και έρμηος τώρα ο κ. Θεμιστοκλέους θα περιδιαβαίνει στη Βουλή, και χωρίς κομματικές έγνοιες... Θα λέει ό,τι θέλει, θα κάνει ό,τι θέλει και πάλι δεν θα δίνει αλεστικά, όσο ο πρόεδρος της Βουλής δεν το συνεφέρει και οφείλει να το κάνει το συντομότερο, με τη βοήθεια της Επιτροπής Δεοντολογίας και του Καταστατικού της Βουλής, συνεπικουρούμενη επίσης από τα υπόλοιπα μέλη του Κοινοβουλίου. Θυμίζω ότι η Νέα Δημοκρατία διέγραψε τον Κωνσταντίνο Μπογδάνο, γατάκια... εμείς εδώ δεν τρώμε φριδόχορτο... λίγο το καλλιεργούμε!

Ο Γκοντώ μας στην Πόλη

Το θέατρο Αντίλογος παρουσίασε το «Περιμένοντας τον Γκοντό» την περασμένη Πέμπτη στο «Uluslararası Maltepe Tiyatro Festivali» στην Κωνσταντινούπολη μετά από πρόσκληση του διεθνούς φεστιβάλ. Η παράσταση, που είχε ανέβει με επιτυχία στην Κύπρο, σε σκηνοθεσία του Κώ-



Τελικά ο Γρίβας είναι αιτία για πολλά, μέχρι και τον Μπογδάνο επηρέασε, τον κρέμασε από το βίντιο.

στα Σιλβέστρου, με τους Γιώργο Κυριάκου και Izel Seylanı, παρουσιάστηκε στην ε/κ διάλεκτο και στα τουρκικά στην ταράτσα του Σπιτιού της Συνεργασίας σε ένα, τολμώ να πω, σουρεάλ σκηνικό. Το παράλογο του κειμένου με το παράλογο της καθημερινότητας, ένθεν και ένθεν της Πράσινης Γραμμής, έδεναν σαν κανταΐφι με τα καρύδια του! Μπράβο, πάντως στο Θέατρο Διάλογος, τόσο για την εξωστρέφειά του, όσο και για την επιλογή έργων που αποφασίζει να ανεβάσει. Χρειαζόμαστε τέτοια σχήματα, ιδίως όταν είναι συνεπή τόσο στις επιλογές ρεπερτορίου όσο και στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα.

ΡΙΖΩ και Κόβω επειδή έτσι πρέπει στο ΡΙΚ να αποφασίσουν τι θέλουν και πώς το θέλουν. Κόπηκε η εκπομπή της Ελίτας Μι-

χαηλίδου με καλεσμένο τον δημοσιογράφο Μακάριο Δρουσιώτη γιατί έλειπε η παραγωγός ή επειδή δεν συνέπιπτε με τη θεματολογία της εκπομπής; Τι συμβαίνει στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου τέλος πάντων; Θα ήταν καλό, για να μην έχουμε πόλεμο ανακοινώσεων και στεναχώριες, να ενημερώσουν τους δημοσιογράφους και τους συνεργάτες τι επιτρέπεται και τι όχι. Ναι, το ξέρω ότι αυτά τα πράγματα δεν γίνονται, υπάρχει η ελευθερία έκφρασης και η ελευθεροτυπία, και όλες οι άλλες ελευθερίες, αλλά μάλλον στο ΡΙΚ δεν το καταλαβαίνουν έτσι. Και με τον Ανδρέα Γιώρτσιο δεν είχε εξελιχθεί κάτι παρόμοιο; Προσοχή! Μην γίνει συνήθεια, διότι έξις Δευτέρα φύσις του ανθρώπου.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ,
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ



Είστε έτοιμοι για
mind REset;

Οι ηγέτες του αύριο προτείνουν και δημιουργούν!

Η Lidl Κύπρου, σε συνεργασία με τον Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό Junior Achievement Cyprus και το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, παρουσιάζει το πρόγραμμα mind REset και δίνει την ευκαιρία σε μαθητές/μαθήτριες Ε' και Στ' τάξεων Δημοτικού και Α' και Β' τάξεων Γυμνασίου να ξεδιπλώσουν το δημιουργικό τους πνεύμα, να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και να προτείνουν λύσεις για τη μείωση χρήσης του πλαστικού.

Οι μαθητές/μαθήτριες Ε' και Στ' τάξεων Δημοτικού και Α' και Β' τάξεων Γυμνασίου καλούνται να προτείνουν λύσεις με βάση τα πέντε πεδία δράσης της διεθνούς στρατηγικής του Ομίλου Schwarz για το πλαστικό, REset Plastic κάνοντας πράξη το όραμα «Λιγότερο πλαστικό – Κλειστοί κύκλοι πρώτων υλών».

Το mind REset, λοιπόν, είναι εδώ για να αλλάξει συνειδήσεις, συνήθειες και τον κόσμο μας!



Για περισσότερες πληροφορίες:
<https://jacyprus.org/mind-reset/>
<http://corporate.lidl.com.cy/el/mind-reset>

Υποβολή συμμετοχών από εκπαιδευτικούς έως 15/10/2021

Τουρκικό μπλόκο σε καλώδιο και EastMed

Αβέβαιο το μέλλον για το μεγαλύτερο ενεργειακό έργο της Ε.Ε. στην Αν. Μεσόγειο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η **καθήλωση** του «Nautical Geo» για έβδομη συνεχόμενη μέρα ανοικτά του λιμανιού της Λάρνακας, καθώς και οι απαισιόδοξες εκτιμήσεις για τον χρόνο τερματισμού των αναπάντεχων διακοπών του πληρώματός του, είναι οι δύο βασικές εξελίξεις, που αφήνουν σε δεύτερη μοίρα τις τουρκικές προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Η συνειδητή επιλογή να ριζεί άγκυρες το ερευνητικό σκάφος μέχρι να ηρεμήσουν τα πνεύματα, μετά και όσα φαίνεται να διαδραματίστηκαν 21 ναυτικά μίλια δυτικά της Κύπρου, ήλθε να ανοίξει ένα νέο κύκλο συζητήσεων, που αφενός έχουν να κάνουν με κορυφαίες πολιτικές επιλογές της Ε.Ε. και αφετέρου με το εύρος και την αποτελεσματικότητα του τουρκικού αναθεωρητισμού στην Ανατολική Μεσόγειο. Αν στην προκειμένη περίπτωση μάλιστα υποθετηθεί η πεπατημένη αντίληψη της χλιαρής έως ανύπαρκτης αντίδρασης απέναντι στα όσα μεθοδικά και στοχευμένα απεργάζεται η τουρκική διπλωματία, τότε τα ζητήματα που αναφύονται λαμβάνουν διαστάσεις που αγγίζουν την Ε.Ε., τις ΗΠΑ, το πλέγμα των τριμερών συνεργασιών, αλλά και την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, ιδιαίτερα σε αυτή την περίοδο, που η ενεργειακή κρίση έχει σκεπάσει τη Γηραιά Ήπειρο. Στο ήδη βαρύ κλίμα που έχει προκαλέσει η ντε φάκτο εκ του αποτελέσματος ακύρωση των προγραμματιζόμενων εργασιών του «Nautical Geo» για τον αγωγό EastMed, έρχεται να προστεθεί και η χλιαρή έως ανύπαρκτη αντίδραση των χωρών με έννομο συμφέρον, τη στιγμή μάλιστα που και αυτές οι Ηνωμένες Πολιτείες, στην περίπτωση των προκλήσεων ανατολικά της Κρήτης, φαίνεται να επέστρεψαν στην λογική «έχετε δικιο, αλλά βρείτε τα μόνοι σας». Σε τεχνοκρατικό επίπεδο το αποτέλεσμα της τουρκικής πειρατικής συμπεριφοράς ουσιαστικά έρχεται να προσθέσει σύννεφα σε ένα έργο που εξ αρχής ήταν φιλόδοξο και που η υλοποίησή του αμφισβητήθηκε.

Ο EastMed

Για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τον βαθμό ενδιαφέροντος όλων των μερών απέναντι στον EastMed και κατ' επέκταση για τη βούληση υλοποίησής του,

θα πρέπει να εξετασθεί η πορεία του έργου από την εποχή της εξαγγελίας του, την περίοδο του ισχυρού ενδιαφέροντος που ακολούθησε, την έξοδο του από τα αζήτητα στη συνέχεια και την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στην παρούσα περίοδο. Το σύνολο των στοιχείων δείχνει πως ο EastMed προέκυψε περισσότερο ως εργαλείο άσκησης πίεσεων απέναντι στον αναδυόμενο τουρκικό αναθεωρητισμό και λιγότερο ως έργο ενεργειακής πνοής για την Ευρώπη. Η εκτίμηση αυτή βρήκε πρόσφορο έδαφος, όταν το έργο από τις διακηρύξεις και τις συμφωνίες που υπεγράφησαν πέρασε σε πρακτικά ζητήματα υλοποίησης επί της θαλάσσης. Τόσο στις προκλήσεις ανατολικά της Κρήτης, όσο και στην κυπριακή ΑΟΖ στη συνέχεια, οι αντιδράσεις των ενδιαφερόμενων μερών (Κύπρος, Ελλάδα, Ισραήλ, Ιταλία και ΗΠΑ) δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ένα σοβαρό ανάχωμα απέναντι στην Τουρκία. Τουναντίον, έχουν

Απέναντι στις σοβαρές παρενοχλήσεις του ερευνητικού πλοίου «Nautical Geo» τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν δείχνουν σημάδια ουσιαστικής αντίδρασης που θα διαφοροποιούσε την υφιστάμενη κατάσταση.

βγάλει από τη ναφθαλίνη τις αρνητικές φωνές. Αρκούντως ενδεικτικές είναι οι απόψεις διπλωματικών πηγών σε Λευκωσία και Αθήνα στο ερώτημα αν μπορεί να υλοποιηθεί το έργο. «Η Τουρκία δεν μπορεί να ακυρώσει τον EastMed, αλλά δεν θα επιτρέψει την υλοποίηση του έργου», είναι η απάντηση που δίνεται. Η κατάσταση γίνεται σοβαρότερη για την τύχη του έργου, εάν ληφθούν υπόψη και τα όσα υπάρχουν υπό τη μορφή πληρωφών σε Αθήνα, Ιερουσαλήμ και Ουάσιγκτον.

Φρένο από Αθήνα

Στις 2 Ιανουαρίου στο Ζάππειο Μέγαρο στην Αθήνα μέσα σε πανηγυρικό κλίμα οι υπουργοί Ενέργειας Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ, υπό το βλέμμα των ηγετών των



Το πανηγυρικό κλίμα του Ζαππείου τον Γενάρη του 2020 έχει διαδεχθεί η ανησυχία και ο προβληματισμός για το μεγαλεπήβολο ενεργειακό έργο του αγωγού φυσικού αερίου, την ώρα μάλιστα που το «Nautical Geo» παραμένει εγκλωβισμένο ανοικτά της Λάρνακας.

Η εξαγγελία και τα πέτρινα χρόνια

Η **διαδρομή** του έργου είναι απόλυτα συνυφασμένη με το μέλλον του αγωγού. Ο EastMed πήρε σάρκα και οστά την περίοδο που η Ελλάδα ήταν βυθισμένη στην οικονομική κρίση και επί πρωθυπουργίας Αντώνη Σαμαρά. Με τη στήριξη Ελλάδας, Κύπρου, και Ισραήλ το διασυννοριακό έργο εντάχθηκε το 2013 στον Κατάλογο των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος (Projects of Common Interest - PCIs) της Ε.Ε., βάσει του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 347/2013. Αρχικά η προοπτική ενός αγωγού για τα ενεργειακά αποθέματα της περιοχής προς τις ευρωπαϊκές αγορές έγινε δεκτή με σκεπτικισμό στη Λευκωσία και υπό το πρίσμα πως έσβηνε τις φιλοδοξίες για ένα τερματικό LNG επί κυπριακού εδάφους. Μετά όμως και την ενεργοποίηση των υποδομών υδροποίησης στην Αίγυπτο, η κυπριακή πλευρά συνταυτίστηκε με Ελλάδα και Ισραήλ, θεωρώντας πως η υλοποίηση του έργου θα της έδινε ένα ισχυρό διπλωματικό όπλο απέναντι στις τουρκικές προκλήσεις στην περιοχή. Με την Ελλάδα ισχυρό υποστηρικτή, τον Ιούλιο του 2014 η διαχείριση του Έργου πέρασε στη θυγατρική της ελληνικής ΔΕΠΑ «ΥΑΦΑ - ΠΟΣΕΙΔΩΝ», στην οποία συμμετέχει ισομερώς η ιταλική Edison. Υπό το φως των προσπαθειών για κατασκευή αγωγού Φ.Α. από το Ισραήλ στην Τουρκία ο EastMed έπεσε στα αζήτητα μέχρι τη μετωπική σύγκρουση Νετανιάχου-Ερντογάν. Η υπογραφή της διακρατικής για την EastMed στις 2 Ιανουαρίου 2020 στην Αθήνα, με τις ευλογίες των ΗΠΑ, έδωσε ψυχολογική ώθηση στο έργο.

τριών χωρών, έκαναν το πρώτο αποφασιστικό βήμα προκειμένου ο EastMed να αποτινάξει τον χαρακτηρισμό του φιλόδοξου έργου. Είκοσι ένα μήνες μετά, το μόνο που θυμίζει το κλίμα ευφορίας είναι τα φωτογραφικά ενθύμια του σημαντικού γεγονότος. Κυβερνητικοί κύκλοι στην Αθήνα φαίνεται να έχουν διαμνύσει στη Λευκωσία, ως απάντηση για συνδρομή στις τουρκικές προκλήσεις, πως για την Ελλάδα ο EastMed έχει κλείσει τον κύκλο του. Επιλογή που φαίνεται να υιοθετείται και από άλλες ενδιαφερόμενες χώρες. Μετά το καλοκαίρι έντασης το 2019 και το τουρκολιβικό σύμφωνο, στην Αθήνα εκτιμώντας πως ο EastMed ως εργαλείο πίεσης προς την Άγκυρα ολοκληρώσε τον κύκλο του. Κάτι που φάνηκε εν μέρει και με τις πα-

ρενοχλήσεις του «Nautical Geo» ανατολικά της Κρήτης. Παράλληλα, οι ίδιες εκτιμήσεις θεωρούν ως ένα πιθανό σενάριο το ξεπάγωμα των σχέσεων των δύο χωρών στα ενεργειακά στη μετά Ερντογάν εποχή στην Τουρκία.

Εργαλείο πίεσης

Ορμώμενη από διαφορετική αφετηρία, αλλά με ίδια κατάληξη όπως όλα δείχνουν, είναι και η στάση του Ισραήλ, που επί πρωθυπουργίας Βενιαμίν Νετανιάχου ανέσυρε τον EastMed από τα αζήτητα και τον μετέτρεψε σε αιχμή της πολιτικής του Ισραήλ στην περιοχή. Εδώ πρέπει να αναφερθεί πως μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει ακόμα επίσημη τοποθέτηση του Ισραήλ επί των τουρκικών παρενοχλήσεων στο «Nautical Geo», παρά το γεγονός ότι επηρεάζονται οι εργασίες

ενός έργου του οποίου είναι συμβαλλόμενο μέρος. Και δεν είναι μόνο αυτό. Σύμφωνα και πάλι με πηγές, στη Λευκωσία το Ισραήλ εμφανιζόταν απρόθυμο στη δημιουργία ενός μηχανισμού ασφάλειας του EastMed, τόσο στο στάδιο υλοποίησης, όσο και λειτουργίας του αγωγού. Μάλιστα, όταν το όλο θέμα τέθηκε ανεπίσημα στην ισραηλινή πλευρά η θέση που εκφράσθηκε ήταν πως το κάθε κράτος έπρεπε να αναλάβει το κομμάτι ασφάλειας στην περιοχή δικαιοδοσίας του, λένε οι πληροφορίες της «Κ». Η πρόταση αυτή είναι μη υλοποιήσιμη για την περίπτωση της Κύπρου λόγω απουσίας ναυτικών μέσων. Αλλά και επίσημα το ζήτημα της ασφάλειας του EastMed, αν και φαίνεται να απασχόλησε τις τρεις χώρες, δεν έδωσε αποτέλεσμα. Σε πολιτικό επίπεδο οι υπάρχουσες εκτιμήσεις είναι ότι συνεχίζουν να υπάρχουν εντός του Ισραήλ οι τάσεις εκείνες που υποστήριζαν ζωηρά τη συνεργασία με την Τουρκία στην κατασκευή αγωγού Φ.Α. Η προοπτική αυτή όμως σκοντάφτει στην παρουσία του Ταγίπ Ερντογάν. Ωστόσο, οι ίδιες εκτιμήσεις θεωρούν ως ένα πιθανό σενάριο το ξεπάγωμα των σχέσεων των δύο χωρών στα ενεργειακά στη μετά Ερντογάν εποχή στην Τουρκία.

ΗΠΑ - Αν. Μεσόγειος

Ο τέταρτος ισχυρός πύλωνας και εν ολίγοις αυτός που μπορεί να καθορίσει το μέλλον του EastMed, είναι οι ΗΠΑ. Από διαφορετική σκοπιά οι ΗΠΑ επί Ντόναλντ Τραμπ μέσω της τριμερούς συνεργασίας Κύπρου, Ελλάδας, Ισραήλ εγκαίρως να σκάσει συνεργασίας 3+1 και κατέστησαν τον αγωγό EastMed ως το βασικό εργαλείο πολιτικής απέναντι στην Τουρκία. Οι αισιόδοξες απόψεις αναφορικά με την τύχη του EastMed θεωρούν πως οι

ΗΠΑ συνεχίζουν να έχουν ψηλά στην πολιτική τους ατζέντα για την Ανατολική Μεσόγειο τον αγωγό Φ.Α. με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για το φιλόδοξο έργο. Οι λιγότερο αισιόδοξες απόψεις αντιμετωπίζουν με προβληματισμό τα πρώτα δείγματα πολιτικής της κυβέρνησης Μπάιντεν, βλέποντας πίσω από τις γραμμές προετοιμασία των ΗΠΑ για επαναπροσέγγιση με την Τουρκία μετά τον Ταγίπ Ερντογάν. Στο πνεύμα αυτό διαβάζεται και η πρόσφατη αντίδραση του αμερικανικού ΥΠΕΞ για τις τουρκικές προκλήσεις ανατολικά της Κρήτης. Ωστόσο, υπάρχει και ένα άλλο στοιχείο που ενισχύει το σενάριο ότι οι ΗΠΑ προετοιμάζονται για την επόμενη μέρα στην Άγκυρα. Διπλωματικοί κύκλοι θεωρούν πως οι ΗΠΑ είναι αυτές που κρατούν ζεστή την προοπτική συνεργασίας Ισραήλ - Τουρκίας στο γενικότερο πνεύμα παραμονής της στο δυτικό στρατόπεδο.

Ο EuroAsia Interconnector

Εν αντιθέσει με τις ζοφερές προοπτικές του EastMed, η κατάσταση με το ηλεκτρικό καλώδιο προς την Ελλάδα φαίνεται να είναι ελαφρώς διαφοροποιημένη. Πέρα από τις δικαιολογημένες ανησυχίες που προκαλεί η τουρκική συμπεριφορά, πιστεύεται πως το έργο του ηλεκτρικού καλωδίου δεν θα αντιμετωπίσει παρόμοια προβλήματα για τρεις λόγους. Πρώτον, οι προκαταρκτικές εργασίες για την πόντιση του καλωδίου ολοκληρώθηκαν σε ανύποπτο χρόνο, δεύτερον οι εργασίες πόντισης του καλωδίου προς την Ελλάδα αναμένεται να ξεκινήσουν μετά το 2024, οπότε μέχρι τότε μπορεί να δεδομένα να έχουν αλλάξει και τρίτον η πόντιση δεν θα αντιμετωπίσει ανάλογα προβλήματα, αν ληφθεί υπόψη η πόντιση ανάλογων καλωδίων από τη Cytta.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑΣ

Τα αδιέξοδα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής

Στην **παρούσα** γεωπολιτική συγκυρία η τουρκική εξωτερική πολιτική τα έχει βρει σκούρα σε πλείστα μέτωπα. Κατά πρώτο οι τουρκο-αμερικανικές σχέσεις ευρίσκονται σε αδιέξοδο λόγω της υπόθεσης των S-400 που οδήγησε στην αποβολή της Τουρκίας από το πρόγραμμα των F-35, καθώς και στην επιβολή μερικού εμπάργκο στα ανταλλακτικά των αεροσκαφών F-16. Έγινε προσπάθεια να λιώσουν οι πάγοι με τη συνεργασία ΗΠΑ -Τουρκίας στο θέμα του αεροδρομίου της Καμπούλ. Κατέρρευσε όμως, λόγω της ταχείας πτώσης του φιλοαμερικανικού αφγανικού καθεστώτος. Ακολούθησε η αποτυχημένη επίσκεψη Ερντογάν στις ΗΠΑ. Ούτε όμως και με τη Ρωσία οι σχέσεις της Τουρκίας είναι

στα καλύτερά τους. Αυτό αναδείχθηκε από την πρόσφατη διάρκεια διόμισι ωρών συνάντηση Ερντογάν -Πούτιν που δεν απέδωσε κάτι συγκεκριμένο. Το μόνο που πέτυχε ο Ερντογάν ήταν η αναστολή της επίθεσης των δυνάμεων του Άσαντ και των Ρώσων στον θύλακα της Ιντλίμπ. Παράλληλα, υπάρχει μία προσέγγιση των Κούρδων και των Ρώσων και διάλογος με τον Άσαντ ώστε να ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους για μερική αυτονομία στα πλαίσια του συριακού κράτους. Τα πράγματα είναι δύσκολα για την Τουρκία και στο προσφυγικό. Αυτό έχει πλέον μετατραπεί σε μπουίμερανγκ, καθώς το κλίμα στο εσωτερικό της Τουρκίας είναι από αρνητικό μέχρι και εκθρικό για τους ξένους πρόσφυγες και μετα-

νάστες λόγω και της αρνητικής πορείας της τουρκικής οικονομίας. Η επιδείνωση της οικονομίας με αύξηση του πληθωρισμού και της ανεργίας και η μείωση του ρυθμού ανάπτυξης οδηγεί σε καθοδική πορεία τα δημοσκοπικά ποσοστά τόσο του AKP και του MHP όσο και του ίδιου του Ερντογάν, μόλις έναν περίπου χρόνο προ των προεδρικών εκλογών του 2023. Οι δε σχέσεις της Τουρκίας με την Ε.Ε. ευρίσκονται σε στασιμότητα. Η περίφημη θετική ατζέντα δεν έγινε κατορθωτή, ώστε να ξαναδώσει ώθηση στην τουρκική οικονομία. Η αναθεωρητική και επιθετική πολιτική της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή έτυχε αξιοποίησης από την Ελλάδα και την Κ.Δ. και οδήγησε σε αντισυμπεριπτώσεις με χώρες

όπως η Αίγυπτος, τα ΗΑΕ και η Σαουδική Αραβία. Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη μία έντονη προσπάθεια της Τουρκίας να τα ξαναβρεί με τις χώρες αυτές. Προχώρησε μάλιστα στη συζήτηση σειράς υποχωρήσεων στα θέματα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας και της στρατιωτικής της παρουσίας στη Λιβύη.

Στο Κυπριακό με την υιοθέτηση της νέας θέσης για δύο κράτη η Τουρκία έχει παγώσει την όλη διαδικασία. Αυτό τη διευκολύνει στο να μην προχωρήσει σε εδαφικές αναπροσαρμογές που η όποια λύση υποχρεωτικά θα προβλέψει. Έτσι αποφεύγει τις όποιες ενστάσεις του πολύτιμου εταίρου του Ερντογάν του Ντεβλέτ Μπακτσέλι. Επί του παρόντος στα θέματα της ΑΟΖ,

λόγω και των ευρωπαϊκών εκκρεμοτήτων, η Τουρκία αρκείται στο να απαντά στις δικές μας κινήσεις με ανάλογες δικές της ή την παρεμπόδιση των δικών μας. Η απουσία γεωτρήσεων έχει ανησυχήσει τους εμπνευστές της Γαλάζιας Πατρίδας, όπως ο ναύαρχος Γιατσιό. Στόχος της Τουρκίας είναι να μας στείλει το μήνυμά της ότι δεν θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε την ΑΟΖ χωρίς τη δική της συναίνεση. Τα δε μικρά και σταδιακά βήματά της στην Αρμόκωστο αποβλέπουν στον εκβιασμό μας, ώστε να αποδεχούμε τους δικούς της όρους. Σε ό,τι αφορά τις σχέσεις της με την Ελλάδα, η Τουρκία κινείται επιθετικά. Εκεί με τις διάφορες επιστολές Σινιρλίογλου στον ΟΗΕ θέτει επίμονα θέμα αποστρατιω-

τικοποίησης, αλλά και κυριαρχίας σημαντικών ελληνικών νησιών. Ενδεχομένως, η προσπάθεια αυτή σε συνδυασμό με τη συνεχή έκδοση πανtex στην Ανατολική Μεσόγειο αποβλέπει και στο τεστάρισμα της πρόσφατης ελληνογαλλικής συμφωνίας.

Στην παρούσα γεωπολιτική συγκυρία η τουρκική εξωτερική πολιτική ευρίσκεται προ πολλών αδιεξόδων και επιχειρεί με έξυπνες κινήσεις και σχετική ευελιξία να βγει από αυτά. Αν αληθεύουν τα περί νέας παραγγελίας F-16 τότε για ακόμα μία φορά η Τουρκία θα επιβεβαιώσει το ότι όταν βρει τοίχο απέναντι της αναπροσαρμόζει την πολιτική της.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

«Λίστα επιλογών» κατά Τουρκίας

Nautical Geo και Βαρώσι καθιστούν «μονόδρομο» την υποβολή αιτήματος από τη Λευκωσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Τον **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«**Λίστα επιλογών**» για συζήτηση ενδεχόμενων μέτρων κατά της Τουρκίας, προσανατολίζεται, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», να ζητήσει η Λευκωσία από την Ε.Ε., υπό το φως των εξελίξεων με τη νέα πειρατική ενέργεια κατά του ερευνητικού πλοίου «Nautical Geo», καθώς και την εμμονή υλοποίησης του σχεδιασμού Ερντογάν στην περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου. Οι εν λόγω εξελίξεις επί του εδάφους δεν αφήνουν στην πραγματικότητα κανένα περιθώριο στη Λευκωσία, η οποία, εκ των πραγμάτων, αναμένεται να υποχρεωθεί να στραφεί προς τις Βρυξέλλες, προκειμένου να ζητήσει την υλοποίηση των δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι «27» τον περασμένο Ιούλιο, κάτι που

Σύμφωνα με πηγές της «Κ», μαζί με την ανανέωση του πλαισίου κυρώσεων, δρομολογείται και η ετοιμασία προς έγκριση των απαραίτητων νομικών πράξεων.

εκτιμάται ότι θα αποτελέσει σημείο συζήτησης κατά την προπαρασκευή του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, που θα διεξαχθεί στις 18 Οκτωβρίου.

Η υποβολή αιτήματος από τη Λευκωσία για ετοιμασία «λίστας επιλογών» προς την Ε.Ε. «νομιμοποιείται» από την ομόφωνη δήλωση των κρατών-μελών, την οποία εξέδωσε εκ μέρους τους ο Υπάτος Εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπορέλ στις 27 Ιουλίου, σύμφωνα με την οποία, εάν η Τουρκία δεν ανακαλέσει τις ενέργειές της στην περικλειστή Αμμόχωστο, «θα εξετάσουν μέτρα». Ως επίσης και από τη νέα έκνομη ενέργεια της Τουρκίας να παρεμποδίσει το ερευνητικό πλοίο «Nautical Geo», το οποίο βρισκόταν εντός των κυπριακών θαλάσσιων υδάτων, σε εγκεκριμένη από την Κυπριακή Δημοκρατία αποστολή.

Με βάση λοιπόν τα δύο αυτά δεδομένα, η κίνηση της Λευκωσίας να ζητήσει «λίστα επιλογών» από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης πρέπει να θεωρείται δεδομένη, ενώ ήδη ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε για όλες τις εξελίξεις «επί του εδάφους» τον Γιοσέπ Μπορέλ.

Δύσκολη εγχείριση...

Η υλοποίηση πάντως της όλης προσπάθειας δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς μεγάλος αριθμός κρατών-μελών εμφανίζονται αρνητικά ακόμη και να συζητήσουν ενδεχό-



Η κίνηση της Λευκωσίας να ζητήσει «λίστα επιλογών» από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης πρέπει να θεωρείται δεδομένη, ενώ ήδη ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε για όλες τις εξελίξεις «επί του εδάφους» τον Γιοσέπ Μπορέλ.

Ανανεώθηκε το πλαίσιο κυρώσεων

Κατ' αρχήν συμφωνία για ανανέωση του πλαισίου κυρώσεων κατά νομικών οντοτήτων και φυσικών προσώπων που συμμετέχουν στις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ, λήφθηκε από τα 27 κράτη-μέλη στην αρμόδια ομάδα εργασίας, Relex. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», παράλληλα δρομολογείται και η ετοιμασία προς έγκριση των απαραίτητων νομικών πράξεων.

Σημειώνεται ότι το νομικό πλαίσιο που έχει ανανεωθεί είναι αυτό στο οποίο βασίστηκε η επιβολή κυρώσεων σε δύο φυσικά πρόσωπα, στελέχη της τουρκικής εταιρείας ΤΡΑΟ, στα οποία έχει απαγορευθεί η είσοδος στο έδα-

φος της ευρωπαϊκής επικράτειας. Χωρίς να αγγίζει το ίδιο το καθεστώς της Άγκυρας που εξακολουθεί να μένει στο απυρόβλητο. Υπενθυμίζεται ότι με βάση το νομικό πλαίσιο των κυρώσεων, ενημερώνονται και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, προκειμένου να δεσμευθούν περιουσιακά στοιχεία που ενδεχομένως διαθέτουν στην ευρωπαϊκή επικράτεια νομικές οντότητες και φυσικά πρόσωπα που τοποθετούνται στη λίστα κυρώσεων.

Υπενθυμίζεται ότι στη λίστα κυρώσεων κατά νομικών οντοτήτων και φυσικών προσώπων, έχει περιληφθεί ο Mehmet Ferit Akalin, αντιπρόεδρος (αναπληρωτής γενικός διευθυντής) και

μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Turkish Petroleum Corporation (ΤΡΑΟ), υπεύθυνος για τον σχεδιασμό, την καθοδήγηση και την υλοποίηση των υπερακτιών δραστηριοτήτων εξερεύνησης για υδρογονάνθρακες της ΤΡΑΟ. Επίσης, ο Ali Cosgun Namoglu, αναπληρωτής διευθυντής του τμήματος Εξερεύνησης της Turkish Petroleum Corporation (ΤΡΑΟ) που συμμετέχει στον σχεδιασμό, την καθοδήγηση και την υλοποίηση των υπερακτιών δραστηριοτήτων εξερεύνησης για υδρογονάνθρακες της ΤΡΑΟ.

Σημειώνεται ότι παρά την προσπάθεια που είχε καταβάλει η Λευκωσία για διεύρυνση της λίστας και για περιλήψη σε αυτήν

και αξιωματούχου του καθεστώτος Ερντογάν, καθώς και νομικών οντοτήτων που διαδραμάτισαν ρόλο στις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας, αυτό δεν έγινε κατορθωτό, καθώς η Γερμανία και μεγάλος αριθμός κρατών-μελών που στοιχίζονταν πίσω της, δεν είχαν δώσει τη συγκατάθεσή τους για έγκριση των κυπριακών προτάσεων. Η ίδια ομάδα χωρών, με πρωτοστάτη τη Γερμανία, απέρριψαν κάθε σκέψη για επιβολή κυρώσεων κατά της ίδιας της Τουρκίας, η οποία έχει αποδεδειγμένα το γενικό πρόσταγμα για την εκδήλωση των έκνομων ενεργειών στην Ανατολική Μεσόγειο, περιλαμβανομένης της κυπριακής ΑΟΖ.

μενες κυρώσεις κατά της Άγκυρας, πόσω μάλλον να τις επιβάλουν. Συνεπώς, δεν είναι βέβαιο ότι θα συγκατατεθούν στην ετοιμασία μιας «λίστας επιλογών» από την υπηρεσία του Γιοσέπ Μπορέλ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμη και να εγκριθεί ομόφωνα από τους «27» ένα ενδεχόμενο αίτημα για ετοιμασία «λίστας επιλογών», αυτό δεν μεταφράζεται αυτομάτως σε οποιαδήποτε μέτρα, αλλά αποτελεί ένα

πρώτο βήμα που ενεργοποιεί τις συζητήσεις για ενδεχόμενες κυρώσεις, για τις οποίες σε κάθε περίπτωση, θα απαιτηθεί νέα ομόφωνα απόφαση από τα κράτη-μέλη.

Σημειώνεται ότι πρωτοστάτης της ομάδας που επιχειρεί να κρατήσει πάσο θυσία την Τουρκία στο απυρόβλητο εξακολουθεί να είναι η Γερμανία, η οποία έχει και το «ελαφρυντικό» ότι στην παρούσα φάση δεν έχει ακόμη σχηματίσει

κυβέρνηση, προκειμένου να τοποθετηθεί γύρω από ενδεχόμενη ετοιμασία «λίστας επιλογών» από τον Γιοσέπ Μπορέλ.

Αυτό βεβαίως δεν πρέπει να εμποδίσει τη Λευκωσία να διεκδικήσει αυτό που της αναλογεί, ενόψει και του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων στις 18 Οκτωβρίου, ή έστω να οικοδομήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Διατηρώντας παράλληλα και τη δυνατότητα, να φρενάρει τη

δρομολόγηση της ευρωπαϊκής «θετικής ατζέντας» της Τουρκίας, όσο το καθεστώς Ερντογάν συνεχίζει την πολιτική των κανονιοφόρων στην Ανατολική Μεσόγειο και όσο δεν ανακαλεί τον σχεδιασμό του για την Αμμόχωστο.

Ειδικότερα, το πλαίσιο των κυπριακών επιδιώξεων για ενδεχόμενη ετοιμασία «λίστας επιλογών» από τον Υπάτο Εκπρόσωπο της Ε.Ε., μπορεί κάλλιστα να βασιστεί σε δύο

αναμφισβήτητα δεδομένα: (1) Την άρνηση της Άγκυρας να ευθυγραμμιστεί με τη δήλωση της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της, στις 27 Ιουλίου 2021, υπό το φως των εξαγγελιών για το πιλοτικό άνοιγμα του 3,5% της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου. Οι «27» είχαν δεσμευτεί στην εν λόγω δήλωσή τους ότι «θα εξετάσουν μέτρα στην περίπτωση που η Τουρκία δεν ανακαλέσει τις ενέργειές της ενάντια στις αποφάσεις 550/84 και 789/92 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών». Η θέση της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της δεν έχει «συγκινήσει» την Τουρκία, η οποία αντίθετα διαμνύει στο ανώτατο επίπεδο ότι θα προχωρήσει στην υλοποίηση των σχεδιασμών της για την περιφραγμένη πόλη της Αμμοχώστου. Ανήμερα της επετείου της ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Ερντογάν, ο οποίος μιλούσε στη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση για τον εθνικό του προϋπολογισμό, δήλωσε ότι «έχουμε κάνει βήματα σε διάφορους τομείς, ειδικά το άνοιγμα της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου και θα συνεχίσουμε προς αυτή την κατεύθυνση», με ό,τι αυτό συνεπάγεται και (2) τη νέα παρενόχληση ερευνητικού σκάφους από την Τουρκία, το οποίο βρισκόταν εντός των θαλάσσιων υδάτων της Κύπρου, σε εγκεκριμένη από την Κυπριακή Δημοκρατία αποστολή. Η κίνηση αυτή κατά του πλοίου «Nautical Geo» συνιστά επιδείνωση της κατάστασης επί του εδάφους και βρίσκεται στο «αντίθετο ρεύμα» των υποδείξεων της Ε.Ε. προς την Τουρκία, για σεβασμό της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων όλων των κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παράλληλα, συνιστά πισωγύρισμα σε σχέση με την εκτίμηση της Ε.Ε. ότι η πρακτική των τουρκικών έκνομων ενεργειών στην Ανατολική Μεσόγειο έχει τερματιστεί, καθιστώντας σαφές ότι η Άγκυρα θα συνεχίσει τον σεβασμό της, όπως άλλωστε έχουν δηλώσει αρκετοί Τούρκοι επίσημοι το τελευταίο διάστημα, περιλαμβανομένου και του Τούρκου προέδρου. Με βάση την ομόφωνη θέση των κρατών-μελών της Ε.Ε., στις 27 Ιουλίου και το προκλητικό άδειασμά της από την Τουρκία, θα έπρεπε να θεωρείται ως δεδομένη η παρακώρυνση όρων εντολής για ετοιμασία «λίστας επιλογών» από τον Γιοσέπ Μπορέλ και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης. Ωστόσο, η Τουρκία δεν είναι Λευκορωσία και τα πολιτικά συμφέροντα κάποιων κρατών-μελών και κυρίως της Γερμανίας δεν επιτρέπουν ιδιαίτερα αισιοδοξία για δρομολόγηση μιας τέτοιας διαδικασίας και κυρίως για ενδεχόμενη λήψη μέτρων κατά του καθεστώτος της Άγκυρας.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Η ασύμμετρη απειλή



Η μεγαλύτερη δημοσιογραφική έρευνα που έγινε ποτέ αποκάλυψε ένα σκιάδεο χρηματοοικονομικό σύστημα που ωφελεί τους πλούσιους και τους δυνατούς.

ξένων συμφερόντων». Η ευκολία με την οποία τέτοια αφηγήματα βρίσκουν απήχηση στη δημοσιογραφική κοινότητα και κατ' επέκταση στην κοινωνία, δείχνει και το μέγεθος του προβλήματος.

Πριν από λίγες μέρες, η μεγαλύτερη δημοσιογραφική έρευνα που έγινε ποτέ αποκάλυψε ένα σκιάδεο χρηματοοικονομικό σύστημα που

ωφελεί τους πλούσιους και τους δυνατούς. Η έρευνα ενέπλεκε και το δικηγορικό γραφείο της οικογένειας του ΠτΔ, που ο ίδιος ίδρυσε και φέρει το όνομά του. Οι αποκάλυψεις υποβαθμίστηκαν από τα πλείστα τοπικά ΜΜΕ, ενώ υποθετίθηκε άκριτα η διάψευση του ΠτΔ. Είναι αμφίβολο αν ο κ.Αναστασιάδης μπορεί να γίνει πιστευτός από τον κόσμο,

ενώ οι ισχυρισμοί του περί αποστασιοποίησής του από το δικηγορικό του γραφείο από το 1997, καταρρίπτονται εύκολα με μία απλή έρευνα. Παρ' όλα αυτά, ο ΠτΔ δεν δέχτηκε πιστικές ερωτήσεις για το θέμα ούτε οι Ελληνοκύπριοι δημοσιογράφοι προσπάθησαν να προχωρήσουν τις έρευνες και να αμφισβητήσουν το προεδρικό αφήγημα. Αντίθετα, ως επί το πλείστον, η ελάχιστη κάλυψη του θέματος ασχολήθηκε με τα φαινόμενα που απασχολούσαν άλλες χώρες. Φαίνεται ότι επιλέγουμε να εστιάζουμε στους άλλους, χωρίς να κοιτάζουμε τους εαυτούς μας, με στόχο την αλλαγή στην κοινωνία και τη χώρα. Δείχνουμε πάντα τους άλλους για ό,τι συμβαίνει και αρνούμαστε να βάσουμε τον καθρέφτη μπροστά μας.

Το 1955, στο βιβλίο του «Notes of a Native Son» ο James Baldwin έγραφε: «Αγαπά την Αμερική πιο πολύ από οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο, και γι' αυτόν τον λόγο, επιμένω στο δικαίωμα να την κρι-

τικάρω διαρκώς». Στην Κύπρο ακόμη αντιλαμβανόμαστε τον πατριωτισμό ως την αποδοχή της όποιας δράσης της κυβέρνησης και το συνεχές και άκριτο χειροκρότημα. Ο πατριωτισμός όμως που επικαλείται ο Baldwin, έγκειται στη διάθεση για συνεχή κριτική με αξιακό φακό και με σκοπό τη βελτίωση της χώρας. Όταν το καταλάβουμε αυτό, ίσως καταφέρουμε να δούμε και τις πραγματικές απειλές στη δημοσιογραφία του τόπου. Η στείρα ενάσκηση της δημοσιογραφίας οδηγεί στην ερπνοποίηση της δημόσιας σφαίρας και του δημόσιου διαλόγου και απειλεί τα θεμέλια της δημοκρατίας της ιδίας. Εξάλλου, η δημοκρατία χωρίς την προβολή της άλλης άποψης, την κριτική, τη σύγκρουση ιδεών, τη συζήτηση και τη διαφωνία, δεν μπορεί να υπάρξει. Όσοι προσπαθούν να πνίξουν τον αντίλογο λοιπόν, ουσιαστικά στραγγαλίζουν τη δημοκρατία.

Η κ Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι πολιτική αναλύτρια.

Η «χειρουργική» παρεμπόδιση του Nautical Geo

Η Τουρκία εγκαινιάζει μια νέα περίοδο εντάσεων

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η **τουρκική** αντίδραση στη στρατηγική συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας ήταν άμεση σε επίπεδο δηλώσεων και επικοινωνίας, σηματοδοτώντας πως η Άγκυρα δείχνει να υπεισέρχεται σε μια περίοδο εντάσεων με φόντο τη μεγάλη εικόνα της στρατηγικής συμπόρευσης Αθήνας και Παρισιού: το ευρύτερο υποσύστημα της ανατολικής Μεσογείου. Επί τούτου, η Κύπρος, και δη οι θαλάσσιες περιοχές περίξ της, αποτελούν τον «αδύναμο κρίκο» των τουρκικών αναθεωρητικών κινήσεων με στρατιωτικό αποτύπωμα (ή στη λογική της δημιουργίας τετελεσμένων) για δύο λόγους: α) Λόγω του ισχυρού προηγούμενου των τουρκικών ένομων ενεργειών στις θαλάσσιες περιοχές της Κύπρου (εντός και εκτός της κυπριακής ΑΟΖ) την περίοδο 2018-2020. Από την παρεμπόδιση της ιταλικής ENI το 2018 και την πρώτη παράνομη γεώτρηση ανοικτά της Πάφου, τον Μάιο του 2019, μέχρι την παράνομη γεώτρηση στο τεμάχιο «6» τον Μάιο του 2020, η ΤΡΑΟ προχώρησε συνολικά σε έξι γεωτρήσεις στην περιοχή χωρίς ιδιαίτερες συνέπειες σε επίπεδο κυρώσεων και (β) λόγω των ανακρινώσεων της αμερικανικής Exxon-Mobil για επάνοδο στην κυπριακή ΑΟΖ (γεώτρηση στο τεμάχιο «10») ως μια ισοποση απάντηση (tit for tat) σε ντε φάκτο επίπεδο στην συνέχεια του ενεργειακού προγράμματος της Κ.Δ.

Η Τουρκία, στο παρόν στάδιο, φαίνεται να επιδιώκει δύο πράγματα: το να τεστάρει επί της ουσίας τα όρια της στρατηγικής συμπόρευσης Ελλάδας-Γαλλίας, προκειμένου να στείλει ένα ισχυρό σήναλο με πολυάριθμους αποδέκτες σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον, να προχωρήσει κανονικά στους ενεργειακούς της σχεδιασμούς,

όπως γράψαμε και παλαιότερα στην «Κ», με έμφαση στην Κύπρο όπου η επιδίωξη της ΤΡΑΟ είναι η έρευνα ενός κοιτάσματος, εξέλιξη που θα είχε πολλαπλές συνέπειες για το ενεργειακό πρόγραμμα της Κ.Δ. – προσθέτοντας ουσιαστικά ένα πλέγμα τετελεσμένων επί του εδάφους –και στο Κυπριακό κατ’ επέκταση– από την Ξηρά στην θάλασσα».

Με modus operandi

Η παρεμπόδιση του ερευνητικού πλοίου «Nautical Geo» (σημαίας Μάλτας, γαλλοϊταλικών συμφερόντων) το οποίο εισήλθε στις κυπριακές θάλασσες για σκοπούς ερευνών και χαρτογράφησης του πρότζεκτ

Η νέα «πειρατική» ενέργεια της Τουρκίας έχει και αποτύπωμα κυριαρχίας/γκριζαρίσματος, σε διπλωματικό επίπεδο, των θαλάσσιων περιοχών μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου.

για την κατασκευή του αγωγού EastMed έγινε με το ίδιο ακριβώς modus operandi της παρεμπόδισης του τρυνανιού Saipem 3000 της ENI, το 2018, κατά την προσέγγιση του τεμαχίου «3» της κυπριακής ΑΟΖ για σκοπούς έναρξης γεωτρήσεων. Το ερευνητικό πλοίο παρενοχλήθηκε, την περασμένη Κυριακή, μέσω της ανάπτυξης αριθμού πλοίων του τουρκικού πολεμικού στόλου σε θαλάσσια περιοχή ΝΔ της Κύπρου. Τα τουρκικά πολεμικά πλοία αναπτύχθηκαν στην περιοχή ερευνών και φρεγάτα, μέσω της μεθόδου hailing, ζήτησε από τον κυβερνήτη του ερευνητικού πλοίου την αποχώρηση από περιοχή «που

εμπίπτει στην τουρκική υφαλοκρηπίδα», για να ακολουθήσει και επίσημη ανακοίνωση από το τουρκικό ΥΠΙΑΜ. Μετά την απομάκρυνση του πλοίου (σ.σ. παραμένει μέχρι στιγμής ανοικτά του λιμανιού της Λάρνακας) καθίσταται σαφές πως η νέα «πειρατική» ενέργεια της Τουρκίας έχει και αποτύπωμα κυριαρχίας/γκριζαρίσματος, σε διπλωματικό επίπεδο, των θαλάσσιων περιοχών μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου, μιας και όπως και στην περίπτωση της παρεμπόδισης της ιταλικής ENI, η Άγκυρα προέβη σε σχετικά διαβήματα με αποδέκτες την Ιταλία και τη Μάλτα λόγω της σημαίας και της «ταυτότητας» του πλοίου. Ο τρόπος με τον οποίο έδρασε η Τουρκία σε αυτή την περίπτωση είναι πανομοιότυπη με το συμβάν του Φεβρουαρίου του 2018 με την ENI και δεδομένου πως ο αγωγός EastMed –εκτός από φιλόδοξο πρότζεκτ– εμπλέκει σειρά χωρών της Ανατολικής Μεσογείου, είναι ενδεικτικός του modus operandi που υιοθετεί η Τουρκία προκειμένου να τεστάρει πολλούς δρώντες –τόσο σε επίπεδο προβολής ισχύος όσο και σε σχέση με τις αντιδράσεις (σ.σ. στην προκειμένη ήταν «κλιμαρές»). Η τουρκική ενέργεια παρεμπόδισης του «Nautical Geo» αποτέλεσε και απάντηση προς τη στρατιωτική συνεργασία Ελλάδας-Κύπρου-Γαλλίας και Ιταλίας στο πλαίσιο του «QUAD» (Quadri partite Initiative ή Πρωτοβουλία Τετραμερούς Συνεργασίας) στην Ανατολική Μεσόγειο όπου όπως και πέρυσι ολοκληρώθηκε σε περιοχή πλησίον του συμβάντος η αεροναυτική άσκηση «ΕΥΝΟΜΙΑ 2/2021» με τη συμμετοχή δυνάμεων αεροπορίας και ναυτικού από τις τέσσερις χώρες.

Τι να αναμένουμε

Αυτό που εκτός απροόπτου πρέπει να θεωρείται δεδομένο εκ μέρους



Πριν καλά-καλά εισέλθει σε θαλάσσια περιοχή της Κύπρου το «Nautical Geo» εκδιώχθηκε από τουρκικά πολεμικά πλοία.

Λεπτές ισορροπίες στην Ανατολική Μεσόγειο

Όπως αποκάλυψε η «Κ», η Τουρκία προχωρά Σε μια λεπτών ισορροπιών σπουδή επί της κυριαρχίας, ολιστικά, στην Ανατολική Μεσόγειο. Τόσο το σκηνικό παρενόχλησης του «Nautical Geo» νοτίως της Κρήτης όσο και η παρεμπόδισή του, πριν καν εισέλθει στην περιοχή ενδιαφέροντος επί κυπριακών θαλασσών, σε συνδυασμό με την επαναφορά του ζητήματος, σε επίπεδο ΟΗΕ, της κυριαρχίας νησιών του ανατολικού Αιγαίου εν-

καινιάζουν μια περίοδο εναλλαγής εντάσεων στην περιοχή. Το ζήτημα που προκύπτει εδώ δεν πρέπει να ιδωθεί ξεχωριστά από τις διπλωματικές διεργασίες χωρών του Κόλπου με την Τουρκία, καθώς και με τον διάλογο μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου για ζητήματα επανακαθορισμού των σχέσεων τους. Οι ενέργειες της Τουρκίας, εξάλλου, στο Βαρώσι και η επιμονή στη μόνιμη επωδό για λύση δύο κρατών στο Κυπριακό καταδεικνύουν και κάτι

άλλο, πως η Τουρκία δεν βλέπει, πλέον ελληνοτουρκικά και Κυπριακό σαν μια ενιαία ενότητα ζητημάτων στη διαχρονική της τάση για «πακετοποίηση» στο διπλωματικό επίπεδο, αλλά ως ξεχωριστές περιπτώσιολογίες, με ξεχωριστά δηλαδή για την ίδια end games. Αυτή η εξέλιξη εμπεριέχει πολύ ενδιαφέρουσες παραμέτρους που ιδίως η Λευκωσία όσο και η Αθήνα οφείλουν να προσεγγίσουν με συγκροτημένο τρόπο.

της Άγκυρας είναι μια περίοδος εντάσεων χαμηλής κλίμακας στην Αν. Μεσόγειο ως αποτέλεσμα της ελληνογαλλικής συμφωνίας. Ενώ στην Ελλάδα, δυνητικά, τέτοιες εντάσεις θα μπορούσαν με μετατραπείς σε stand off, όπως το καλοκαίρι του 2020, με στρατιωτικούς όρους, αλλά και να αποκλιμακωθούν λόγω των μηχανισμών επικοινωνίας μεταξύ των δύο πλευρών, η περίπτωση της Κύπρου είναι διαφορετική και φέρει συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά: Σε πολιτικό επίπεδο η συνέχιση της ισχυρής ρητορικής για δύο κράτη από τη μεριά της Άγκυρας και του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ερσίν Τατάρ και επί του πεδίου η

συνέχιση της προσπάθειας της Άγκυρας για εμπέδωση αυτού του αφηγήματος και στο επίπεδο της ΑΟΖ. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως λόγω της καθόδου της αμερικανικής ExxonMobil στο τεμάχιο «10» για συνέχιση των ερευνών, η Τουρκία επιδιώκει να εμπεδώσει το τετελεσμένο των «παράλληλων γεωτρητικών σχημάτων» όπου μια εταιρεία θα τρυπά ντε γιούρε (σε αδειοδοτημένο τεμάχιο εντός οριοθετημένης θαλάσσιας ζώνης από διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος) και η ΤΡΑΟ, παράλληλα, ντε φάκτο (εντός ή εκτός κυπριακής ΑΟΖ για λογαριασμό ή μη της λεγόμενης ΤΔΒΚ). Υπό αυτό το πρίσμα, η Κύπρος μπαίνει

στη δίνη του ανταγωνισμού ισχύος στην ανατολική Μεσόγειο, ιδίως μετά την ελληνογαλλική συμφωνία, ως πιο «αδύνατη» για σειρά λόγων με την Τουρκία να προσπαθεί να ακυρώσει, επί της ουσίας, την ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας και τα σχήματα διπλωματικής συνεργασίας στην περιοχή προκειμένου να χτίσει το discourse εμπέδωσης της μη αντίδρασης στις αναθεωρητικές της προθέσεις. Μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση που είναι πολύπλοκη για την Λευκωσία, ιδίως μετά και το ναυάγιο του ζητήματος επιβολής ισχυρών κυρώσεων στην Άγκυρα για τις παράνομες γεωτρήσεις της περιόδου 2019-2020 σε επίπεδο Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Κάπου εδώ πιάσαμε πάτο

Είναι ηλίου φαινότερον ότι δεν υπάρχει κράτος. Δεν υπάρχει κανένας έλεγχος προς όσους ασκούν εξουσία, δεν λειτουργεί κανένας θεσμός. Είναι τόσες πολλές οι περιπτώσεις διαφθοράς, αυθαιρεσίας και κατάχρησης εξουσίας, που υπό άλλες συνθήκες θα είχε ήδη πέσει η κυβέρνηση . Δεν θα πέσει, όμως, διότι τίποτα δεν έχει μείνει όρθιο να δώσει τη μάχη, γιατί κανείς δεν αντιστέκεται, ούτε η κοινωνία. Η κοινωνία όμως δεν μπορεί να κάνει και πολλά, όταν έχουν παραβιαστεί όλες οι δικλίδες ασφαλείας. Η κυβέρνηση Αναστασιάδης-ΔΗΣΥ άλωσε όλους τους θεσμούς ελέγχου, με πρώτο και καλύτερο τη Γενική Εισαγγελία και έπειτα όλα τα συμβατικά Μέσα Ενημέρωσης. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζει τη θεσμική απραξία και ταυτόχρονα κατευθύνει την κοινή γνώμη, ώστε να γίνονται εύπεπτα τα σκάνδαλα

και οι ατασθαλίες, που συχνά πλασάζονται με ψεύτικα διλήμματα. Δεν εξηγείται αλλιώς, να γνωρίζουμε όλοι ότι ο ίδιος ο πρόεδρος της χώρας βρέθηκε μπλεγμένος σε τόσα σκάνδαλα διαπλοκής και συγκρούσεις συμφερόντων, ότι δέχτηκε επανειλημμένα διευκολύνσεις από ανθρώπους που ευεργετήθηκαν από τις αποφάσεις του, ότι ψηφίζει νομοσχέδια από τα οποία πλουτίζουν οι επιχειρήσεις των θυγατέρων του, ότι ολόκληρα πορίσματα περιγράφουν ότι τίποτα δεν πήγε σωστά με το ντροπιστικό πρόγραμμα πώλησης διαβατηρίων και ακόμα να υπομένουμε καρτερικά να εργαστεί αυτή η κυβέρνηση για το κοινό καλό. Συν τοις άλλοις, ούτε ο γενικός εισαγγελέας ελέγχεται που στρουθοκαμηλίζει, ούτε ο έφορος Φορολογίας παρενέβη για να λύσει το μυστήριο του χάσματος μεταξύ της πολυδάπανης ζωής της οικογένειας Αναστασιάδης,

με τα πενιχρά εισοδήματα που δολώνει. Είναι ασύλληπτο το γεγονός ότι πέρασαν στην κοινή γνώμη με την ανοχή των ΜΜΕ, ότι η σύγκρουση συμφερόντων είναι αποδεκτή, γιατί δεν είναι «παράνομη» με αποτέλεσμα η διαπλοκή να κρύβεται ανενόχλητη πίσω από την απόσταση μεταξύ νόμιμου και ηθικού.

Σ’ όλα αυτά τα εξωφρενικά, ήρθαν να προστεθούν άλλα δύο περιστατικά. Η Κύπρος έγινε πάλι πρωτοσέλιδο σε κάποια νέα «papers», ενώ ο πρόεδρος ψάχνει κάποιον έντιμο λέει άνθρωπο να του εξηγήσει γιατί τον εμπλέκουν με σκοπιμότητα! Και ανεχόμαστε αυτήν τον τύπο που εξέλεγχ εις διπλούν πρόεδρος, να μας περνάει για ηλίθιος. Δεν έκρυψε, λέει ο ίδιος, περιουσιακά στοιχεία, όπως άλλοι ηγέτες. Ο τύπος που τις προάλλες δήλωνε εκατομμυριούχος, που σήμερα διαθέτει λέει 66.000

ευρώ ακίνητα, που βοηθούσε μέσω του δικηγορικού του γραφείου άλλους ολιγάρχες να κρύβουν τα δικά τους με το αζημίωτο, θέλει να πιστέψουμε ότι τα εκατομμύρια που μάζεψε ο οικογενειακός του περίγυρος ήρθαν με ιδρώτα και όχι με τη δική του εμπλοκή. Ενδεικτικό του απόλυτου ελέγχου των ΜΜΕ, είναι το δεύτερο περιστατικό της εβδομάδας, αυτό που το ΡΙΚ ακύρωσε προκλητικά την εκπομπή στην οποία ο δημοσιογράφος/ερευνητής Μακάριος Δρουσιώτης, θα μιλούσε για τη διαφθορά και την εμπλοκή των Αναστασιάδης – Αβέρωφ, όπως την περιέγραψε στο τελευταίο του βιβλίο. Ω τι έκπληξη για τη χώρα που σκίζει βιβλία.

Ακόμα κι η αντίδραση των λοιπών κομμάτων του λεγόμενου δημοκρατικού τόξου αφήνει βαρύτατες πληγές στη δημοκρατία. Οι αντιδράσεις ήταν από χλιαρές μέχρι εθιμοτυπικές, ενώ ούτε η αξιωμα-

τική αντιπολίτευση τόλμησε να ζητήσει την άμεση παραπομπή του προέδρου. Σε παρόμοιες φύσες σκάνδαλο στη Χιλή, έξι εβδομάδες πριν από τις προεδρικές εκλογές, η αντιπολίτευση ξεκινά διαδικασία παραπομπής, καθώς τα παιδιά του Χιλανού προέδρου φέρονται να πλούτισαν μετά από εμπλοκή του ίδιου.

Το ερώτημα γυρίζει όμως εκ νέου σε εμάς. Για πόσο ακόμα θα ανεχόμαστε όλη αυτήν την μπόχα; Για πόσο θα κρυβόμαστε πίσω από τις αδυναμίες του πολιτικού κόσμου, βλέποντας τη χώρα να παραπαίει; Ξεκάθαρα η χώρα βαδίζει σε επικίνδυνη μονοπάτια. Δεν σκάνει ακόμα μια πενταετία με τον ΔΗΣΥ στην εξουσία. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους, ιδιαίτερα σε όσους είναι έτοιμοι να αποδεχτούν το παραμύθι ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, που ράβει ήδη προεδρικό κοστούμι, δεν είναι

ίδιος με τον Νίκο Αναστασιάδη. Ότι θα καταπολεμήσει την ξενοφοβία, τη διαφθορά και τον λαϊκισμό. Οκτώ χρόνια άραγε δεν ήταν αρκετά για να το πράξει; Αφού ξέρουμε ότι στοχεύει και καίδεύει το ίδιο ακροατήριο που εξέλεξε τον σημερινό πρόεδρο, πώς θα αλλάξει μετά ρητορική; Έχουμε μπροστά μας ενάμιση χρόνο για την αλλαγή σκυτάλης και μια υπερκομματική συμμαχία είναι η μόνη διεξόδος. Μια συμμαχία που θα έχει ως θεμέλιο τις ανάγκες των πολιτών και όχι τον διαμοιρασμό θέσεων. Μια συνεργασία ενεργών πολιτών, που να ξεκινά από τον προοδευτικό κόσμο της χώρας μέχρι και τον φιλελεύθερο χώρο, όπως γίνεται σε κάθε άλλη σοβαρή χώρα, όταν αυτή πάινει πάτο.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολογος.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

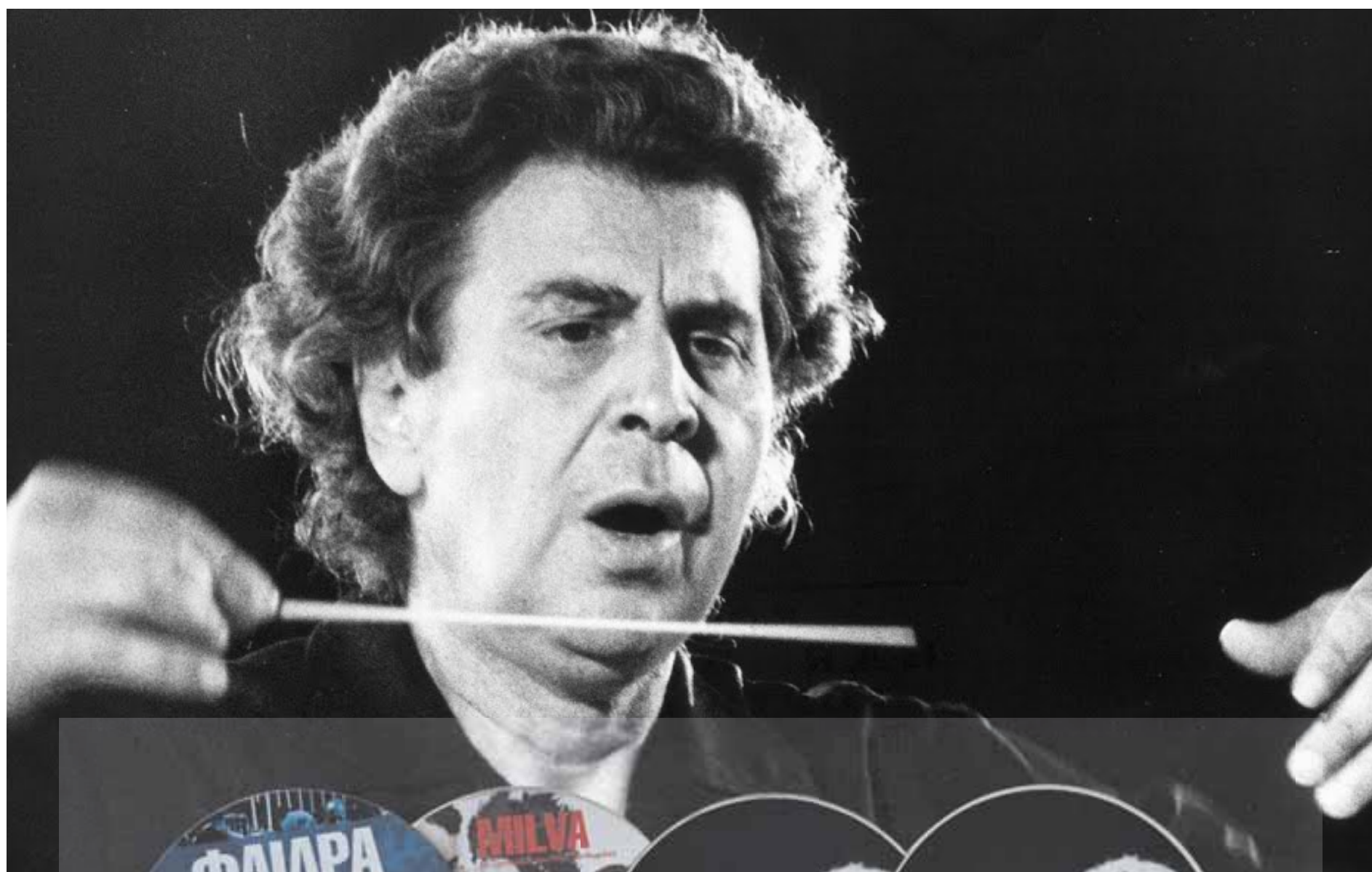
Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠΣ

MEDOCHEMIE

ΦΟΡΟ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟ

Μίκη Θεοδωράκη



ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΕΝΑ CD ΑΠΟ
ΤΙΣ ΘΡΥΛΙΚΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ
«Φαίδρα», «Z», «Σέρπικο»,
«Ζορμπάς», «Κατάσταση
Πολιορκίας», «Canto
General» και «Milva»
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΤΙΜΗΣΗ



**ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

Οι αλήθειες στο «σκοτεινό δωμάτιο»

Προδημοσίευση του νέου βιβλίου του Αλέξη Παπαχελά – Η παγίδα της Κύπρου, τα πετρέλαια στο Αιγαίο, ο ρόλος των Αμερικανών

«**Τον τρελό**, έκανε αυτό που δεν κάναμε εμείς», είπε ο δικτάτορας Γεώργιος Παπαδόπουλος το πρωί της 15ης Ιουλίου 1974, όταν έμαθε ότι βρισκόταν σε εξέλιξη το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου που είχε οργανώσει ο ταξίαρχος Δημήτρης Ιωαννίδης. Ο Παπαδόπουλος βρισκόταν σε κατ’ οί-

κον περιορισμό στο Λαγονήσι από τον Νοέμβριο του 1973, όταν ανατράπηκε από τον Ιωαννίδη.

Αποτέλεσμα μιας αθόρυβης έρευνας 25 ετών το βιβλίο «Ένα Σκοτεινό Δωμάτιο» του Αλέξη Παπαχελά περιέχει ντοκουμέντα που αποκαλύπτονται για πρώτη φορά και πε-

ριγράφει την εμμονή του χουντικού κατεστημένου με την Κύπρο, τον ακαλίνωτο εθνικισμό που διαπότιζε τις συνειδήσεις των ανθρώπων-κλειδιά και τις μοιραίες αποφάσεις οι οποίες, στο όνομα του οράματος της Ενωσης με την Ελλάδα, παρέσυραν τον ελληνισμό στη μεγαλύ-

τερη εθνική τραγωδία μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Ο αναγνώστης θα διαβάσει εξομολογήσεις στον συγγραφέα Ελληνών και Αμερικανών πρωταγωνιστών, αλλά και του ίδιου του Τούρκου πρωθυπουργού της εισβολής Μπουλέντ Ετζεβίτ. Θα διαβάσει

επίσης λέξη προς λέξη τι ειπώθηκε στο Πολεμικό Συμβούλιο στο ελληνικό Πεντάγωνο το πρωί της 20ής Ιουλίου 1974, ενώ η εισβολή είχε μόλις ξεκινήσει. Η ειρωνεία της μοίρας, η ετερογονία των προθέσεων και το πώς η ύβρις παρασύρει στη συντριβή σφραγίζουν πολλές σελίδες.

Επιλέξαμε δύο αποσπάσματα, ενδεικτικά του πυκνού περιεχομένου. Το πρώτο αφορά τα σενάρια των αμερικανικών υπηρεσιών για την έκβαση ενός ελληνoturρκικού πολέμου και το δεύτερο την έναρξη της εισβολής των Τούρκων στην Κύπρο. Π. Π.

Σενάρια των αμερικανικών υπηρεσιών για την έκβαση ενός ελληνοτουρκικού πολέμου

«**Τι θα συνέβαινε** όμως, αν όντως ξεσπούσε ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος; Η έκθεση που είχαν συντάξει όλες μαζί οι αμερικανικές υπηρεσίες περιείχε τα σενάρια και τις προβλέψεις τους. Δύο παραρτήματά της παραμένουν απόρρητα. Το ένα αναλύει το εφιαλτικό σενάριο, σύμφωνα με το οποίο μία από τις δύο χώρες θα επικειρούσε να πάρει με τη βία αμερικανικά πυρηνικά όπλα τα οποία ήταν αποθηκευμένα στη Σούδα και στο Ιντσίρλικ. Η έκθεση προέβλεπε:

«Η εσκεμμένη πρόκληση ενός πολέμου στο εγγύς μέλλον μοιάζει απίθανη, αλλά κάποιου είδους ένοπλη αντιπαράθεση ή ένα επεισόδιο είναι πιθανά. Τα ελληνικά και τουρκικά σκάφη στην αμφισβητούμενη περιοχή θα μπορούσαν να ανταλλάξουν πυρά ύστερα από κάποια παρεξήγηση. Με δεδομένο πόσο οδυμένα είναι τα πνεύματα, κάποιοι πιστεύουν ότι τοπικά συμβάντα (π.χ. με επίκεντρο το δικαίωμα της αλιεύσης) μπορεί να οδηγήσουν σε ένα τοπικό επεισόδιο. Αλλά ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πιθανό ότι Αθήνα και Αγκυρα θα προσπαθήσουν να αποφύγουν μια γενικευμένη σύγκρουση, προφανώς μέσω της αμερικανικής μεσολάβησης.

[...] Ακόμα και αν ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις, δεν μπορεί να βρεθούν γρήγορα ικανοποιητικές λύσεις. Οι διαφωνίες θα συνεχιστούν για καιρό, εν μέρει επειδή θα είναι δύσκολο για τους Τούρκους να ιεβήλουν τον ρυθμό των ερευνών. Ο αριθμός των πραγματικών ερευνών που μπορούν να κάνουν οι Τούρκοι είναι εξαιρετικά περιορισμένος. Οι πλατφόρμες για γεωτρήσεις είναι σε περιορισμένη διαθεσιμότητα και δεσμευμένες για έρευνες σε άλλες περιοχές. Ετι περαιτέρω, όσο η περιοχή βρίσκεται στο επίκεντρο μιας διένεξης, οι πετρελαϊκές εταιρείες είναι απρόθυμες να διαθέσουν τις πλατφόρμες για γεωτρήσεις. Συνεπώς, το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας και των ερευνών για πετρέλαιο είναι πιθανό να συνεχιστεί, μαζί με την πιθανότητα να τραυματιστεί και άλλο το ΝΑΤΟ». Η έκθεση κατέληγε με την πρόβλεψη πως η Κύπρος δεν θα εμπλεκόταν άμεσα αν ξεσπούσε «ένας βραχύβιος πόλεμος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας». Εκτιμούσε όμως πως «είναι μέσα στις δυνατότητες της Τουρκίας να αποκόψει την Κύπρο από κάθε πρόσβαση από την Ελλάδα και να ξεκινήσει μια επιτυχημένη απόβαση στο νησί, αν το αποφασίσει. Η Αγκυρα θα έκανε κάτι τέτοιο, ή στην απίθανη περίπτωση που η Ελλάδα επιχειρούσε να καταλάβει το νησί ή για να προστατεύσει την τουρκική μειονότητα εκεί, αν απειλείται».

Η αγωνία της Αγκυρας για τα 12 μίλια

Την ίδια περίοδο, την άνοιξη του 1974, οι αμερικανικές υπηρεσίες ήταν επικεντρωμένες κυρίως στην ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Στο τραπέζι υπήρχε η απειλή για επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων από 6 σε 12 μίλια, που εθεωρεί-

το ότι μπορούσε να οδηγήσει σε σύρραξη.

Η CIA προειδοποιούσε: «Νέες ενδείξεις ότι η Ελλάδα σκέφτεται την επέκταση των χωρικών της υδάτων σε 12 μίλια έχουν, σύμφωνα με πληροφορίες, οδηγήσει την Τουρκία στην απόφαση να αμφισβητήσει μια τέτοια κίνηση. Η επέκταση θα έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει την Τουρκία από το να έχει δικαιώματα σε όλη σχεδόν την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Ένας αξιωματούχος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών είπε “ιδιωτικά” στο νούμερο δύο της αμερικανικής πρεσβείας στις 12 Ιουνίου, ότι η κυβέρνηση του δεν ήταν σίγουρη για τις προθέσεις της Αθήνας, αλλά φοβόταν πως οι Έλληνες ίσως προχωρήσουν στην επέκταση πριν από τη Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας στο Καραάκας την επόμενη εβδομάδα. Ο αξιωματούχος είπε ότι η Τουρκία δεν θα δεχθεί τα 12 μίλια και ισχυρίστηκε ότι το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας έχει

«**Είναι μέσα στις δυνατότητες της Τουρκίας να αποκόψει την Κύπρο από κάθε πρόσβαση από την Ελλάδα και να ξεκινήσει μια επιτυχημένη απόβαση στο νησί, αν το αποφασίσει**».

«**Είχα πάει στον Μίλτο και μου είπε: “Θα φτιάσετε έως γενική επιστράτευση και θα πέσετε. Και θα σας πω πώς θα πέσετε, από την Κύπρο”**».

ήδη αποφασίσει να αμφισβητήσει έμπρακτα μια τέτοια ενέργεια με τα πολεμικά της σκάφη. Ο αξιωματούχος εξήγησε ότι τα 12 μίλια θα περιόριζαν την ανεμπόδιστη ναυσιπλοΐα της Τουρκίας στο κεντρικό Αιγαίο σε δύο μόνο σημεία. Επέμενε δε ότι η Τουρκία δεν μπορούσε να δεχθεί το Αιγαίο σαν ελληνική λίμνη ούτε να απεμπολήσει τα δικαιώματά της. Επανάλαβε την επιθυμία της Αγκυρας για διαπραγματεύσεις, επισημαίνοντας πως η κυβέρνηση του ήταν πρόθυμη να συζητήσει το θέμα των ελληνικών χωρικών υδάτων. Οποια απόφαση και αν πάρει η Αθήνα στο θέμα των χωρικών υδάτων, είναι πιθανό ότι θα προσπαθήσει να αποφυγή τη στρατιωτική σύγκρουση με τους Τούρκους και να στηριχθεί για τώρα στην ισχυρή νομική θέση που πιστεύει ότι έχει στη διένεξη που “βράζει” γύρω από την υφαλοκρηπίδα».

Η αισιοδοξία του Ιωαννίδη και το μήνυμα του Ωνάση

Την άνοιξη του 1974 η ένταση στο Αιγαίο και στις ελληνο-



τουρκικές σχέσεις κλιμακωνόταν. Η Κύπρος δεν είχε ακόμη «πάρει φωτιά». Ο Ιωαννίδης ζούσε σε ένα «σύννεφο» άκρατης αισιοδοξίας. Η ανακάλυψη των πετρελαϊκών κοιτασμάτων σε συνδυασμό με τις μεγάλες εξοπλιστικές παραγγελίες τις οποίες διαπραγματευόταν, τον είχαν πείσει ότι έφθανε η στιγμή που ονειρευόταν σε σχέση με την Κύπρο και την Τουρκία.

Είχε όμως να χειριστεί και τις συνήθεις απαιτήσεις των σημαντικών οικονομικών παραγόντων της εποχής. Ο Αριστοτέλης Ωνάσης αποκάλυψε, για παράδειγμα, στον [Αμερικανό Πρόσβη Χένρι] Τάσκα ότι είχε μια τρίωρη συνάντηση με τον Ιωαννίδη στην οποία τον απείλησε ότι, αν δεν του εξασφάλιζε τιμές στα καύσιμα των αεροσκαφών της Ολυμπιακής Αεροπορίας που να αναλογούν στα επίπεδα πριν από την πετρελαϊκή κρίση του Οκτωβρίου 1973, θα έκλεινε μέσα σε έξι μήνες την αεροπορική εταιρεία. Ο Ωνάσης είπε συγκεκριμένα ότι «του έδωσε τελεσίγραφο». Την ίδια περίοδο η εκτίμηση ενός στενού συνεργάτη του Ωνάση προκάλεσε όμως ένα μικρό σοκ στον στενό κύκλο του Ιωαννίδη. Ο Μίλτος Γιαννακόπουλος συνδεόταν στενά με τον εφοπλιστή και εθεωρείτο επίσης ότι διατηρούσε πολύ στενές σχέσεις με τις βρετανικές υπηρεσίες. Ο Ιωαννίδης είχε πει στους συνεργάτες του: «Θα σας παίρνει αυτός. Μην αποφεύγετε να τον δείτε, αλλά τσιμουδιά και να το ξέρω αν βρεθείτε μαζί του».

Ένα πρωινό ο Μιχαήλ Πηλιχός, που ήταν υποδιευθυντής στην ΕΣΑ, ανακοίνωσε στον [διευθυντή του Γραφείου του Ιωαννίδη] αξιωματικό Γεώργιο Σταύρου και στον [στενό συνεργάτη του Ιωαννίδη, ταγματάρχη Χαράλαμπο Παλαΐνη ότι θα πήγαινε στον Γιαννακόπουλο. Όταν το έμαθε ο Ιωαννίδης, του έβαλε τις φωνές, αλλά ο Πηλιχός απάντησε: «Ασ’ τα αυτά, να σας πω κάτι σοβαρό. Είχα πάει στον Μίλτο και μου είπε: “Θα φτιάσετε έως γενική επιστράτευση και θα πέσετε. Και θα σας πω πώς θα πέσετε, από την Κύπρο”». Ο Παλαΐνης σχολίασε: «Σκεφθείτε να μην πάμε καλά και να έλθουν εδώ 500.000 πρόσφυγες από την Κύπρο», αλλά ο Ιωαννίδης έβαλε τέλος στη συζήτηση: «Εμείς να πέσουμε; Ασ’ τα αυτά!».

Οι «διαβεβαιώσεις» και η σιγή των ελληνικών όπλων

Σάββατο 20 Ιουλίου Οι «ετήσιες στρατιωτικές επιδείξεις»

Το βράδυ της 19ης Ιουλίου 1974 στην Αθήνα επικρατούσε μεγάλη ανησυχία αλλά ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση. Οι πληροφορίες ήταν πολλές και τα σημάδια της επικείμενης εισβολής ξεκάθαρα. Η ηγεσία της χώρας έμοιαζε όμως να βαδίζει «τυφλωμένη» στον γκρεμό.

Ο αρχηγός του ελληνικού κράτους, στρατηγός Φαίδων Γκιζίκης, βρισκόταν στο γραφείο του, όταν λίγο πριν από τις 4 π.μ. μπήκε μέσα ο διευθυντής του στρατιωτικού του γραφείου και τον ρώτησε: «Κύριε Πρόεδρε, πρόκειται να φύγετε σύντομα ή να αλλάξετε την βάρδια;», εννοώντας αν θα έπρεπε να αναλάβουν υπηρεσία και να μείνουν εκεί υπασπιστές, γραμματείς και κλητήρες. Ο πρόεδρος του απάντησε, όπως διηγείται χρόνια μετά:

«Προ ολίγων ώρας με επήρε ο Λάμπρος στο τηλέφωνο και με καθυσάχασε. Γι’ αυτό και θα φύγω να πάω στο σπίτι μου. Εάν πλέον με χρειαζόταν κάποιος θα με έπαιρνε». Ο «Λάμπρος» που τον είχε καθυποχάσει ήταν ο αρχηγός της ΚΥΠ Λάμπρος Σταθόπουλος, ο οποίος του είχε τηλεφωνήσει ώρες πριν, στις 4 μ.μ., για να του πει: «Μόλις αποκριπτογραφήσαμε ένα τουρκικό σήμα που λέει περίπου “εκτελέσατε ασκήσεις επιβίβασης επί των πλοίων”». Κατόπιν σχολίασε, κατά τον Γκιζίκη πάντα: «Πρόκειται, κύριε Πρόεδρε, περί των συνήθων ετήσιων επιδείξεων». Στην Εξεταστική Επιτροπή ο Σταθόπουλος αρνήθηκε τον συγκεκριμένο διάλογο, με αποτέλεσμα ο Γκιζίκης να του πει: «Κύριε Σταθόπουλε, λυπούμαι που έφερα την στολή την οποία φέρατε και εσείς». «Και εγώ λυπούμαι πολύ» απάντησε εκείνος.

Ο Γκιζίκης έφυγε από το γραφείο του για να πάει στο σπίτι του στη Φιλοθέη. Την ίδια ώρα ο τουρκομαθής υπολοχαγός Αλέξανδρος Σημαιοφορίδης, επικεφαλής του κλιμακίου της ελληνικής ΚΥΠ στην Κυρνήεια, παρακολουθούσε με αγωνία τις κινήσεις του τουρκικού αποβατικού στόλου, που είχε ξεκινήσει στις 5 μ.μ. της 19ης Ιουλίου: «Μέχρι τα μεσάνυχτα δεν ξέρα-

«**Ο Ιωαννίδης όταν έμαθε ότι μπήκαν οι Τούρκοι ήταν σε σοκ. Τα είχε χάσει. Είχαν κοκκινίσει τα μάτια του και δεν μιλούσε**».

με πού θα πάει. Όταν έφθασε στην βόρεια μύτη, στον Απόστολο Ανδρέα, δεν ξέραμε αν θα στρίψει προς Κυρνήεια ή αν θα πάει Αμμόχωστο. Όταν είδαμε εκεί ότι έρχεται προς Κυρνήεια, την παρακολουθήσαμε, οπότε κατά τις 4.30 το πρωί βλέπουμε όλη την νηοπομπή στον κόλπο της Κυρνήειας. Από μέσα βρισκόταν στα 500 μέτρα το πολύ και ήταν ένα θέαμα σαν επιθεώρηση ναυτικών δυνάμεων. Έτσι ακριβώς. Στο κατάστρωμα οι ναύτες. Δεν παίρνανε τίποτα μέτρα ότι πάνε σε ένα εχθρικό μέρος. Ξαν να πγαίνανε για κάποια επιθεώρηση, κρουαζιέρα. Έτσι ήταν. [...] Κάνανε αποβίβαση, και όχι απόβαση, με υποτιθέμενο εχθρό». Στην ερώτηση πώς ένιωσε εκείνη τη στιγμή απάντησε: «Όπως ένας ναρκωμένος, που δεν καταλαβαίνει τίποτα. Ήταν μια ψυχρολουσία να βλέπεις αυτό το θέαμα, να είναι πάνω στα καράβια σε παράταξη, λες και θα επιθεωρηθεί αυτή η νηοπομπή από κάποιον επίσημο εκεί στην παραλία».

Κίσινγκερ: «Ίσως πάνε στη Θεσσαλονίκη»

Σύγχυση δεν επικρατούσε μόνο στην Αθήνα εκείνες τις ώρες όμως. Και στην Ουάσινγκτον ο [υπουργός Εξωτερικών Χένρι] Κίσινγκερ βρισκόταν σε σύγχυση για το τι ακριβώς θα έκαναν οι Τούρκοι. Ο Αμερικανός υπουργός είχε αναθαρρήσει κάποια στιγμή γιατί ο τουρκικός αποβατικός στόλος έμοιαζε να αλλάζει ρότα, προφανώς όταν έφθασε στο βόρειο άκρο του νησιού και πήρε πορεία προς την Κυρνήεια. Οι περισσότεροι Αμερικανοί αναλυτές θεωρούσαν ότι η απόβαση θα γινόταν στην Αμμόχωστο, οπότε δεν ήταν σίγουροι όταν ο αποβατικός στόλος κινήθηκε βόρεια

αν θα πήγαινε στην Κυρνήεια ή αν θα επέστρεφε στην Τουρκία έπειτα από μία ακόμα απειλητική μαנוβρά. Ο Κίσινγκερ επέμενε ότι ίσως ο [υφυπουργός Εξωτερικών Τζόζεφ] Σίσκο πέτυχε μια σαρανταοκτάωρη αναβολή, χωρίς να προλάβει να τον ενημερώσει. Όταν του είπαν ότι ο στόλος εκινείτο βόρεια, σχολίασε:

«Ίσως πάνε στη Θεσσαλονίκη». Ένας συνεργάτης του σχολίασε πως η Θεσσαλονίκη «είναι πολύ μακριά». Ο Κίσινγκερ επέμενε, προσπάθησε να διορθώσει την γκάφα του, και αυτή τη φορά είπε: «Ίσως πάνε προς τη Ρόδο. Δεν έχω τρελαθεί ακόμη». «Μάλλον δεν έχεις κοιτάξει τον χάρτη σου» του απάντησε ο σύμβουλός του, με αποτέλεσμα να εκραγεί και να του πει: «Ξέρω ότι δεν πάνε στη Θεσσαλονίκη. Να δούμε τι θα κάνουν όταν αρχίσει η απόβαση λοιπόν».

Το σοκ του Ιωαννίδη

Ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κυπραίος τηλεφώνησε στον Χαράλαμπο Παλαΐνη αναζητώντας τον Ιωαννίδη. «Βγαίνουν οι Τούρκοι» του είπε. Ο δικτάτορας είχε κοιμηθεί σε κάποιο άλλο σπίτι, όχι στο δικό του, αλλά ο Παλαΐνης ήξερε πού να τον βρει και τον πήρε με τον συνθηματικό τρόπο που είχαν συμφωνήσει, για να του μεταφέρει τα νέα. Ο Ιωαννίδης έμοιαζε σαστισμένος και είπε στον συνεργάτη του: «Σώπα, ρε. Βγήκαν οι Τούρκοι στην Κύπρο;». Αμέσως μετά έδωσε εντολή να βρεθεί ο αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων Γρηγόρης Μπανόνας και όλοι οι εμπλεκόμενοι και να μαζευτούν στο Πεντάγωνο. Εκεί βρίσκονταν μόνο οι αξιωματικοί που στελέχωναν τη συνήθη νυχτερινή βάρδια στον θάλαμο επιχειρήσεων. Ο Παλαΐνης θυμάται όμως ότι κανείς από τους αρχηγούς ή τους άλλους ανώτατους αξιωματικούς δεν είχε μείνει στο γραφείο του, ούτε και κανείς από τους στενούς επιτελείς του Ιωαννίδη. Ένας άλλος συνεργάτης του, ο Γεώργιος Σταύρου, πήγε και αυτός στο Πεντάγωνο και θυμάται ότι «ο Ιωαννίδης όταν έμαθε ότι μπήκαν οι Τούρκοι ήταν σε σοκ. Τα είχε χάσει. Είχαν κοκκινίσει τα μάτια του και δεν μιλούσε».



Ο Δημήτρης Ιωαννίδης και ο Γεώργιος Παπαδόπουλος ανταλλάσσουν χειραψία σε ένα στρατόπεδο που επισκέφθηκαν για τον εορτασμό του Πάσχα τον Απρίλιο του 1973. Επτά μήνες μετά ο πρώτος ανέτρεψε τον δεύτερο, μία εβδομάδα μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου. Το βιβλίο του Αλέξη Παπαχελά «Ένα Σκοτεινό Δωμάτιο, 1967-1974» θα κυκλοφορήσει στις 14 Οκτωβρίου από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Μέσα στο μυαλό του Νίκου Χριστοδουλίδη

Ο υπουργός Εξωτερικών δέχεται πιέσεις να ξεκαθαρίσει τη θέση του για το αν θα είναι υποψήφιος για την προεδρία το 2023 ή όχι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον περασμένο μήνα, ο Νίκος Αναστασιάδης διαβεβαίωνε σε συνέντευξή του στο OMEGA πως δεν θα επαναδιεκδικήσει την προεδρία, στα συναγερμικά πηγαδάκια σιγοψιθύριζαν πως ο προεκλογικός ξεκινά επίσημα την επόμενη μέρα. Δεν ήταν μόνο η αναφορά της μη επαναδιεκδίκησης που έλυνε τα χέρια των δελφίνων να ξεκινήσουν προεκλογικό, αλλά και η ουρά του ποιος «νομιμοποιείται» τελικά να διεκδικήσει.

«Όταν ο πρόεδρος του κόμματος επιδειξει ενδιαφέρον, έχει και τον πρώτο λόγο και εάν κάποιος ενδιαφέρεται ως έρθει εσωκομματικά να τον αμφισβητήσει», έλεγε χαρακτηριστικά ο Νίκος Αναστασιάδης σε εκείνη τη συνέντευξη. Υπενθύμιζε όμως ότι στις προεδρικές εκλογές του 2008, όταν ο ίδιος δεν επιθυμούσε να κατέλθει ως υποψήφιος, ο Δημοκρατικός Συναγερμός προχώρησε με τον Ιωάννη Κασουλίδη. Ήταν ένα διπλό μήνυμα με αποδέκτες και τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, αλλά και τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη. Στον τελευταίο διαμάνυε πως τον πρώτο λόγο θα τον έχει ο πρόεδρος του κόμματος και συνεπώς οι όποιες κινήσεις του δεν θα πρέπει να έρχονται σε αντιπαράθεση με εκείνον. Στον Αβέρωφ Νεοφύτου υπενθύμιζε πως όταν εκείνος το 2008, αντιλήφθηκε πως δεν μπορούσε –βάσει χαμηλής δημοτικότητας– να διεκδικήσει την προεδρία, έριξε στον αγώνα τον δημοφιλή τότε Γιαννάκη Κασουλίδη.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου, γνωστός για τις δεύτερες αναγνώσεις που τείνει να κάνει, έλαβε υπόψη και

τις δύο παραινέσεις ένθεν και ένθεν. Προτίμησε ωστόσο –και λογικός– να προβάλει εκείνο που τον συνέφερε. Το σημείο δηλαδή πως τον πρώτο λόγο σε όλο αυτό έχει ο ίδιος. Τον βοήθησε σε αυτό άλλωστε και η χρονική συγκυρία του αδειάσματος που δέχτηκε ο Νίκος Χριστοδουλίδης από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας για το σχήμα λόγου, για να δέσει το γλυκό. Και δεν έμεινε εκεί. Έκτισε γύρω του μία στρατιά από συμμαχίες για να στείλει το μήνυμα πως η υποψηφιότητά του δεν είναι κάτι που εκβιάζει ο ίδιος, αλλά κάτι που επικροτούν τα πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΣΥ.

Εν χορώ σύμμαχοι

Πέραν του ότι την επομένη, δημοσιεύματα παρουσίαζαν την πρώτη εκδοχή χωρίς την ουρά, ότι δη-

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ενεργοποιήσει όλα τα πρωτοκλασάτα στελέχη για να στηρίξουν την υποψηφιότητά του έναντι του Νίκου Χριστοδουλίδη, προκαλώντας στον τελευταίο πιέσεις.

λαδή ο Νίκος Αναστασιάδης έδωσε το δακτυλίδι στον Αβέρωφ Νεοφύτου, τη μεγαλύτερη αίσθηση έκαναν οι δηλώσεις που ακολούθησαν από τα συναγερμικά στελέχη. Πρώτος ο εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ Δημήτρης Δημητρίου, ο οποίος κατά τη διάρκεια του προεκλογικού είχε έρθει πολύ κοντά στον Νίκο



Ο Νίκος Χριστοδουλίδης παρουσιάστηκε από συναγερμικούς κύκλους ως ο διάδοχος του Νίκου Αναστασιάδη από εκείνη τη νύχτα της νίκης, προκαλώντας αντιδράσεις πολλών.

Χριστοδουλίδη, ενόσω ο μηχανισμός του κόμματος προωθούσε έναντι του ίδιου τον αναπληρωτή πρόεδρο του ΔΗΣΥ Χάρη Γεωργιάδη, σημείωσε μέσω δηλώσεως πως ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έδωσε εν πολλοίς το δακτυλίδι στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ. «Και δεν πρόκειται», συνέχισε με νόημα, «πρώρες κι-

νήσεις και ενέργειες από οποιονδήποτε, είτε να προκαταλάβουν είτε να επηρεάσουν τις συλλογικές, κομματικές αποφάσεις» ικανοποιώντας τον πέμπτο όροφο της Πινδάρου.

Ακολούθησε η αναφορά του Ιωάννη Κασουλίδη, ο οποίος ήταν το πρόσωπο που έδειξε τον Νίκο

Χριστοδουλίδη ως καταλλήλοτερο υπουργό Εξωτερικών, ότι ο ίδιος δεν θα σκεφτόταν να διεκδικήσει το 2008 αν δεν είχε το πράσινο φως από τον Νίκο Αναστασιάδη. Ο για πολλούς ορκισμένος εχθρός του Αβέρωφ Νεοφύτου Νίκος Τορνarίτης έδειχνε τον Αβέρωφ Νεοφύτου και βεβαίως παρόμοιες δηλώσεις Κωνσταντίνου Πετρίδη και Αννίτας Δημητρίου ότι ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ δεν έχει μόνο τον πρώτο λόγο, αλλά κυρίως μπορεί να κυβερνήσει. Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης έκανε ακόμα ένα πιο τολμηρό βήμα και έλεγε πως αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν είναι, θα έχει και ο ίδιος λόγο για το ποιος θα είναι τελικά ο υποψήφιος. Τον χορό επικρότησης μιας υποψηφιότητας Αβέρωφ ολοκλήρωσε με την τοποθέτησή του και ο Χάρης Γεωργιάδης.

Οι διαφορετικές ατζέντες

Δηλώσεις μεθοδευμένες και πανομοιότητες που εγείρουν ερωτήματα σε πολλούς κατά πόσο τους ζητήθηκε να τις κάνουν από την Πινδάρου ή αν οι ίδιοι ένιωθαν τόσο έντονα την ανάγκη. Λίγο πολύ ισχύουν και τα δύο. Όπως αναφέρουν πολιτικοί κύκλοι, ο Αβέρωφ Νεοφύτου φέρεται να βρισκόταν σε συνεννόηση για το πώς θα κινηθούν τα πλείστα στελέχη. Με αυτό τον τρόπο στο σενάριο ήπτας του το 2023, κανένας δεν θα μπορεί να του επιρρίψει ευθύνη ότι εξαιτίας των προσωπικών φιλοδοξιών, η παράταξη έχασε. Παράλληλα στέλνει το μήνυμα πως ο μηχανισμός βρίσκεται πλήρως συμπαράταξιμος μαζί του, έστω κι αν οι δημοσκοπήσεις δείχνουν άλλα. Δικά του έμπνευση ήταν και η δήλωση Δημητρίου την επόμενη μέρα. Όμως

δεν ήταν μόνο αυτό. Στον ΔΗΣΥ, αλλά και στην κυβέρνηση υπάρχουν στελέχη που δεν βλέπουν θετικά την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Τον θεωρούν υπαίτιο για την τροπή που πήρε το Κυπριακό, αλλά και γιατί, όπως λένε, συμπεριφέρεται ως διπλωμάτης και όχι ως πολιτικός, κρατώντας όλες τις τάσεις ευχαριστημένες. Υπάρχει ωστόσο και μία δεύτερη ανάνγωση. Ένα σενάριο υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη οδηγεί σε ανακατατάξεις όλη την κυβερνώσα παράταξη. Ιδιαίτερα αν ο ίδιος κερδίζει τις προεδρικές εκλογές. Άλλα θα είναι τα πρόσωπα που θα παίζουν πρώτο βιολί, είτε στην κυβέρνηση, είτε στο κόμμα και αυτό είναι κάτι που δεν αρέσει στα στελέχη που έχουν αυτή τη στιγμή πρωταγωνιστικό ρόλο. Ιδιαίτερα εκείνους που προέρχονται από τον μηχανισμό και έχουν αναρριχηθεί αργά και σταθερά, θεωρούν πως το συμφέρον τους είναι να συμπαραταχθούν με τον συναγερμικό πρόεδρο.

Στο πλαίσιο του πρωταγωνιστικού ρόλου που έχει ο αρχηγός του κόμματος στην εκλογική διαδικασία, έδωσε έμφαση και ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, κατά τη διάρκεια του εκλογικού συνεδρίου. «Κάθε αρχηγός μας, μετά τον αείμνηστο Γλαύκο Γιαννάκης Μάτσος, Νίκος Αναστασιάδης, έφερε τον Δημοκρατικό Συναγερμό στην κορυφή. Αφήνοντας πίσω πάθη και μίσση, ενώνοντας τον λαό μας και προκαλώντας τη χώρα μας μπροστά για το κοινό καλό» ανέφερε χαρακτηριστικά, θέλοντας να στείλει το μήνυμα πως ο ίδιος όπως και οι υπόλοιποι αρχηγοί του κόμματος ξέρουν να κάνουν αλλά κυρίως να κερδίζουν εκλογές.

Τα σενάρια που βρίσκονται ενώπιόν του τους επόμενους μήνες

Αν όμως η υποψηφιότητα για τις προεδρικές εκλογές είναι θέμα που αφορά τον εκάστοτε πολιτικό αρχηγό, πώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπήκε εξαρχής στο κάδρο; Οι τελευταίες εκλογικές μάχες κατέδειξαν πως η δύναμη που είχαν άλλοτε τα κόμματα καταρρέει, ενώ βάσει δημοσκοπήσεων ευνοείται μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα. Το νόημα το έχουν πιάσει όλοι σχεδόν οι πολιτικοί αρχηγοί της αντιπολίτευσης, ενώ στο πλαίσιο μιας υποψηφιότητας που δεν έρχεται από τον σκληρό πυρήνα του κόμματος, μπαίνει στο κάδρο η υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Αυτή η υποψηφιότητα μπήκε στο κάδρο άλλωστε πολύ νωρίς. Από τη νύχτα της νίκης του Νίκου Αναστασιάδη το 2018, όταν κάποιοι συναγερμικοί τον έδειχναν ως τον επόμενο πρόεδρο και κυρίως, όταν οι δημοσκοπήσεις τον έδειχναν να κινείται πολύ ψηλά σε ποσοστά

δημοτικότητας. Πολύ υψηλότερα από άλλους κομματικοποιούμενους υπουργούς και πολύ κοντά, στον επίσης εκτός κομματικών δεσμών, πρώην υπουργό Υγείας, Κωνσταντίνο Ιωάννου. Αυτό έδωσε και στον ίδιο αλλά και στον περίγυρό του την πεποίθηση πως μπορεί να διεκδικήσει το ανώτατο αξίωμα.

Το ερώτημα βεβαίως είναι ποιοι βρίσκονται στο πλευρό του υπουργού Εξωτερικών. Γιατί ο Αβέρωφ Νεοφύτου μέχρι τώρα έχει δείξει τα δικά του πόνια στη σκακιέρα και ο Νίκος Χριστοδουλίδης όχι. Ο ίδιος φαίνεται να έχει πολύ καλή σχέση με μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος, οι οποίοι μιλούν στο παρασκήνιο θετικά για μία τέτοια υποψηφιότητα. Μάλιστα, μπροστά στο δίλημμα Αβέρωφ Νεοφύτου ή Αχιλλέας Δημητριάδης, ΔΗΚΟϊκά στελέχη έχουν προτάξει την υποψη-

φιότητα Χριστοδουλίδη. Υπάρχουν βεβαίως και μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΔΗΣΥ, αλλά και του Υπουργικού Συμβουλίου που βλέπουν ιδιαίτερα θετικά την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Δεν φτάνουν επί του παρόντος έτοιμοι να βρεθούν απέναντι από τον συναγερμικό πρόεδρο. Ο υπουργός Εξωτερικών έχει ήδη οργώσει όλη την Κύπρο, βλέποντας κόσμο και σε συλλόγους της Δεξιάς αλλά και σε σπίτια. Αυτή βασικά θεωρείται η κύρια δύναμή του, να σηκώσει στην ουσία το 30% που βρίσκεται επί του παρόντος εκτός κάλπης. Ένα αναμφίβολα φιλόδοξο στοίχημα. Οι κινήσεις του είναι εις γνώσιν του συναγερμικού προέδρου, ο οποίος και εκείνος με τη σειρά του ακολουθεί το ίδιο βεβαρημένο πρόγραμμα. Θετικά βλέπουν μία τέτοια υποψηφιότητα και δεξιότεροι κύκλοι. Δεν πέρασαν απαρατήρητες

οι φωτογραφίες του συναπαντήματος Χριστοδουλίδη-Θεμιστοκλέους άλλωστε, ενώ θετικά βλέπουν την υποψηφιότητά του και στη Δημοκρατική Παράταξη. Μέχρι στιγμής πάντως, ο υπουργός Εξωτερικών, πέραν κάποιων αναρτήσεων από πρόσωπα, ότι δηλαδή είναι ικανός, δεν ανοίγει τα χαρτιά του για το ποιοι είναι έτοιμοι να τον στηρίξουν. Το ερώτημα που εγείρεται είναι τι προτίθεται να κάνει. Στον ΔΗΣΥ προσπαθούν πάντως να πιέσουν για μία απάντησή του. Είτε να ξεκαθαρίσει το σκηνικό, ότι ενδιαφέρεται ή να το κλείσει συνοπτικά. Όσοι παρακολουθούν ωστόσο τα τεκταινόμενα, αλλά και τις αναρτήσεις του οικογενειακού του περιγύρου αντιλαμβάνονται πως τα περί υποψηφιότητάς του δεν είναι ένα σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Μπροστά του υπάρχουν τέσσερα σενάρια:

- 1) Να είναι ο υποψήφιος που θα στηρίξει ο ΔΗΣΥ, στο ενδεχόμενο που ο Αβέρωφ Νεοφύτου μετρήσει τα κουκιά και δει πως ο υπουργός Εξωτερικών έχει ίσως καλύτερες πιθανότητες. Μία επανάληψη στην ουσία του σεναρίου με τον Ιωάννη Κασουλίδη. Κάτι τέτοιο, με δεδομένη και την επί του παρόντος κόντρα των δύο, θεωρείται αμφίβολο.
- 2) Να διεκδικήσει στα συλλογικά σώματα απέναντι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου.
- 3) Να διεκδικήσει ως ανεξάρτητος υποψήφιος προλαβαίνοντας τις όποιες αποφάσεις του Δημοκρατικού Συναγερμού. Για κάτι τέτοιο θα πρέπει να έχει ήδη ένα στημένο επιτελείο αλλά και μία σειρά πολιτικών προσώπων που θα τον στηρίξουν ανοικτά.
- 4) Να μείνει εκτός της εκλογικής μάχης του 2023, προετοιμάζοντας την υποψηφιότητά του για το 2028.

Με χαρτιά κλειστά

Ο ίδιος πάντως έχει δείξει όλο αυτό το διάστημα πως ξέρει πότε να μη μιλάει και επιλέγει επί του παρόντος να κρατήσει τα χαρτιά του κλειστά. Από το περιβάλλον του σημειώνουν πως αυτή τη στιγμή επικεντρώνεται στη δουλειά του και ίσως να αναμένει μία νέα εξέλιξη που θα ενισχύσει και τη θέση του στη σκακιέρα ως υποψήφιος αλλά και την απόκτηση νέων συμμάχων. Ίσως ρόλο για τις επόμενες δηλώσεις του να παίξει και η στάση που θα τηρήσει ο Νίκος Αναστασιάδης, μπροστά στην κόντρα των δύο, που πλέον δεν κρύβεται.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Τα ακαταμάχητα όπλα της αδύναμης Κ.Δ.

Το Κυπριακό και η λύση του κατέστησαν, κυριολεκτικά και μεταφορικά, μια τρικυμιάμενη θάλασσα. Η Τουρκία αλωνίζει σε αυτή και η μικρή Κύπρος θαλασσοδέρνεται, σαν μια μικρή και αδύναμη βάρκα. Η ελληνοκυπριακή πλευρά τονίζει με έμφαση ότι επιδιώκει λύση και ότι αυτή θα εξερευρεθεί μόνο με συνομιλίες. Έχει αποδεχτεί τη «διζωνική, δικονομική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται από τα ψηφίσματα του ΟΗΕ». Αυτή η λύση ήταν πριν από χρόνια η απαίτηση της Τουρκίας. Η πλευρά μας την έκανε τα τελευταία χρόνια παντιέρα του αγώνα μας και την εμπλούτισε με πολλές παραχωρήσεις του Χριστόφια και του Αναστασιάδη, με τις συμφωνίες τους με τον Ταλάτ και τον Έρογλου. Σε αυτές έχουν κατοχυρωθεί ο συνεταιρισμός δύο κρατών, η διπλή ιθαγένεια, οι δύο κυριαρχίες και οι δύο διεθνείς προσωπικότητες του κράτους. Το πλαίσιο Γκυτέρες, το ευαγγέλιο των ηγεσιών ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, έχει κατοχυρώσει τους χρήστες ως ιδιο-

κτήτες, τη μία θετική ψήφο, την εκ περιτροπής προεδρία και άλλες παραχωρήσεις της πλευράς μας. Τώρα η Τουρκία έχει επαναχωρήσει και ζητάει λύση δύο κρατών με κυριαρχική ισότητα.

Η Κ.Δ. βρίσκεται κάτω από μεγάλη πίεση. Η στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας είναι συντριπτική, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Σε περίπτωση πολεμικής σύγκρουσης κανένας δεν πρόκειται να υποστηρίξει την Κ.Δ. Καμιά χώρα δεν θέλει να έρθει σε σύγκρουση με την Τουρκία. Θα την καταδικάσουν μόνο με λεκτικές διατυπώσεις, που η Αγκυρά τις γράφει στα παλιά της τα παπούτσια. Και θα νιώσουν ανακούφιση, επειδή η Κύπρος δεν θα τις εννοκλεί πια, ζητώντας δικαιοσύνη.

Η Κ.Δ. δεν μπορεί να στηριχτεί στο δικαίό της, ή στο διεθνές δικαίο που η Τουρκία καταπατά ασύστολα. Τα μεγάλα συμφέροντα επιβάλλουν σε όλες τις χώρες να την ανέχονται και με τη στάση τους της παρέχουν ασυλία. Έτσι ούτε το δικαίο αποτελεί πλεονέκτημα για την Κ.Δ. Η Τουρκία θέλει λύση δύο κρατών με κυριαρ-

χική ενότητα. Το ένα θα αποτελεί εξάρτημα της πολιτικής της και το άλλο θα το ελέγχει πλήρως. Τελικός στόχος της είναι ο στρατηγικός έλεγχος και η επανάκτηση της Κύπρου.

Οι ηγεσίες του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ δεν έχουν κάνει παντιέρα τους μόνο τη λύση της διζωνικής, αλλά και έχουν αναγάγει σε κυρίαρχο στόχο τους να πιεστεί ή πιεστεί η Τουρκία να παρακαθήσει σε διάλογο για εξεύρεση λύσης. Μπορεί άραγε να εξερευρεθεί λύση με συνομιλίες; Μόνο αν αποδεχτούμε τους τουρκικούς όρους, που περιλαμβάνουν την κυριαρχική ισότητα των δύο κρατών, που θα συνεργάζονται σε μια δικονομική, διζωνική (συν)ομοσπονδία. Σε τέτοια περίπτωση, αν ακολουθήσουμε αυτό το μονοπάτι, θα αντιληφθούμε δύο γεγονότα που θα συμβούν. Η Κ.Δ. θα καταργηθεί και θα αντικατασταθεί από τον συνεταιρισμό των δύο κυριάρχων κρατιδίων. Φυσικά, οι θιασώτες της όποιας λύσης θεωρούν ότι η Κ.Δ. δεν θα καταργηθεί, αλλά θα μετεξελιχθεί, εφόσον θα συνε-

χίσει να είναι ισότιμο μέλος του ΟΗΕ και της Ε.Ε. Κούνια που τους κούναγε. Η Τουρκία ξέρει καλά τη δουλειά της.

Τι θα γίνει λοιπόν; Στρατιωτικά η Κ.Δ. είναι ανύπαρκτη και δεν μπορεί ούτε στα πιο τρελά της όνειρα να λογαριάζει ότι θα απελευθερώσει την κατεχομένη περιοχή με στρατιωτικά μέσα. Με τέτοια απόφαση, απλώς θα καταστρέψει οριστικά την Κύπρο. Το δικαίο μας δεν μπορούμε να το βρούμε, επειδή ο διεθνής παράγοντας, προεξάρχοντας του γ.γ. του ΟΗΕ, ακούει μόνο την Τουρκία και ανέχεται τον εισβολέα και κατακτητή της Κ.Δ. Η Τουρκία έχει τις πιο παράλογες απαιτήσεις, που ο γ.γ. προσπαθεί να τις προσαρμόσει και να τις καταστήσει συμβατές με το διεθνές δικαίο. Η Ε.Ε. προκρίνει λύση, όχι με βάση το διεθνές δικαίο, αλλά λύση που θα την απαλλάξει από το πρόβλημα να βρίσκεται σε συνεχή αντιπαράθεση με την Τουρκία.

Ωστόσο, και η Κ.Δ. έχει δύο ακαταμάχητα όπλα, που η Τουρκία και οι υποστηρικτές της αδυνατούν να

νικήσουν. Η Κ.Δ. είναι μέλος του ΟΗΕ, που αναγνωρίζει την κυβέρνηση και την κυριαρχία της. Κανένας, μα κανένας δεν μπορεί να την αποαναγνωρίσει. Μόνο η ίδια η Κ.Δ. μπορεί να καταργήσει το κράτος, αν υπογράψει λύση που θα την υποβιβάξει σε κοινότητα, που να διοικεί το ένα κρατίδιο.

Αυτή πρέπει να είναι η έπαλξή μας. Σε μια συμφωνία το πρώτο άρθρο πρέπει να αναφέρει ότι «Η Κ.Δ., που ιδρύθηκε το 1960 ως δικονομικό κράτος, μετεξελίσσεται σε Δ.Δ.Ο. με μία κυριαρχία, μία ιθαγένεια και μία διεθνή προσωπικότητα». Τα επόμενα άρθρα αποτελούν αντικείμενα διαπραγματεύσεως.

Το δεύτερο ακαταμάχητο όπλο μας είναι ότι η Κ.Δ. είναι πλήρες και ισότιμο μέλος της Ε.Ε. Επομένως στις πρόνοιες της λύσης πρέπει να περιληφθούν και να έχουν πλήρη εφαρμογή οι πρόνοιες του ευρωπαϊκού κεκτημένου, που υπερισχύει των νόμων και του συντάγματος.

Μπορεί η Κ.Δ. να θέσει αυτούς τους δύο όρους και να ζητήσει από τον ΟΗΕ να ορίσει ομάδα ειδικών

συνταγματολόγων να καταρτίσουν το σύνταγμα της μετεξελιγμένης Κ.Δ., λαμβάνοντας υπόψη τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, τη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις συγκλίσεις των συνομιλιών και τις πρόνοιες του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Όλα τα άρθρα του συντάγματος πρέπει να είναι συμβατά με τη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις πρόνοιες του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Αμέσως οι οπαδοί της όποιας λύσης θα πουν ότι η Τουρκία δεν θα αποδεχτεί την πρόταση. Ναι, αλλά θα διασωθεί η Κ.Δ. και θα παραμείνει η παράνομη δικτοδύση της κατοχής, ενώ η Κ.Δ. θα έχει την ιδιότητα του μέλους της Ε.Ε. Διαφορετικά η λύση θα είναι η νομιμοποίηση της κατοχής, της δικτοδύσης και των αποτελεσμάτων της εισβολής. Νομίζω πως δεν έχουμε επιλογή. Έκουμε όμως ακαταμάχητα όπλα αντίστασης. Εκείνο που μας χρειάζεται είναι αποφασιστικότητα για αντίσταση και διεκδίκηση βιώσιμης λύσης με σωστό περιεχόμενο για ένα κανονικό κράτος.

Ένας ηγέτης χωρίς κόμμα πίσω του

Μία επταετία εκκαθαρίσεων, λάθος υπολογισμών και προσωπικών ατζέντων

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Μάρτιο του 2015, ο Μαρίνος Σιζόπουλος είχε κάθε λόγο να χαμογελά. Γινόταν ο τρίτος πρόεδρος της ΕΔΕΚ, ενός κινήματος με μακρά και ιστορική πορεία, αφήνοντας πίσω του τον αντίπαλό του για τη θέση Γιώργο Βαρνάβα. Μόνο το ότι έλαβε 2.514 από τις 4.232 ψήφους των ενεργών μελών της ΕΔΕΚ που ψήφισαν σε εκείνη την εκλογική μάχη, ήταν αρκετό για να τον καταστήσει κυρίαρχο του παιχνιδιού που θα του επέτρεπε να βάλει τη δική του σφραγίδα στο κόμμα. Είχε μπροστά του δύο επιλογές λοιπόν: είτε να εξαφανίσει την εσωκομματική του αντιπολίτευση είτε μεγαλόθυμα να τους συμπεριλάβει στη νέα πορεία της ΕΔΕΚ.

Και όταν λέμε στη νέα πορεία εννοούμε στην υπόθεση που έδωσε την ίδια νύχτα ότι θα βάλει τους Σοσιαλιστές ξανά στις ράγες της πρωτοπορίας, ότι δηλαδή θα έδινε τη μάχη στην πρώτη γραμμή τόσο για το εθνικό ζήτημα όσο και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες «εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και των κυβερνητικών χειρισμών». Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα, όπως εκτιμούσε, την αύξηση των στελεχών, αλλά κυρίως την αύξηση των ποσοστών του κόμματος του οποίου τα ποσοστά το τελευταίο διάστημα είχαν υποχωρήσει.

Ήταν μία φιλόδοξη τοποθέτηση, μετά την επεισοδιακή αποχώρηση του Γιαννάκη Ομήρου από την προεδρία της ΕΔΕΚ, αλλά και μετά από μία άνευ προηγουμένου εμφύλια διαμάχη που εκτυλίχθηκε μέχρι το εκλογικό συνέδριο. Έξι χρόνια αργότερα, τα προβλήματα του τότε φαίνονται και μικρά και αστεία. Τα ποσοστά έχουν πέσει κατακόρυφα, το κόμμα έχει χάσει την τέταρτη θέση που διαχρονικά κατείχε στην κοινοτική σκακιέρα, τα στελέχη αποχωρούν ατάκτως, κατά το κοι-

Η επταετία Σιζόπουλου σφραγίστηκε από εκκαθαρίσεις στελεχών, με τους οποίους δεν φαινόταν να έχει ιδεολογική αντιπαράθεση αλλά καθαρά προσωπική.

νός λεγόμενο πέφτουν κορμιά, ενώ το κόμμα βρίσκεται στη δίνη σκιών και παρατυπιών. Ο Γιαννάκης Ομήρου το είχε πει γλαφυρά: «Θλίψη για τον ασυγκράτητο κατήφορο». Ο Μαρίνος Σιζόπουλος δεν βρίσκεται πλέον απλώς σε απομόνωση, παρακολουθώντας το ένα μετά το άλλο στέλεχος να τον εγκαταλείπουν, αλλά μετά τα τελευταία δεδομένα, κινδυνεύει να γίνει ο πρόεδρος που θα βάλει την κλειδαριά στο οικοδόμημα της ΕΔΕΚ.

Οι λόγοι

Τι όμως ήταν αυτό που πήγε τόσο λάθος μέσα σε μία επταετία, ώστε το κόμμα να φλερτάρει σήμερα με την εξαφάνιση; Μία σειρά λανθασμένων πολιτικών επιλογών, προσωπικής ατζέντας και παρατυπιών έφεραν την ΕΔΕΚ στη σημερινή κατάσταση:

- Η ροπή προς τα δεξιά έστειλε το μήνυμα συνταύτισης του κόμματος με το ΕΛΑΜ, απομακρύνοντας παραδοσιακά στελέχη που είτε οι ίδιοι είτε το συγγενικό τους περιβάλλον πολέμησαν ενάντια στην ΕΟΚΑ Β΄.

- Η εκκαθάριση πρωτοκλασάτων στελεχών στη βάση προσωπικών και όχι πολιτικών διαφωνιών, έδωσε την αίσθηση πως η ΕΔΕΚ μετατρέπεται σε εταιρεία και σε κόμμα του ενός ανδρός.

- Υπήρξε αδυναμία εμφάνισης και ενίσχυσης νέων πολιτικών προσώπων που θα έστελναν το μήνυμα



Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ οδηγείται σε εκλογικό συνέδριο, με πλειάδα στελεχών να αμφισβητεί τη διαδικασία που ακολουθεί και να τον καταγγέλλει για παραβιάσεις και παρατυπίες.

ανανέωσης, όπως άλλωστε υποσχόταν ο πρόεδρος, όταν έβαζε περιορισμό στις θητείες.

- Παρά το αρχικό μήνυμα πως η ΕΔΕΚ μετά και την υπόθεση Σαρίκα θα καθαρίσει, έχει πλέον σοβαρές σκίες μετά την υπόθεση Κουτούκη, αλλά και την αγνόηση διαταγμάτων που αφορούν το μπρώο.

Αποκήρυξη με το καλημέρα

Το μακρινό 2015, μία σειρά στελεχών με μπροστάρη τον Μαρίνο

Σιζόπουλο θεωρούσαν πως οι λόγοι υποχώρησης της ΕΔΕΚ οφείλονταν στο γεγονός ότι, με την προεδρία Γιαννάκη Ομήρου, το κόμμα είχε χάσει τον αγωνιστικό χαρακτήρα που είχε, ακολουθώντας έναν αδιάφορο για το εκλογικό σώμα ρόλο. Όλο αυτό, τη στιγμή που ο Γιώργος Λιλλήκας, με τη δημιουργία της Συμμαχίας Πολιτών και την καθαρά σκληρή θέση στο Κυπριακό, αποτελούσε πόλο έλξης για τους Σοσιαλιστές που έβλεπαν το κόμμα

τους να γερνά. Σε αυτό το πλαίσιο «μπότοξ» του κόμματος, πρώτη κίνηση του Μαρίνου Σιζόπουλου ήταν να αποκρυσώσει τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία.

Η αποκήρυξη της ΔΔΟ ήταν, όπως έλεγαν στελέχη, η προδιαγεγραμμένη πορεία ενός κόμματος που είχε ιδρυτικό ηγέτη τον επαναστάτη Βάσο Λυσοσαρίδη. Η πραγματικότητα, ωστόσο, είναι πως το αγωνιστικό πνεύμα του γιαιτρού περιοριζόταν εντός της ΔΔΟ όλα αυτά τα χρόνια. Μόνο το ότι συναίνεσε στις ομόφωνες θέσεις του Εθνικού Συμβουλίου υπέρ της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας (που είχε ξεκάθαρα περιγραφεί) το 1989, αλλά και το ότι στήριζε για την Προεδρία της Δημοκρατίας υποψήφιους που την υποστήριζαν, καταδεικνύει πως άλλη ανάγνωση έδωσε η νεοοστατική ηγεσία για το ποια ήταν η διαχρονική θέση του κόμματος στο Κυπριακό.

Τρία κλικ δεξιάτερα

Όσο όμως και αν η σύγκληση συνεδρίου κατά το οποίο θα αποφαινόταν η αποκήρυξη ή όχι της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας τέθηκε από το καλοκαίρι του 2014, όταν στο πηδάλιο του κόμματος βρισκόταν ο Γιαννάκης Ομήρου, πολλοί ήταν εκείνοι που διαφώνησαν με τη δημόσια αποκήρυξη. Όχι τόσο για την ουσία, όσο

για τη χρονική συγκυρία της αποκήρυξης, όπως ο Γιαννάκης Ομήρου και ο Δημήτρης Παπαδάκης, ανησυχώντας για το πού το πάει. Λάδι στη φωτιά έριξε και η απόφαση λίγους μήνες αργότερα να δημοσιοποιήσει μέρος των πρακτικών της συνεδρίας του Εθνικού Συμβουλίου, θέτοντας το κόμμα στο προσκήνιο προφανώς, αλλά εγειρόντας παράλληλα ερωτήματα για το αν στόχος του Μαρίνου Σιζόπουλου ήταν η πιο διεκδικητική γραμμή στο Κυπριακό ή μία «ανεύθυνη στάση», που για μικροκομματικούς λόγους θέτει την πλευρά μας σε περιπέτειες. Αυτό σε συνδυασμό με μία σειρά εκδηλώσεων για το Κυπριακό, όπου η ΕΔΕΚ συμμετείχε πλάι πλάι με το ΕΛΑΜ, έστειλαν το μήνυμα σε κάποιους πως το κόμμα ρέπει επικινδύνια προς τα δεξιά.

Ακολουθούσε δηλαδή την ίδια πολιτική γραμμή με ένα κόμμα στις θέσεις του οποίου η ΕΔΕΚ βρισκόταν ανάκαθεν απέναντι. Καθόλου τυχαία και η αναφορά του Μάριου Χαννίδη το 2016 (ασχέτως αν πλέον διεκδικεί θέση στην ηγεσία) ότι αποχωρεί από το κόμμα, καθώς «η εθνικιστική ρητορική που ακολουθεί η ΕΔΕΚ δεν συνάδει με τη σοσιαλιστική ιδεολογία και θεώρηση των πραγμάτων, αλλά με τη ρητορική του παραρτήματος της Χρυσής Αυγής στην Κύπρο, του ακροδεξιού φασιστικού ΕΛΑΜ».

Οι εκκαθαρίσεις, η υπόθεση Νικολαΐδη και η διαγραφή του Δημήτρη Παπαδάκη

Ήταν λοιπόν πολλοί εκείνοι που διαφώνησαν με τη νέα πολιτική που ακολουθούσε η νέα ηγεσία της ΕΔΕΚ και απομακρύνθηκαν. Όμως και ο Μαρίνος Σιζόπουλος δεν είχε την όποια πρόθεση να κρατήσει κοντά την εσωκομματική του αντιπολίτευση. Αντιθέτως, οι όποιες κινήσεις του θεωρήθηκαν εχθρικές, στέλνοντας σε πολλούς το μήνυμα πως οι αντιπαράθεσεις δεν ήταν πολιτικές, αλλά κάποιες από αυτές καθαρά προσωπικές.

Οι αλλαγές στο καταστατικό του κόμματος με τον περιορισμό θητειών, έθεταν πρωτοκλασάτα στελέχη εκτός πολιτειακών αξιωματών (Ρούλα Μαυρονικόλα, Γιώργος Βαρνάβα), ενώ ο κύριος εσωκομματικός του αντίπαλος από τον οποίο έχασε το 2011 την έδρα, ο Νίκος Νικολαΐδης, έμεινε εκτός εκλογικής μάχης το 2016, όταν του ζητήθηκε να μπει στο ίδιο ψηφοδέλτιο με

τον Μαρίνο Σιζόπουλο, ο οποίος θα εκλεγόταν λόγω της θέσης του. Και ενώ ο Σιζόπουλος είχε επικρατήσει στη Λεμεσό κατά τις εσωκομματικές διαδικασίες του 2015, το ίδιο δεν αποτυπώθηκε έναν χρόνο αργότερα στην κάλπη των βουλευτικών καθώς η μείωση ποσοστών στη Λεμεσό, με την απομάκρυνση Νικολαΐδη, ήταν τέτοια, που ο Μαρίνος Σιζόπουλος κινδύνευε μέχρι και την τελευταία στιγμή να χάσει την έδρα. Ο Νίκος Νικολαΐδης αποτελεί ίσως το πρώτο παράδειγμα προσωπικής κόντρας που είχε ο Μαρίνος Σιζόπουλος με στέλεχος της ΕΔΕΚ, αν ληφθεί υπόψη και η μάχη που έδωσε ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ, για να μην εκλεγεί ο κ. Νικολαΐδης δήμαρχος Λεμεσού. Το επιχείρημα βεβαίως που δόθηκε για τον περιορισμό θητειών από τη νέα ηγεσία ήταν πως το κόμμα θα έπρεπε να ανανεωθεί, δίνοντας



Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ, είχε δύο επιλογές μετά την επικράτησή του το 2015. Να καθαρίσει την εσωκομματική του αντιπολίτευση, ή να δείξει μεγαλοθυμία και να τους εμπλέξει στη νέα πορεία της ΕΔΕΚ. Επέλεξε να μπει επιθετικά.

βήμα σε νέα πολιτικά πρόσωπα. Το κατά πόσο η ανανέωση επετεύχθη είναι ένα ζήτημα που συζητείται. Πέραν της εκπροσώπου Τύπου Μαρίας Παναγιώτου και της επανόδου Χαννίδη, ελάχιστα είναι τα πρόσωπα που έχουν εισέλθει στο κόμμα. Στελέχη μεταγραφών, όπως οι Γιώργος Γεωργίου και Στέλιος Γεωργίου δεν έχουν επί του παρόντος βγει μπροστά. Μάλιστα, πρόσωπα τα οποία στήριξαν τον Μαρίνο Σιζόπουλο έχουν ήδη απομακρυνθεί από κοντά του, όπως οι Κωστής Ευσταθίου και Γιάννος Ευσταθίου, ο πρώην γ.γ. της ΕΔΕΚ Χρυσός Τουλούπης, η Στέφανη Ανδρέου, ο Νέμος Κουτσοκούμης, ο Ντίμος Μιχαήλ, ο Γιάννης Πιερίδης, αλλά και στελέχη της Λεμεσού που είχαν βάλει πλάτη για την εκλογή του, όπως οι Λεβκίος Δοράτης και Λεωνίδας Παναγιώτου.

Την κορυφή στο παγόβουνο των

εκκαθαρίσεων αποτέλεσε η διαγραφή του Δημήτρη Παπαδάκη για μία σειρά λόγων. Όχι μόνο εξαιτίας της δημοτικότητας του ευρωβουλευτή εντός του σοσιαλιστικού ακροατηρίου, αλλά και γιατί αυτή έγινε μετά τη μεγάλη νίκη της ΕΔΕΚ στις ευρωεκλογές (διατήρησε την έδρα στην ευρωβουλή και αύξησε τα ποσοστά της). Εστία έτσι σε πολλούς το μήνυμα πως ο Μαρίνος Σιζόπουλος δεν ενδιαφερόταν για την όποια συναινετική πορεία, δεν ενδιαφερόταν για την ενίσχυση του κόμματος, αλλά να καθαρίσει και τον τελευταίο εσωκομματικό του αντίπαλο. Ο Μαρίνος Σιζόπουλος έχασε για πολλούς τη χρυσή ευκαιρία να κλειδώσει το 10% που πήρε στις ευρωεκλογές αλλά και να αποδείξει πως η σκληρή αντιπαράθεση με το ΕΛΑΜ, δεν ήταν καθαρά θέμα σκοπιμοτήτων αλλά ιδεολογικοπολιτική τοποθέτηση.

GOODYEAR
MADE TO FEEL GOOD.



NEO Eagle F1 Asymmetric 3



Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV



ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Η ανακατανομή της Δεξιάς

Το προσωπείο της μετριοπάθειας

Η κίνηση του ΕΛΑΜ να θέσει εκτός της κοινοβουλευτικής του ομάδας τον Ανδρέα Θεμιστοκλέους, προκαλεί πλέον νέα δεδομένα στο πολιτικό σκηνικό. Καταδεικνύει αυτό που έχει γίνει αντιληπτό εδώ και καιρό: ότι το κόμμα της Ακροδεξιάς θέλει να περνά όσο γίνεται απαρατήρητο, μετά τα έκτροπα και στην Κύπρο αλλά και στην Ελλάδα. Έχει γίνει μία σχετική συνεννόηση με το παράρτημα στην Ελλάδα και συγκεκριμένα με τον Νίκο Μιχαολιάκο, ότι το ΕΛΑΜ θα πρέπει να διατηρήσει ένα πιο μετριοπαθές προφίλ και να μείνει εκτός των όποιων επεισοδίων για να επιβιώσει.

Το ακροδεξιό κόμμα τείνει εδώ και καιρό να πείσει πως δεν θέλει να είναι ένα ναζιστικό κόμμα, αλλά ένα κόμμα τύπου Εθνικού Μετώπου -κατά τη Μαρίν και όχι τη Ζαν Μαρί Λεπέν εποχή- στη Γαλλία αλλά και ένα κόμμα με στοιχεία του κόμματος του Σαλβίνι στην Ιταλία. Δεξιό δηλαδή, με αντιμεταναστευτική ρητορική, αλλά χωρίς τις όποιες διασυνδέσεις με τον υπόκοσμο και τον ναζισμό. Για σκοπούς ακρίβειας να πούμε πως ένας από τους στενούς συνεργάτες του Σαλβίνι εμπλέκεται πλέον με το κύκλωμα των ναρκωτικών, με τον Ιταλό πολιτικό άνδρα να τον στηρίζει.

Το μεγάλο πρόβλημα, όπως διαφάνηκε, πέραν της εικόνας που θέλουν να περάσουν οι ΕΛΑΜίτες, είναι πως οι δηλώσεις Θεμιστοκλέους έχουν προκαλέσει σωρεία αντιδράσεων στη δυνατή για το ΕΛΑΜ επαρχία Πάφου. Οι μπηκτές για τους κατοίκους του Πύργου ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων στην επαρχία με το ΕΛΑΜ να παίρνει πάνω του το όλο θέμα για να γλυτώσει τις διαρροές. Υπάρχουν βεβαίως και οι κύκλοι που θέλουν τον Χρίστο Χρίστου να φοβάται ότι ο πληθωρικός Θεμιστοκλέους θα διεκδικήσει εν ευθέτω χρόνω τη θέση του. Κάτι τέτοιο για όσους γνωρίζουν τη λειτουργία τέτοιων κομμάτων, θεωρείται αστείο.

Πάντως, όλο αυτό με τον Θεμιστοκλέους, σε συνδυασμό με την τολμηρή απόφαση της Νέας Δημοκρατίας να διαγράψει τον Νίκο Μπογδάνο από την κοινοβουλευτική ομάδα της Νέας Δημοκρατίας, άνοιξε νέα συζήτηση στην κυβέρνησησα παράταξη. Η πιο τολμηρή από όλους, η Ξένια Κωνσταντίνου, πήρε τσεκουράτη θέση για το τι πρέπει να κάνει



Η πολιτική σήμερα απαιτεί εντιμότητα και εκεί που πρέπει αυτοκριτική. Αυτό συνειδητοποιήσε έστω και αργά η Νέα Δημοκρατία. Την ίδια στιγμή, στην Πινδάρου είναι ένα ηλιόλουστο πρωινό Κυριακής.

το κόμμα σε τέτοιες περιπτώσεις. Πέραν όμως της κυρίας Κωνσταντίνου, σιγή επί του ζητήματος. Να θυμίσουμε πως όταν ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους κατηγορείτο για παραβίαση της οδικής ασφάλειας, ο ΔΗΣΥ φοβόταν να τον αποβάλει, όπως φοβόταν να αποβάλει τον Ανδρέα Κυπριανού μετά το επεισόδιο με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Τότε έθεταν ως πρόσχημα το ότι τους ανέχτηκαν για να περάσουν τα μνημονιακά νομοσχέδια.

Να μας συγχωρήσουν, αλλά δεν απευθύνονται σε αμοιβάδες. Στη μόνη περίπτωση που εξάντλησαν την αυστηρότητά τους, ήταν στην περίπτωση Παναγιώτη Σαλαφόρη, που τον έδιωξαν μεν από το κόμμα, τον αποκατέστησαν δε στο Προεδρικό λίγους μήνες μετά. Πάντως, στον Λόφο, ο Μάριος Πελεκάνος δεν φαίνεται να ιδρώνει με τις νέες εξελίξεις. Ούτε βεβαίως ο Νίκος Νουρής που συνεχίζει ακάθεκτα την ξενοφοβική του ρητο-

ρική και θεωρεί πως με αυτή θα πείσει για τη σοβαρότητα του μεταναστευτικού.



Οι αλλαγές του Στέφανου

ΡΙΖΙΚές αλλαγές αναμένονται στην Εξεκία Παπαϊωάννου. Για τις αλλαγές στη δομή του κόμματος, δεν ξέρουμε, αλλά μπορούμε να μιλήσουμε επί του παρόντος για το γραφείο του νέου γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανου Στεφάνου. Ο Στέφανος θέλει να βάλει τη δική του σφραγίδα στο κόμμα, ξεκινώντας σημειολογικά από τον χώρο του. Η στήλη μαθαίνει πως το γραφείο θα κοσμούν έργα Κύπριων καλλιτεχνών, μεταξύ των οποίων και του Χαμηή Τσαγκάρη. Οι δερμάτινοι καναπέδες, τα διάφορα κομματικά κειμήλια και οι τεράστιες βιβλιοθήκες φαίνεται να παίρνουν πόδι από τον χώρο...

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Νίκος Αναστασιάδης



Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης, που με την ομπρέλα του λίγο πριν την Σύνοδο Κορυφής της Σλοβενίας, προσπαθούσε να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα στους ξένους δημοσιογράφους για την εμπλοκή του γραφείου Νίκος Αναστασιάδης στα Pandora Papers. Καιρός να αλλάξει το όνομα του δικηγορικού γραφείου. Και για να προστατευθεί ο ίδιος, αλλά κυρίως για να προστατευθεί το όνομα της χώρας.

Η μύγα στον τοίχο

Οι παρεμβάσεις των δύο μεγάλων κομμάτων στα εσωκομματικά των μικρότερων αποτελούν διαχρονικό φαινόμενο. Το ΔΗΚΟ επί αείμνηστου Σπύρου Δεινονάθησε από την ανάμιξη, κυρίως του ΔΗΣΥ στα εσωτερικά του. Από το 1976 πάνω από μια ντουζίνα κόμματα «γεννήθηκαν» από τα σπλάχνα του. Το ΑΚΕΛ, από την άλλη, ουκ ολίγες φορές αποπειράθηκε να «φυτέψει» πράκτορες στα συλλογικά όργανα της ΕΔΕΚ. Οι σύντροφοι της Επαγρύπνησης όμως δεν τα κατάφεραν όσο οι δολιοφθορείς στην Πινδάρου. Ο αείμνηστος Βάσος Λυσσαρίδης και οι Κοκκινοσκούφηδες του εντόπιζαν και ξεχόρτιζαν τα ζιζάνια. Εξ ου και ουδέποτε αναπτύχθηκε πολιτικός σχηματισμός με ΕΔΕΚίτικες ρίζες. Σήμερα τα δεδομένα έχουν αντιστραφεί. Οι κληρονόμοι του Γιατρού, αντί να αποκρούουν, αποζητούν εξωκομματική ενίσχυση για να επικρατήσουν επί του εσωκομματικού αντιπάλου. Στα σοκάκια της κυνικής εξουσίας, όπου σπαταλώ το χρόνο μου, μαθαίνω ότι ο Μαρίνος Σιζόπουλος, ο οποίος ουδέποτε έκρυψε τις καλές του σχέσεις με Πινδάρου και Προεδρικό, ζήτησε τη βοήθειά τους. Όσο κι αν οι της κυβερνώσας παράταξης πιστεύουν ότι ο Μαρίνος έχει διαπράξει αδιανόητα λάθη, η αλληλεγγύη τους είναι δεδομένη. Δεν ξεχνούν ότι στα δύσκολα ψήφισε τον προϋπολογισμό και προσδοκούν να τον έχουν στη γωνιά τους για το 2023. Πάνω από όλα θέλουν να αποφύγουν εκλογή του Γιώργου Βαρνάβα, ο οποίος έχει ήδη υποσχεθεί την ΕΔΕΚ στο ΑΚΕΛ για τις Προεδρικές ως αντάλλαγμα για τη στήριξη που του προσφέρει η Εξεκία Παπαϊωάννου στην εσωκομματική αναμέτρηση.

Στην Εξεκία Παπαϊωάννου αξιολογούν ως σημαντικότερη για τους ίδιους την πράσινη αναμέτρηση μεταξύ του Πάμπου Θεοπέμπτου και Κυριάκου Τσιμίλλη. Οι Οικολόγοι του Θεοπέμπτου είναι πλέον ο μοναδικός σταθερός και αξιόπιστος σύμμαχος του ΑΚΕΛ. Το κόμμα της Αριστεράς έχει ρίξει πολλές δυνάμεις στη στήριξή του, ενώ ο ΔΗΣΥ δεν φαίνεται να έχει κώσει τη μύτη του σ' αυτή την αναμέτρηση. Όταν βεβαίως διεξαχθεί. Στο μπουκίκο που ξεκουράζομαι τ' απογεύματα πάντως ο ειδικός πολιτικός αλγόριθμος δίνει φαρβορί στην ΕΔΕΚ τον Μαρίνο και στους Πράσινους τον Πάμπο.

Σε άλλα νέα, η επικοινωνιακή ομάδα του Προεδρικού σε Αθήνα και Λευκωσία είναι στα όρια νευρικής κρίσης, όχι από τις αποκλύψεις των Pandora Papers αλλά από τη θλιβερή εμφάνιση του Προέδρου ενώπιον ξένων δημοσιογράφων στη Σλοβενία.

Κλωθώ

Βραβεύθηκε η ελεύθερη έκφραση

Το Νομπέλ Ειρήνης στους δημοσιογράφους Ντμίτρι Μουράτοφ και Μαρία Ρέσα

ΟΣΛΟ. Στους δημοσιογράφους Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες και Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία απένειμε η νορβηγική ακαδημία το φετινό βραβείο Νομπέλ Ειρήνης, για τον «γενναίο αγώνα τους υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης» στις χώρες τους. Η Μαρία Ρέσα και ο Ντμίτρι Μουράτοφ «εκπροσωπούν κάθε δημοσιογράφο που υπερασπίζεται το ιδεώδες αυτό σε έναν κόσμο όπου η δημοκρατία και η

Για την ανεξάρτητη φωνή και την έρευνά τους στις χώρες τους, τη Ρωσία και τις Φιλιππίνες.

ελευθερία της έκφρασης έρχονται αντιμέτωπες με ολόένα και πιο δυσχερείς συνθήκες», ανέφερε στην ανακοίνωσή της η πρόεδρος της νορβηγικής επιτροπής των Νομπέλ, Μπέριτ Ράις-Αντερσεν.

Ψηφιακή πλατφόρμα

Η 58χρονη Μαρία Ρέσα ίδρυσε το 2012 μαζί με συνάδελφό της την ψηφιακή δημοσιογραφική πλατφόρμα Rappler, αφιερωμένη στην ερευνητική δημοσιογραφία. Η Ρέσα και οι συνεργάτες της έρευναν την αμφιλεγόμενη και αιματηρή εκστρατεία καταπολέμησης των ναρκωτικών από το καθεστώς του προέδρου των Φιλιππινών, Ροντρίγκο Ντουτέρτε. Ο 59χρονος Ντμίτρι Μουράτοφ υπήρξε ένας από τους ιδρυτές και αρχισυντάκτης του περιοδικού «Νόβαγια Γκαζέτα»,



Βραβείο Νομπέλ Ειρήνης

Το βραβείο Νομπέλ Ειρήνης 2021 απονεμήθηκε στους δημοσιογράφους Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία και Μαρία Ρέσα από τις Φιλιππίνες για «τον γενναίο αγώνα» τους να διαφυλάξουν «την ελευθερία της έκφρασης».



PHΓΕΣ: Nobelprize.org, Graphic News

πλήρωσε ακριβό τίμημα για τις αποκλύψεις του, με έξι από τους δημοσιογράφους του να έχουν δολοφονηθεί τα τελευταία χρόνια, μεταξύ τους και η Άννα Πολιτκόφσκαγια, που έπεσε νεκρή πριν από 15 χρόνια στη Μόσχα.

Θύμα η αλήθεια

Πρόκειται για το πρώτο βραβείο Νομπέλ Ειρήνης στα 120 χρόνια του θεσμού που απονέμεται αμγώς ως ανταμοιβή για την ελευθερία

της έκφρασης, «σε έναν κόσμο όπου το πρώτο θύμα του πολέμου είναι η αλήθεια», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η ανακοίνωση της επιτροπής. «Η νορβηγική επιτροπή Νομπέλ είναι πεπεισμένη ότι η ελευθερία της έκφρασης και η ελεύθερη ενημέρωση βοηθούν στην ύπαρξη καλά ενημερωμένου κοινού. Τα δικαιώματα αυτά είναι θεμελιώδη για την εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας και για την πρόληψη πολέμων και συρρά-

ξεων», είπε η Ράις-Αντερσεν.

Το Νομπέλ του Μουράτοφ καιρέτίσε το Κρεμλίνο, επαινώντας το θάρρος και το ταλέντο του Ρώσου δημοσιογράφου. «Θέλουμε να συχαρούμε τον Ντμίτρι Μουράτοφ. Εργάσθηκε άοκνα ακολουθώντας τα ιδεώδη του και διατηρώντας τα άθικτα. Είναι ταλαντούχος και θαρραλέος», είπε χθες ο εκπρόσωπος Τύπου της ρωσικής προεδρίας Ντμίτρι Πεσκόφ. Από τη μεριά της, η Μαρία Ρέσα δεν περίμενε και δεν

έλαβε συγχαρητήρια από τον πρόεδρο Ντουτέρτε, ο οποίος έχει ηγηθεί δικαστικής εκστρατείας με στόχο την καταδίκη της Ρέσα σε μακρά ποινή φυλάκισης για συκοφαντική δυσφήμιση επιχειρηματία συμμάχου του προέδρου. Την πρώτη του εβδομάδα στην εξουσία το 2016, ο Ντουτέρτε είχε δηλώσει: «Το ότι κάποιος είναι δημοσιογράφος δεν του προσφέρει ασυλία από τις σφαίρες, αν είναι καθαρά».

REUTERS



Ζητείται ηγέτης

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



Η προεδρολογία άρχισε και οι διαβουλεύσεις με άτυπα γεύματα αρχηγών –φανερά ή μυστικά–υποδεικνύουν πως ο επόμενος ηγέτης του τόπου είναι προς αναζήτηση. Μέχρις εδώ καλά ή τέλος πάντων προβλεπτά. Το θέμα όμως έχει περαιτέρω διαστάσεις και πολύ σοβαρές μάλιστα. Με βάση όσα έχουμε ζήσει τα τελευταία χρόνια, το θέμα δεν είναι απλά ποιος θα είναι ο επόμενος πρόεδρος και τι γελοιότητες συμμαχίες θα προκύψουν ώστε αυτός να εμφανιστεί ως ο νέος «σωτήρας»,αλλά το τι πρέπει να διαθέτει ο εν λόγω πολιτικός για να μπορεί να μας ξεκολλήσει από το διαχρονικό σμειωτόν μας. Άρα, η αφετηρία θα πρέπει να είναι διαφορετική από εκείνη που ήταν μέχρι τώρα και που υπαγόρευε μαγειρικές συμμαχιών που θα ανατρέψουν τους κυβερνώντες για να φέρουν στην εξουσία τους αντιπολιτευόμενους.

Διότι είναι αυτός ακριβώς ο διαχωρισμός –κυβερνώντες και αντιπολιτευόμενοι– το πρώτιστο που πρέπει να ξεπεραστεί για να αποδείξουν και οι μεν και οι δε πως αντιλαμβάνονται τα επείγοντα μηνύματα των καιρών και πως κατανοούν ότι πρέπει επιτέλους να διευρύνουν το βλέμμα της πολιτικής τους σκέψης και να απεγκλωβίσουν τη δική μας από τα ίδια αφηγήματα, που μας σερβίρουν και τα οποία το μόνο που πετυχαίνουν είναι να συντηρούν τους διαχωρισμούς για δικό τους συμφέρον. Διότι αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς το γιατί έφτασε η χώρα στη σημερινή της κατάσταση, δεν είναι θέμα κυβερνώντων και αντιπολιτευόμενων, αλλά θέμα μιας σαθράς πολιτικής νοοτροπίας, η οποία από το '60 και εντεύθεν παραμένει η ίδια, αλλάζοντας απλώς χρώματα, καμώματα και αρώματα. Και όσο «πρωτοποριακοί» κι αν εμφανίζονται οι εκάστοτε «νέοι» κομματάρχες ο μηχανισμός του συστήματος παραμένει ο ίδιος. Μια θλιβερή κομματοκρατία που αλλοιώνει αρχές και αξίες προκειμένου να βολεύονται κάποιοι και που για να συνεχίσει να απλώνει τα πλοκάμια της παραχαρδώνει τα πάντα, γλείφοντας συχνά εκεί που έφτυνε. Και εμείς κάθε φορά γλιστρούμε σε αυτή την παγίδα ανίκανοι να συνειδητοποιήσουμε το πού μας κατάντησε αυτό το αναξιοπρεπές κομματικό σύστημα. Γι'αυτό έχουν μεγάλη σημασία οι επικείμενες προεδρικές.

Διότι με όλα όσα έχουν μεσολαβήσει, καθίσταται πλέον επείγον το αίτημα της εκ βάθρων αναδόμησης του κράτους. Για να γίνει όμως αυτή η αναδόμηση πρέπει να υπάρξει μια πολιτική προσωπικότητα που να διαθέτει όχι μόνο διορατικότητα, συνναισθησία και εξυπνάδα, αλλά κυρίως μαγκιά ώστε να τολμήσει την ανεξάρτητη καθόδο της. Όχι ως στρατηγική για να καμουφλάρει προσυμφωνημένη κομματική υποστήριξη, αλλά γιατί πραγματικά θέλει να πολεμήσει το υφιστάμενο σύστημα προτείνοντας υπέρβαση και συμπόρευση ως τις μόνες οδούς προς ένα ευρωπαϊκό κράτος δικαίου. Όπως λειτουργούν οι κομματικοί μηχανισμοί, όλα είναι το βέβαιο. Πως δεν μπορούν να υποστηρίξουν μια τέτοια αναδόμηση. Διότι ακόμα κι αν την προτείνουν στην πορεία θα αναγκαστούν να την κόψουν και να τη ράψουν στα μέτρα των δικών τους μικροκομματικών συμφερόντων. Άρα επί της ουσίας καμία αλλαγή. Και γι'αυτό οφείλουμε να δείξουμε και να αποδείξουμε ότι εμείς θέλουμε πραγματικά να απαλλαγούμε από αυτό το καρκίνωμα, για το οποίο έχουμε τεράστια ευθύνη, αφού κάθε φορά πέφτουμε στην παγίδα της πελαταιακής σχέσης πάνω στην οποία επενδύει η σαθρότητα της κομματοκρατίας. Για να υπάρξει ωστόσο η ανεξάρτητη πολιτική προσωπικότητα που θα επικειρήσει αυτό το τόλμημα, οφείλουμε εμείς με τη στάση μας και την κριτική μας σκέψη, να στείλουμε το μήνυμα ότι το έδαφος είναι πρόσφορο. Ενθαρρύνοντας την εμφάνιση πολιτικών που διαθέτουν τα κότσια να παλέψουν με τα «τέρατα» ζητώντας απευθείας τη στήριξη των πολιτών και επιδεικνύοντας το ηθικό ανάστημα που αναζητεί η χώρα και που επί του παρόντος μόνο εκτός κομμάτων έχει ελπίδα γνωσιότητας. Μόνο έτσι θα αναγκαστούν τα κόμματα σε αυτοκάθαρση και θα τα αναγκάσουμε να μας ακολουθήσουν σε μια υγιή πορεία αντί να τα ακολουθούμε εμείς στις ανθυγεινές ατραπούς τους. Μπορούμε επιτέλους να ενθαρρύνουμε ένα τέτοιο τόλμημα ή ούτε εμείς τολμούμε να ξεκολλήσουμε από τη μάντρα μας;

elenixenou11@gmail.com



ΕΡΓ.ΜΑΚΕ/ΑΡΧ.

Κάτοικοι του Μπαλί καίνε σαρκοφάγο σε σχήμα ταύρου κατά τη διάρκεια μιας τελετής αποτέφρωσης του ινδουιστή ιερέα Ida Pedanda Nabe Gede Dwija Ngenjung, στο Denpasar, Μπαλί, Ινδονησία. Η καύση αποτελεί βασική νεκρώσιμη ιεροτελεστία για τους Ινδουιστές του Μπαλί, θεωρείται μέσο απελευθέρωσης της ψυχής από το σώμα έτσι ώστε να μετενσαρκωθεί.

Η κανονικοποίηση της διαφθοράς

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**



Όταν το 2014 αποκαλυπτόταν πως το δικηγορικό γραφείο Νίκος Αναστασιάδης αναλάμβανε την εκπροσώπηση της αεροπορικής εταιρείας Ryanair, για την αγορά των Κυπριακών Αερογραμμών, στο

πολιτικό σκηνικό δημιουργούνταν τριγμοί. Τριγμοί, καθώς το κούρεμα καταθέσεων, η ιστορία με τους συμπεθερούς και το φιλέτο της πρώτης Κυρίας, ήταν ακόμα νωπά για όλους. Όμως έστω και νωπά, όταν ο πρόεδρος κλήθηκε από την «Κ» να τοποθετηθεί επ' αυτού, ξεκαθάρισε σε έντονο ύψος πως η σχέση του δικηγορικού γραφείου με την εν λόγω εταιρεία είχε τερματιστεί. Εξηγούσε πως επικοινωνήσε με το γραφείο και αντέδρασε έντονα, όταν διαπίστωσε την πρόθεσή τους να αναλάβουν την εκπροσώπηση της εταιρείας.

«Αντέδρασα έντονα», συνέχιζε, «διότι ακριβώς παραβιάζεται ο όρος που θέσσα όταν έφυγα από το γραφείο ότι δεν θα δεχθώ ποτέ να αναλάβει τον οποιοδήποτε πελάτη, ο οποίος μπορεί να έχει συμφέροντα από την παρουσία μου στην κυβέρνηση». Και ενώ αντιδρούσε έντονα όπως έλεγε για τις δραστηριότητες του δικηγορικού του γραφείου, λίγο αργότερα μαθαίναμε πως δύο δικηγόροι του δικηγορικού γραφείου παρευρέθηκαν στη συνάντησή με τη διαπραγματευτική ομάδα του κράτους για να προσφέρουν βοήθεια στο νέο γραφείο που αναλάμβανε την υπόθεση. Υπέγραφαν μάλιστα με αλλοιωμένα ονόματα. Ουδείς λόγος ανησυχίας συνέτρεχε όμως, καθώς ο πρόεδρος αντέδρασε έντονα και αυτό ήταν αρκετό για να κλείσει συνοπτικά η όλη υπόθεση. Και έστω κι αν έκλεινε συνοπτικά η υπόθεση Ryanair, κανείς δεν ανέμενε πως η υποσημείωση που έβαζε τότε, ότι δηλαδή το 99% των πελατών του γραφείου ασχολείται κατά κύριο λόγο με υπεράκτιες εταιρείες, των οποίων η συντριπτική πλειοψηφία είναι Ρώσοι, θα μας απασχολούσε για καιρό.

Οι φουρτούνες λοιπόν προέκυψαν το 2018, όταν δημοσιεύματα στην Guardian και αργότερα στη Le Monde έφεγαν το πρόγραμμα πολιτογραφώσεων και τη σύνδεση της Κύπρου με Ρώσους ολιγάρχες. Τότε ο πρόεδρος, ο οποίος θεωρούσε πως στόχος ήταν ο ίδιος, ζήτησε, όπως είπε, από τον υπουργό Εσωτερικών να δώσει στη δημοσιότητα τα ονόματα των δικηγορικών γραφείων και τον αριθμό των αιτήσεων που είχαν για πολιτογραφήσεις. Δεν ήθελε, όπως έλεγε, να αφηνονται αιχμές όταν δεν υπήρχε

λόγος. Την υποκρισία προς την κοινωνία δεν την εντόπιζε, όταν ο ίδιος και το μισό σχεδόν Υπουργικό του Συμβούλιο ενέκριναν πολιτογραφήσεις κατ' εξαίρεση, την ίδια στιγμή που ο στενός οικογενειακός τους κύκλος εμπλεκόταν άμεσα με το κυπριακό πρόγραμμα επενδύσεων.

Χρειάστηκε να εμφανιστεί μεσοάντη ενός Αυγούστου η υπόθεση Laundromat, μέσω του OCCRP για να ταραξει τα νερά. Ένα δημοσίευμα που ενέπλεκε το δικηγορικό γραφείο Νίκου Αναστασιάδη και τον ίδιο ως δικηγόρο με το ρωσικό δίκτυο ξεπλύματος μαύρου χρήματος Troika Laundromat. Χρειάστηκε και λίγο καιρό αργότερα ένα πουλί να κτυπήσει στο ιδιωτικό τζέτ που μετέφερε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας από τη Νέα Υόρκη για να αποκαλυφθεί ότι ανήκε σε Σαουδάραβα που ήταν φίλος του και μέσω παρατυπιών εξασφάλισε ο ίδιος και η οικογένειά του υπηκοότητα. Δεν γνωρίζω πόσοι ντράπηκαν, όταν είδαν τον Νίκο Αναστασιάδη να τοποθετείται με τον τρόπο που τοποθετήθηκε λίγο πριν από τη Σύνοδο Κορυφής στη Σλοβενία για το δικηγορικό γραφείο που φέρει το όνομά του για την ουσία: ότι ενώ ο διεθνής Τύπος θα έπρεπε να ασχολείται με άλλα που αφορούν τον τόπο μας, εμείς τους κεντρίζουμε το ενδιαφέρον για σκάνδαλα και παρατυπίες.

Δεν γνωρίζω επίσης πόσοι πείθονταν από τις απαντήσεις του προέδρου. Ιδιαίτερα όταν τον ένα χρόνο ενημερώνει τα ΜΜΕ πως έχει βγάλει τόσα χρήματα που δεν χρειάζεται να λαδωθεί και τον άλλο χρόνο ενημερώνει πως σταμάτησε να εμπλέκεται με το γραφείο του από το 1997. Όταν δηλαδή δεν υπήρχαν ούτε Ρώσοι ούτε χρήμα να ρέει που να μην σε αναγκάζει να λαδωθείς. Και ιδιαίτερα όταν το πόθεν έσχες του δεν δικαιολογεί τα πλούτη για τα οποία υπερηφανευόταν πως εξασφάλισε.

Αυτό που με ενοχλεί είναι η προσπάθεια κανονικοποίησης της κατάστασης. Κάποιοι από το περιβάλλον του θα πρέπει πλέον να θέσει επίσημα στον πρόεδρο ότι το όνομά του θα πρέπει να φύγει από το εν λόγω δικηγορικό γραφείο. Γιατί έστω κι αν ο ίδιος όπως λέει δεν εμπλέκεται, εύκολα αυτό αποτελεί κράχτη προς τον όποιο επιτρέπει. Και επειδή ο ίδιος δεν θέλει να τον θυμόμαστε με τη θλιβερή παρουσία που έδωσε στη Σλοβενία, as κάνει πλέον το προφανές. Έστω κι αν ο ίδιος το θεωρεί, όπως λέει, υποκρισία.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η μεγάλη των Μπογδάνων σχολή

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**



Οκτώβριος ήταν και τότε. Τέτοιες μέρες, δύο χρόνια πριν. Η Οργάνωση Νέων Επιστημόνων του ΔΗΣΥ διοργάνωσε εκδήλωση για το μεταναστευτικό με ομιλήτες τον Κωνσταντίνο Πετρίδη, τον Νίκο Νουρή και τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος, όταν μυρίστηκε τα βρώμικα, δεν παρέστη τελικά, κρατώντας αποστάσεις ασφαλείας. Τα «βρώμικα» ήταν ο Κωνσταντίνος Μπογδάνος, τηλεοπτική περσόνα εξ Ελλάδος, γνωστός για τις ακροδεξιές του θέσεις. Ο οικοδεσπότης Μάριος Πελεκάνος (τότε πρόεδρος της ΟΝΕ) θεώρησε προφανώς ότι ο ανεκδιήγητος Μπογδάνος (με τις ατάκες περί «λεσβιακής βιγκανότητας» και άλλα εξίσου γραφικά) ήταν ο πιο κατάλληλος για να μιλήσει για ένα τόσο ευαίσθητο θέμα. Το πιο αντισυμβατικό όμως ήταν οι υπουργοί της κυβέρνησης που φωτογραφίζονταν με αυτόν τον απίθανο τύπο ως να ήταν επαρκιώς στη Ομόνοια. Μιλάμε για τον άνθρωπο που ξέπλυνε τη Χρυσή Αυγή και πρόσβαλε κατά τον πλέον κυδαίο τρόπο τη μάνα του Παύλου Φύσσα. Τον ίδιο άνθρωπο που πρόσφατα ανάρτησε μια λίστα με ονόματα νηπιών, επικαλούμενος την «κατάσταση ανάγκης στην οποία έχει περιέλθει η Αθήνα» λόγω των μεταναστών. Και καλά τα πρόσφατα, δεν γινόταν να τα γνωρίζουν. Τα άλλα, όμως, αν δεν τα ήξεραν, as ρώταγαν. Γιατί όταν φιλοξενείς ρατσιστές και ακροδεξιούς, το βάρος της απόδειξης ότι δεν είσαι σαν τα μούτρα τους πέφτει σε εσένα.

Πέρσι, Οκτώβριο και πάλι, τέτοιες μέρες, καταδικάστηκε η Χρυσή Αυγή. Μια μεγάλη στιγμή για την ελληνική δικαιοσύνη, η οποία έστειλε τη συμμορία του Μιχαλολιάκου εκεί όπου ανήκει, στη φυλακή. Δεν έκλεισε ένας χρόνος και αυτά που συμβαίνουν στην Ελλάδα δεν επιτρέπουν, σε όσους διαθέτουν δημοκρατική συνείδηση, τον εφιασμοχασμό. Πρόσφατα, μια ομάδα ακροδεξιών κατέλαβε ένα σχολικό συγκρότημα, τρομοκρατώντας τους μαθητές. Επί δύο ημέρες, κρατώντας λοστούς και σιδερογροθιές, έριχναν μολότοφ και φώναζαν χιλερικά συνθήματα. Το αποκορύφωμα όμως της αποθράσηψης της ελληνικής ακροδεξιάς ήταν η ομιλία του Κωνσταντίνου Μπογδάνου στη Βουλή, όπου επικαλέστηκε τον Γρίβα σε ένα ακόμα αντικομμουνιστικό ντελίριο. Ευτυχώς αντέδρασε ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, με τρόπο που ανάγκασε τελικά τον πρωθυπουργό να διαγράψει τον Μπογδάνο από τη Νέα Δημοκρατία. Η παρέμβαση Δένδια ήταν μία από εκείνες τις στιγμές που τμήον τον κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία. Γιατί τράβηξε τη γραμμή που διαχωρίζει τη φιλελεύθερη παράταξη από όσους μαινιμοδίζουν τις θέσεις της Χρυσής Αυγής, αλλά δεν τολμούν να πολιτευτούν κάτω από τη σημαία της. Πρόκειται για τη μεγάλη των Μπογδάνων σχολή, όπου στεγάζονται ρατσιστές, ακροδεξιόι και κάθε λογής μισαλλόδοχοι πολιτικοί κτηνείες.

Εκλεκτό μέλος αυτής της συννομιμαχίας είναι ο πρώην ΔΗΣΥ και τώως ΕΛΑΜ Ανδρέας Θεμιστοκλέους. Ο οποίος διαγράφηκε επίσης από το αδελφό κόμμα της Χρυσής Αυγής στην Κύπρο με ένα ηθικολογικό σκεπτικό που δεν αξίζει να αναπαράγουμε. Γιατί, πολύ απλά, ο Χρίστος δεν είναι Δένδιας. Όταν το κατανοήσουμε αυτό θα αντιληφθούμε και την επικινδυνότητα της Χρυσής Αυγής Κύπρου, η οποία κρύβεται πίσω από το ΕΑΜ. Ο Χρίστος και η παρέα του έπιασαν γρήγορα το νόημα γι' αυτό και τα πηγαίνουν τόσο καλά: η Κύπρος δεν σκάνει τους τσαμποκάδες του Κασσιδιάρη. Οι Κυπριαίοι έχουν ανάγκη από την «κανονικότητα». Αυτή την ασφάλεια τους προσφέρει το ΕΛΑΜ, επιλέγοντας τη βιτρίνα του τάχα μου πολιτικού πολιτισμού για να κρύψει τη βαθιά ρατσιστικές, ακροδεξιές και εθνικιστικές του θέσεις. Σε τίποτε δεν διαφωνεί φυσικά με τον Θεμιστοκλέους. Ιδεολογικά και πολιτικά παραμένουν στο ίδιο μήκος κύματος. Απλώς προτιμούν να κινούνται στις σκιές, μολύνοντας με τις τοξικές τους απόψεις μικροαστούς ψηφοφόρους που έλκονται από την νοκία, την τάξη και την ασφάλεια.

Ο Μπογδάνος αποτελεί παρελθόν για τη Νέα Δημοκρατία, αλλά δυστυχώς το «είδος Μπογδάνος» συνεχίζει να πολιτεύεται. Ο τρόπος για να το αντιμετωπίσουμε είναι ένας και τον έδειξε ο Νίκος Δένδιας, δεν τους φοβόμαστε και τους το λέμε κατάμουτρα. Έχουμε τις κεραιές μας ανοικτές και δεν κάφουμε το παραμύθι των καλών παιδιών με τους καθωσπρέπει πολιτικούς τρόπους. Και επίσης, κύριε κυβερνητικέ εκπρόσωπε και κύριοι υπουργοί, δεν συναγελαζόμαστε με τους φασιστές, γιατί αυτός οι παρές είναι επικίνδυνες. Όχι για εσάς. Για τη δημοκρατία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η στήριξη της Γαλλίας και η ανάγνωση της Λευκωσίας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



«Η Γαλλία θα σταθεί στο πλευρό των Κυπρίων, όπως το έκανε πάντα». Αυτή η φράση θεωρήθηκε το επίκεντρο του μηνύματος που έστειλε ο πρόεδρος της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν προς τον πρόεδρο Αναστασιάδη για την ημέρα της Ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διέρρευσε ως ισχυρή στήριξη, από το Παρίσι προς τη Λευκωσία, δημιουργώντας εικόνα μιας δεδομένης και μόνιμης πολιτικής συμπεριφοράς. Είναι απλώς όμως η πραγματική εικόνα; Το Παρίσι έχει όντως στηριχτεί την Κύπρο σε κάποιο, σημαντικό βαθμό, εντός Ε.Ε. και λειτουργήσει και ως μεσολαβητής προς το Βερολίνο, επιχειρώντας σε κάποιες δύσκολες στιγμές για την Κύπρο να περάσει μηνύματα που δεν έφταναν στην κυβέρνηση Μέρκελ, η οποία δεν μας μιλούσε...

Αλλά, η γαλλική στήριξη και οι παρεμβάσεις του Παρισιού δεν έφεραν ποτέ τα

επιθυμητά αποτελέσματα για τη Λευκωσία, στην προσπάθειά της να στριμώσει την Τουρκία. Με πιο απλά λόγια, η Γαλλία δεν έβαλε ποτέ την πλάτη της για να σκώσει το βάρος των επιλογών της Κυπριακής Δημοκρατίας και πολύ φοβάμαι ότι αν κάποιοι θεωρούν ότι θα το κάνει ο Μακρόν ή ο όποιος διάδοχός του (στις εκλογές του προσεχούς Απριλίου), απλώς διαβάζουν λάθος.

Τα παραδείγματα είναι άλλωστε αρκετά. Όπως είναι και αρκετές οι φορές που η Λευκωσία βρέθηκε «προ εκπλήξεως», γιατί ενώ η Γαλλία εμφανιζόταν όχι μόνο να τη στηρίζει, αλλά και να συμμετέχει «ενεργά» στην προσπάθεια για επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας, στο τέλος ανέκρουε πρύμναν και «συμβιβαζόταν» με «τα θέλω» της Γερμανίας. Τον περασμένο Ιούνιο, πριν από τη Σύνοδο Κορυφής, η Γαλλία ήταν όντως στο πλευρό της Κύπρου, στην προσπάθεια να ανατρέψει το κάκιστο πρώτο προσχέδιο που έβαλε στο τραπέζι ο

πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Σαρλ Μισέλ. Και είχε τοποθετηθεί τότε σε διπλωματικό επίπεδο, στηρίζοντας τη θέση της Κύπρου. Ωστόσο, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ», λίγες μέρες αργότερα και χωρίς την παραμικρή ένδειξη, η Γαλλία συνέπλευσε με τη Γερμανία, χαρακτηρίζοντας ως «ισορροπημένο» το δεύτερο, εξίσου κάκιστο προσχέδιο του Σαρλ Μισέλ, το οποίο πέραν της απουσίας οποιωνδήποτε μέτρων κατά του καθεστώτος Ερντογάν, ακύρωνε ουσιαστικά και τη (σ.σ. θεωρητική) δυνατότητα της Κύπρου να ασκήσει βέτο στην αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας. Γίνεται κατανοητό ότι τα περί «ισορροπημένου» προσχεδίου τράβηξαν το χαλί κάτω από τα πόδια της Λευκωσίας, καθώς της αφείρεσαν το μοναδικό στήριγμα μεγάλων χώρων εντός της Ε.Ε., το οποίο διέθετε (σ.σ. και πάλι θεωρητικά). Πόσω μάλλον όταν τα περί «ισορροπημένου προσχεδίου» δεν τα είπε κάποιος χαμηλόβαθμος διπλωμάτης,

αλλά το ίδιο το υπουργείο Εξωτερικών της Γαλλίας, διά των Jean-Yves Le Drian και Clement Beaune.

Συμπερασματικά θα μπορούσε κάποιος να πει ότι η Γαλλία είχε τότε κάνει στροφή 180 μοιρών, αφήνοντας την Κύπρο ξεκρέμαστη, αλλάζοντας ρότα μετά από συνάντηση Μακρόν-Μέρκελ, όπου το Παρίσι συμφώνησε με το Βερολίνο σε όλα σχεδόν τα ντοσιέ της Συνόδου Κορυφής, περιλαμβανομένης και της τακτικής καρότου έναντι της Τουρκίας. Ωστόσο, η αποκλειστική ευθύνη βαρβαίνει τη Λευκωσία, η οποία μετά από 17 και πλέον χρόνια στην Ε.Ε., εξακολουθεί να θεωρεί ότι μια τρίτη χώρα, θα μπορούσε να σκώσει το βάρος των επιλογών της και να τις στηρίξει μέχρι τέλους. Αςτε που για να γίνει αυτό, θα πρέπει πρώτα να μάθουμε να στηρίζουμε εμείς ως Κύπρος, τις δικές μας επιλογές μέχρι τέλους (σ.σ. το οποίο δυστυχώς δεν γίνεται ποτέ) και μετά να ζητούμε τη στήριξη της Γαλλίας ή της οποιας τρίτης χώρας.

Όταν λοιπόν η αμφιταλάντευση καθίσταται μόνιμη πολιτική συμπεριφορά και όταν η διαύγεια γίνεται μέσα από αντιφατικές τοποθετήσεις, για τη μορφή της λύσης του Κυπριακού, αν θέλουμε ή δεν θέλουμε κυρώσεις και πολλά άλλα, τότε γίνεται κατανοητό ότι το πρόβλημα ξεκινά από εμάς. Και βεβαία η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο όταν επενδύσουμε σε τρίτους, χωρίς να είμαστε συνεπείς στις διεκδικήσεις μας και χωρίς να είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε ότι μπορεί και αυτοί οι τρίτοι να έχουν δικά τους συμφέροντα, περιλαμβανομένων των σχέσεων τους με το Βερολίνο και της έκθεσής τους στην τουρκική αγορά. Υπό το φως των πιο πάνω, βεβαίως και η Γαλλία θα σταθεί στο πλευρό των Κυπρίων, όπως το έκανε πάντα». Όπως βεβαίως και ο καθένας μας έχει δικαίωμα να κάνει την δική του ερμηνεία και να εξαγάγει τα συμπεράσματά του...

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Να εξουδετερώσουμε τη μεγάλη «νάρκη»

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**



Είμαστε η μοναδική χώρα στον κόσμο που τη Δευτέρα μετά τις εκλογές αρχίζουμε πάλι να συζητάμε «πότε θα γίνουν εκλογές». Αυτή τη φορά η «πίτσα» άργησε κάπως, αλλά τώρα πήρε μπρος για τα καλά. Το ερώτημα συζητιέται σε καφενεία και σαλόνια. Τα στοιχεία πέφτουν, άλλα καλοπρωαίρετα και άλλα...

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης θεωρεί ότι είναι κομμάτι του brand του να ολοκληρώσει την τετραετία και μετά να πάει σε εκλογές. Το θεωρεί υπεύθυνο και θεσμικό. Και είναι. Με μια διαφορά. Η «νάρκη» της απλής αναλογικής είναι μπροστά μας και απειλεί να τινάξει τη χώρα

Η χώρα χρειάζεται μία καθαρή περίοδο πολιτικής ηρεμίας και προβλεψιμότητας για να μπορέσει να βγει για τα καλά από την κρίση και να μείνει στις ράγες της ανάπτυξης.

στον αέρα. Το ρίσκο είναι πολύ μεγάλο. Η «νάρκη» πρέπει να εξουδετερωθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά. Η χώρα χρειάζεται μία καθαρή περίοδο πολιτικής ηρεμίας και προβλεψιμότητας για να μπορέσει να βγει για τα καλά από την κρίση, να ξεπεράσει την πανδημία και να μείνει στις ράγες της ανάπτυξης.

Υπάρχουν επιχειρήματα για να προσφύγει στις κάλπες η κυβέρνηση την άνοιξη – και δεν είναι αμελητέα. Η αξιωματική αντιπολίτευση πάει κι έρχεται. Δεν μπορεί να βρει το στίγμα της και αδυνατεί να εκμεταλλευθεί τη δυσφορία μέ-

ρους της κοινής γνώμης. Στα δεξιά της Ν.Δ. υπάρχει χώρος για κάτι καινούργιο, που θα αντλούσε δύναμη από τον κόσμο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και το ισχυρότατο αντισυστημικό ρεύμα, που τώρα βρήκε σκοπό ύπαρξης στην αμφισβήτηση των εμβολίων. Προφανώς φυσικός ηγέτης δεν έχει προκύψει, αλλά η «πελατεία» είναι εκεί και όπως έλεγε πάντοτε ένας βετεράνος πολιτικός, «όταν υπάρχει ζήτηση κάποιος θα το ανοίξει το μαγαζί κάποια ώρα». Με την αξιωματική αντιπολίτευση παγδευμένη σε αντιφάσεις και εσωστρέφεια και τον χώρο στα δεξιά ακέφαλο και ανοργάνωτο, οι συνθήκες ευνοούν τον κ. Μητσοτάκη, τώρα.

Τα καλοκαίρια κρύβουν όμως πια και σημαντικά ρίσκα. Οι πυρκαγιές είναι μόνιμη απειλή που δεν θα φύγει. Το κράτος και οι αρμόδιες υπηρεσίες του αλλάζουν με τρομακτική καθυστέρηση, όσο ικανή και να είναι η πολιτική ηγεσία. Επιβάλλεται ρεαλισμός σε αυτό το ζήτημα. Το επόμενο καλοκαίρι θα είναι όμως και το τελευταίο πριν ο κ. Ερντογάν μπει για τα καλά στην πιο κρίσιμη και επίφοβη προεκλογική μάχη της ζωής του. Με ό,τι αυτό σημαίνει για την Ελλάδα.

Η απόφαση δεν είναι εύκολη. Διακυβεύονται πολλά για τη χώρα. Ο κίνδυνος να προκληθούν πρόωπες εκλογές σε μια άκαιρη συγκυρία είναι τεράστιος. Η ακρίβεια θα δοκιμάσει τις αντοχές της κοινωνίας. Οι πολίτες είναι πολύ λιγότερο προβλέψιμοι από ό,τι στο παρελθόν και ενίοτε εκδικούνται ηγέτες που εμφανίζονται στα μάτια τους να τους «εκβιάζουν» πολιτικά. Το είδαμε στον Καναδά και αλλού.

Παρ' όλα αυτά, πρέπει να είμαστε επικεντρωμένοι στον έναν βασικό στόχο: να αποφύγουμε τη μεγάλη «νάρκη» που θα μας βγάλει, πάλι, από τις ράγες της λογικής και της σταθερότητας.

Θα συμφωνήσετε ότι οι εορτασμοί των διακοσίων χρόνων δεν εντυπωσίασαν το Πανελλάνιο. Η επιτροπή μας πρόσφερε ορισμένες ευφάνταστες αμφιέσεις της κ. Αγγελουπούλου σε ύφος haute couture εθνεγεροσίας και μερικές δημόσιες παρεμβάσεις μελών της για τις ερωτικές επιδόσεις του Καραϊσκάκη. Κατά τα λοιπά, όλα κύλησαν ήσυχα και υποτονικά, με αποτέλεσμα σήμερα, τρεις περίπου μήνες μετά το τέλος του εορταστικού έτους, όχι μόνον να μας είναι άγνωστος ο απολογισμός των δραστηριοτήτων της, αλλά, το χειρότερο, να μας αφήνει μάλλον αδιάφορους. Το μόνο βέβαιο είναι πως ό,τι κι αν έγινε απέχει παρασάγγας από τις αρχικές φιλοδοξίες. Ούτε το rebranding του ονόματος επιτεύχθη, ούτε κάτι από όσα έγιναν άγγιξε τη συλλογική μας ευαισθησία. Και εν πάση περιπτώσει δεν έδωσε απάντηση στο ερώτημα: «Τι σημαίνει το όνομα Ελλάδας εν έτει 2021». Ποια η σχέση του με τη μακραίωνα Ιστορία του Ελληνισμού, με τη γλώσσα του, με την υπόλοιπη Ευρώπη και κατ' επέκταση με τον κόσμο.

Τις προάλλες επισκέφθηκα τη

μικρή, αλλά πυκνή έκθεση για τα διακόσια χρόνια που οργανώθηκε στη Βουλή, στη λεγόμενη αίθουσα Βενιζέλου, πρώην «Τροπαίων και Υπασιστών». Είναι στραμμένη στο κίνημα του Φιλελληνισμού και στις ευρωπαϊκές επιρροές των Ελλήνων του καιρού εκείνου. Το ενδιαφέρον της είναι ανθρωπολογικό, αφού προσεγγίζει το θέμα της ακόμη και μέσα από αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Αλήθεια, τι έκανε η επιτροπή για να αναδείξει τη σημασία του Φιλελληνισμού; Ένα μοναδικό φαινόμενο στην Ευρώπη του 19ου αιώνα. Υπήρξαν Φιέλληνες, αλλά δεν υπήρξαν «Φιλοταλοί» για να υποστηρίξουν τον Γκαριμπάλντι. Θα ήταν χρήσιμο από πολλές απόψεις. Θα μας βοηθούσε να διαλύσουμε το νεφέλωμα των εμμονών μας που θέλουν τους «ξένους» να ενδιαφέρονται για μας μόνον από συμφέρον. Οσοι ήρθαν ως εδώ για να πολεμήσουν στο πλευρό των Ελλήνων δεν το έκαναν επειδή ήσαν υποχρεωμένοι να το κάνουν. Κάτι τους συγκίνησε, κάτι τους ενέπνευσε. Δεν θα ήταν άχρηστο να συνεидητοποιήσουμε εμείς οι σημερινοί με ποιον τρόπο οι

αγώνες των προπαπουδών μας άγγιξαν τις ευρωπαϊκές ελίτ.

Αναρωτιέμαι τι δεν πήγε καλά. Ίσως να φταίει ότι η επιτροπή στελεχώθηκε σχεδόν αποκλειστικά από πανεπιστημιακούς, και δη ιστορικούς. Ο καθένας απ' αυτούς συμπεριφέρθηκε σαν να θέλει να δικαιώσει το έργο του ερμηνεύοντας με τον δικό του τρόπο το γεγονός. Ομως ο εορτασμός των διακοσίων ετών απαιτεί πολύ πιο ανοιχτή αντιμετώπιση από την αποτίμηση των γεγονότων. Η Επανάσταση είναι ένα γεγονός. Πώς διαμορφώθηκε η κοινωνία που προέκυψε από τον αγώνα και οι νοοτροπίες που όρισαν τη συμπεριφορά τους είναι ένα άλλο. Κι εκεί παρεμβαίνουν πολλοί παράγοντες, οι οποίοι ξεπερνούν τις δυνατότητες των ιστορικών.

Γι'ορτάζουμε τα διακόσια χρόνια της εθνικής μας ταυτότητας. Είναι δυνατόν να στήσουμε γιορτή χωρίς να καλέσουμε τον Σολωμό, τον Κάλβο, τον Σικελιανό, τον Ελύτη και τον Σεφέρη; Πριν από μερικούς μήνες κάποιος από την επιτροπή είχε χαρακτηρίσει τον Κωνσταντίνο Παπαρρηγόπουλο διαμορφωτή της

εθνικής μας ιδεολογίας. Μόνον που η συνέχεια του ελληνικού Έθνους δεν είναι ιδεολογία. Είναι ο πυρήνας της συλλογικής μας ευαισθησίας, εγγεγραμμένος στο ασυνειδητό μας. Θα είχε υπάρξει ο Καβάφης χωρίς τον Παπαρρηγόπουλο, ο οποίος ήταν και ένας από τους αγαπημένους του συγγραφείς; Ακόμη και σήμερα την Ιστορία του διδάσκουμε στα σχολεία, ακόμη κι αν δεν το ομολογούμε. Το 1922 ήταν το αγγελτήριο θανάτου της Μεγάλης Ιδέας του αλτρωτισμού. Η ελληνική κοινωνία έπρεπε να βρει κάτι εξίσου ισχυρό για να καλύψει το κενό. Προσπάθησε να της το δώσει η λογοτεχνική γενιά του τριάντα με την αναζήτηση της «ελληνικότητας». Είναι δυνατόν να γιορτάσουμε τα διακόσια χρόνια χωρίς να καλέσουμε τη δημιουργία του μεσοπολέμου και να αναρωτηθούμε, τουλάχιστον, πώς αυτή συμμετείχε στη συλλογική ευαισθησία που οδήγησε στο Έπος του Σαραντά; Μπορούμε να κατανοήσουμε τι έγινε το 1940 χωρίς το «Ασθενείς και Οδοίποροι» του Θεοτοκά; Αυτά τα ολίγα και θα επανέλθω.



ΣΚΙΤΟ ΤΟΥ ΑΜΑΛΙΑ ΠΕΤΡΟΝΑΚΗ, agetoulas@athinair.gr

Μικρός το δέμας...

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**



Ο κ. Κωνσταντίνος Μπογδάνος είναι ένας νέος βουλευτής, εξ ιδιοσυγκρασίας θορυβώδης. Δεν είναι ο μόνος φυσικά. Το είδος ευδοκίμει σε διάφορες παρατάξεις. Αγωνιζόμενος να εδραιώσει κρίσιμη μάζα οπαδών, επιδιέχεται σε ασκήσεις εντυπωσιασμού των ψηφοφόρων της Ν.Δ. Στόχος του, να εξασφαλίσει την επανεκλογή του στην Α' Αθηνών, όπου κυριαρχούν επιφανή κοινοβουλευτικά στελέχη της Ν.Δ.

Ο μικρός το δέμας ήταν όμως μαχητής κ. Μπογδάνος εκφώνησε μία δήλωση του Γρίβα, κατά τον οποίο ο χειρότερος εχθρός είναι ο κομμουνισμός και ακολουθούν οι Τούρκοι και οι Άγγλοι. Πρόκειται περί αποφθέγγματος του αρχηγού της ΕΟΚΑ Γρίβα Διγενή, που κατά την ευφυή επισήμανση του Γεωργίου Παπανδρέου «εδοξάσθη κρυπτόμενος και κατεποντίσθη εμφανιζόμενος».

Το ΚΚΕ –ως το αμέσως θιγόμενο κόμμα– τον κατακεραύνωσε και φυσικά ο ΣΥΡΙΖΑ και άλλα κόμματα. Πήραν και δώσαν οι αναφορές στο «αυγό του φιδιού», στην αναβίωση της Χρυσής Αυγής, που ήταν εν πολλοίς αναμενόμενο πως θα συνέβαινε εντέλει.

Η έκπληξη προήλθε από τη σκληρή και άμεση αντίδραση του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια. Αδίκως βέβαια, διότι ο κ. Δένδιας είναι πολιτικός της κοινοβουλευτικής συστημικής Δεξιάς, που αποστρέφεται την άκρα Δεξιά. Ήταν αυτός, εξάλλου, που ως υπουργός Δημοσίας Τάξεως έστειλε τη Χρυσή Αυγή στη Δικαιοσύνη.

Από τη χρεοκοπία της χώρας του 2010 και έως σήμερα, στον χώρο της Ν.Δ. συνέβησαν αλλαγές στο επίπεδο της αντιλήψεως και πρακτικής. Ο κ. Αντώνης Σαμαράς όταν ανέλαβε την ηγεσία του κόμματος θέλησε να ενισχύσει την

ιδεολογική φυσιογνωμία της Δεξιάς. Και είχε δίκιο, διότι σταδιακά η Δεξιά στη χώρα μας είχε αποβάλει βασικά χαρακτηριστικά της ιδιοσυστασίας της. Πέραν τούτου, η συνεργασία της Ν.Δ. με το παραδοσιακά αντίπαλο σοσιαλιστικό ΠΑΣΟΚ επέβαλε την ενίσχυση του ιδεολογικού στίγματος του κόμματος έναντι της Αριστεράς εν γένει.

Επειδή όμως έλειπε και ο χρόνος και οι άνθρωποι, ο κ. Σαμαράς προς πλήρωση του κενού ενέταξε στη Ν.Δ. τους θορυβώδεις βουλευτές του ΛΑΟΣ, που σταδιακά κατέστησαν οι εκφραστές της Δεξιάς. Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, πολιτικός του Κέντρου ακραίων φιλελευθέρων αντιλήψεων, ανέθεσε τη διαχείριση του δεξιού ακροατηρίου στην τριανδρία των βουλευτών του ΛΑΟΣ, που πλέον άπαντες κατέχουν υπουργικά χαρτοφυλάκια.

Η διαφορά μεταξύ των κ. Σαμαρά και Μητσοτάκη είναι ότι ο πρώτος επικαίρησε την ενίσχυση της ιδεολογικής φυσιογνωμίας της Ν.Δ., ενώ ο σημερινός πρωθυπουργός φαίνεται να πιστεύει στην αποιδεολογικοποίηση της πολιτικής. Πράγμα που αβίαστα προκύπτει από τη σύνθεση της κυβερνήσεώς του και τη στελέχωση του επιτελείου του Μαξίμου.

Ο κ. Δένδιας, ο οποίος υπηρέτησε ως υπουργός πιστά τον κ. Σαμαρά και σήμερα υπηρέτει πιστότατα τον κ. Μητσοτάκη στο κρίσιμο υπουργείο των Εξωτερικών, τοποθετήθηκε στο θέμα που ανέκυψε με όρους της συστημικής Δεξιάς, και αυτό ενόχλησε ορισμένους στη Ν.Δ. Το παράδοξο είναι πως η αστοχία ενός νέου βουλευτή, με ασήμαντο ειδικό πολιτικό διαμέτρημα, ανέδειξε ένα θέμα που πρέπει σοβαρά να αντιμετωπισθεί μόνον από τον πρωθυπουργό. Αλλιώς ο χειμώνας θα είναι δύσκολος και για έναν ακόμη λόγο.

Μιλούσαμε κάποτε για «πολιτικά» κόμματα. Από τη μεταπολίτευση του 1974 και μετά, τα κόμματα έχουν αρνηθεί στην πράξη τον «πολιτικό» χαρακτήρα τους. Δεν ασχολούνται ούτε ενδιαφέρονται για την πολιτική, απλώς διαχειρίζονται την εξουσία. Η διαφορά της πολιτικής από τη διαχείριση της εξουσίας είναι μεγάλη, δραστηριότητες ή πεδία που δεν συμπίπτουν οπωσδήποτε, ίσως και να μη συμβιβάζονται. Διαφέρουν όσο το σχολείο από το φροντιστήριο, ο γάμος από τη μαστροπεία, ο επίσκοπος από τον δεσπότη.

Φαινόμενα τέτοιων παραποιήσεων και μεταλλαγών εθιστήκαμε να τα θεωρούμε σχεδόν φυσιολογικά. Συντηρείται το ρητορικό κέλυφος των αρχικών σημαινόντων, ακόμα και όταν τα σημαινόμενα έχουν διαφοροποιηθεί ριζικά. Σκεφθείτε, ονομάζουμε «Αριστερά» την εξιδανικευση της δικτατορίας του προλεταριάτου ή τον πρόωρα γεροντοκολασμένο ΣΥΡΙΖΑ, και χαρακτηρίζουμε σαν «Δεξιά» τον μεθωδικό αφελληνισμό της παιδείας, των θεσμών, του ήθους από τους «χαλασοχώρηδες» Νεοδημοκράτες.

Δυστυχώς, για τους Νεοέλληνες μοιάζει να ισχύει οπωσδήποτε η σοφή ρήση του πάντοτε θαυμαστού T.S. Eliot: «The human Kind cannot bear very much reality» (το ανθρώπινο είδος δεν μπορεί να αντέξει τόσο πολλή πραγματικότητα). Και το περίεργο στο σημερινό παρακ-

...του σχολείου από το φροντιστήριο, του γάμου από τη μαστροπεία, του επισκόπου από τον δεσπότη.

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

μιακό Ελλαδιστάν είναι ότι, οι θλιβεροί του ηγήτορες, όταν πρέπει να αποκαιρητήσουν κάποιον, από τους τηλεταίους, μεγάλο μάλιστα της ελληνικής εκφραστικής (τον Μίκη Θεοδωράκη π.χ.), καμνώνονται ότι καταλαβαίνουν και μετρούν την απώλεια: Χύνουν κροκοδείλια δάκρυα, οι ίδιοι που μόλις έχουν διατάξει να διδάσκονται τα ελληνόπουλα από το νηπιαγωγείο τα Αγγλικά σαν γλώσσα μητρική ή να λογαριάζουν σαν πατέρα και μάνα ζεύγος ομόφυλο.

Μέσα σε ελάχιστα χρόνια ο διεθνοποιημένος καπιταλισμός επιβάλλει, με εξουσιαστικούς όρους ολοκληρωτισμού, το δικό του παγκοσμιοποιημένο και ομοιομορφο μοντέλο πολιτισμού. Έχει πετύχει την ολοκληρωτική υποταγή κυβερνήσεων και κοινωνιών στους νόμους της δόξης ή των «ελεύθερης αγοράς». Εξαναγκάζει τους πάντες, εκόντες άκοντες, σε υποτέλεια στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Διαχειρίζεται και μεθοδεύει τη διεθνή πληροφόρηση, τη διεθνή, εμπορευματοποιημένη και μονο-

διάστατη εκδοχή της πδονής, αποκλείει την εμπειρία της σχέσης, τη χαρά της αυθυπέρβασης και αυτοπροσφοράς. Κάποιοι ελάχιστοι «υποψιασμένοι» ξέρουν καλά ότι το κλειδί μιας μεταστροφής και ελπίδας δεν μπορεί να είναι συνταγή, ούτε ιδεολόγημα ούτε στράτευση σε ριζοσπαστισμούς. Ναι, θα ήταν γονιμότητα παρὰ αλλαγών στο διεθνές πεδίο, καιρικών πολιτισμικών και νοοτροπίας αλλαγών, αν το Βατικανό επέστρεφε με σοφή μετάνοια στην αφετηριακή πρακτική του έγγαμου κλήρου και στην αγαπτική αποδοχή της αποτυχίας του γάμου (διαζυγίου). Η Ιστορία προχωράει με κριτήρια, όχι ισχύος, αλλά παραιτήσης από την ισχύ για χάρη της αγαπτικής ελευθερίας.

Μέσα σε ελάχιστα χρόνια ο διεθνοποιημένος καπιταλισμός, στην (χειρότερη από όλες) απρόσωπη εκδοχή του, πέτυχε την ολοκληρωτική υποταγή των κυβερνήσεων και των κοινωνιών στους νόμους της δόξης «ελεύθερης αγοράς», νόμους της ζούγκλας («το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό» – η αντίλοπη να σφαδάζει στα σαγόνια του λεοπαρδού). Οι εκλεγμένες κυβερνήσεις κρατούν εξαναγκάζονται να σκλαβωθούν στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο και αυτονόητα επιβάλλει τη διεθνή, μονοδιάστατη πληροφόρηση, τον δικό του παγκοσμιοποιημένο «πολιτισμό» με ομοιομορφία ασύλου.

Οι αφορισμοί και τα ξόρκια δεν αλλάζουν το κυρίαρχο πια και διεθνοποιημένο πολιτισμικό «παράδειγμα». Μόνο κάποιες φωτισμένες ηγεσίες θα μπορούσαν να διαγνώσουν την ανάγκη πρώτα και μετά το φάρμακο για την οργανική μετάλλαξη του «παρεδείγματος». Την ανάγκη για τη ζωτική (και όχι απλώς χρηστική) αξιοποίηση των μεγάλων κατακτήσεων του ανθρώπου της Νεωτερικότητας τη βροντοφωνήσαν οι αυτοурγοί των κατακτήσεων, πριν από έναν περίπου αιώνα, με περισσότερο ή λιγότερη διορατικότητα. Φάνηκε ότι ένας αιώνας είναι χρόνος λιγοστός για μια τέτοια αξιοποίηση, και μάλιστα όταν στις μάζες πρωτεύει θριαμβική η στόχευση στη χρήση και όχι στη σχέση. Σίγουρα, μαζί με την «αρετή και την τόλημη», θέλει και συνετή υπομονή η ελευθερία, ελευθερία από τον ατομοκεντρισμό και τη χρπομοθηρία.

Είτε αρέσει είτε όχι στους παλαιομηρολογίτες του Διαφωτισμού, φανερό θα γίνει η δυνατότητα των κοσμογονικών μεταλλαγών στο πεδίο του «νοήματος» (αιτίες και σκοπού) της ύπαρξης και των υπαρκτών, όχι σε χρηστικά νεοπλάσματα της ωφέλιμοθηρίας. Στο πεδίο του «νοήματος» ο ρημαγμένος από τη μίμηση της Δύσης Ελληνισμός, θα μπορούσε ίσως να κομίσει, ακόμα και σήμερα, έστω και δραματικά αλλοτριωμένος, το «πατροπαράδοτον σέβας» στην ελευθερία. Ίσως.

Έτσι κάνουν όλοι

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**



Τα Pandora Papers ήλθαν να βάλουν ξανά την Κύπρο στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος ως τη χώρα η οποία ταυτίζεται με αμφιλεγόμενες φορολογικές πρακτικές. Τα τελευταία χρόνια, δεκάδες δημοσιεύματα του ξένου τύπου ασχολήθηκαν με την Κύπρο –αγγίζοντας μέχρι και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη στις αποκαλύψεις τους– δημιουργώντας μια δυναμική καταβαράθρωσης του brand name της χώρας διεθνώς. Στο άκουσμα «Κύπρος», τη φήμη της χώρας συνοδεύουν χαρακτηρισμοί όπως το «ρωσικό νησί», η «Μπανανία» και ο «φορολογικός παράδεισος». Το αποκορύφωμα αυτής της τροπής που έχει πάρει η Κύπρος ως παρόχος υπηρεσιών, ιδίως μετά το 2004 και την ένταξη στην Ε.Ε., έχει πολύ ενδιαφέρουσες προεκτάσεις. Δημιουργεί έναν δυναμικό άξονα αντιπαράθεσης μεταξύ εκείνων που επιθυμούν να εξαλειφθεί η διαφθορά και μεταξύ εκείνων που χρησιμοποιούν το επάγγελμα του «έτσι κάνουν όλοι», δείχνοντας προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως π.χ. το Λουξεμβούργο ή προς την πρακτική μεγάλων παρόχων υπηρεσίας στο City του Λονδίνου. Το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, τα «χρυσά διαβατήρια», όπως τα αποκάλεσαν σε επίπεδο ΜΜΕ, είναι μια τέλεια περιπτώσιολογία της πρόσληψης της διαφθοράς από τον μέσο Κύπριο πολίτη. Ελάχιστοι, μια χούφτα ακαδημαϊκών, 2-3 δημοσιογράφοι ή επαγγελματίες νομικοί, είχαν την παρηγορία να προσεγγίσουν την εν λόγω πρακτική με δυσπιστία και να σημειώσουν πως ένα τέτοιο πρόγραμμα δεν έχει ούτε σπουδαία βιωσιμότητα αλλά ούτε και εξυπηρετεί –όπως πρέπει να εξυπηρετεί– το brand της χώρας. Οι υπόλοιποι έσπευσαν όχι μόνο να τους... φάνε αλλά και να υπερασπιστούν τη λογική του «έτσι κάνουν όλοι». Η συνέχεια των πραγμάτων δικαίωσε τους πρώτους. Ιδίως όταν όλοι παρακολουθήσαμε τον τώως πρόεδρο της Βουλής, με το κρασάκι του, στο βίντεο του Al Jazeera.

Η διαφθορά στην Κύπρο μάς συνοδεύει από την απαρχή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μοιάζει με το μπακτσίσι που κληρονομήσαμε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και που περάσαμε μέσα από τη διαδικασία της όσμωσης κατά τη διάρκεια της εκτεταμένης τοκογλυφίας που γνώρισε η νήσος στην Αγγλοκρατία. Η διαφθορά στην Κύπρο μάλλον μέρος των πολιτικών ελίτ, αλλά και ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας από τη βάση της μέχρι τα ανώτερα στρώματα. Παραμένει, δηλαδή, μια βαθιά κοινωνική συμπεριφορική που ξεκινά από την «τράμπα» του φτωχοδιάβολου μέχρι την εξυπρέτηση του «κουμπάρου» στο επίπεδο των πελατειακών σχέσεων των κομμάτων του πολιτικού συστήματος. Το μέγεθος του νησιού, η κυπριακή κοουλτούρα και νοοτρο-

πία και η επιτάχυνση των εξελίξεων στον τομέα των χρηματοοικονομικών και νομικών διεργασιών μετέφερε, αναπόφευκτα, τη διαφθορά ως συμπεριφορική, και στο επίπεδο της παροχής υπηρεσιών.

Κι εκεί μας προέκυψε ο Jho Low, οι Ρώσοι ολιγάρχες, οι εταιρείες κέλυφος, οι κρυφές κάμερες του Al Jazeera και η καταρακωμένη φήμη της Κύπρου διεθνώς. Ως προς το τελευταίο, ένας τυχαίος ξένος μπορεί να μην γνωρίζει ότι η Κύπρος τελεί υπό τουρκική κατοχή αλλά, ενίοτε, γνωρίζει πως είναι ένας off shore παράδεισος. Αν κάποιος βάλει, στην αγγλική γλώσσα, σε μια μηχανή αναζήτησης της Google τη λέξη «Cyprus» και το γράμμα «ο», το πρώτο αποτέλεσμα είναι «Cyprus off shore» και το δεύτερο «Cyprus official language». Ως εκ τούτου, οι αλγόριθμοι σε αυτό το επίπεδο δεν κάνουν λάθη.

Στην Κύπρο, ανά χρονικές περιόδους, μια σειρά σκανδάλων συγκλονίζουν την κοινή γνώμη και εντάσσουν το μοντέλο ανάπτυξης της χώρας σε αέναους κύκλους επαναπροσδιορισμού του εαυτού του. Από το χρηματιστήριο στα late 90's μέχρι τον τραπεζικό τομέα και τα γεγονότα του 2013 κι από την οικοδομική ανάπτυξη μέχρι τα «χρυσά διαβατήρια», η Κύπρος βίωσε τις τελευταίες δύο δεκαετίες καταστάσεις, οι οποίες ορίζονταν από το «έτσι κάνουν όλοι» και κατέληγαν, με μαθηματική ακρίβεια, σε καταστροφές και λήψη μέτρων κατόπιν εορτής. Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των συμπεριφορών ήταν πως τον λογαριασμό συνήθως τον πλήρωναν οι Κύπριοι πολίτες και δη αυτοί που εργάζονται σκληρά και με τιμότητα ακολουθώντας τον Ηράκλειο δρόμο της Αρετής.

Το ερώτημα παραμένει ως προς το πώς προσεγγίζει κανείς την πάταξη της διαφθοράς στην Κύπρο. Είναι απλά η υιοθέτηση των AML directives, και η θεσμική διασφάλιση, η ασπίδα απέναντι στο φαινόμενο; Αρκούν; Η απάντηση είναι πως χωρίς αλλαγή νοοτροπίας το «έτσι κάνουν όλοι» δεν θα εξαλειφθεί εύκολα στην Κύπρο. Και για την αλλαγή της συμπεριφοράς και της νοοτροπίας απαιτούνται πολλά περισσότερα από το Νόμο. Στην Κύπρο, η πρόσφατη πολιτική μας ιστορία έχει αποδείξει πως μαθαίνουμε μόνον μετά από τις εθνικές καταστροφές. Πως πρέπει να φτάσουμε στον πάτο του βαρελιού για να συνειδητοποιήσουμε ότι προχωράμε σε λανθασμένο μονοπάτι. Αυτό ενδεχομένως να συμβεί τα επόμενα χρόνια. Με την ποιοτική διαφορά πως αυτή τη φορά δεν θα υπάρχει στάτους κβό –στο Κυπριακό– για να συνεχίζουμε να συνερχόμαστε από τα λάθη μας. Η συνειδητοποίηση αυτής της πραγματικότητας είναι ύψιστες σημασίες για την εθνική μας επιβίωση. Και, δυστυχώς, επειδή «έτσι κάνουν όλοι» λίγοι έχουν πάρει το χαμπάρι τους.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas



Μέλος των δυνάμεων ασφαλείας ελέγχει τη βιομετρική του κάρτα ψηφιοφορίας κατά την άφιξή του σε εκλογικό κέντρο κατά την πρόωρη ψηφοφορία για τις βουλευτικές εκλογές, στη Βαγδάτη, Ιράκ, 08 Οκτωβρίου 2021. Περισσότερα από ένα εκατομμύριο μέλη των δυνάμεων ασφαλείας στο Ιράκ έλαβαν μέρος σε πρόωρη ψηφοφορία για τις βουλευτικές εκλογές, σε ειδική ημέρα ψηφοφορίας πριν από την ψηφοφορία του κοινού που έχει προγραμματιστεί για τις 10 Οκτωβρίου 2021.

Η Ελλάδα εξερευνά την κυπριακή αυταπάτη...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**



Το ερευνητικό πλοίο «Nautical Geo» με σημαία Μάλτας επιχείρησε έρευνες στα ανατολικά της Κρήτης. Όταν έβγαине έξω από τα ελληνικά χωρικά ύδατα των 6 ν.μ., τουρκικά πολεμικά το παρεμπόδιζαν ώστε να παραμένει εντός των 6. Την Κυριακή (3/10) επαναλήφθηκε το ίδιο σκηνικό ανοικτά της Πάφου. Τουρκικά πολεμικά ακύρωσαν τις πλοία προς τον σκοπό αυτό, οι δύο χώρες έφτασαν σε ακτίνα συμφωνίας την οποία ακύρωσε το δίδυμο Καραμανλίδη-Μολυβιάτη το 2004.

Τι άλλαξε έκτοτε; Η επικυριαρχία της κυπριακής αυταπάτης στην ελληνική πολιτική σκηνή. Τόσο η εγκατάλειψη της γραμμής που διαμόρφωσε ο παλαιός Καραμανλής, όσο και η εγκατάλειψη της «στρατηγικής του Ελσίνκι» που διαμόρφωσε ο Κ. Σημίτης, είναι, σήμερα, ιδιαίτερος φανερός. Ειδικότερα: αδιαφορία για τη διασύνδεση λύσεων με ευρωπαϊκές πολιτικές, φόβος απέναντι σε «Νέο Ελσίνκι» από φόβο απέναντι στη Χάγη, κατανάλωση Eastmed, φανφάρες, κενολογίες σε τριμερείς βόλτες.

Το ουσιώδες είναι πως η Ελλάδα δεν έχει οριοθετημένη ΑΟΖ στο Αιγαίο, καθώς μονομερείς συμφωνίες δεν παράγουν διεθνώς αποδεκτό αποτέλεσμα. Η Τουρκία δεν

έχει οριοθετημένη ΑΟΖ και προφανώς προβαίνει σε έρευνες σε μη οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες. Όμως το παιχνίδι άλλαξε συνθήκες διεξαγωγής: καθημερινές δηλώσεις, εσωτερική κοινή γνώμη, κομματικοί συσχετισμοί, γόπη. Επίσης: 1. Ο ανταγωνισμός Μητσοτάκη-Δένδια επιβεβαιώνει τον κανόνα οι Έλληνες μεταπολιτευτικοί πρωθυπουργοί (με εξαιρέσεις) δεν έβλεπαν πέρα από τη μύτη τους όταν επέλεγαν ΥΠΕΞ. 2. Η στροφή της τουρκικής πολιτικής μετά το Κραν Μοντάνα. 3. Η συγκρότηση συνασπισμών ενόψει των προεδρικών εκλογών στην Τουρκία το 2023, καθώς στο επάγγελμα της συνταγματικής μεταρρύθμισης Νταβούτογλου και Μπαμπιτζίαν συνομιλούν με τα κόμματα της αντιπολίτευσης. 4. Η 63η συνάντηση διερευνητικού χαρακτήρα ανάμεσα στις Ελλάδα και Τουρκία, η δεύτερη μετά τις 16 Μαρτίου, λέει πολλά.

Η κυπριακή αυταπάτη την οποία εξερευνά η Ελλάδα έχει περιεχόμενο και υπογραφές. Κλειδί για να κατανοήσουμε τις σημερινές αυταπάτες η ερμηνεία που αποδίδει η τουρκική διπλωματία στην κατάρρευση των συνομιλιών για το Κυπριακό στο Κραν Μοντάνα. Σύμφωνα με τις πηγές του τουρκολόγου Ν. Στέλγια «η τουρκική ηγεσία βρέθηκε αντιμέτωπη με ε/κ ηγεσίες, οι οποίες ενώ δεν στόχευαν στη λύση του Κυπριακού, μας καλλιεργούσαν την ψευδαίσθηση ότι δεν σκέφτονταν τίποτα άλλο παρά την άμεση επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Η ψευδαίσθηση κατέρρευσε για τους Τούρκους διπλωμάτες τη νύχτα της 7ης Ιουλίου 2017».

Είναι άξιον σημειώσεως το γεγονός πως ο Ν. Αναστασιάδης μίλησε στη Γ.Σ. του ΟΗΕ μπροστά

σε άδεια αίθουσα, ενώ παρέθεσε γεύμα στους Μόνιμους Αντιπροσώπους των πέντε Μονίμων Μελών του ΣΑ», στις 24/9 χωρίς να αναφέρεται ποιοι έλαβαν μέρος στο γεύμα. Στη συνάντηση στη Νέα Υόρκη με τον ανώτερο αντιπρόεδρο της Εκκον Mobil Mike Cousins, ο αντιπρόεδρος απέφυγε κάθε δήλωση, ενώ σύμφωνα με την υπουργό Ενέργειας Ν. Παλιόδου (29/6) αρχίζουν επιβεβαιωτικές γεωτρήσεις τον Νοέμβριο...

Ο Ν. Αναστασιάδης, μιλώντας στο ΡΙΚ στις 4/10, «καταλόγισε στον γ.γ. επιτήδεια ουδετερότητα στο Κυπριακό... ενοχλεί η μη έκδοση ανακοινώσεων από τα Ηνωμένα Έθνη μετά την άτυπη τριμερή». Ο εκπρόσωπος του γ.γ. Στεφανίαν Ντουζάρικ την επομένη απάντησε στον Ν. Αναστασιάδη πως «δεν γνωρίζει ότι ο γ.γ. άλλαξε την απόφαση του, αφού δεν υπήρξε ποτέ κάποια απόφαση». Βέβαια είναι ο ίδιος ο Αναστασιάδης που πυροβολούσε τον τώως ειδικό απεσταλμένο των Η.Ε. Έσπεν Μπαρθ Αϊντε «ότι είναι αυτός που φέρει την ευθύνη για διάδοση του αφηγήματος ότι ο Νίκος Αναστασιάδης υποστηρίζει λύση δύο κρατών». Πηγή «Ο Φιλελεύθερος», 1/1/21. Για να υποστηρίξει τη θέση του είπε πως «δεν έκανα ποτέ brain storming για δύο κράτη και ποτέ δεν είπα κάτι τέτοιο ο κ. Μαυρογιάννης». Αλλά ο διαπραγματευτής Α. Μαυρογιάννης ήταν πέρα από σαφής: «Μπορεί ο Πρόεδρος, όπως λέτε, εμπιστευτικά να μίλησε με πολλούς ανθρώπους (για δύο κράτη), εν είδει ιδεοθύελλας, εκφράζοντας την απόγνωση και τον σκεπτικισμό του και αναζητώντας διεξόδους» Πηγή «Πολίτης» 25/7. Ο αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ήταν επίσης πολύ αποκαλυπτικός: «Ο Πρόεδρος σε συζητήσεις που εί-

χαμε, μου έλεγε πως έβλεπε τη λύση δύο κρατών» Πηγή: «Πολίτης» 27/12/20.

Ο Θουκυδίδης πρόβλεψε με ακρίβεια την κυπριακή αυταπάτη: «άλλαζαν την καθιερωμένη σημασία των λέξεων ώστε να ταίριαζε με τις πράξεις τους».

Η ανυποληψία Αναστασιάδη μετατράπηκε σε μάχη κατά της «τουρκικής αδιαλλαξίας». Η γελοιοποίηση του ονόματος της Κύπρου σε «αφήγημα» για «επενδυτικά προγράμματα». Τα «Pandora Papers» περιέχουν αναφορές στο δικηγορικό γραφείο «Νίκος Αναστασιάδης», ότι παρουσίαζε «εικονικούς» ιδιοκτήτες προκειμένου να αποκρύψει τους πραγματικούς κατόχους μιας σειράς από off shore εταιρείες. Με «εγκάρδια» προσωπική σχέση με τον Λεμπέντεφ, του οποίου «το προσωπικό αεροσκάφος χρησιμοποίησε το 2013 για ένα ταξίδι στη Γαλλία, όπου συναντήθηκε με τον Φρανσουά Ολάντ» (Πηγή: εφ/δα Πολίτης, 4/10).

Το Al Jazeera αποκαλύπτει πως ο Keith Hunter μιλάει για την περίπτωση Ρώσου που πήρε κυπριακό διαβατήριο, ενώ καταζητείτο από την Ιντερπόλ. «Κύπριος υπουργός πήγε στο Λονδίνο για να διευθετήσει την όλη διαδικασία χωρίς να χρειαστεί ο πελάτης τους να ταξιδέψει στην Κύπρο» (Πηγή: «Διάλογος» 11/8).

Επί προεδρίας Αναστασιάδη έκλεισαν 6.500 «χρυσά διαβατήρια». Ο πρόεδρος της Ερευνητικής Επιτροπής, Μ. Νικολάτσος δήλωσε πως «με βάση τα στατιστικά στοιχεία το 51,81% του συνόλου των πολιτογραφησέν (6.779 αιτήσεις) παραχωρήθηκαν καθ' υπέρβαση του εξουσιοδοτικού νόμου» (Πηγή: «Πολίτης» 17/4/21).

www.larkoslarkou.org.cy

Της πλάκας οι πλάκες στα πεζοδρόμια

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**



Και στραβός είναι ο γιάλος και στραβός αρμενίζουμε σε αυτόν τον τόπο. Η κοινή λογική δεν είναι καθόλου λογική, όπως φαίνεται από την τρέλα της καθημερινής ταλαιπωρίας. Μια βόλτα τα απογεύματα ή τα βράδια στους δρόμους της ευρύτερης Λευκωσίας και διαπιστώνεις απλά, ότι τα πεζοδρόμια κρύβουν ένα σωρό παγίδες, κυρίως για τις κυρίες με τα ψηλά τακούνια. Οι μισές πλάκες στα πεζοδρόμια είναι της «πλάκας», είναι σπασμένες και σε κακό χάλι. Καλά είναι τόσο δύσκολο, αντί για πλάκες, να απλωθεί μπετόν, όπως κάνουν όλοι οι λογικοί άνθρωποι στις αυλές τους και μάλιστα να γίνουν και οι ανάλογοι σχεδιασμοί, έτσι για την ομορφιά του χώρου. Τοποθετήθηκαν πλάκες για τους τυφλούς, οι οποίες συχνά πυκνά δεν οδηγούν πουθενά, ενώ όχι σπάνια «συγκρούονται» με κολώνες της πλε-

κτρικής ή τεράστια δέντρα. Προσωπικά δεν είδα κανένα τυφλό να χρησιμοποιεί τις ράγες για να περπατά με το μπαστούνι του. Κατά κανόνα οι τυφλοί έχουν συνοδό και προχωρούν χωρίς κανένα πρόβλημα. Με τα χρήματα τα οποία δαπανούνται για να τοποθετηθούν οι ειδικές πλάκες, θα μπορούσαν όλοι οι τυφλοί της Κύπρου να είχαν όχι ένα, αλλά από δύο συνοδούς σε όλη τους τη ζωή. Αλλά ποιος νοιάζεται, αφού πληρώνουν οι φορολογούμενοι πολίτες οι οποίοι δεν τολμούν να ανοίξουν το στόμα τους, αφού τρέμουν και μόνο στην ιδέα να μπλέξουν με τη γραφειοκρατία της δημόσιας υπηρεσίας. Και πού ξέρεις, κάποια στιγμή της ζωής τους, θα θέλουν ένα χαρτί, μια εξυπρέτηση, μια άδεια από τις αρχές και τότε θα «κλάψουν μάνες και παιδιά».

Της «πλάκας» είναι και πολλοί σύγχρονοι δρόμοι στις πόλεις, για τους οποίους δαπανούνται δεκάδες εκατομμύρια ευρώ. Είναι τόσο στε-

Ακόμη θα ήταν καλό όλοι οι δρόμοι στις πόλεις να είναι μονόδρομοι, ώστε να αποφεύγονται τα δυστυχήματα και κυρίως να τερματιστούν οι ατέλειωτες ουρές.

νοί, ώστε οι δύο λωρίδες ουσιαστικά είναι μία, αφού κανείς δεν μπορεί να προσπεράσει, ενώ, αν βρεθούν δίπλα-δίπλα δύο αυτοκίνητα, ο κίνδυνος σύγκρουσης είναι εξαιρετικά υψηλός. Αποτέλεσμα τα μικρο-δυστυχήματα να πολλαπλασιάζονται, η κυκλοφοριακή συμφόρηση να αυξάνεται κατακόρυφα και το χειρότερο να εκρήγνυνται τα νεύρα των οδηγών. Δημιουργούνται τεράστια πεζοδρόμια, τα οποία συνήθως καταλαμβάνονται παράνομα ή παράτυπα, από καταστηματαρχές

και εστιατόρες, ή όχι σπάνια χρησιμοποιούνται και ως χώροι στάθμευσης. Οι δρόμοι γέμιναν «σημαράκια», κατά κανόνα εκτός προδιαγραφών αναχώματα, τάχα για να μην τρέχουν τα αυτοκίνητα. Αποτέλεσμα είναι να τραυματίζονται οι «μέσες», οι σπόνδυλοι των ανθρώπων και να χολούν τα αυτοκίνητα. Αλήθεια είναι τόσο δύσκολο αντι αναχώματα να φτιαχτούν μικροί κυκλικό κόμβοι «ράουντ-αμ-πάουτ» ώστε και υποχρεωτικά να μην τρέχουν οι οδηγοί και ταυτόχρονα να μπορούν νόμιμα να κάνουν επαναστροφές. Το παράδειγμα έξω από το Υπουργείο Παιδείας, όπου σε κάθε διασταύρωση τοποθετήθηκαν μικροί κυκλικό κόμβοι, είναι ίσως ιδανικό πρότυπο για όλη την Κύπρο. Ακόμη θα ήταν καλό όλοι οι δρόμοι στις πόλεις να είναι μονόδρομοι, ώστε να αποφεύγονται τα δυστυχήματα και κυρίως να τερματιστούν οι ατέλειωτες ουρές. Μήπως είναι τυχαίο το γεγονός ότι στις

μεγαλουπόλεις της Αμερικής και της Ευρώπης, ο κανόνας είναι οι μονοδρομημένοι δρόμοι. Σε μερικές βδομάδες αναμένεται να τοποθετηθούν οι κάμερες στους δρόμους, οι οποίες θα είναι κυριολεκτικά «κοφτήρια» στα εξώδικα πρόστιμα. Καλό θα είναι να αυξηθούν τα όρια ταχύτητας και γιατί όχι να αφαιρεθούν πολλά αναχώματα. Τα δυστυχήματα γίνονται με τρελές ταχύτητες και όχι με ταχύτητες λίγο πάνω από τις αναγραφόμενες. Εξάλλου τα όρια καθορίστηκαν πριν από πολλές δεκαετίες, όταν τα αυτοκίνητα είχαν ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας σε σχέση με τα σύγχρονα αυτοκίνητα. Να σημειωθεί ότι σε πολλές πόλεις της Γερμανίας δεν υπάρχουν όρια ταχύτητας εντός των πόλεων, ενώ υπάρχουν και δρόμοι χωρίς όριο για να εκτονώνονται με ασφάλεια οι νέοι και οι άλλοι «τρέλοι» των δρόμων.

Το τελευταίο διάστημα άρχισαν να τοποθετούνται και στην Κύπρο,

έστω και αργά, τα ξύλινα φώτα τροχαίας. Δηλαδή θα «βλέπουν» την κίνηση με κάμερες και θα ρυθμίζουν τον χρόνο με τον οποίο ανάβει το πράσινο και το κόκκινο. Η εμπειρία δεικνύει ότι όπου εφαρμόστηκαν έγιναν μικρά θαύματα. Καλό είναι «κθες» να τοποθετηθούν στις κύριες αρτηρίες της Λευκωσίας, όπου η κατάσταση είναι πλέον τραγική και το περιβαλλοντικό κόστος σίγουρα απροσμέτρητο. Σήμερα για να μπει κάποιος στην πρωτεύουσα τα πρωινά θα πρέπει να ξεκινήσει και να σταματήσει το αυτοκίνητό του πάρα πολλές φορές, αφού τα φώτα ανάβουν για να περάσουν μερικά μόνο αυτοκίνητα. Αν αυξηθεί η ροή των οχημάτων σίγουρα τα οφέλη θα είναι τεράστια. Και κάθε φορά που τοποθετούνται αστυνομικοί στα φώτα τροχαίας, όταν θα περάσουν ξένοι επίσημοι, τα αποτελέσματα είναι εκπληκτικά.

kaparispan@yahoo.gr

Τουρκικό σχέδιο σε εξέλιξη

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ

Την προηγούμενη Κυριακή, 3 Οκτωβρίου, το πόνημα της στήλης είχε θέμα την ελληνογαλλική συμφωνία και τίτλο «Στόχος η αποτροπή, φόβος η επίσπευση», σε μια προσπάθεια να αποτυπώσει το περιεχόμενο του κειμένου. Οτι, δηλαδή, η συμφωνία είναι καλή και αναγκαία, ότι μια τέτοια συμφωνία πάσχιζαν να βρουν όλες οι κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης δίχως να το κατορθώνουν, ότι βασικός στόχος της συμφωνίας είναι η αποτροπή με την έννοια της αποθάρρυνσης της άλλης πλευράς να τολμήσει επιθετική ενέργεια εις βάρος της Ελλάδας, μαζί με την ευχή να μη χρειαστεί συμφωνία να δοκιμαστεί στην πράξη. Παράλληλα όμως στο ίδιο κείμενο διατυπωνόταν η επισήμανση / φόβος, μήπως η Τουρκία προχωρήσει σε επίσπευση πρόκλησης θερμού επεισοδίου πριν η Ελλάδα παραλάβει τα πλοία και τα αεροπλάνα που συμφωνήσε να αγοράσει από τη Γαλλία προκειμένου να ενισχύσει την αποτρεπτική ισχύ της.

Στη σχετική φιλολογία που αναπτύχθηκε κατά την εβδομάδα από την περασμένη Κυριακή μέχρι σήμερα, το αποτρεπτικό στοιχείο της ελληνογαλλικής συμφωνίας τονίστηκε ιδιαίτερα, αλλά ταυτόχρονα άρχισε να παίρνει διαστάσεις το ενδεχόμενο πρόκλησης θερμού επεισοδίου στο Αιγαίο, ή κάπου αλλού, καθώς έγινε φανερό ότι η Αγκυρα κλιμακώνει ρητορική και ενέργειες, οδεύοντας πάλι σε σημείο έκρηξης. Χωρίς να κρύβει την οργή της για την υπογραφή της συγκεκριμένης συμφωνίας, αλλά και για άλλους λόγους εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής.

Η επιστολή της Τουρκίας προς τον ΟΗΕ (που έφερε στο φως της δημοσιότητας ο συνάδελφος Β. Νέδος στην «Καθημερινή» της περασμένης Πέμπτης) είναι σαφές ότι εκφράζει σαφή απειλή κατά της Ελλάδας, όχι απλά σε επίπεδο κυριαρχικών δικαιωμάτων, αλλά σε επίπεδο κυριαρχίας επί εδαφών. Αυτό σημαίνει και τίποτα λιγότερο η επίσημη κατάσταση της τουρκικής άποψης που υποστηρίζει ότι η αμυντική θωράκιση των νησιών του ανατολικού Αιγαίου αφαιρεί το δικαίωμα ελληνικής κυριαρχίας σε αυτά, γιατί δήθεν παραβιάζονται οι όροι των Συνθηκών Λωζάννης του 1923 και Παρισίων του 1947. Πρόκειται για νησιά που είχαν περάσει στην ελληνική κυριαρχία στη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων του 1912 και μόνο το γεγονός αυτό αποδεικνύει τη νεοοθωμανική πολιτική που ακολουθεί ο Ερντογάν επιδειρώνοντας συστηματικά την ακύρωση των

προαναφερθεισών συνθηκών στο πλαίσιο του δόγματος της «Γαλάζιας Πατρίδας».

Κατά τη γενική αντίληψη, η Τουρκία ανέβασε το επίπεδο των βλέψεων της απέναντι στην Ελλάδα αντιδρώντας στην ελληνογαλλική συμφωνία. Πιο σωστό είναι ότι επέσπευσε την ωμή διατύπωση αυτών των βλέψεων εξαιτίας της συμφωνίας. Ίσως επειδή αποφάσισε να επιτακύνει την πορεία σταδιακών προκλήσεων με στόχο τη σύγκρουση. Η τουρκική επιστολή προς τον ΟΗΕ έχει ημερομηνία 30 Σεπτεμβρίου, ελάχιστες μέρες μετά τη συνάντηση Μπτσότάνκ - Μακρόν και την ανακοίνωση περί της συμφωνίας, και αποκλείεται η Αγκυρα να συνέλαβε το σχέδιο ανοικτής αμφισβήτησης της ελληνικής κυριαρχίας στα μεγάλα νησιά του Αιγαίου μέσα σε τόσο μικρό διάστημα, καθώς πρόκειται για θηριώδη ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση της αναθεώρησης του στάτους κβό. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι εδώ και αρκετό καιρό η προπαγάνδα και οι απειλές της Αγκυρας έχουν επικεντρωθεί στη «στρατιωτικοποίηση» των νησιών, οπότε η σύνταξη και αποστολή από την Αγκυρα μιας τέτοιας επιστολής προς τον ΟΗΕ, μάλλον αποτελεί μέρος σχεδίου σε εξέλιξη. Η ελληνογαλλική συμφωνία απλά άλλαξε την ημερομηνία αποστολής της...

Σε κανονική χώρα με στοιχειώδη λογική και συλλογική συνείδηση ευθύνης σε παρόμοιες συνθήκες, μια συμφωνία σαν την ελληνογαλλική θα υπογραφόταν και θα κυρωνόταν χωρίς πολλά «ταρατατζούμ» και με στήριξη όλων της πολιτικής τάξης. Στη δημιουργία υπερβολικού θορύβου έχει ευθύνη και η κυβέρνηση – πιθανότατα και ο Μακρόν ήθελε τον θόρυβο –, αλλά το μεγάλο ερώτημα είναι πώς και γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ τοποθετήθηκε τόσο αρνητικά απέναντι στη συμφωνία (το ίδιο ισχύει για ΚΚΕ και ΜέΡΑ25, παρότι δεν αποτελούν ίδια μεγέθη). Είναι άραγε τόσο μικρόνους και τόσο αδιάβαστοι ο αρχηγός και τα ηγετικά στελέχη του κόμματος, ώστε να μην αντιλαμβάνονται την απειλή που αντιμετωπίζει η χώρα; Ή μήπως είναι τόσο αναισθητοί και αδιάφοροι, έτοιμοι να «εξεχάσουν» ανά πάσα στιγμή το εθνικό συμφέρον μπροστά σε υποθετικό μικροκομματικό όφελος (κάτι που είναι σίγουρα ανύπαρκτο σε αυτή την περίπτωση); Η απάντηση είναι ότι ισχύουν αμφότερα. Και μικρόνους είναι και αδιάφοροι για τη χώρα σε μια περίοδο που η Τουρκία δημοσιοποιεί τις βλέψεις της!

Η ευθύνη της Κεντροδεξιάς

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η άμεση διαγραφή του πρώην βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Μπογδάνου κατόπιν εντολής του Έλλνα πρωθυπουργού δεν άφηνε πολλά περιθώρια ανάλυσης, καθώς ήταν μία σαφής καιεκάθαρη πολιτική πράξη με πολλούς αποδέκτες. Δεν ήταν απλώς το αποτέλεσμα μιας επεισοδιακής συνεδρίας στο ελληνικό κοινοβούλιο, κατά την οποία ο κ. Μπογδάνος για άλλη μια φορά έδωσε ρεσιτάλ, λέγοντας, αυτά που «...ο ψηφοφόροι του λένε στα τραπέζια και στα καφενεία!» όπως εξομολογήθηκε ο ίδιος στη συνέχεια στον Νίκο Χατζηνικολάου κατά τη διάρκεια ζωντανής τηλεοπτικής εκπομπής.

Είναι όμως όλο αυτό ένα περιστατικό που επαναφέρει εκ νέου τη συζήτηση αναφορικά με τον ρόλο και την αποστολή της σύγχρονης κεντροδεξιάς και στον τόπο μας. Υπάρχει Κεντροδεξιά; Υπάρχει σύγχρονη Κεντροδεξιά ή μήπως είναι μια γενική έννοια για να κολλάει παντού και πάντοτε; Η Κεντροδεξιά αποτελεί για πολλούς μία μάλλον αφηρημένη πολιτική έννοια, η οποία συγκεντρώνει φανατικούς εχθρούς τόσο από την άκρα Δεξιά όσο και από την Αριστερά με το «φιλέλεδες» να κυριαρχεί στη λαϊκή της περιγραφή, προσπαθώντας να αποδώσει μία απαξιώτικη ελαφρότητα.

Παρ' όλα αυτά, η Κεντροδεξιά αποτελεί την κυρίαρχη ιδεολογία στην Ευρώπη, η οποία έχει στο επί-

κεντρό της την ελεύθερη οικονομία και την επιχειρηματικότητα, αλλά και που συνδυάζει κοινωνικές πολιτικές και μέτρα για να στηρίξει τους πλέον ευάλωτους και να δημιουργήσει ίσες ευκαιρίες για όλους. Έχει στοιχεία από συντηρητικές αλλά και από πιο φιλελεύθερες προσεγγίσεις, πράγμα εξαιρετικά δύσκολο, καθώς συχνά υπεισέρχονται σε αυτή φωνές ακραίες ή και ξένες προς αυτή. Πέτυχε όμως να είναι επικαιρη επειδή έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνεται και κυρίως να συμβαδίζει με τις μεγάλες παγκόσμιες εξελίξεις και προκλήσεις. Ο ίδιος ο Κυριάκος Μητσοτάκης το έθεσε με μεγάλη δόση ειλικρίνειας και αλήθειας στο φόρουμ των Δελφών τον περασμένο Μάιο, όταν είπε ότι «[η Κεντροδεξιά] πέτυχε, διότι έγινε λιγότερο ιδεολογική, πιο πρακτική, πιο προοδευτική και ικανή να κάνει το είδος της μεγάλης σύνθεσης και των αλλαγών που απαιτούνται σε ένα άρδην μεταβαλλόμενο τοπίο».

Πέρα όμως από την υπεροχή της στα μεγάλα ζητήματα της σύγχρονης εποχής, συχνά οι παρατάξεις που πρόσκεινται στην Κεντροδεξιά όπως αυτές του Δημοκρατικού Συναγερμού στην Κύπρο και της Νέας Δημοκρατίας στην Ελλάδα, δυσκολεύονται να ισορροπήσουν ανάμεσα σε φωνές ανέκαθεν πιο δεξιές και του μετριοπαθούς ορθού λόγου που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της φιλοσοφίας τους.

Επιπλέον, τα κεντροδεξιά κόμματα δέχονται πάντοτε περισσότερη πίεση από τα δεξιά, καθώς εκεί υπάρχουν ήδη στημένες άλλες παρατάξεις, ενώ δεν υπάρχει σιδηρότοχο ουσιαστικό ή πιο συγκροτημένο κοντά στο φιλελεύθερο Κέντρο ή τουλάχιστον όχι κάτι διακριτό. Επειδή, όπως θα επιχειρηματολογήσω στη συνέχεια, στο Κέντρο είναι που βρίσκεται η μεγάλη ανένταχτη μάζα των πολιτών. Τα άκρα έχουν πάντοτε τα ακροατήρια τους και είναι φανατισμένα και θορυβώδη. Στο «ζύγι» όμως κάθε εκλογικής αναμέτρησης, το κάθε άκρο βγάζει κατά βάση λιγότερο μπροστά στη μεγάλη πλατιά πλειοψηφία των πιο μετριοπαθών πολιτών, οι οποίοι ενδεχομένως με περισσότερη απόσταση και λιγότερες συναισθηματικές συνδέσεις με πολιτικά κόμματα, έχουν την ευχέρεια να διακρίνουν ποιοι παράγουν πολιτική, ποιοι παρακολουθούν τις εξελίξεις, ποιοι προσφέρουν ασφάλεια και οικονομική σταθερότητα. Είναι γι' αυτόν τον λόγο που η Κεντροδεξιά δεν έχει –κατά την άποψή μου– ανάγκη να παίζει μπάλα στο γήπεδο της Ακροδεξιάς. Επειδή το μόνο που πετυχαίνει είναι να χάνει από τη μεγάλη μάζα των παραγωγικών ομάδων, να προσφέρει εύφορο έδαφος στην Ακροδεξιά και να την καλεί έτσι άθελά της να συμμετέχει περισσότερο στον δημόσιο διάλογο με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Είναι γι' αυτούς τους λόγους που η Κεντροδεξιά σήμερα οφείλει κατά την άποψή μου να έχει δύο βασικές επιδιώξεις και αποστολές. Η βασική της αποστολή είναι να παραμείνει στοχοπροσπωλήμενη στο να προσφέρει λύσεις, στο να συζητάει νηφάλα, στο να είναι εκσυγχρονιστική και να εμμένει στον ορθό λόγο ως βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση κάθε είδους πρόκλησης. Την ίδια ώρα όμως, η Κεντροδεξιά έχει επίσης την τεράστια ευθύνη να ελέγξει και να αποκαθλώσει τον άκρατο λαϊκισμό της ακροδεξιάς.

Γιατί παρόλο που πάντοτε θα υπάρχουν φωνές και χώρος υποστήριξης από φανατικούς παραδοσιακούς ψηφοφόρους πιο συντηρητικών θέσεων, εντούτοις, η συντηρητική σιωπηρή πλειοψηφία των παραγωγικών τάξεων βρίσκεται πιο κοντά στο Κέντρο και η δυσφορία των σοβαρών μετριοπαθών πολιτών έχει πάντοτε μεγαλύτερο κόστος. Αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την αποχή και τη συνειδητοποιημένη απομάκρυνση από τις κάλπες μιας σημαντικής μερίδας του πληθυσμού, το οποίο αδιαφορεί για τις σκληρές κομματικές αντιπαραθέσεις, απεχθάνεται τις γενικολογίες και επιθυμεί να δει μόνο λύσεις, έργα και ουσιαστικά αποτελέσματα.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι τώες βουλευτής Λευκωσίας και γραμματέας Πολιτικού Σχεδιασμού ΔΗΣΥ.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Το πνεύμα της συμφιλίωσης



Η πορεία του πνεύματος προς τη θεσμική ενσάρκωση της κοινωνικής και πολιτικής ελευθερίας δεν είναι ούτε ευθύγραμμη ούτε ειρηνική. Μόνο η μεταφυσική θεώρηση ενός Χέγκελ θα μπορούσε να κατανοήσει το απέραντο νεκροταφείο της ιστορίας ως εφελττήριο για την υλοποίηση της ιδέας της ελευθερίας στον κόσμο. Τα ανθρώπινα πάθη και οι υπέρμετρες και αλαζονικές φιλοδοξίες των ισχυρών, όση καταστροφική και αν προκαλούν, οδηγούν άθελά τους προς μια νέα μορφή ελευθερίας. Τόσο ο Ρουσσώ όσο και ο Χέγκελ συμφωνούν σε αυτό, ότι τίποτε σπουδαίο δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη διαμεσολάβηση των παθών. Αν η ελευθερία είναι το μέγιστο αγαθό για τον άνθρωπο, τότε και τα πάθη που την υπαγορεύουν θα είναι εξίσου μεγαλειώδη αλλά και τρομακτικά. Επομένως δεν είναι τυχαίο ότι οι εμφύλιοι σπαραγμοί, οι οποίοι ως επί το πλείστον αντιτάσσουν διαφορετικές μορφές κοινωνικής δικαιοσύνης, οδηγούνται

σε ακρότητες. Τέτοια πάθη και τέτοιες ακρότητες είναι σε θέση να δηλητηριάσουν την πολιτική ζωή ενός τόπου ακόμη και έναν αιώνα ή και περισσότερα μετά τα γεγονότα. Με δεδομένη τη σημαντική χρονική απόσταση που μας χωρίζει από τα γεγονότα, θα περίμενε κανείς η αντιπαράθεση να έχει περάσει εξ ολοκλήρου από το πεδίο της ιστορίας στο πεδίο της ιστοριογραφίας. Όμως υπάρχουν περιπτώσεις όπου ακόμα και η ίδια η ιστοριογραφία γίνεται πεδίο ιστορικής αντιπαράθεσης των αντιπαλών παρατάξεων. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, όταν δηλαδή τα πάθη από τα πεδία των μαχών μεταφέρονται στα πεδία των συγγραμμάτων μόνο και μόνο για να συντηρήσουν ή και να αναβιώσουν την κοινωνική και πολιτική πόλωση και το εμφυλιοπολεμικό κλίμα, τότε αυτό είναι σημάδι ότι ένας ουσιαστικός μηχανισμός του πνεύματος αστόχησε. Η λέξη της συμφιλίωσης είναι η παρουσία του πνεύματος στον κόσμο», έγραφε ο Χέγκελ στη «Φαινομενολογία του Πνεύματος».

Η συμφιλίωση εδώ είναι περισ-

σότερο διανοητική διαδικασία παρά ένθερμος εναγκαλισμός μεταξύ των αντιτιθέμενων μερών. Μέσω της συμφιλίωσης, για παράδειγμα, η καθεμία από τις συμβιβώμενες την υλική αναγκαιότητα. Το πνεύμα δεν προτάσσει την προσέγγιση δύο ή περισσότερων αντιμαχόμενων μεταξύ τους παρατάξεων, αλλά τη συμφιλίωση κάθε μιας από τις παρατάξεις με τον εαυτό της. Μάλιστα, αν και οι αντιπαλές παρατάξεις εμπνέονται από αντίθετες ιδεολογικές προκείμενες, η διαδικασία της συμφιλίωσης είναι η ίδια και για τις δύο. Σε πρώτη φάση επέρχεται η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας αυτού που συνέβη, της εμφύλιας σύρραξης. Το κάθε στρατόπεδο δηλαδή συνειδητοποιεί ότι η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη και ότι ο αναγκαστικός χαρακτήρας της αιματοχυσίας δεν υπηρετεί τη θέση καμίας από τις παρατάξεις, αλλά την έλευση μιας νέας, ανώτερης μορφής ελευθερίας. Εν συνεχεία, καθεμία από τις παρατάξεις αντιλαμβάνεται ότι όχι μόνο η ήττα ή η νίκη αλλά και η διαχείριση της ήττας ή της νίκης είναι αναπόσπαστο

κομμάτι της ιδεολογικής διαμάχης. Μετά τη λήξη των επιχειρήσεων, η διαμάχη μεταφέρεται από το στρατιωτικό στο πολιτικό επίπεδο. Τέλος, η κάθε παράταξη συμφιλιώνεται με τον εαυτό της μόλις αποδεχθεί το γεγονός ότι η νικητή πραγματικότητα είναι αποτέλεσμα της από κοινού δράσης και συνύπαρξης των δυο στρατοπέδων. Το τελικό αυτό στάδιο της διαδικασίας της συμφιλίωσης προϋποθέτει παρηγοσία και γενναιοδωρία. Νικητές και ηττημένοι πρέπει να κοιταχθούν στον καθρέφλιο της πραγματικότητας του σήμερα και να συναισθανθούν την απόσταση που τους χωρίζει από τα ιστορικά γεγονότα. Η αρνητική εμπειρία του ιστορικού χρόνου μετατρέπεται έτσι σε θετική αποτίμηση της συμβολής της εμφύλιας ταραχής στο ιστορικο-κοινωνικό γίγνεσθαι του σήμερα.

Εχθρός της συμφιλίωσης είναι ο ρεβανσισμός. Ενώ όμως το μονοπάτι της συμφιλίωσης είναι κοινό για τα δυο στρατόπεδα, ο ρεβανσισμός υποδεικνύει διαφορετικές διαδρομές για νικητές και ηττημένους. Ο ηττημένος, όταν αρνείται

την πραγματικότητα του σήμερα στο όνομα της συνέχισης του «αγώνα», αρνείται στην ουσία τη θετική συμβολή του στην πραγματικότητα του σήμερα και εχθρεύεται τον ίδιο του τον εαυτό που ζει αναγκαστικά σε αυτή την πραγματικότητα. Από την άλλη μεριά, όταν ο νικητής επιχειρεί να εξευτελίσει ακόμη περισσότερο τον εχθρό του μέσω περιττών λογυδρίων, ακρείαστων «επετείων» και άλλων συμβολικών μορφών συνέχισης του εμφυλίου, στην ουσία αρνείται την ίδια του τη νίκη. Τη θεωρεί πρόσκαιρη και επιπόλαιη, χωρίς καμία ουσιαστική ιστορική σημασία, αφού στα μάτια του ο εχθρός είναι ακόμη ισχυρός και ικανός να τον απειλήσει εκ νέου. Με άλλα λόγια, ο ρεβανσισμός των νικητών δεν ακυρώνει απλά την πραγματικότητα μέσα στην οποία ζουν και πολιτεύονται. Ακυρώνει συνάμα και τον ίδιο τους τον εαυτό μέσα από την οδυνήρη συνειδητοποίηση ότι τα πάντα πρέπει αένα να γίνονται από την αρχή. Αυτό που τελικά επιτυγχάνει ο ρεβανσισμός είναι ο αυτοεγκλωβισμός των αντιμαχόμενων σε ένα οδυνήρη

επαναλαμβανόμενο παρελθόν. Επιπλέον δεν επιτρέπει την αυτογνωσία και την αυτοσυνειδησία που επιφέρει η συμφιλίωση μέσω της αποδοχής της αρνητικής εμπειρίας της ιστορίας.

Η ιστορία δεν επιβάλλει σε καμία παράταξη ούτε τη συμφιλίωση ούτε τον ρεβανσισμό. Ο δρόμος που επιλέγει η κάθε παράταξη χαράσσει τη μελλοντική της πορεία και προοιωνίζεται τον ρόλο της στη διεύθυνση των πραγμάτων του αύριο. Ο ρεβανσιστής μοιάζει με τον φυλακισμένο στη σπυλιά του Πλάτωνα. Σαν θεατής κινηματογραφικής ταινίας, ζει στη σκηνή ενός θεάτρου σκιών αποκομμένος από τον πραγματικό κόσμο. Όποιος αντίθετα επιλέγει τη συμφιλίωση ανεβαίνει με γενναιοδωρία το απότομο και αναφορικό μονοπάτι που οδηγεί στον ήλιο, έξω από τη σπυλιά, στον δρόμο προς την ελευθερία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Βιώσιμο το ΓεΣΥ με τις σημερινές εισφορές

Μιλάει στην «Κ» ο διευθυντής του ΟΑΥ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Τη διαβεβαίωση ότι ουδέποτε τέθηκε θέμα αύξησης των ποσοστών εισφορών δίνει στην «Κ» ο διευθυντής του ΟΑΥ Ανδρέας Παπακωνσταντίνου. Στη συνέντευξή του ο κ. Παπακωνσταντίνου δίνει την εκδοχή του Οργανισμού για τις αποκλίσεις εσόδων και εξόδων, δίνοντας μια πρώτη εκτίμηση για το πότε θα ισοσκελισθούν τα οικονομικά του ΓεΣΥ. Ο κ. Παπακωνσταντίνου ξεκαθαρίζει πως τα ελλείμματα που θα προκύψουν θα καλυφθούν από τα αποθεματικά του ΟΑΥ.

—Υπάρχουν ανησυχίες για αύξηση των δαπανών του ΓεΣΥ. Ο ΟΑΥ ανησυχεί;

—Όντως, ισχύει η αύξηση των δαπανών. Το 2019 οι δαπάνες ανήλθαν στα 390 εκατ., στα 970 εκατ. το 2020, στο 1,28 δισ. το 2021, και το 2022 εκτιμάται πως θα ανέλθουν στο 1,42 δισ. ευρώ. Ο λόγος της σημαντικής αύξησης των προηγούμενων ετών ήταν η ένταξη νέων υπηρεσιών. Το 2019 δεν είχαμε ενδονοσοκομειακές υπηρεσίες. Αυτές ξεκίνησαν το 2020, αλλά ήταν μισό έτος, το 2021 είχαμε το σύνολο των υπηρεσιών, πλην της ανακουφιστικής φροντίδας και κάποιων άλλων. Σημειώνω ότι συχνά στον δημόσιο διάλογο συνδέονται τα οικονομικά του ΓεΣΥ με τις δαπάνες και τα όποια ελλείμματα του ΟΚΥπΥ, κάτι που βέβαια είναι εντελώς λάθος, αφού η ευρωστία του Συστήματος δεν επηρεάζεται από τα οικονομικά

του όποιου παρόχου, είτε δημόσιου είτε ιδιωτικού. Θεωρώ ότι εκεί εστιάζονται κατά κύριο λόγο και οι προσφάτως εκφρασθείσες ανησυχίες του υπουργού Οικονομικών.

—Με πλήρη ανάπτυξη του ΓεΣΥ, αναμένετε πως ο προϋπολογισμός για τα επόμενα χρόνια θα σταθεροποιηθεί στα επίπεδα του 2022 (1,42 δισ. ευρώ);

—Έχουμε πλάνο τριετίας (2022-2024) και αναμένουμε πως το 2023 θα ανέλθει στα 1,46 δισ. ευρώ και



Η απόκλιση [στους προϋπολογισμούς] παρατηρείται αφού τα οικονομικά δεδομένα έχουν αλλάξει σε ουσιαστικό βαθμό από το 2013.

στο 1,47 δισ. το 2024. Δηλαδή οι αυξήσεις θα είναι μικρές. Είναι φυσιολογικό να υπάρχουν κάποιες αυξήσεις και στη συνέχεια αφού οι νέες θεραπείες, τα νέα φάρμακα, καθώς και η γήρανση του πληθυσμού συνεχώς προκαλούν πίεση στις δαπάνες των συστημάτων υγείας.

—Οι μελέτες που υπήρχαν ήθελαν το ΓεΣΥ να λειτουργεί με 1,1 δισ.



Τους λόγους που προκάλεσαν απόκλιση στα οικονομικά του ΓεΣΥ παραθέτει στη συνέντευξή του ο διευθυντής του ΟΑΥ Ανδρέας Παπακωνσταντίνου, ο οποίος εκτιμά πως η υφιστάμενη εικόνα θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια.

ευρώ το χρόνο. Μπορείτε να εξηγήσετε, γιατί παρατηρείται αυτή η απόκλιση;

—Η απόκλιση παρατηρείται αφού τα οικονομικά δεδομένα έχουν αλλάξει σε ουσιαστικό βαθμό από το 2013. Υπενθυμίζω ότι οι αναλογιστές χρησιμοποίησαν υποθέσεις στη βάση του οικονομικού μοντέλου που έθεσε τότε η Τρόικα. Στην πορεία όμως διαφάνηκε ότι

η κυπριακή οικονομία ανάκαμψε με ταχύτερους ρυθμούς από τις αρχικές προβλέψεις. Αυτό οδήγησε στην αύξηση των δαπανών αλλά και των εσόδων.

—Ακόμα και έτσι από το 1,1 δισ. ευρώ που ήταν η αρχική εκτίμηση μέχρι το 1,42 δισ. ευρώ που είναι οι εκτιμήσεις για το 2022 και πάλι η απόκλιση είναι μεγάλη.

Απώλειες 240 εκατ. ευρώ

—Ποιες είναι οι προβλέψεις για τους προϋπολογισμούς του ΓεΣΥ τα επόμενα χρόνια;

—Είναι γεγονός βέβαια ότι αναμένουμε να έχουμε ελλειμματικούς προϋπολογισμούς για τα έτη 2021 -2023 λόγω απώλειας εσόδων ύψους 240 εκατ. από την πανδημία. Το Σύστημα όμως θα παραμείνει αυτοχρηματοδοτούμενο, αφού ουσιαστικά τα ελλείμματα θα χρηματοδοτηθούν από το ταμειακό απόθεμα, το οποίο σήμερα είναι περίπου 300 εκατ. Από το 2024 και μετά, αναμένεται να επανέρθουμε σε πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, νοούμενου βέβαια ότι θα επαλη-

θευτούν οι οικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών. Ο Οργανισμός το μόνο που θα ζητήσει από το κράτος είναι, σε βάθος τριετίας, την καταβολή υπό μορφή κρατικής χορηγίας, των διαφυγόντων εσόδων που προέκυψαν από την απόφαση του κράτους να καθυστερήσει για τρεις μήνες τη μετάβαση στους ψηλούς συντελεστές εισφοράς, κάτι που βέβαια ήταν εκτός αρχικών σχεδιασμών. Το ποσό αυτό είναι κατά πολύ μικρότερο από τα ποσά που αποφάσισε το Υπουργικό Συμβούλιο να δεσμεύσει προς στήριξη του ΓεΣΥ, αν και εφόσον προέκυπτε η ανάγκη.

—Θα ήταν λάθος να εξαχθούν οποιαδήποτε συμπεράσματα μόνο από τη σύγκριση των δαπανών, αφού τέτοια προσέγγιση είναι μονοδιάστατη. Το ερώτημα είναι κατά πόσο το Σύστημα είναι οικονομικά βιώσιμο. Η αναλογιστική μελέτη είχε σκοπό να προτείνει τέτοια ποσοστά εισφοράς ώστε το Σύστημα να χρηματοδοτείται επαρκώς και παρόλο που έχει εκπονηθεί πριν από οκτώ χρόνια, εντούτοις μέχρι σήμερα επαληθεύεται. Ναι μεν έχουν διαφοροποιηθεί οι δαπάνες και προκύπτει αυτή η απόκλιση, όμως το Σύστημα με τα ίδια ποσοστά εισφοράς παραμένει οικονομικά βιώσιμο, αφού την ίδια ώρα έχουν αυξηθεί και τα έσοδα.

—Είπαμε για τις δαπάνες του ΓεΣΥ, τα έσοδα από το 2019 ποια είναι;

—Το 2019 ανήλθαν στα 440 εκατ. ευρώ, το 2020 αυξήθηκαν στο 1,05 δισ. ευρώ, το 2021 στο 1,28 δισ. ευρώ και αναμένεται πως το 2022 θα ανέλθουν στο 1,37 δισ. Το 2023 στο 1,42 δισ. και το 2024 στο 1,48 δισ. ευρώ.

—Με τα σημερινά δεδομένα το Σύστημα Υγείας μπορεί να δουλέψει με τις υφιστάμενες εισφορές ή θα χρειαστεί αναπροσαρμογή τους;

—Πρέπει να διευκρινίσουμε πρώτα κάτι. Ποτέ μα ποτέ δεν συζητήθηκε στο Δ.Σ. του ΟΑΥ το ενδεχόμενο οποιασδήποτε αύξησης των εισφορών του ΓεΣΥ. Το τριετές πλάνο είναι στη βάση ότι με τα συγκεκριμένα ποσοστά εισφορών

θα καλυφθούν οι ανάγκες. Σας υπενθυμίζω άλλωστε ότι τα μέλη του Δ.Σ. εκπροσωπούν τις ομάδες των εισφορέων, κάτι που αποτελεί μια πολύ σημαντική ασφαλιστική δικλίδα για τη χρηστή, συνετή και διαφανή διαχείριση των οικονομικών του Ταμείου. Από εκεί και πέρα, πρέπει να σημειώσω πως οι εισφορές του ΓεΣΥ είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη και δεν μπορώ να αποκλείσω μετά από κάποια χρόνια να υπάρξει αύξηση, όμως αυτή τη στιγμή τέτοιο ενδεχόμενο δεν υφίσταται.

—Με τις εκτιμήσεις που κάνετε πόσο διάστημα το ΓεΣΥ μπορεί να λειτουργεί με το υφιστάμενο ποσοστό εισφορών;

—Το σημερινό πακέτο εισφορών θεωρώ ότι είναι ικανοποιητικό να μας χρηματοδοτήσει τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα. Πρόσφατα έχουμε συμβληθεί με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ILO) για τη διεξαγωγή νέας αναλογιστικής μελέτης, οπότε σύντομα θα έχουμε και την άποψη των αναλογιστών. Πέραν τούτου να τονίσω ότι το Ταμείο του ΓεΣΥ δεν είναι ένα επενδυτικό ταμείο. Δηλαδή σκοπός δεν είναι να συσσωρεύονται συνεχώς πλεονάσματα. Όλα τα έσοδα πρέπει να αξιοποιούνται για αγορά υπηρεσιών προς όφελος του πολίτη, πλην βέβαια ενός μικρού αποθέματος, το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί σε τυχόν έκτακτες καταστάσεις, όπως τώρα με την πανδημία, διασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία του Συστήματος.

Τα παραθυράκια και οι χαραμάδες της Πανδώρας

Αυξάνονται οι φωνές για αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στην Ε.Ε., όμως το κλειδί παραμένει στις πρωτεύουσες

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΑΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Πέντε χρόνια μετά τη διαρροή και των αποκάλυψης των Panama Papers και των δικτύων φοροδιαφυγής και απόκρυψης εσόδων λίγα έχουν αλλάξει, και οι αποκαλύψεις συνεχίζονται πλέον τακτικά. Όχι όμως χάρη σε πρωτοβουλίες κυβερνήσεων και αρχών όπως η Κομισιόν, αλλά χάρη στη δουλειά δημοσιογραφικών οργανισμών. Παρ' όλα αυτά, λίγα αλλάζουν στον χρόνο που μεσολαβεί από τη μία αποκάλυψη στην άλλη, οδηγώντας στο ερώτημα που έθεσαν οι ευρωβουλευτές όλων των πολιτικών ομάδων την Τετάρτη σε συζήτηση στην Ολομέλεια αμέσως μετά τη δημοσιοποίηση των Pandora Papers, γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κυβερνήσεις της δεν έχουν κλείσει ακόμα τα παραθυράκια και τις καμαρόπορτες που επιτρέπουν σε αυτές τις πρακτικές να συνεχίζονται στα όρια της νομιμότητας;

Η απάντηση την οποία πολλοί έδειξαν με τις δηλώσεις τους ήταν απλή. Αρκετοί από όσους που καλούνται να καταρτίσουν τους κανονισμούς και τα εργαλεία πάταξης της φοροδιαφυγής είναι αυτοί που έχουν και το συμφέρον να εντάξουν cheat codes για όποιον γνωρίζει πού να κοιτάξει. Ως τέτοιο παράδειγμα, υπέδειξαν αρκετοί και τον Τσέχο πρωθυπουργό Αντρέι Μπιάμπις, ο οποίος υπήρξε υπουργός Οικονομικών μερικά χρόνια μετά την αγορά περιουσίας στη Γαλλία για την οποία κατηγορείται στη βάση των αποκαλύψεων των Pandora Papers. Κατά τη συζήτηση όμως πολλοί υπέδειξαν και τη συστη-

μική διάσταση του προβλήματος. Υπενθύμισαν πως ίσως και λόγω της αδιαφάνειας των κριτηρίων και τους πεπαιωμένους μηχανισμούς που ορίζουν τι αποτελεί «φορολογικό παράδεισο», το Συμβούλιο της Ε.Ε. αποφάσιζε λίγες ώρες μετά τις νέες αποκαλύψεις να φαιρέσει τις Σεϋθέλλες—χώρα διαχρονικά πρωταγωνίστρια σε τέτοιες αποκαλύψεις μαζί με την Κύπρο— από τη «μαύρη λίστα» των χωρών/επικρατειών που δεν συνεργάζονται επαρκώς στην ανταλλαγή πληροφοριών.

Πού βρίσκεται η Κύπρος

Ο ρόλος της Κύπρου αυτή τη φορά προκύπτει στις αναφορές του ρόλου που φέρεται να παίζουν συγκεκριμένα δικηγορικά γραφεία, μεταξύ τους και αυτό που φέρει το όνομα του προέδρου Αναστασιάδη και το οποίο όπως επιμένει ο ίδιος δεν πρέπει να συνδέεται με τον ίδιο καθώς αποτελεί το τώας δικηγορικό του γραφείο. Με άλλα λόγια, η Κύπρος αποτελεί το πεδίο δράσης και τη βάση ενδιάμεσων εταιρειών που επιτρέπουν και διευκολύνουν τέτοιες πρακτικές, φροντίζοντας βεβαίως να παραμένουν στα όρια της νομιμότητας. Το γεγονός πως αυτές οι μέθοδοι παραμένουν νόμιμες είναι φυσικά αυτό που πρέπει να απασχολήσει το Προεδρικό, και όχι το κατά πόσο ο πρόεδρος Αναστασιάδης έχει τα επιχειρήματα για να υπερασπιστεί τον εαυτό του από τις ερωτήσεις ξένων δημοσιογράφων ή τις βολές της αντιπολίτευσης. Και εφόσον η κυπριακή, ή άλλες κυβερνήσεις, δεν προχωρούν στο να κλείσουν αυτά τα παραθυράκια, η Κομισιόν είναι αυτή που καλείται να αναλάβει δράση.



Ο ρόλος της Κύπρου αυτή τη φορά προκύπτει στις αναφορές σε συγκεκριμένα δικηγορικά γραφεία, μεταξύ τους και αυτό που φέρει το όνομα του προέδρου Αναστασιάδη.

Η μη κυβερνητική οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια τονίζει πως έφτασε ο καιρός «να εκλείψουν οι δικαιολογίες των κυβερνήσεων που κρατούν πίσω τις ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις».

Η Κομισιόν επιμένει, μέσω δηλώσεων Επιτρόπων και εκπροσώπων, πως η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κάνει σημαντικά βήματα, αποφεύγοντας όμως να πάρει θέση έναντι

συγκεκριμένων κατηγοριών, για τη διερεύνηση των οποίων παραπέμπει στις εθνικές αρχές. Την Τετάρτη ενώπιον του Κοινοβουλίου ο Επίτροπος Οικονομίας Πάολο Τζεντιλόνι παραδέχθηκε πως «κάποια από τα μέτρα δεν έχουν πλήρως εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη ώστε να έχουν αποτελέσματα», αλλά και πως οι φοροδιαφεύγοντες κινούνται πάντα πιο γρήγορα από τους νομοθέτες. Μία από τις επόμενες πρωτοβουλίες της Κομισιόν, όπως είπε ο κ. Τζεντιλόνι, είναι η κατάθεση μέχρι το τέλος του έτους νομοθετικής πρότασης για την καταπολέμηση της πρακτικής των εταιρειών - κέλυφος. Στο μενού των μέτρων που βρίσκονται σε δια-

δικασία διαμόρφωσης είναι και το πακέτο νομοθετικών προτάσεων για μεταρρύθμιση κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, το οποίο περιλαμβάνει και πρόταση για μια νέα αρμόδια ευρωπαϊκή αρχή. Το πακέτο αυτό έχει κατατεθεί τον Ιούλιο και βρίσκεται στα χέρια του Συμβουλίου για συζήτηση ενόψει της διαπραγματεύσεως με το Κοινοβούλιο.

Απαρχαιωμένα κριτήρια

Η συζήτηση για το τι θα μπορούσε να γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει ξεκινήσει, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αναμένεται να καταθέσει προτάσεις σε ψηφισματικά για τα Pandora Papers στην επόμενη του ολομέλεια. Ήδη, όμως, σε ψηφισμα που εγκρίθηκε την Πέμπτη και επικεντρώνεται στις επιζημιές φορολογικές τακτικές, προτείνονται κοινές αρχές για τη χρήση του φορολογικού καθεστώτος από κάθε χώρα. Μία από τις προτάσεις, που αγγίζει τη συζήτηση γύρω από τα Pandora Papers, είναι να υπάρξει κοινός ορισμός για το «ελάχιστο επίπεδο οικονομικής υπόστασης», με άλλα λόγια το όριο της οικονομικής δραστηριότητας κάτω από το οποίο μια εταιρεία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι πραγματικά εγκατεστημένη σε μια χώρα. «Ο ισχύων κώδικας δεοντολογίας είναι απαρχαιωμένος», ανέφερε σε δήλωση μετά την υιοθέτηση του ψηφίσματος η εισηγήτρια ευρωβουλευτής Ορόρ Λαλούκ. «Το Κοινοβούλιο ζητεί την επικαιροποίησή του προκειμένου να ενισχυθούν τα κριτήρια για την κατάρτιση του καταλόγου των φορολογικών παραδείσων. Ζητάει

ακόμα οι συστάσεις του Κώδικα να είναι νομικά δεσμευτικές».

Διεθνής Διαφάνεια

Σε δήλωσή της μετά τη δημοσιοποίηση των Pandora Papers, η μη κυβερνητική οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια τονίζει πως έφτασε ο καιρός «να εκλείψουν οι δικαιολογίες των κυβερνήσεων που κρατούν πίσω τις ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις που θα θέσουν τέλος του πολίτη, πλην βέβαια ενός μικρού αποθέματος, το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί σε τυχόν έκτακτες καταστάσεις, όπως τώρα με την πανδημία, διασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία του Συστήματος.

Ενεργειακή πίεση σε Αγκυρα - Κατεχόμενα

Για φτηνά και κακής ποιότητας καύσιμα, που φτάνουν από την Τουρκία, διαμαρτύρονται Τ/κ πολίτες και κοινωνικοί φορείς

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Λίγο πριν από τον χειμώνα, Τουρκία και Κατεχόμενα αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις στο πεδίο της ενέργειας. Σε μια περίοδο που η τιμή των ενεργειακών προϊόντων ακολουθεί ξέφρενη κούρσα στις διεθνείς αγορές, η Άγκυρα καλείται να «κλείσει» σημαντικές ενεργειακές συμφωνίες με ξένες κυβερνήσεις. Τα νέα δεδομένα στο πεδίο της ενέργειας, μετά την κορύφωση της πανδημίας, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που συνεχίζεται στην τουρκική οικονομία από το 2018, δυσχεραίνουν τη θέση της κυβέρνησης του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η πανδημία και η οικονομική κρίση πλήττουν πολυδιάστατα και τα Κατεχόμενα, εστιάζοντας μάλιστα το τελευταίο διάστημα στις εξελίξεις στο ενεργειακό πεδίο. Η «κυβέρνηση» καταβάλλει απεγνωσμένες προσπάθειες για να μεταφέρει στα Κατεχόμενα από τα τουρκικά λιμάνια «φτηνά» καύσιμα. Η αντιπολίτευση και οι κοινωνικοί φορείς εκφράζουν έντονο προβληματισμό για την ποιότητα αυτών των καυσίμων. Εν τω μεταξύ, σε καθημερινή βάση, σε διάφορα σημεία των Κατεχομένων συνεχίζονται οι διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος.

Δύσκολη συγκυρία

Λίγο πριν από την έναρξη της πανδημίας, το ένα τέταρτο των ετήσιων εισαγωγών στην Τουρκία αποτελούσαν τα ενεργειακά προϊόντα, το ξένο πετρέλαιο και το φυσικό αέριο που τροφοδοτεί την τουρκική αγορά και τα τουρκικά νοικοκυριά. Το ξένο πετρέλαιο και φυσικό αέριο που φτάνει στην Τουρκία με αγωγούς και πλοία καλύπτει ετησίως τα τρία τέταρτα των αναγκών της γειτονικής χώρας στο ενεργειακό πεδίο. Λαμβάνοντας υπόψη της τη σχεδόν σταθερή ανοδική τάση της ζήτησης στην εσωτερική αγορά – παρά την αισθητή παροδική μείωση λίγο πριν από την πανδημία- η κυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ), το τελευταίο διάστημα, επικεντρώνεται στην κάλυψη των νέων ενεργειακών αναγκών της Τουρκίας. Η άνοδος της τιμής του φυσικού αερίου και του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές δυσχεραίνει τις κινήσεις και τους

ελιγμούς του προέδρου Ερντογάν και των συνεργατών του στο συγκεκριμένο πεδίο. Επιπλέον, το γεγονός ότι σε λίγες εβδομάδες λήγουν οι υφιστάμενες συμφωνίες φυσικού αερίου της Τουρκίας με τη Ρωσία και τη Νιγηρία, δοκιμάζουν τις αντοχές της Τουρκίας στο μέτωπο της ενέργειας.

Σε ανάλυσή του, που αφορά την ενεργειακή πολιτική της Τουρκίας κατά την προηγούμενη πενταετία το «Κέντρο Ανατολία Ερευνών Εγγύς Ανατολής», επισημαίνει ότι εξαιτίας των προαναφερόμενων, τα τελευταία χρόνια η κυβέρνηση Ερντογάν εστιάζει στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της χώρας από εναλλακτικές πηγές και εναλλακτικούς προορισμούς. Στο πλαίσιο αυτής

Η «κυβέρνηση» επιχειρεί να συνεχίσει την τροφοδοσία της αγοράς των Κατεχομένων με φτηνό πετρέλαιο που εξασφαλίζει από την Τουρκία.

της αναζήτησης, οι ανανεώσιμες πηγές έφτασαν το 2019 να καλύπτουν περίπου το 45% της εγχώριας παραγωγής ενέργειας. Την ίδια στιγμή, η Τουρκία εξακολουθεί να στηρίζεται στην εγχώρια παραγωγή και κατανάλωση κάρβουνου (η Τουρκία διαθέτει περίπου το 0,6% των παγκόσμιων αποθεμάτων κάρβουνου) και στρέφει το βλέμμα της στο νέο πυρηνικό εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας «Ακκουγιου», η πρώτη μονάδα του οποίου σχεδιάζεται να τεθεί σε λειτουργία το 2023 (το εργοστάσιο θα αποτελείται από τέσσερις μονάδες με συνολική ισχύ 4800 MW) και στα νέα αποθέματα φυσικού αερίου που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα στη Μαύρη Θάλασσα, κοντά στα σύνορα των θαλάσσιων περιοχών δικαιοδοσίας Τουρκίας-Βουλγαρίας-Ρουμανίας.

Για τον πρόεδρο του «Συλλόγου Ενεργειακής Οικονομίας», καθηγητή Γκιουρκάν Κουμπάρογλου όλα τα προαναφερόμενα βήματα της κυβέρνησης Ερντογάν είναι προς την ορθή κατεύθυνση και συμβάλλουν σταδιακά στην ενεργειακή απεξάρτηση της Τουρκίας από το εξωτε-



Η άνοδος της τιμής του αερίου και του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές δυσχεραίνει τις κινήσεις και τους ελιγμούς του προέδρου Ερντογάν και των συνεργατών του για την κάλυψη των νέων ενεργειακών αναγκών της Τουρκίας.

ρικό. Ωστόσο, τα πρώτα αιτήματα αυτών των βημάτων δεν πρόκειται να έρθουν μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Βραχυπρόθεσμα, η Άγκυρα, στο πεδίο της ενέργειας, καλείται να εστιάσει και σε άλλες προκλήσεις, όπως λ.χ. στη συνέχιση εξασφάλισης φυσικού αερίου από το εξωτερικό σε βιώσιμες, «διαχειρίσιμες» για την τουρκική οικονομία, τιμές. «Η συμφωνία φυσικού αερίου των 1,3 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων που υπεγράφη με τη Νιγηρία το 1995 λήγει τον Οκτώβριο του 2021, ενώ η συμφωνία των 4,4 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων με την Αλγερία, η οποία υπεγράφη το 1988, λήγει τον Οκτώβριο του 2024.

Η συμφωνία για τα 10,6 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα ρωσικού και αζερικού αερίου που φτάνουν στην Τουρκία με αγωγούς λήγει το 2021. Και η συμφωνία για 16 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα ρωσικού φυσικού αερίου λήγει το 2025. Ένα χρόνο μετά λήγει η συμφωνία για 9,6 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα ιρανικού φυσικού αερίου», υπενθυμίζει ο Τούρκος καθηγητής, ο

οποίος ειδικεύεται σε ενεργειακά ζητήματα.

Ερντογάν - Ποϋτιν

Η υπενθύμιση του καθηγητή Κουμπάρογλου για τις ενεργειακές συμφωνίες της Τουρκίας, που λήγουν το αμέσως επόμενο διάστημα, έρχεται σε μια στιγμή που οι τιμές των ενεργειακών προϊόντων ακολουθούν ανοδική πορεία στις διεθνείς αγορές. Πρόκειται για μια εξέλιξη που δοκιμάζει τις οικονομικές αντοχές των χωρών και κοινωνιών που επιχειρούν να αφήσουν πίσω τους τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Λίγο πριν από την πανδημία, η Τουρκία εισήγαγε περίπου το 33% του φυσικού αερίου της από τη Ρωσία. Η σύγκριση με τα μέσα της δεκαετίας του 2010, όταν η Τουρκία εισήγαγε το 56% του φυσικού αερίου της από τη Ρωσία, δείχνει την αξιοσημείωτη μείωση της εξάρτησης της Τουρκίας από τη Ρωσία στο πεδίο του φυσικού αερίου. Παρά την σημαντική αυτή μείωση, στη μετά κορωνοϊό περίοδο, η Τουρκία εξακολουθεί να έχει στραμμένη την προσοχή της στον ρωσικό παράγοντα

για το ζήτημα του φυσικού αερίου. Και αυτό διότι το φυσικό αέριο που φτάνει από χώρες όπως το Αζερμπαϊτζάν (21% το 2019), Ιράν (18% το 2019), την Αλγερία (12,5% το 2019), το Κατάρ (6% το 2019) και τη Νιγηρία (3,8% το 2019) δεν αρκούν για την κάλυψη των αναγκών της τουρκικής αγοράς. Οι προσεκτικοί αναλυτές προσθέτουν ότι παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στο «μέτωπο» του πετρελαίου. Το 2019 λ.χ. οι εισαγωγές πετρελαίου από τη Ρωσία άγγιζαν το 34% των συνολικών τουρκικών εισαγωγών πετρελαίου.

«Στο προσκήνιο της πρόσφατης συνάντησης του προέδρου Ερντογάν με τον Ρώσο πρόεδρο Ποϋτιν στο Σότσι βρέθηκε ένα σημαντικό ζήτημα, στο οποίο δεν εστίασαν τα μέσα ενημέρωσης. Μπορεί οι εξελίξεις στη Συρία να προκαλούν σοβαρά προβλήματα στα ρωσο-τουρκικά, ωστόσο το ζήτημα του φυσικού αερίου, από το οποίο εξαρτάται η Τουρκία όλο και περισσότερο κάθε χρόνο από το 1987, είναι ζωτικής σημασίας», τονίζει ο έμπειρος Τούρκος αναλυτής και αρθρογράφος Μουχαρέμ Σαρίκαγια, ο οποίος προσθέτει τα εξής: «Η συμφωνία αγοράς αερίου για 8 δισ. κυβικά μέτρα από τη ρωσική Gazprom, 4 από την τουρκική κρατική εταιρία Botas και 4 από τον ιδιωτικό τομέα, λήγει φέτος. Επίσης, λήγει και η 22ετής συμφωνία φυσικού αερίου με τη Νιγηρία. Η ατυχία είναι ότι η λήξη των συμφωνιών φυσικού αερίου έρχονται σε μια εποχή που οι τιμές σκαρφαλώνουν σε επίπεδα-ρεκόρ». Ο Τούρκος αναλυτής προεισφέρει και για τις νέες μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Τουρκία στο ζήτημα του φυσικού αερίου, τονίζοντας τα εξής: «Ακολουθώντας το παράδειγμα της πρόσφατης συμφωνίας της Ουγγαρίας με την Gazprom, η Τουρκία έχει ως στόχο να μειώσει το χρονικό διάστημα της συμφωνίας σε 15-10 έτη. Στοιχεί επίσης να αγοράσει το αέριο για περίπου 240 δολάρια. Η Gazprom, σε μια περίοδο η τιμή του LNG στην αγορά spot υπερβαίνει τα 1.000 δολάρια, δεν αποδέχεται την τουρκική πρόταση».

Και στα Κατεχόμενα

Μέχρι τη στιγμή που γραφόταν το συγκεκριμένο δημοσίευμα, προς τα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας, η Τουρκία δεν είχε σημειώσει

επιτυχία στις διαπραγματεύσεις με τη Ρωσία και τη Νιγηρία για τις νέες συμφωνίες φυσικού αερίου. Οι Τούρκοι αναλυτές προειδοποιούν ότι αυτές οι διαπραγματεύσεις επιφυλάσσουν πολυδιάστατες επιπτώσεις στο εσωτερικό της Τουρκίας. Σε περίπτωση λ.χ. που δεν «κλείσουν» μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα οι νέες συμφωνίες, τα τουρκικά νοικοκυριά, τα οποία πλήττει η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, ενδέχεται να βρεθούν κατά τους χειμερινούς μήνες αντιμέτωπα με νέες προκλήσεις.

Στη νέα περίοδο, μέσα σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, η «κυβέρνηση» επιχειρεί να συνεχίσει την τροφοδοσία της αγοράς των Κατεχομένων με φτηνό πετρέλαιο που εξασφαλίζει από την Τουρκία, η οποία εξακολουθεί να παρέχει στα Κατεχόμενα πετρέλαιο σε ευνοϊκές τιμές. Ωστόσο, η αύξηση της τιμής του μαύρου χρυσού στην παγκόσμια αγορά πλήττει την «κυβέρνηση». Και γι' αυτόν άλλωστε τον λόγο, η «κυβέρνηση» εστιάζει στην Τουρκία στις οικονομικά βιώσιμες προσφορές παροχής πετρελαίου και επιβάλλει σε καθημερινή βάση πολύωρες διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος σε διάφορα σημεία των Κατεχομένων. Επίσης, προχωρά στην αύξηση της τιμής των καυσίμων. Τα «φτηνά» καύσιμα που φτάνουν από την Τουρκία προβληματίζουν τους Τ/κ με το σκεπτικό ότι η κακή ποιότητα έχει επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Νέο φορτίο καυσίμων που έφτασε πριν από λίγες εβδομάδες στην Κερύνεια προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων στην τ/κ κοινότητα, με συνδικαλιστές, πολιτικούς και ακτιβιστές να αναφέρονται σε επικίνδυνα, βλαβερά στοιχεία για την ανθρώπινη υγεία που εντοπίζονται το τελευταίο διάστημα στην ατμόσφαιρα. Ο αρμόδιος για τα ενεργειακά ζητήματα «υπουργός» και αντιπρόεδρος της «κυβέρνησης» Ερχάν Αρίκλι αμφισβητεί τους προβληματισμούς της αντιπολίτευσης, στέλνοντας στην κοινωνία καθησυχαστικά μηνύματα σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων που φτάνουν στα Κατεχόμενα. Την ίδια στιγμή, επικαλείται εμπόδια και δυσκολίες που δημιουργούν διαπλεκόμενα συμφέροντα στα Κατεχόμενα, που δυσχεραίνουν τους ελιγμούς της «κυβέρνησης» στο ενεργειακό πεδίο.

Καλό ταξίδι

Του **ΤΑΚΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Είναι τιμή μου που γράφω αυτό το σημείωμα για τον αγαπημένο φίλο, Αντρέα Νεοκλέους. Ο Αντρέας γεννήθηκε στην Πάφο, νεαρός στρατεύθηκε στην ΕΟΚΑ με αποτέλεσμα 16 χρόνων να φυλακιστεί για τρία χρόνια. Μετά την απελευθέρωσή του σπούδασε Νομικά στην Αθήνα και ακολούθως δημιούργησε ένα δικηγορικό γραφείο στη Λεμεσό. Είναι αυτό το γραφείο που σήμερα συγκαταλέγεται στα 100 κορυφαία δικηγορικά γραφεία της Ευρώπης.

Το αποτύπωμα του Αντρέα έχει δώσει στην Κύπρο παρουσία και

κύρος διεθνώς. Ο Αντρέας δημιούργησε πολλές φιλίες όπου και να ταξίδευε στην Κύπρο και στο εξωτερικό, η προσωπικότητά του και η ποιότητά του ως ανθρώπου και επαγγελματία κέρδιζε την εμπιστοσύνη όποιου και να συναντούσε. Ήταν ένας πατριώτης που η αγάπη του για τον τόπο του ξεχείλιζε όπου και να βρισκόταν.

Με τον Αντρέα μοιραστήκαμε πολλές όμορφες στιγμές, στην Κύπρο, αλλά και στη χώρα που εγώ γεννήθηκα, τη Νότιο Αφρική. Θα μου λείψει, όπως θα μου λείψουν και οι συζητήσεις μας για τη ζωή, την οικογένεια, την επιχειρηματικότητα, την πολιτική, την ελλη-

νική μυθολογία αλλά και τη μεγάλη του αγάπη, το ψάρεμα. Νιώθω ευλογημένος που έχω γνωρίσει έναν άνθρωπο με το μέγεθος και τη σοφία του. Καλό ταξίδι, αγαπημένε μας φίλε Αντρέα. Ήσουν ένας άνθρωπος που πέτυχε σε όλους τους τομείς της ζωής, μια προσωπικότητα που έχει εμπνεύσει, ένας άνθρωπος που αγαπήθηκε από πολλούς. Ένας άντρας αφοσιωμένος στην οικογένειά του, ένας αληθινός φίλος. Η απουσία σου θα είναι αισθητή. Αναπαύσου εν ειρήνη.

Ο κ. Τάκης Χριστοδούλου είναι επενδυτής μεγάλων ακινήτων στην Κύπρο, πρόεδρος της Flitype Holdings.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θερμές ευχαριστίες για τη συμπαράστασή σας στο πένθος μας για τον



ΑΝΔΡΕΑ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ

Ευχαριστούμε θερμά όλους και τον καθένα ξεχωριστά, που παρευρεθήκατε στην κηδεία του αγαπημένου μας Ανδρέα Νεοκλέους, καταθέσατε στεφάνια, στείλατε συλλυπητήρια μηνύματα συμπαράστασης, προβήκατε σε δωρεές εις μνήμη του και μας συμπαρασταθήκατε στο βαρύ μας πένθος με οποιονδήποτε τρόπο. Με τον συγκινητικό τρόπο με τον οποίο αποχαιρέτησατε όλοι τον αγαπημένο μας Ανδρέα Νεοκλέους αισθανθήκαμε ότι ανταποδίδετε την πηγαία, αγνή και ειλικρινή αγάπη, που έτρεφε σε όλη του τη ζωή, για την Κύπρο και τη Λεμεσό. Σας ευχαριστούμε από τα βάθη της καρδιάς μας.

Η οικογένεια
Η σύζυγος: Αμαλία
Τα παιδιά: Ηλίας - Ευγενία
Παναγιώτης - Μαριόριτα
Τα εγγόνια: Αμαλία-Σοφία, Ανδρέας, Ηλίας

Υποτροφίες που θα προσφερθούν από το Υφυπουργείο Ναυτιλίας για σπουδές σε Ναυτική Ακαδημία στην Κύπρο Ακαδημαϊκό έτος 2021/22

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου δέχεται αιτήσεις για τη διεκδίκηση υποτροφίας για σπουδές πλήρους φοίτησης σε Ναυτική Ακαδημία στην Κύπρο.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν την Ανακοίνωση με αρ. 3/2021-22/ΥΦ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ (απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμπλήρωση της Αίτησης) και τη σχετική Αίτηση με αρ. 3/20121-22/ΥΦ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ/ΑΙΤΗΣΗ από:

- Την ιστοσελίδα Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας <http://www.shipping.gov.cy>
 - Τα γραφεία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου,
 - Την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου <http://www.cyscholarships.gov.cy>
- Οι αιτήσεις με όλα τα στοιχεία και πιστοποιητικά θα πρέπει να παραδοθούν στη Γραμματεία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου μέχρι την Παρασκευή, 29 Οκτωβρίου 2021, στη διεύθυνση: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, Φλωρίνης 7, GREG TOWER, 3ος όροφος, 1065 Λευκωσία. Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αποταθούν στα τηλέφωνα 22 456433 και 25823701.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Εσωκομματικές ισορροπίες και η δεξιά πτέρυγα

Συζητήσεις για τις τάσεις στη Ν.Δ.

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η **διαγραφή** του Κωνσταντίνου Μπογδάνου από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας σήκωσε ένα εσωκομματικό «καπάκι» στην κυβερνώσα παράταξη, πυροδοτώντας συζητήσεις τόσο για το τι συμβαίνει στα δεξιά της κυβέρνησης όσο και για τις «φυλές» που συναποτελούν διαχρονικά τη Νέα Δημοκρατία.

Η συζήτηση για τη δεξιά πτέρυγα κορυφώθηκε μεν με τη διαγραφή Μπογδάνου, αλλά είχε ήδη ανοίξει νωρίτερα μετά και την τελευταία παρέμβαση του Αντώνη Σαμαρά, που είχε δηλώσει πως η Ν.Δ. δεν είναι Ποτάμι, ενώ ξεδιπλώσε και τις πάγιες θέσεις του για την Τουρκία, το μακεδονικό ζήτημα, μέχρι και το Κυπριακό, κάνοντας αντιπολίτευση από τα δεξιά στην κυβέρνηση.

Η πρόθεση πάντως του πρώην πρωθυπουργού δεν είναι να δημιουργήσει εσωκομματικό πρόβλημα, αλλά να εκφράζει όποτε και με όποιο τρόπο κρίνει εκείνος τις διαχρονικές θέσεις του.

Από εκεί και πέρα, η δεξιά πτέρυγα πράγματι συχνά πυκνά, είτε δημοσίως είτε στο παρασκήνιο, διαφοροποιείται από την κεντρική γραμμή, όπως έκανε στη Βουλή ο κ. Μπογδάνος και οδγηθήθηκε τελικά στη διαγραφή του. Το ερώτημα είναι κατά πόσον αυτή

η ιδεολογική τάση της Νέας Δημοκρατίας μπορεί να μετασχηματιστεί, όπως λένε κάποιοι, ακόμα και σε ένα νέο κόμμα. Τα πολιτικό σκηνικό όπως είναι διαμορφωμένο δείχνει πως τέτοια περιθώρια δεν υπάρχουν.

Εάν κάποιος δει τη μεγάλη εικόνα, διαπιστώνει πως η κυβέρνηση, παρά τον σταθερό προσανατολισμό της στο Κέντρο και στις κεντρικές προεκλογικές δεσμεύσεις της, όπως η οικονομία, η κοινωνική συνοχή και η πράσινη ανάπτυξη, δεν αφήνει χώρο από τα δεξιά της, όχι επιδιόδομη σε μια ανέξοδη ρητορική αντιπαράθεση με την Αριστερά, αλλά επί του πε-

Τα σενάρια μετά τη διαγραφή Μπογδάνου, για νέο σχηματισμό από τον ανεξάρτητο βουλευτή, πρέπει να ενταχθούν στη σφαίρα της φαντασίας.

διου. Στα μείζονα εθνικά ζητήματα που απασχολούν μεν την πλειονότητα, αλλά στα οποία το πιο δεξιό κοινό δηλώνει περισσότερο ευαίσθητο, η κυβέρνηση έχει κινηθεί σκληρά, με πρώτο από όλα την απειλή της Τουρκίας.



Μετά τη διαγραφή του Κωνσταντίνου Μπογδάνου, στην κυβέρνηση υπήρξε αναταραχή και μόχλευση παιδιών εσωκομματικών παθών. Πρόθεση του κ. Κυρ. Μητσοτάκη είναι να πέσουν οι τόνοι και να μην οξυνθούν τα πνεύματα.

Η συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας αποτελεί από μόνη της μια ισχυρότατη κίνηση που θωρακίζει τη χώρα έναντι της τουρκικής απειλής και δείχνει τις προθέσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη, που είχαν ήδη διαφανεί με την ενίσχυση σε εξοπλιστικό επίπεδο των Ενόπλων Δυνάμεων.

«Ο πρωθυπουργός, στο σημαντικότερο πρόβλημα που έχει η Ελλάδα, έχει κινηθεί σε όλα τα επίπεδα: διπλωματικά, γεωπολιτικά και αμυντικά», λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή, θυμίζοντας ταυτόχρονα τη συνέβη στον Εβρο τον Φεβρουάριο του 2020, όταν η Αθήνα σφράγισε τα χερσαία σύνορα. Την ίδια ώρα, σε ένα ακόμα εθνικό ζήτημα, αυτό του μεταναστευτικού, η κυβέρνηση έχει τηρήσει πολύ καθαρή στάση, μειώνοντας τις ροές κατά 90%. Ένα τρίτο θέμα που κυριαρχεί στην δεξιά ατζέντα και στο οποίο η κυβέρνηση κινείται αποτελεσματικά είναι το θέμα της ασφάλειας των πανεπιστημίων. Η αυστηροποίηση του πλαισίου με τη δημιουργία Πανεπιστημιακής Αστυνομίας

αποτυπώνει τη βούληση να δοθεί λύση σε ένα χρόνιο πρόβλημα.

Το παζλ

Στο μεταξύ, στα δεξιά της Ν.Δ. το πολιτικό σκηνικό φαίνεται πως έχει παγιωθεί. Η Ελληνική Λύση του Κυριάκου Βελόπουλου όχι μόνο δεν χάνει δυνάμεις, αλλά «τσιμπάει» δημοσκοπικά στα θολά νερά των αντιεμβολιαστών, οι οποίοι κάνουν σκληρή αντιπολίτευση στην κυβέρνηση. Άλλοι μικρότεροι δεξιοί και ακροδεξιοί σχηματισμοί δεν εμφανίζουν ιδιαίτερη δυναμική, με εξαίρεση ίσως το κόμμα των κ. Κρανιδιώτη και Τζήμερου, που οι δημοσκοπήσεις το δείχνουν στο 2% και υπό προϋποθέσεις θα μπορούσε να διεκδικήσει κάτι παραπάνω. Υπό αυτές τις συνθήκες, χώρος για νέο κόμμα δεν υπάρχει και όσα ακούστηκαν μετά τη διαγραφή Μπογδάνου, για νέο σχηματισμό από τον ανεξάρτητο βουλευτή, μάλλον πρέπει να ενταχθούν στη σφαίρα της φαντασίας. Ο ίδιος άλλωστε φρόντισε επισταμένως να ξαναρίξει άμεσα γυφους στο κόμμα του, λέγοντας πως η κυβέρνηση

εξακολουθεί να έχει 158 βουλευτές.

Τέλος, οι πληροφορίες που ήθελαν τους 160 καθηγητές που υπέγραψαν το κείμενο κατά της Εθνικής Στρατηγικής Ισότητας μεταξύ ετεροφυλόφιλων και ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών να κινούνται στη λογική κόμματος δεν ευσταθούν. Η διαγραφή Μπογδάνου άνοιξε, ωστόσο, και μια άλλη εσωκομματική συζήτηση, την οποία πυροδότησε περαιτέρω ο Αδωνīs Γεωργιάδης. Η επίκληση του Νίκου Δένδια στον Κωνσταντίνο Μπογδάνο με τη φράση «όσο εκπροσωπώ εγώ την κυβέρνηση δεν θα ανεχθώ τέτοιες συμπεριφορές» απέδωσε στον ΥΠΕΞ αρχηγικές τάσεις και έφερε την αντίδραση του υπουργού Ανάπτυξης. «Δεν μου αρέσει ούτε εγώ ούτε κανένας άλλος να υποδύεται τον πρόεδρο της Ν.Δ.», είπε ο κ. Γεωργιάδης, προσθέτοντας πως «η Ν.Δ. έχει έναν και μόνο πρόεδρο, τον Κυριάκο Μητσοτάκη». Η αιχμή απαντήθηκε από τον ΥΠΕΞ, που έσπευσε λίγο μετά να ρίξει τους τόνους και να ξεκόψει κάθε σχετική συζήτηση περί διαφθοροποίησης του από τον πρωθυπουργό.

Με «άδεια χέρια» έφυγαν από τη σύνοδο τα Δ. Βαλκάνια

Στο αόριστο μέλλον η ένταξη των έξι χωρών – Οι παρασκηνιακές πρωτοβουλίες, η διαμάχη Σόφιας - Σκοπίων και η απογοήτευση

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Με μια διακήρυξη-ευχολόγιο, η Σύνοδος Κορυφής των «27» στη Λιουμπλιάνα, πρωτεύουσα της Σλοβενίας, παρέπεμψε στο αόριστο μέλλον την ένταξη των έξι χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην Ε.Ε., εντείνοντας την απογοήτευση στις κοινωνίες τους.

Οι ηγέτες των κρατών-μελών, όχι μόνο δεν όρισαν ούτε τούτη τη φορά ημερομηνία έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Βόρεια Μακεδονία και την Αλβανία, απέρριψαν κιόλας, πρωτοστατούσης της απερχόμενης καγκελαρίου Μέρκελ, την πρόταση της σλοβενικής προεδρίας για ολοκλήρωση της ενταξιακής διαδικασίας μέχρι το 2030. Επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για στήριξη της ευρωπαϊκής προοπτικής των Δυτικών Βαλκανίων, υπογραμμίζοντας πως οι υποψήφιες χώρες θα πρέπει να επιταχύνουν τις μεταρρυθμίσεις και ανακοίνωσαν επενδυτικό πακέτο τριάντα δισ. ευρώ προς υποστήριξή τους, αλλά έως εκεί.

Οι ηγέτες των έξι ενδιαφερομένων κρατών (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Μαυροβούνιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σερβία, Κόσοβο), επέστρεψαν από τη Λιουμπλιάνα έχοντας πει και πάλι το μικρό ποτήρι της απομάκρυνσης του ευρωπαϊκού οράματος και τώρα θα πρέπει να πείσουν τους πολίτες των χωρών τους που αισθάνονται ότι τους κοροϊδεύουν οι Ευρωπαίοι, να συνεχίσουν να κάνουν –έως πότε;– υπομονή, δίχως να βλέπουν φως στον ορίζοντα.

Οι αξιώσεις της Βουλγαρίας, υπό την απειλή veto, από τη Βόρεια Μακεδονία για ιστορικά θέματα (εθνική ταυτότητα, γλώσσα, κ.ά.) έγιναν και τούτη τη φορά –τρίτη συνεχής Σύνοδο Κορυφής– το όχημα για όσους εταίρους αντιτίθενται στη διεύρυνση. Οι παρασκηνιακές πρωτοβουλίες, από το καλοκαίρι ακόμα, Ευρω-

παίων και Αμερικανών, με στόχο Σόφια και Σκόπια να συμφωνήσουν σε έναν «οδικό χάρτη» που θα οδηγούσε σε συμφωνία των δύο πλευρών, δεν ευδοκίμησαν. Ο Βούλγαρος πρόεδρος Ρούμπεν Ράντεφ που εκπροσώπησε τη χώρα του στη σύνοδο, ταξίδεψε στη Λιουμπλιάνα χωρίς περιθώρια υποχώρησης και ελιγμών από την άτεγκτη «εθνική γραμμή», δεδομένου ότι πίσω η Βουλ-

Το «χρυσωμα του χαπιού» με μερικά εκατομμύρια ευρώ, ίσως να μη φτάνει να κρατήσει ζωντανό το ευρωπαϊκό όραμα των κοινωνιών των έξι χωρών.

γαρία φλέγεται στον προεκλογικό πυρετό (Βουλιά, ΠτΔ), με τον ίδιο να διεκδικεί δεύτερη θητεία στην Προεδρία.

Εκεί στο μεσαιωνικό κάστρο του Μπρντο οι ισχυροί της Ευρώπης (Μέρκελ, Μακρόν, Φον ντερ Λάιεν, Σαρλ Μισέλ), παραμονή της συνόδου έκλεισαν σε κάποιο γραφείο Ράντεφ και Ζάεφ, σε μια ύστατη προσπάθεια να τους πείσουν να προβούν σε αμοιβαίες υποχωρήσεις, ώστε να βγει «λευκός καπνός» από τη σύνοδο. Οι δυο πλευρές όμως παρέμειναν αμετακίνητες στις θέσεις τους. Ο Ράντεφ, αφιόνοντας κατά μέρος τις πάγιες αμφισβητήσεις της εθνικής ταυτότητας και της γλώσσας των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας, ήγειρε ζήτημα «αποβουλγαρισμού» στην επικράτεια της Βόρειας Μακεδονίας. Όπως το έθεσε, σύμφωνα με ανακοίνωση της βουλγαρικής προεδρίας: «Περιμένουμε να σταματήσει η διαδικασία αποβουλγαρισμού, να εξαιρεθεί η ρητορική μίσους, η



Η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο Σλοβένος πρωθυπουργός Γιάνεζ Γιάνσα και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ στη συνέντευξη Τύπου μετά την ολοκλήρωση της συνόδου.

παρερμηνεία και η διαστρεβλωμένη παρουσίαση της Βουλγαρίας σε σχολικά βιβλία, μουσεία, μνημεία, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου λόγου των εκπροσώπων επίσημων ιδρυμάτων, καθώς και στην πολιτική που ασκεί το κράτος και τότε ο λαός μας και η κοινωνία μας θα είναι έτοιμοι να πουν το “ναι” στην έναρξη των διαπραγματεύσεων». Ο Ζάεφ, που και αυτός έχει δημοτικές εκλογές στις 17 Οκτωβρίου, απέρριψε τις αιτιάσεις του Βούλγαρου προέδρου, τον οποίο χαρακτήρισε «προσκολλημένο στο παρελθόν», αλλά δήλωσε πως τα Σκόπια δεν αρνούνται να συζητήσουν με τη Σόφια τις όποιες μεταξύ τους ιστορικές διαφορές, που όμως δεν θα θιγούν την εθνική ταυτότητα των πολιτών.

Στο τραπέζι των ηγετών

Η συνέχεια γράφτηκε την επομένη στο τραπέζι των ηγετών, με θερμό επεισόδιο μεταξύ του πρωθυπουργού της Αλβανίας –η οποία

έχει καταστεί «παράπλευρη απόληξη» της διαμάχης Σόφιας - Σκοπίων– και του Βουλγάρου προέδρου. Σε υψηλούς τόνους και με έντονη συναισθηματική φόρτιση, ο Ράμα απευθυνόμενος στον Ράντεφ κατηγόρησε τη Βουλγαρία ότι έχει θέσει σε ομηρία τη Βόρεια Μακεδονία και μαζί και τη χώρα του. «Ένας από τους λόγους του μπλόκου της Βουλγαρίας κατά της Βόρειας Μακεδονίας είναι οι μεγάλες πιέσεις σε βάρος των Βουλγάρων μειονοτικών, οι οποίοι, όπως μας είπατε, φοβούνται να αυτοπροδιοριστούν, τη στιγμή που στη γειτονική χώρα υπάρχουν τουλάχιστον 100.000 πολίτες με βουλγαρικά διαβατήρια. Πώς λοιπόν συμβαίνει αυτό;», είπε ο Ράμα και πρόσθεσε: «Εκείνοι που έχουν πάρει βουλγαρικά διαβατήρια, στην πλειονότητά τους είναι Μακεδόνες, που θέλουν να εμψυχωθούν από την ελευθερία διακίνησης στις χώρες της Ε.Ε. Αυτό που κάνετε είναι ομηρία, η οποία βλάπτει τη Βουλ-

γαρία σε σχέση με την Ε.Ε. και όχι μόνο τη Βόρεια Μακεδονία και την Αλβανία. Η ομηρία αυτή αμαρύνει και την εικόνα της Ε.Ε. στα μάτια των λαών της Δυτικής Βαλκανικής».

Με τη Βουλγαρία να μπαίνει μπροστά, στοιχήθηκαν πίσω της και πάλι εταίροι, που για δικούς τους λόγους δεν επιθυμούν τη διεύρυνση ή δεν θέλουν συγκατοίκηση με χώρες όπως η Αλβανία, η Βόρεια Μακεδονία, το Κόσοβο, κ.ά. Οι Γάλλοι γιατί επικρίνεται προεδρικές εκλογές, η Ολλανδία φοβούμενη ότι με την ένταξη της Αλβανίας οι αλβανικές συμμορίες θα πλημμυρίσουν την Ευρώπη με ναρκωτικά, η Γερμανία γιατί κατακλύζεται από πολίτες των Δυτικών Βαλκανίων που εκμεταλλεύονται το καθεστώς φιλελευθεροποίησης της βίσεζ σπεύδουν κατά χιλιάδες και καταθέτουν αιτήσεις ασύλου, προσδοκώντας σε μακρόχρονη παραμονή και βεβαίως στα κοινωνικά επιδόματα, η Δανία γιατί θεωρεί ότι οι οικονομίες των χωρών αυτών θα λειτουργούν παρασπικτικά εις βάρος των προηγμένων της Ε.Ε., κ.λπ.

Το τι μέλλει γενέσθαι με την τύχη των υποψηφίων προς ένταξη χωρών της Δυτικής Βαλκανικής, με πρώτες τη Βόρεια Μακεδονία και την Αλβανία, ουδείς δύναται να προβλέψει. Η σλοβενική προεδρία το πάλεψε, αλλά δεν ήταν τόσο ισχυρή ώστε να σώσει τις όποιες ελπίδες με καταληκτική ενταξιακή ημερομηνία το 2030. Τώρα τα ντρία της προεδρίας παίρνει η Γαλλία, που όπως προαναφέρθηκε έχει εκλογές και ο Μακρόν σίγουρα δεν θα θελήσει να δώσει όπλα στη Λεπέν για να τον πλύνει.

Ως προς τη διαμάχη Βουλγαρίας και Βόρειας Μακεδονίας, δεν θα είναι εύκολη η εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης, καθώς οι διαφορές αγγίζουν ιστορικές διενέξεις διατιζόμενες με την ταυτότητα των λαών. Πέραν τούτου, υπάρχει και ένα άλλο ζήτημα, το ποιος δηλαδή έχει

Στο Ιδρυμα Κων. Καραμανλής

Ένα τελευταίο αλλά βασικό κομμάτι του εσωκομματικού παζλ, όπως διαμορφώνεται το τελευταίο διάστημα, θα μπει την Τετάρτη στο Ιδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής. Εκεί, δίπλα στην τελευταία κατοικία του Εθνάρχη θα μιλήσει ο πρώην πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής για τον ιδρυτή της Ν.Δ., αλλά και για τις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης θα απευθύνει χαιρετισμό, κάτι που από μόνο του αρκεί για να στείλει έναν ισχυρότατο συμβολισμό ενότητας της παράταξης, 47 χρόνια μετά την ίδρυσή της. Σημασία ωστόσο έχει και το χρονικό σημείο που γίνεται αυτή η καθ' όλα σημαντική πολιτική εκδήλωση. Η κοινή παρουσία του πρώην και του νυν πρωθυπουργού έρχεται σε μια στιγμή που η συζήτηση στο εσωτερικό του κόμματος για τη στροφή σε στελέχη εκτός παράταξης και τη μη αξιοποίηση της παραδοσιακής βάσης, είναι υπαρκτή. Ως εκ τούτου, η πρόσκληση του πρωθυπουργού στο «ιερό κονκλάβιο» του Καραμανλισμού, που αποτελεί το Ιδρυμα, αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα και στέλνει ακόμα ισχυρότερο μήνυμα ενότητας της παράταξης. Καλεσμένοι, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», θα είναι όλοι οι βουλευτές και ευρωβουλευτές του κόμματος, προς επιρρωση πως την Τετάρτη στο Ιδρυμα θα βρεθεί το όλον της Κεντροδεξιάς.

Συμφωνία με ΗΠΑ για τις βάσεις, μετά Λιβύη

Οι στόχοι της ελληνικής διπλωματίας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Δύο βασικούς στόχους έχει για το επόμενο χρονικό διάστημα η ελληνική διπλωματία, με πλέον προβλημαμένο εκείνο της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για τη Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA), η επέκταση της οποίας αναμένεται να αποφασιστεί την Πέμπτη 14 Οκτωβρίου, όταν ο υπουργός Νίκος Δένδιας βρεθεί στην Ουάσιγκτον για τον τρίτο γύρο του στρατηγικού διαλόγου Ελλάδας - ΗΠΑ. Ο δεύτερος στόχος είναι η περαιτέρω εμπλοκή της Ελλάδας σε όλες τις περιφερειακές συζητήσεις, από τις διαδικασίες για την επόμενη μέρα της Λιβύης μέχρι την κατάσταση που μορφοποιείται ακόμα σε αυτή τη φάση στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και του Κόλπου. Μετά τις ΗΠΑ ο κ. Δένδιας θα συναντηθεί ξανά με την ομόλογό του της Λιβύης, Νάιλα Μανγκούς, θα παραβρεθεί στην τριμερή σύνοδο κορυφής με την Αίγυπτο, θα συμμετάσχει στη διάσκεψη για το μέλλον της Λιβύης που διοργανώνεται στην Τρίπολη από την κυβέρνηση της χώρας, ενώ στις 25 και 26 Οκτωβρίου αναμένεται και η υπογραφή αμυντικής συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Συγκεκριμένα, ως προς την MDCA φαίνεται ότι οι διαπρα-

ματεύσεις καταλήγουν στην πενταετή επέκταση, η οποία συμπαρασύρει και διετή παράταση σε περίπτωση που για κάποιον λόγο αποφασιστεί διακοπή της συνεργασίας. Αυτή τη στιγμή η τρέχουσα MDCA (λήγει στις 6 Νοεμβρίου) είναι μονοετούς διάρκειας, με 17 μήνες περίοδο αποχώρησης. Η πενταετία δίνει τη δυνατότητα επέκτασης για ακόμα μια αντίστοιχη περίοδο, κάτι που σημαίνει ότι η νέα MDCA πρακτικά δημιουργεί συνθήκες για δεκαετή απρόσκοπτη ισχύ, γεγονός που θα συμπαρασύρει ένα εντελώς διαφορετικό επενδυτικό πλάνο από πλευράς των ΗΠΑ.

Αυτό σημαίνει ότι στις τοποθεσίες όπου θα σταθμεύουν οι αμερικανικές δυνάμεις (Σούδα, Λάρισα, Αλεξανδρούπολη, Στεφανοβίκειο, Βόλος και ενδεχομένως στην Ξάνθη) θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις βελτίωσης των υποδομών. Βέβαια, από την ελληνική πλευρά είχε κατατεθεί λίστα 23 τοποθεσιών, περιλαμβανομένης της Σκύρου, η οποία όπως όλα δείχνουν δεν προκράει. Αντιθέτως, η Αθήνα επικεντρώνεται στην ανάγκη να υπάρξει ένα κείμενο που θα συνοδεύει ή θα ακολουθεί την υπογραφή της νέας MDCA, μια επιστολή του υπουργού Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν. Οι δύο προηγούμενες, από τον Μάικ Πομπέο τον Ιανουάριο του 2020



Τις προσεχείς ημέρες, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας θα συναντηθεί ξανά με την ομόλογό του της Λιβύης, Νάιλα Μανγκούς (φωτ. από την επίσκεψή της στην Αθήνα, πριν από ένα μήνα).

Η Αθήνα περιμένει ένα κείμενο του υπουργού Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν, σαν τα αντίστοιχα του Μάικ Πομπέο το 2020 και του Χένρι Κίσινγκερ το 1975, που να εγγυάται την ασφάλεια της χώρας.

και τον Χένρι Κίσινγκερ το 1975, αποτελούν σημεία αναφοράς για την ελληνική εξωτερική πολιτική και η Αθήνα επιθυμεί ένα αντίστοιχο κείμενο που θα υποδηλώνει την αμερικανική δέσμευση στην ελληνική ασφάλεια.

Πρακτικά, με τη νέα MDCA η Αθήνα θα κλείσει έναν κύκλο ο οποίος ξεκίνησε με την ελληνογαλλική συμφωνία και αφορά, κατά κύριο λόγο, την προσπάθεια συγκρότησης ενός τεχνοκρατικού πλαισίου ανάπτυξης των αμυντικών συνεργασιών της Ελλάδας. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η

συμφωνία που θα υπογραφεί στα τέλη Οκτωβρίου με το Ηνωμένο Βασίλειο που, βεβαίως, δεν θα έχει τα χαρακτηριστικά των συμφωνιών με τη Γαλλία ή τις ΗΠΑ, ωστόσο θα κλείνει μια εκκρεμότητα που δημιουργήθηκε μετά το Brexit. Νωρίτερα ο κ. Δένδιας θα παραβρεθεί στην Τρίπολη, όπου θα συμμετάσχει στην εγκώρια προσπάθεια για τη δημιουργία διεθνούς κλίματος για την επίλυση της libυκής κρίσης. Η, εκτός απροόπτου, αναβολή των προγραμματισμένων για τις 24 Δεκεμβρίου εκλογών στη Λιβύη, οι εσωτερικές διεργασίες αλλά και η αποτυχία των γερμανικών πρωτοβουλιών (διαδικασία Βερολίνου) πρακτικά επιβάλλει την αυξημένη ελληνική παρουσία στη χώρα.

Πριν από λίγες ημέρες, ο υφυπουργός Εξωτερικών για την οικονομική διπλωματία, Κώστας Φραγκογιάννης, ήταν παρών στην Τρίπολη, επικεφαλής της πρώτης επιχειρηματικής αποστολής στη Λιβύη, όπου διερευνήσε τις δυνατότητες επιστροφής ελληνικών κεφαλαίων στη χώρα και αποπληρωμής παλαιών χρεών. Η λογική της θετικής ατζέντας που προωθεί-

ται μέσα από τον κ. Φραγκογιάννη δεν θα περιοριστεί στη Λιβύη, αλλά τις ερχόμενες εβδομάδες και μήνες θα επεκταθεί και σε άλλες χώρες στην Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Ο κ. Δένδιας θα μεταβεί και στο Ομάν, όπου θα έχει σειρά επαφών, ενώ στο μενού των συζητήσεων, κυρίως με την Αίγυπτο, βρίσκεται πολύ ψηλά η ενεργειακή συνεργασία.

Επιπλέον, η Αθήνα δεν αποκλείει και της ατζέντας της στα Δυτικά Βαλκάνια. Μετά την παρουσία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Σλοβενία και την επίσκεψη του προέδρου της Βόρειας Μακεδονίας Στέβο Πενταρόφσκι στην Αθήνα την περασμένη εβδομάδα, προετοιμάζεται σειρά νέων διπλωματικών επαφών.

Ξεκινώντας από τη μετάβαση αυτή την εβδομάδα του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη στα Σκόπια, όπου θα συναντηθεί με τον πρωθυπουργό Ζόραν Ζάεφ, τον αναπληρωτή πρωθυπουργό για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση Νικόλα Ντιμιτρόφ και τον υπουργό Εξωτερικών Μπουγιάρ Οσμάνι.

Η Τουρκία και το Ισραήλ

Ολη η διπλωματική κινητικότητα δεν λαμβάνει χώρα στο κενό. Μόλις το βράδυ της Παρασκευής η Αγκυρα δέσμευσε περιοχή μεταξύ Τουρκίας και Κατεχομένων για έρευνες του «Ορούτς Ρέις» (NAVTEX 929/21). Παρά το γεγονός ότι η περιοχή βρίσκεται κοντά στη νότια Τουρκία, η κίνηση θεωρείται από την Αθήνα ως ένα μήνυμα για το τι μπορεί να ακολουθήσει τις επόμενες εβδομάδες. Η περιοχή έχει δεσμευθεί έως και τις 16 Δεκεμβρίου, γεγονός που δεν έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία στην Αθήνα, όπου ήδη υπήρχε και η σχετική επιφυλακή. Παράλληλα, η Αθήνα επιτακύνει τις διαδικασίες που σχετίζονται με τις ελληνοϊσραηλινές σχέσεις. Την περασμένη εβδομάδα ο υπουργός Εθνικής Αμυνας, Νίκος Πανηγιωτόπουλος, έθεσε σε κίνηση την κοινοβουλευτική διαδικασία, προκειμένου να προχωρήσει η προμήθεια όπλων που δίνουν το ποιοτικό πλεονέκτημα στις Ενοπλες Δυνάμεις (πύραυλοι SPIKE NLOS κ.λπ.). Σε πολιτικό επίπεδο υπάρχει ανησυχία στην Αθήνα, καθώς μετά τη συγκρότηση του «αντι-Νετανάχου» συνασπισμού οκτώ κομμάτων είναι σαφής η επιβρόδυνση. Γι' αυτόν τον λόγο ο γ.γ. του υπουργείου Εξωτερικών, Θεμιστοκλής Δεμίρης, μετέβη στο Ισραήλ, όπου και συναντήθηκε με τον ομόλογό του Αλόν Ουσιπίζ. Επίσημως, η ατζέντα ήταν μάλλον γενικόλογη για ζητήματα ενεργειακά, περιφερειακά, την υγεία, το περιβάλλον και το εμπόριο.

Η Αγκυρα ζητεί από την Ουάσιγκτον να αγοράσει 40 F-16 Block-70

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ**

Η ελληνογαλλική αμυντική συμφωνία και το περιεχόμενο των ομιλιών του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, όπως και του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την επικύρωσή της στη Βουλή, έχουν μπει στο «μικροσκόπιο» της Αγκυρας. Οι αναφορές πως η Γαλλία είναι «πυρηνική δύναμη», η οποία θα βρίσκεται δίπλα στην Ελλάδα, προκαλούν αντιδράσεις και νευρικότητα στην Τουρκία. Εγκυρες τουρκικές πηγές υποστηρίζουν πως η αναφορά σε πυρηνικά «δεν είναι σοφό, είναι μεγάλο λάθος και δεν ωφελεί κανέναν,

εκτός από το να αυξάνει την ένταση στην περιοχή». Παράλληλα αναφέρουν πως η Τουρκία δεν έχει στόχο την κατάληψη ελληνικών εδαφών, ως εκ τούτου σε πρακτικό, νομικό επίπεδο αλλά και στο πνεύμα της η συμφωνία είναι ιδιαίτερη και θα πρέπει να εξεταστεί και στο πλαίσιο της ύπαρξης μιας ξεχωριστής συμμαχίας εντός του NATO.

Αναλυτές της γειτονικής χώρας υποστηρίζουν πως στον «κάλαθο των αχρήστων» της Ιστορίας υπάρχουν δεκάδες συμφωνίες που ποτέ δεν εφαρμόστηκαν στην πράξη, θεωρώντας πως υπάρχει και το ενδεχόμενο μη εφαρμογής και της συγκεκριμένης. Σε αναλύσεις τους στη γειτονική χώρα, οι πηγές της «Κ» αναφέρουν πως η ελληνογαλ-

Συνεχίζεται η νευρικήτητα στην Τουρκία για την ελληνογαλλική συμφωνία – Αναζητούν... προκλήσεις που δεν θα την ενεργοποιήσουν.

λική συμφωνία δεν θα αλλάξει κάτι στο ζήτημα των διαφορών στην Ανατολική Μεσόγειο και τονίζουν πως το ενδεχόμενο της επανεμφάνισης του «Ορούτς Ρέις» για έρευνες με συνοδεία φρεγατών, δεν μπορεί να θεωρηθεί κάποια ένοπλη επίθεση σε επικράτεια, όπως προβλέπει η ελληνογαλλική συμ-

φωνία. Όπως τονίζουν, σε περίπτωση που τουρκικά πλοία εμποδίσουν το έργο ερευνητικών σκαφών στην Ανατολική Μεσόγειο, σε περιοχές που η Τουρκία θεωρεί δικής της δικαιοδοσίας, και πάλι δεν υπάρχει κάποιος λόγος πρακτικής εφαρμογής της ελληνογαλλικής συμφωνίας. Άλλες πηγές θεωρούν πως η Αθήνα με δηλώσεις και πράξεις δείχνει να εφαρμόζει δόγματα και πολιτικές του 19ου αιώνα.

Στην Αγκυρα παραδέχονται πως η Ελλάδα έχει αποφασίσει να αγοράσει τρεις υπερσύγχρονες φρεγάτες, όμως οι ίδιες πηγές προσθέτουν πως τα τελευταία δέκα χρόνια η Τουρκία έχει ναυπηγήσει 38 διαφορετικού τύπου πλοία σε δικά της ναυπηγεία και σχεδιάζε-

ται ναυπήγηση άλλων δέκα έως το 2026. Μπορεί να αναφέρουν πως δεν ανησυχούν για τη συμφωνία Γαλλίας - Ελλάδας, κινητοποιήθηκαν ωστόσο άμεσα στο ζήτημα των εξοπλιστικών προγραμμάτων, καθώς ήδη εστάλη επιστολή στην Ουάσιγκτον, με την τουρκική κυβέρνηση να ζητεί την απόκτηση 40 F-16 Block-70, όπως και τον εκσυγχρονισμό 80 F-16 παλαιότερων εκδόσεων. Αυτή θεωρείται πως είναι μια προσπάθεια απάντησης στο εξοπλιστικό πρόγραμμα της Ελλάδας, ταυτόχρονα όμως και υποχώρηση απέναντι στις ΗΠΑ, καθώς αντί για τα 5ns γενιάς F-35, η Αγκυρα τώρα δείχνει να θέλει να συμβιβαστεί με τα 3ns και 4ns γενιάς μαχητικά. Πάντως υπάρ-

χουν σοβαρές αμφιβολίες αν το Κογκρέσο θα δώσει την έγκρισή του σε μια τέτοια προμήθεια, καθώς ήδη εφαρμόζονται οι κυρώσεις CAATSA. Στην περίπτωση που η Αγκυρα λάβει αρνητική απάντηση και σε αυτό το αίτημα, αναλυτές εκτιμούν πως ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θα στραφεί σε ρωσικά οπλικά συστήματα, όπως είχε αφήσει να εννοηθεί την περασμένη εβδομάδα. Η «Κ» ζήτησε και την άποψη ακαδημαϊκών της γειτονικής χώρας για να διατυπώσουν την τουρκική άποψη για την ελληνογαλλική συμφωνία, αλλά και ποιο θεωρούν πως είναι το μέλλον των σχέσεων της Ελλάδας με την Τουρκία, υπό το φως αυτών των νέων δεδομένων.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Σημαντικά τα Rafale, αλλά...

Του **ΕΝΕΣ ΜΠΑΪΡΑΚΛΙ***

Η ελληνογαλλική συμφωνία είναι μια προσπάθεια της Γαλλίας να απαντήσει στην Τουρκία. Ήδη υπάρχουν πολλά προβλήματα μεταξύ Γαλλίας και Τουρκίας σε διάφορες περιοχές, όπως στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, στη Λιβύη, στη Συρία, όπου το Παρίσι έκανε υποχωρήσεις. Τώρα θεωρεί πως με την κίνηση αυτή δίνει απάντηση. Επίσης είναι μια ενίσχυση στη σημαντική αμυντική βιομηχανία της Γαλλίας. Έτσι, δημιουργώντας θέματα, πουλάει οπλικά συστήματα στην Ελλάδα. Αν το δούμε από οικονομικής και γεωστρατηγικής άποψης, θεωρώ πως στα πλαίσια αυτά η Ελλάδα είναι ένα εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση. Ήδη υπάρχουν πολλά ζητήματα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και αυτή η συμφωνία θα εμβαθύνει τα προβλήματα. Τα οπλικά συστήματα τα οποία προμηθεύει η Γαλλία προς την Ελλάδα είναι σημαντικά, έχουν τη δυνα-

Η Τουρκία είναι μια χώρα η οποία αναπτύσσει την αμυντική της βιομηχανία και κάνει και εξαγωγές.

τότητα να αλλάξουν τις στρατιωτικές ισορροπίες, όπως τα Rafale, όμως μεσοπρόθεσμα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η Τουρκία είναι μια χώρα η οποία αναπτύσσει την αμυντική της βιομηχανία και κάνει και εξαγωγές. Παράγει μη επανδρωμένα αεροσκάφη και προσπαθεί να κατασκευάσει μαχητικά την επόμενη δεκαετία. Δηλαδή ενδέχεται η Ελλάδα να πιστεύει πως βραχυπρόθεσμα σε κάποιους τομείς μπορεί να αποκτήσει πλεονέκτημα σε στρατιωτικούς τομείς, όμως μεσοπρόθεσμα αυτό είναι ένα μειονέκτημα, καθώς δεν μπορεί να δώσει συνέχεια. Τα συστήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ακρι-

βά και η Ελλάδα δεν μπορεί να συνεχίσει τον ανταγωνισμό στα εξοπλιστικά. Η Τουρκία δεν μπορεί να δεχθεί τετελεσμένα στην Ανατολική Μεσόγειο, τις μαζικολιστικές θέσεις της Ελλάδας. Πάντως είναι περίεργες οι δηλώσεις που έρχονται από την Ελλάδα, πως η Γαλλία είναι πυρηνική δύναμη και πως αυτή η χώρα τους σπντρίζει. Εδώ μιλάμε για τρεις χώρες οι οποίες είναι μέλη του NATO: η Ελλάδα, η Γαλλία και η Τουρκία. Εμφανίζεται μια χώρα-μέλος του NATO να απειλεί με πυρηνικά την άλλη χώρα-μέλος του NATO. Μια γειτονική χώρα όπως η Ελλάδα το να απειλεί την Τουρκία με τέτοια λαϊκίστικη ρητορική είναι ιδιαίτερα περίεργο. Δεν είναι δηλώσεις οι οποίες μπορούν να γίνουν αποδεκτές από την Τουρκία.

* Ο κ. Ενές Μπαϊράκλι είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων στο Τουρκογερμανικό Πανεπιστήμιο.

Η «Γαλάζια Πατρίδα» και ο χάρτης της Σεβίλλης

Του **ΕΝΙΣ ΤΟΥΛΤΣΑ***

Δεν είναι λογικό και σωστό για δύο συμμαχικές χώρες του NATO να υπογράφουν ένα αμυντικό σύμφωνο που είναι σαφώς εναντίον άλλου συμμάχου του NATO. Εδώ είναι ήδη τεκμηριωμένο ότι η Ελλάδα εξοπλίζεται εναντίον της Τουρκίας. Η Τουρκία, από την άλλη πλευρά, δεν έχει εξοπλιστεί με σκοπό εναντίον της Ελλάδας. Επίσης, δεν πρέπει να μπαίνουν με σε αγώνα εξοπλισμού. Επειτα από αυτό το σύμφωνο η Τουρκία θα πρέπει επίσης να αυξήσει τα στρατιωτικά της μέτρα. Η στάση της Γαλλίας απέναντι στην Τουρκία είναι σαφής από το 2007. Για εμάς τους Τούρκους, αυτή η στάση της Γαλλίας δεν ήταν έκπληξη. Μια διαφορετική στάση δεν θα αναμενόταν. Αυτό που είναι σημαντικό εδώ είναι πώς μπορούμε να καθορίσουμε το μέλλον των ελληνοτουρκικών σχέσεων με ειρηνικό τρόπο μεταξύ των δύο

χωρών και να εργαστούμε για αυτό. Η Γαλλία μπορεί να συμβάλει στην επιδείνωσή τους, αλλά εμείς, οι Τούρκοι και οι Έλληνες, πρέπει να είμαστε σε θέση να την επιδιορθώσουμε.

Στο θέμα της θαλάσσιας δικαιοδοσίας της Ανατολικής Μεσογείου, η Τουρκία δεν μπορεί να θυσιάσει την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ των ακτών 1.400 χιλιομέτρων της Μεσογείου στη θάλασσα. Φυσικά, το μικροσκοπικό νησί του Καστελλόριζου θα πρέπει να δώσει μια περιοχή για την Ελλάδα, αλλά μια «ελληνική λίμνη» όπως αυτή στον χάρτη της Σεβίλλης δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή στην Ανατολική Μεσόγειο. Από αυτή την άποψη, η «Γαλάζια Πατρίδα» είναι μια αντίδραση ενάντια στον χάρτη της Σεβίλλης. Η Τουρκία και η Ελλάδα θα πρέπει να διευθετήσουν πολλές από τις διαφορές μεταξύ τους, ξεκινώντας από τη συμφωνία Παπούλια - Γιλμάζ του 1988.

Τα άλυτα πρέπει να οδηγηθούν στο Δικαστήριο της Χάγης. Η Ελλάδα δεν πρέπει να προσεγγίζει τα προβλήματα του Αιγαίου επιλεκτικά. Εάν προκύψει σύγκρουση, θα ανοίξει την απόσταση μεταξύ των δύο χωρών, θα χάσουμε τον επόμενο μισό αιώνα. Ακόμα και τα τελευταία δύο χρόνια, οι Τούρκοι άρχισαν να απομακρύνονται από την παραδοσιακή τους άποψη προς τους γείτονές τους. Ερωτηματικά και ερωτήσεις για την Ελλάδα που δεν υπήρχαν ποτέ στο παρελθόν, άρχισαν να αναδύονται. Εάν το αντιτουρκικό συναίσθημα στην Ελλάδα, που ανέφερα στην αρχή, κερδίσει έδαφος και από την πλευρά της Τουρκίας, θα απομακρυνθούμε και θα αποκοπούμε. Νομίζω ότι οι άνθρωποι και των δύο χωρών δεν το αξίζουν αυτό.

* Ο κ. Ενίς Τούλτσα είναι καθηγητής Πολιτικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Γαλατασαράι.

Οι «κρύπτες» του μεγάλου πλούτου

Φως σε φορολογικούς παραδείσους ρίχνει η Διεθνής Κοινοπραξία Ερευνητών Δημοσιογράφων στην Ουάσιγκτον

Αν η ισότητα ενώπιον του νόμου είναι θεμέλιο του κοινωνικού συμβολαίου, τότε τα Pandora Papers είναι ακόμη μία απόδειξη ότι το συμβόλαιο αυτό δεν υπάρχει. Η γιγάντια βάση δεδομένων που κατονομάζει τους πραγματικούς ιδιοκτήτες υπεράκτιων εταιρειών και άλλων σχημάτων «διακριτικής» φύλαξης μεγάλου πλούτου περιγράφει μια κοινωνία δύο ταχυτήτων. Κάτοχοι μεγάλης περουσίας, διασημότητες, κατάδικοι και πολλοί πολιτικοί (πάνω από 300, μεταξύ των οποίων 35 πρώην και νυν αρχηγοί κρατών) έχουν πρόσβαση σε ένα σύστημα που επιτρέπει την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων από τις φορολογικές αρχές και την παραβίαση πάσης φύσεως νόμων. Οι υπόλοιποι, απλοί πολίτες που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τέτοιου είδους υπηρεσίες, απλώς υπόκεινται στους νόμους του κράτους στο οποίο ζουν.

Τα στοιχεία από δεκατέσσερα δικηγορικά γραφεία και εταιρείες διαχείρισης πλούτου έφθασαν στα γραφεία της Διεθνούς Κοινοπραξίας Ερευνητών Δημοσιογράφων (ICIJ) στην Ουάσιγκτον με τρόπο που η κοινοπραξία δεν αποκαλύπτει, προστατεύοντας την ή τις πηγές της. Εν συνέχεια, κατηγοριοποιήθηκαν και εντάχθηκαν σε μια βάση δεδομένων στην οποία απέκτησαν πρόσβαση 150 δημοσιογράφοι από όλο τον κόσμο, ερευνώντας ο καθένας τα ονόματα που ενδιέφεραν τη χώρα του. Από τον κατάλογο των πραγματικών ιδιοκτητών των 29.000 εταιρειών και τρασσ που κατονομάζονται, απουσιάζουν Αμερικανοί δισεκατομμυριούχοι, οι οποίοι, όπως φαίνεται, έχουν κρύψει αλλού τα δικά τους αμύθητα πλούτη. Υπάρχουν όμως στοιχεία που περιγράφουν τις ΗΠΑ συνολικά ως φορολογικό παράδεισο, με ιδιαίτερες αποκαλύψεις για την πολιτεία της Νότιας Ντακότα, η νομοθεσία της οποίας έχει επιτρέψει την ίδρυση τρασσ που φιλοξενούν περιουσιακά στοιχεία ύψους 360 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Και πάλι η πλειονότητα όσων χρησιμοποιούν τα οχήματα αυτά δεν είναι Αμερικανοί, αλλά ξένοι, κυρίως Λατινοαμερικάνοι. Μία από τις λεπτομέρειες που ήρθαν στο φως είναι ότι πλούσιοι Λατινοαμερικάνοι εγκατέλειψαν τις Μπαχάμες για να κρύψουν τις περιουσίες τους στη Νότια Ντακότα όταν κατέστη αυστηρότερη η νομοθεσία για το

Pandora Papers, η κορυφή του παγόβουνου

Τα Pandora Papers είναι μια τεράστια κλίμακα διαρροή εμπιστευτικών στοιχείων που περιγράφουν πώς περιουσιακά στοιχεία αποκρύπτονται από την εφορία, τις ρυθμιστικές αρχές και την κοινή γνώμη

Βασιλιάς Αμπντάλα της Ιορδανίας

Αγόρασε, μέσω μυστικών εταιρειών, ακίνητα αξίας άνω των **100** εκατ. δολαρίων στις ΗΠΑ και τη Βρετανία.

Ουκούρου Κενυάτα

Ο πρόεδρος της Κένυας και έξι μέλη της οικογένειάς του συνδέονται με δίκτυο **13** υπεράκτιων εταιρειών.

Βλαντιμίρ Πούτιν

Συνεργάτες του συνδέονται με περιουσιακά στοιχεία στο Μονακό. Σε αυτά περιλαμβάνεται ακίνητο που ανήκει σε γυναίκα, που φέρεται να έχει παιδί μαζί του.

Τόνι Μπλερ

Ο πρώην πρωθυπουργός της Βρετανίας αγόρασε ακίνητο αξίας **8,8** εκατ. δολαρίων χωρίς να πληρώσει φόρο μεταβίβασης, επειδή στη συναλλαγή παρεμβλήθηκαν υπεράκτιες εταιρείες.

Πακιστάν

Στενοί συνεργάτες και υπουργοί στην κυβέρνηση του Πακιστανού πρωθυπουργού **Ιμραν Χαν** έχουν μυστικούς λογαριασμούς εκατομμυρίων.

Νότια Ντακότα

Φυλάσσονται περιουσιακά στοιχεία ύψους **360** δισ. δολαρίων. Κάποια ανήκουν σε άτομα και εταιρείες που κατηγορούνται για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αζερμπαϊτζάν

Συγγενείς και συνεργάτες του προέδρου **Ιλχάμ Αλίεφ** εμπλέκονται σε συναλλαγές **500** εκατ. δολαρίων στη βρετανική κτηματαγορά.

Άλλα δημόσια πρόσωπα

Η τραγουδίστρια **Σακίρα**, το μοντέλο **Κλόντια Σίφερ** και ο θρύλος του κρίκετ **Σαχίν Τεντουλκάρ** φυλάσσουν περιουσιακά στοιχεία σε υπεράκτιες εταιρείες.

ΠΗΓΕΣ: AFP, ICIJ, Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Getty Images, ICIJ

Ανάμεσα στα ονόματα και εκατοντάδες πολιτικοί – Ενδείξεις ότι διαχειριστές κεφαλαίων επηρεάζουν προς όφελός τους ακόμη και τη νομοθεσία κρατών.

ξέπλυμα χρήματος στις Μπαχάμες, έπειτα από αμερικανικές πιέσεις.

Ήταν γνωστό ότι τοπικοί νόμοι της Νότιας Ντακότα αναφορικά με τη διαχείριση κεφαλαίων γράφτηκαν από τη βιομηχανία διαχείρισης κεφαλαίων, αλλά τα Pandora Papers προσφέρουν ενδείξεις ότι οι διαχειριστές κεφαλαίων επηρεάζουν τη νομοθεσία σε πολύ ευρύτερη κλίμακα. Μία από τις εταιρείες που εμφανίζεται 7.500 φορές στα έγγραφα είναι το κορυφαίο δικηγορικό γραφείο Baker McKenzie, γενική διευθύντρια του οποίου ήταν η Κριστίν Λαγκάρντ, πριν γίνει υπουργός Οικονομικών

της Γαλλίας, βρεθεί στην κορυφή του ΔΝΤ και εν συνέχεια διοικητής της ΕΚΤ. Εκτός από τις χιλιάδες εντολές του διεθνούς κολοσού προς μικρότερες εταιρείες στις Βρετανικές Παρθένες Νήσους, την Κύπρο ή στον Παναμά προκειμένου να ανοίξουν εταιρείες-βιτρίνες για λογαριασμό των πελατών του, τουλάχιστον 300 δικηγόροι του γραφείου έχουν παρέμβει σε κυβερνήσεις ανά τον κόσμο για τη διαμόρφωση της νομοθεσίας προς όφελος των πελατών τους. Π.χ. στην Αυστραλία και στο Χονγκ Κονγκ συνέστησαν την αποδυνάμωση των νόμων για τη φοροδιαφυγή, ενώ στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα συνέστησαν τη δημιουργία αφορολόγητων ζωνών.

Το ισχυρότερο κίνητρο, όπως φαίνεται, για πολλές κυβερνήσεις, ώστε να διαμορφώσουν ένα νομικό πλαίσιο που δίνει τον μέγιστο βαθμό ελευθερίας στον πλούτο, είναι ότι επωφελούνται οι ίδies οι πολιτικές ηγεσίες. Όταν ο βασιλικός οίκος της Ιορδανίας ερωτήθηκε για τα σχήματα μέσω των οποίων

ο βασιλιάς Αμπντάλα απέκτησε ακίνητα αξίας 100 εκατομμυρίων δολαρίων στις ΗΠΑ και τη Βρετανία, η απάντηση ήταν ότι δεν έγινε τίποτα παράνομο. «Οι άνθρωποι που θα μπορούσαν να βάλουν τέλος στη μυστικότητα του συστήματος διαχείρισης πλούτου μέσω υπεράκτιων εταιρειών επωφελούνται οι ίδιοι από αυτό», είπε ο διευθυντής της ICIJ, Τζέραλντ Ράιλ. «Οπότε δεν έχουν κίνητρο να βάλουν τέλος σε αυτό».

Ρωσία, Κίνα, Αζερμπαϊτζάν

Η διαπίστωση ισχύει για όλα τα μύκη και τα πλάτη του πλανήτη, από τη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν (ο οποίος δεν εμφανίζεται τόσο πολύ στα Pandora Papers όσο εμφανιζόταν στην προηγούμενη μεγάλη διαρροή, τα Panama Papers) έως την Κίνα του Σι Τζινπίνγκ (τα κινεζικά κρατικά μέσα ενημέρωσης χαρακτήρισαν τη διαρροή έργο των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών για να ελέγξουν τις φτωχές χώρες) και το Αζερμπαϊτζάν του Ιλχάμ Αλίεφ, οι συνεργάτες

του οποίου διακίνησαν πάνω από 500 εκατομμύρια μέσω του παραδείσου για το ξέπλυμα χρήματος που είναι η βρετανική κτηματαγορά. Ισχύει και για πολιτικούς που εξελέγησαν με σημαία την καταπολέμηση της διαφθοράς, όπως ο Τσέκος Αντρέι Μπάμπις, που διαθέτει, μέσω υπεράκτιων εταιρειών, πύργο αξίας 22 εκατομμυρίων στις Κάννες. Ακόμη είναι νωρίς για να φανεί ποιοι πολιτικοί «καίγονται» από τις αποκαλύψεις και ποια μέτρα θα ληφθούν, αν θα ληφθούν, για να μην υπάρχει ένα σύστημα κανόνων για τους προνομιούχους και ένα διαφορετικό σύστημα για όλους τους υπόλοιπους. Για την ώρα, ουδείς φαίνεται να κινείται για την κατάργηση των φορολογικών παραδείσων, ούτε καν η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία έχει καταρτίσει μια εξαιρετικά σύντομη «μαύρη λίστα» φορολογικών παραδείσων, που διαρκώς μικραίνει, χωρίς να μικραίνει το πρόβλημα.

THE GUARDIAN, LE MONDE, THE NEW YORK TIMES

Οι πολυεθνικές

Αντίθετα με την αξιοποίηση φορολογικών παραδείσων για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων και παράνομων δραστηριοτήτων, που εξακολουθεί κανονικά παρά τα διαδοχικά κύματα αποκαλύψεων, πρόδος φαίνεται να σημειώνεται στο ζήτημα της καθιέρωσης ενιαίου φορολογικού συντελεστή για τις εταιρείες σε παγκόσμια κλίμακα. ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση συμφώνησαν, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, να κάνουν ένα βήμα πίσω από τον φορολογικό ανταγωνισμό καθιερώνοντας ελάχιστο συντελεστή εταιρικής φορολόγησης 15%. Το μέτρο αυτό θα υποχρεώσει χώρες με χαμηλή φορολογία (π.χ. την Ιρλανδία, όπου ο εταιρικός φόρος είναι 12,5%) να απεμπολήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα. Η καθιέρωση του κοινού αυτού κανόνα – αν τελικά γίνει πράξη – δεν σημαίνει ότι τα γραφεία φορολογικού σχεδιασμού χάνουν το αντικείμενό τους, αφού μπορούν ακόμη να επινοούν διάφορους τρόπους μέσω των οποίων μειώνεται το φορολογητέο εισόδημα. Με λίγα λόγια, ο συντελεστής του 15% δεν θα υποχρεώσει τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να προσέλθουν στο ταμείο, εφόσον παραμένουν ανοικτά τα παραθυράκια μέσα από τα οποία χαμηλώνουν τεχνικά το ποσό επί του οποίου υπολογίζεται το 15%. Μπορεί, δηλαδή, να υπάρξει και ενιαίος συντελεστής εταιρικής φορολόγησης και να διατηρηθούν τα πλεονεκτήματα των πολυεθνικών εταιρειών απέναντι στους μικρομεσαίους. Τα μέτρα που απαιτούνται σε παγκόσμια κλίμακα για την καθιέρωση στοιχειώδους φορολογικής δικαιοσύνης είναι πολύ περισσότερα.

Η ώρα της αλήθειας για την Εκκλησία της Γαλλίας

Πανεθνικό σοκ από τις αποκαλύψεις της επιτροπής Σοβέ για τη σεξουαλική κακοποίηση χιλιάδων ανηλίκων

Ανάμεσα σε όλες τις σύγχρονες, μεγάλες δημοκρατίες, η Γαλλία ξεχωρίζει για τον αυστηρό διαχωρισμό θρησκείας - κράτους, τουλάχιστον από το 1905, οπότε ψηφίστηκε ο σχετικός νόμος. Η περίφημη laïcité, ο λαϊκός χαρακτήρας του κράτους, ανακηρύσσεται στο άρθρο 1 του γαλλικού συντάγματος. Στη Γαλλία, φαινόμενα που θεωρούνται φυσιολογικά σε άλλες χώρες, όπως η ύπαρξη ενός κόμματος εξουσίας που αυτοχαρακτηρίζεται χριστιανοδημοκρατικό, οι αναφορές πολιτικών ηγετών στον Θεό και στη Βίβλο ή οι προσευχές στα σχολεία θα αποτελούσαν σκάνδαλο. Οι τελευταίες έρευνες εμφανίζουν έναν στους τέσσερις Γάλλους να δηλώνει άθεος και δύο στους τρεις μη θρησκοευόμενοι. Όλα αυτά, όμως, δεν αναιρούν την ισχυρή επιρροή που ασκεί η Καθολική Εκκλησία σε σημαντική μερίδα του πληθυσμού. Ο Φρανσουά Μιτεράν το διαπίστωσε τον Ιούνιο του 1984, όταν η τότε κυβέρνηση σοσιαλιστών - κομμουνιστών προσπάθησε να θέσει υπό κρατικό έλεγχο τα ιδιωτικά σχολεία (περίπου 15% του συνόλου), η πλειονότητα των οποίων ανήκει στην Καθολική Εκκλησία. Ένα τεράστιο συλλαλητήριο της τάξης του ενός εκατομμυρίου πλημμύρισε το Παρίσι, αναγκάζοντας τον σοσιαλιστή πρόεδρο να ανακρούσει πρύμναν.

Την περασμένη εβδομάδα, η

Καθολική Εκκλησία της Γαλλίας επανήλθε στην πρώτη γραμμή όχι μόνο της εγχώριας, αλλά και της διεθνούς επικαιρότητας, αυτήν τη φορά με πολύ πιο σκοτεινές αποχρώσεις. Αφορμή στάθηκε το πόρισμα της Ανεξάρτητης Επιτροπής για τις Σεξουαλικές Κακοποιήσεις στην Εκκλησία (CIASE), υπό τον πρώην αντιπρόεδρο του Συμβου-

Κατέχει το θλιβερό ρεκόρ ανάμεσα σε όλους τους κοινωνικούς χώρους, με εξαίρεση το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον.

λίου της Επικρατείας, Ζαν- Μαρκ Σοβέ, που δόθηκε στη δημοσιότητα την περασμένη Τρίτη. Η εν λόγω επιτροπή συγκροτήθηκε πριν από δυόμισι χρόνια υπό την πίεση των συνταρακτικών αποκαλύψεων για σωρεία περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης ανήλικων από ιερωμένων στη Βόρεια Αμερική και στην Ευρώπη. Αν και ο Σοβέ και οι 21 συνεργάτες του (νομικοί, ιστορικοί, κοινωνιολόγοι, θεολόγοι) έλαβαν τη σχετική εντολή από δύο εκκλησιαστικές οργανώσεις (τη δι-άσκεψη των επισκόπων και εκείνη



Ο πρόεδρος της ανεξάρτητης επιτροπής για τις σεξουαλικές κακοποιήσεις στην Εκκλησία και πρώην αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, Ζαν-Μαρκ Σοβέ (δεξιά), παραδίδει το πόρισμα των ερευνών στον αρχιεπίσκοπο των Καθολικών της Γαλλίας, Ερίκ ντε Μουλέν Μποφόρ.

των πιστών), η CIASE δεν έδειξε καμία διάθεση επείκειας ή, ακόμη χειρότερα, συγκάλυψης.

Το τελικό πόρισμα, καρπός μιας κοπιαστικής εργασίας με χιλιάδες συνεντεύξεις θυμάτων και έρευνες δικαστικών, εκκλησιαστικών και νομικών αρχείων σε βάθος 70 χρόνων, προκάλεσε πανεθνικό σοκ. Γιατί όλοι γνώριζαν ή διαπισθάνονταν ότι υπήρχε κάτι σάπιο, αλλά ουδείς φανταζόταν τις διαστάσεις του προβλήματος. Σύμφωνα με το πόρισμα, από το 1950 έως τις μέρες μας περίπου 216.000 ανήλικοι

έπεσαν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης από κληρικούς. Ο αριθμός ανεβαίνει σε 330.000 αν συνυπολογιστούν οι περιπτώσεις κακοποίησης από λαϊκούς που εργάζονταν για την Εκκλησία σε καθολικά σχολεία, ενώσεις προσκόπων, κατηχητικά κ.ά.

Είναι αλήθεια ότι σε άλλες δημοκρατίες η κατάσταση φαίνεται να είναι ακόμη χειρότερη (σύμφωνα με έρευνα που παρέθεσε η Le Figaro, το ποσοστό των παιδόφιλων ιερέων στη Γαλλία είναι περίπου το μισό από τα αντίστοι-

χα σε ΗΠΑ και Γερμανία ή το ένα τρίτο από εκείνα της Αυστραλίας και τις Ιρλανδίας).

Το πόρισμα της επιτροπής Σοβέ κατέδειξε δύο ακόμη πολύ ενοχλητικές αλήθειες. Η πρώτη είναι ότι η Εκκλησία αντιπροσωπεύει τον κοινωνικό χώρο με τα περισσότερα κρούσματα σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, με εξαίρεση το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον. Τα αγόρια και τα κορίτσια που κακοποιήθηκαν από τους ιερείς στους οποίους τα εμπιστευόταν οι γονείς τους είναι υπερδιπλάσια ή και τριπλάσια από τα παιδιά που γνώρισαν ανάλογες τραυματικές εμπειρίες σε κατασκηνώσεις, δημόσια σχολεία, αθλητικούς ομίλους, πολιτιστικές λέσχες κ.λπ. Το δεύτερο εξαιρετικά ανησυχητικό φαινόμενο που ανέδειξε η επιτροπή Σοβέ ήταν ότι η επίσημη Εκκλησία όχι μόνο δεν έσπευσε να ρίξει άπλετο φως στις καταγγελίες, αλλά σε πολλές περιπτώσεις συγκάλυψε την αλήθεια και άσκησε πίεση στα θύματα να κουκουλώσουν το θέμα.

«Ντροπή για όλους μας»

«Είναι ντροπή για όλους μας, είναι ντροπή για μένα το γεγονός ότι η Εκκλησία εμφανίστηκε ανίκανη για τόσο μεγάλο διάστημα να θέσει τα θύματα στο κέντρο των ανησυχιών της», δήλωσε την περασμένη Τετάρτη ο Πάπας Φραγκίσκος. Το

μεγάλο ερώτημα είναι πώς τα λόγια θα μεταφραστούν σε πράξεις, καθώς πολλές από τις προτάσεις της επιτροπής Σοβέ για την αντιμετώπιση του νοσηρού φαινομένου –άρση του μυστικού της εξομολόγησης για κρούσματα σεξουαλικής κακοποίησης, αντιμετώπιση του ταμπού της σεξουαλικότητας και της αταμίας των ιερέων, αλλαγή στο Κανονικό Δίκαιο κ.ά.– πρόυποθέτουν τη συνείδηση του Βατικανού.

Μιλώντας στη γαλλική εφημερίδα Le Monde, η κοινωνιολόγος Ναταλί Μπαζός, διευθύντρια ερευνών στο Εθνικό Ινστιτούτο Ιατρικών Ερευνών (Inserm), έθεσε τον δάκτυλο εις τον τύπον των ήλων, συνδέοντας την κακοποίηση ανηλίκων με τις αυστηρά πατριαρχικές, ιεραρχικές δομές της Εκκλησίας, την απουσία κάθε κοινωνικού ελέγχου και το άβατο των γυναικών σε θέσεις ευθύνης. Στη μέχρι τώρα θητεία του, ο Πάπας Φραγκίσκος έδωσε δείγματα ανοικτού πνεύματος, διορίζοντας γυναίκες σε ορισμένες θέσεις ευθύνης, στο Βατικανό, και επιτρέποντας στις γυναίκες να παίζουν ένα ρόλο στις λειτουργίες. Ωστόσο οι δύσκολες αποφάσεις βρίσκονται μπροστά του και το πόρισμα της επιτροπής Σοβέ αυξάνει την κοινωνική πίεση στην εκκλησιαστική ηγεσία.

19 OCT 19:00 2nd CYPRUS

COCKTAIL FESTIVAL

NICOSIA MUNICIPALITY GARDENS

MAIN SPONSOR

αλφάμεγα

SPONSOR



#COCKTAILFESTCY

BY

**Difford's
Guide**
FOR DISCERNING DRINKERS



CYPRUS
NICOSIA
LOST + FOUND
DRINKERY
NOTES AND
SPIRITS
ZONKEY BAR
THAT'S Y
HIGH & WET
LARNACA
OLD MARKET ST.
SPRITZERIA ERMOU
LIMASSOL
MADAME
LIBRARY BAR /
GIN GARDEN
PAPHOS
KATHIKAS SQUARE
GIN BAR

ITALY
MILAN
NICK'S BAR
ROME
FRENI E
FRIZIONI
GREECE
ATHENS
THE CLUMSIES
BABA AU RUM
TO ΛΟΚΑΛΙ
BARRO NEGRO
360 COCKTAIL BAR
42 BARSTRONOMY
UPUPA EPOPS -
THE BAR
THESSALONIKI
CASABLANCA
SOCIAL CLUB

Ευρωπαϊκή μάστιγα η ακριβή στέγη

Η μαζική είσοδος θεσμικών επενδυτών στην αγορά κατοικίας έχει εκτοξεύσει τις τιμές των ενοικίων στα ύψη

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες μάχες των γερμανικών εκλογών δόθηκε σε τοπικό επίπεδο. Το 56% των πολιτών του Βερολίνου υπερψήφισε την υποχρεωτική απαλλοτρίωση από τον δήμο 240.000 ακινήτων που ανήκουν σε μεγάλες εταιρείες, ώστε να μειωθούν τα ενοίκια, ενώ μόλις το 39% ήταν αντίθετο. Το δημοψήφισμα δεν είναι δεσμευτικό, είναι όμως ενδεικτικό της οργής που συσσωρεύεται για την αδυναμία εξεύρεσης στέγης σε μια πόλη που παλαιότερα εθεωρείτο προσπτή σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Ο δήμος του Βερολίνου προσπαθεί —πρόσφατα αγόρασε σχεδόν 15.000 διαμερίσματα αντί 2,5 δισκατομμυρίων ευρώ ώστε να τα μετατρέψει σε κοινωνικές κατοικίες— αλλά οι δυνάμεις που οδηγούν τις τιμές της στέγης στα ύψη είναι πιο ισχυρές. Την τελευταία δεκαετία, θεσμικοί επενδυτές έριξαν 41 δισκατομμύρια ευρώ στην κτηματαγορά της γερμανικής πρωτεύουσας, περισσότερα από όσα επένδυσαν στο Λονδίνο (27 δισ. ευρώ) ή στο Αμστερνταμ (23 δισ. ευρώ). Οι συνθήκες της πανδημίας καθιστούν λιγότερο ελκυστικά τα κτίρια γραφείων και καταστημάτων, στρέφοντας το ενδιαφέρον στην κατοικία —κάτι που θα ήταν ευπρόσδεκτο εάν δεν οδηγούσε σε αυξήσεις ενοικίων τέτοιες που να καθιστούν τη στέγη απλησίαστη. Η μαζική είσοδος θεσμικών επενδυτών στην αγορά κατοικίας υπαγορευτική και από την αναζήτηση αποδοτικότερων επενδύσεων, σε μια εποχή που τα επιτόκια παραμένουν μηδενικά και τα κρατικά ομόλογα δίνουν μάλλον «βαρετές» αποδόσεις.

Στη Γαλλία

Το φαινόμενο είναι πανευρωπαϊκό, αν όχι παγκόσμιο, με τους θεσμικούς επενδυτές να αγοράζουν το 2020 40% περισσότερες κατοικίες, περιλαμβανομένων φοιτητικών εστιών και οίκων ευγηρίας στη Γαλλία, απ' ό,τι το 2019. Η είσοδος των επενδυτών συνδυάζεται με την «έξοδο» των κρατών, που έχουν μειώσει δραστικά τις επενδύσεις στις κοινωνικές κατοικίες. Παράδειγμα εδώ είναι και πάλι η Γαλλία, όπου η κατασκευή κοινωνικών κατοικιών μειώθηκε κατά σχεδόν 30% από το 2016. Η Ολλανδία ευρωβουλευτής Κιμ φαν Σπάρεντακ, εισηγήτρια έκθεσης για τη στέγη στο Ευρωκοινοβούλιο, αναφέρει ότι το κενό κρατικών επενδύσεων σε προγράμματα στέγασης στην



Την τελευταία δεκαετία, θεσμικοί επενδυτές έριξαν 41 δισ. ευρώ στην κτηματαγορά του Βερολίνου. Οι πολίτες αδυνατούν πλέον να βρουν προσπτή στέγη. Σε πρόσφατο δημοψήφισμα, το 56% υπερψήφισε την υποχρεωτική απαλλοτρίωση από τον δήμο 240.000 ακινήτων που ανήκουν σε μεγάλες εταιρείες.

Στη Μαδρίτη

το πρόβλημα είναι τεράστιο, με το 16% των κατοίκων να δίνει πάνω από το 60% του εισοδήματος για το ενοίκιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχεται σε 57 δισ. τον χρόνο.

Η Eurostat επιχείρησε να περιγράψει με νούμερα το γενικότερο αίσθημα της απρόσιτης στέγης, αν και οι μέσοι όροι ολόκληρης της ευρωπαϊκής επικράτειας αποκρύπτουν τις εκρήξεις τιμών που έχουν παρατηρηθεί σε συγκεκριμένες πόλεις. Ετσι, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, την περίοδο 2010-2020 οι τιμές ενοικίασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκαν κατά 14%, ενώ οι τιμές αγοράς κατά 26%. Σε πόλεις όπως η Μαδρίτη, από το 2008 το κόστος της στέγης έχει αυξηθεί τρεις φορές παραπάνω από όσο αυξήθηκαν τα εισοδήματα, ενώ στο Παρίσι οι τιμές των ακινήτων έχουν τριπλασιαστεί.

Ειδικά στην ισπανική πρωτεύουσα το πρόβλημα είναι τεράστιο, με το 16% των κατοίκων να δίνει πάνω από το 60% του εισοδήματος για το ενοίκιο. Την περασμένη εβδομάδα, η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Πέδρο Σάντσεθ ανακοίνωσε μέτρα στήριξης ενοικίου ύψους 250 ευρώ μηνιαίως, που αφορούν νέους κάτω των 30 ετών. Πρόκειται ουσιαστικά για την επαναφορά, σε μικρότερη κλίμακα, προγράμματος στήριξης ενοικίων που είχε καταργήσει η συντηρητική κυβέρνηση του Μαριάνο Ραχόι προ δεκαετίας. Υπάρχουν, ωστόσο, ερωτήματα ως προς την αποτελεσματικότητα του μέτρου, αφού έρευνες δείχνουν ότι τέτοιου είδους μέτρα στήριξης ωθούν τους ιδιοκτήτες να ζητήσουν νέες αυξήσεις ενοικίων ελαχιστοποιώντας το κοινωνικό όφελος. Ο δήμος της Μαδρίτης έχασε χιλιάδες κοινωνικές κατοικίες τα πρώτα χρόνια της κρίσης, πωλώντας τις σε εξευτελιστικές τιμές σε διάφορα funds. Μία από αυτές τις πωλήσεις (3.000 διαμερίσματα με γκαράζ και αποθήκη έναντι 210 εκατομμυρίων ευρώ στο fund Azora της Goldman Sachs) κρίθηκε άκυρη με πρόσφατη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που πριν από 20 χρόνια πίεζε χώρες όπως η Ολλανδία και η Δανία να διοχετεύσουν περισσότερα ακίνητα στην αγορά, δέχεται πλέον η ίδια πιέσεις από την πολιτικά αποσταθεροποιητική διάσπαση του προβλήματος. «Ως εισηγήτρια για το θέμα στο Ευρωκοινοβούλιο, έχω αντιληφθεί ότι οι ευρωπαϊκοί κανόνες σήμερα είναι καλύτεροι από να προστατεύουν την κερδοφορία της αγοράς στέγης από το να προστατεύουν τους ανθρώπους που χρειάζονται μια στέγη πάνω από το κεφάλι τους», σημείωσε η Φαν Σπάρεντακ. «Αυτό πρέπει να αλλάξει. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέους δημοσιονομικούς κανόνες, η πρόσβαση στη στέγη πρέπει να αποτελέσει στόχο προτεραιότητας».

Διπλασιασμός των αστέγων

Στα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα, το αποτέλεσμα της έλλειψης οικονομικών επιλογών στέγσης είναι ο διπλασιασμός του ποσοστού των αστέγων τα τελευταία δέκα χρόνια, ενώ ακόμη και τα μεσαία εισοδήματα υφίστανται εντονότερες πιέσεις, σε περίπτωση που

δεν διαθέτουν ιδιόκτητο ακίνητο. Στην Ιρλανδία, όπου χιλιάδες διαμερίσματα έχουν μείνει επί χρόνια άδεια μετά τη μεταβίβασή τους στο υπερταμείο διάσωσης των τραπεζών, παρατηρείται το φαινόμενο φοιτητές να κατοικούν σε αυτοκίνητα έξω από τα πανεπιστημιακά κτίρια.

Ενα από τα μέτρα που συζητούνται στη χώρα είναι να καταργηθούν οι φοροαπαλλαγές για τους θεσμικούς επενδυτές και να είναι η αγορά νέων κατοικιών ανοικτή μόνο σε ιδιώτες και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Στην Ολλανδία το τελευταίο μέτρο έχει εν μέρει εφαρμοστεί, καθώς πλέον τα οικονομικά ακίνητα διατίθενται κατά προτεραιότητα σε ιδιώτες και μόνον εάν δεν υπάρξει ενδιαφέρον, σε θεσμικούς επενδυτές.

Ο Ιρλανδός καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής και συγγραφέας βιβλίου για την πρόσβαση στη στέγη, Ρόρι Χερν, υποστηρίζει ότι η στεγαστική κρίση είναι ένα πρόβλημα όχι ιδιαίτερης δυσκολίας. «Δεδομένου όμως του βαθμού αιχμαλώσις όσων χαράσσουν πολιτική, οι αλλαγές απαιτούν κινητοποίηση της κοινωνίας».

Στα πάρκα

Ενα παράδειγμα για το πώς οι Αρχές μπορούν να βοηθήσουν στην παροχή οικονομικής στέγης έχουν δώσει αυτές της Ζυρίχης, προσφέροντας γη για την ανέγερση συγκροτημάτων κοινωνικής κατοικίας τα οποία διαχειρίζονται συνεταιρισμοί. Το πιο φιλόδοξο πρόσφατο έργο, το Hunziker Areal, αποτελείται από 13 συγκροτήματα διαμερισμάτων, που λειτουργούν ως σύνολο αλλά έχουν ξεχωριστή αρχιτεκτονική ταυτότητα. Το ένα πέμπτο των 1.400 κατοίκων είναι δικαιούχοι κοινωνικής κατοικίας, ενώ η έννοια της οικονομικής στέγης δεν περιόριστηκε στην τιμή αγοράς, αλλά συμπεριέλαβε και την ενεργειακή αποδοτικότητα, καθώς τα διαμερίσματα καταναλώνουν το ένα τρίτο της ενέργειας ενός μέσου ελβετικού διαμερίσματος. Στη Βρετανία, η υπόθεση του πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον ότι θα επιτρέψει να επεκταθούν οικισμοί της νότιας Αγγλίας σε γεωργικές γαίες, προσέκρουσε στην αντίδραση των ψηφοφόρων του Συντηρητικού Κόμματος που είναι ιδιοκτήτες ακινήτων στην περιοχή και οι οποίοι διατύπωσαν τον φόβο πως, αν υπάρξουν νέες κατασκευές, θα μειωθεί η τιμή των δικών τους ακινήτων. Ο Τζόνσον τώρα στρέφεται στη λύση της δημιουργίας νέων οικισμών μέσω αναπλάσεων υποβαθμισμένων περιοχών της βόρειας Αγγλίας. Σημειώνεται ότι το πρόβλημα της έλλειψης φοιτητικής στέγης έχει ξεσπάσει τους φοιτητές εναντίον της κυβέρνησης του Τούρκου προέδρου Ερντογάν. Σύμφωνα με στοιχεία του τουρκικού υπουργείου Εσωτερικών, πάνω από 2.400 φοιτητές κοιμούνται σε πάρκα, στο πλαίσιο της διαμαρτυρίας Barınamıyoruz —«δεν βρίσκουμε στέγη».

LE MONDE

Ντράγκι, Σολτς ή Μακρόν για την ηγεσία της Ε.Ε.;

Το τιμόνι της Ευρώπης διεκδικούν τρεις υποψήφιοι, μετά την αποστράτευση της de facto ηγέτη της πλειοψηφίας, Άγκελα Μέρκελ. Πρόκειται για τον Ιταλό πρωθυπουργό Μάριο Ντράγκι, τον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν και τον νικητή των γερμανικών εκλογών, Ολαφ Σολτς. Για 16 χρόνια η Μέρκελ αξιοποίησε τον συνετό ρεαλισμό της για να διαχειριστεί την άνοδο της άκρας Δεξιάς, την προσφυγική κρίση και το Brexit, όπως επισημαίνει σε άρθρο της η εφημερίδα The Guardian. Το τέλος της «εποχής Μέρκελ» ανοίγει τον δρόμο της διαδοχής για την ηγεσία και την εκπόνηση νέου οράματος ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Ο Γάλλος πρόεδρος θεωρείται «φαβορί» της κούρσας, εποφθαλμιώντας τον ρόλο από τα πρώτα κιόλας χρόνια της προεδρίας του. Την ικανότητά του έχει αποδείξει και ο Ιταλός πρωθυπουργός ως επικεφαλής της ΕΚΤ κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Αναλυτές, πολιτικά στελέχη και διπλωμάτες συμφωνούν, όμως, πως η προσέγγιση πρέπει να είναι συλλογική και όχι μόνο ομάδα Ευρωπαίων ηγετών είναι ικανή να αντικαταστήσει τη Μέρκελ. «Η έξοδος της Μέρκελ από τη σκηνή δημιουργεί κενό εξουσίας στην καρδιά της Ευρώπης. Αν ο νέος καγκελάριος δεν είναι ικανός να

εκπληρώσει την αποστολή αυτή, θα πρέπει η Ευρώπη να στραφεί σε συλλογικές λύσεις», λέει στη Washington Post ο πολιτικός επιστήμονας Τζιοβάνι Ορσίνια.

Το κύρος του Ντράγκι και την

Τον μανδύα

της Μέρκελ φιλοδοξούν να φορέσουν οι ηγέτες των τριών μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρώπης.

επιρροή που ασκεί στην ευρωπαϊκή σκηνή επιβεβαιώνει πρόσφατα ο Ισπανός πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ, κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στη Ρώμη. Αναφερόμενος στον Ιταλό ομόλογό του με τον όρο «μαέστρο», ο Σάντσεθ είπε: «Κάθε φορά που ο Ντράγκι μιλάει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όλοι σωμαίνουμε και ακούμε. Αυτό δεν είναι κάτι που γίνεται συχνά».

Ο Ντράγκι, που διορίστηκε πρωθυπουργός τον Φεβρουάριο, έχει πετύχει ακριβώς αυτό με την ευρεία συμμαχία κομμάτων που αποτελούν την κυβέρνηση του, με τον πρωθυπουργό να έχει συσπειρώσει φαινομενικά αντίπαλες ιδεολογικές τάσεις



Ο Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι, ο εν αναμονή καγκελάριος της Γερμανίας Ολαφ Σολτς και ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος θεωρείται από πολλούς και φαβορί της σχετικής «κούρσας».



Ο Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι, ο εν αναμονή καγκελάριος της Γερμανίας Ολαφ Σολτς και ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος θεωρείται από πολλούς και φαβορί της σχετικής «κούρσας».



Ο Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι, ο εν αναμονή καγκελάριος της Γερμανίας Ολαφ Σολτς και ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος θεωρείται από πολλούς και φαβορί της σχετικής «κούρσας».

πίσω από αμφιλεγόμενες πρωτοβουλίες του, όπως το «εμβολιαστικό πάσο». Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις τον εμφανίζουν ως τον πλέον δημοφιλή πολιτικό της χώρας του.

Ο εν αναμονή καγκελάριος της Γερμανίας, Ολαφ Σολτς, αποτελεί εγγύηση διατήρησης της ευρωκεντρικής κατεύθυνσης στη γερμανική πολιτική. Ο ρόλος του Σολτς ως υπουργός Οικονομικών στη μεγάλη συμμαχία της Μέρκελ και η καθοριστική του συμβολή στη θεσμοθέτηση του Ταμείου Ανάκαμψης από την πανδημία, ύψους 750 δισ. ευρώ, ενίσχυσε την πεποίθησή του για την αξία της Ενωσης, αλλά και την εικόνα του ως καλού επιτελικού σχε-

διαστή και δυναμικού ηγέτη της Ευρώπης. Εάν αναλάβει τον ρόλο της Μέρκελ, ο Σολτς θα αντιμετωπίσει ισχυρές πιέσεις από το κόμμα του, αλλά και από σημαντική μερίδα της γερμανικής κοινωνίας, προκειμένου να ηγηθεί στην εκπόνηση προσφυγικής πολιτικής βασισμένης στην αλληλεγγύη, κάτι το οποίο η Μέρκελ ουδέποτε κατάφερε. Σημαντικές προκλήσεις για τον Σολτς αποτελούν η διαχείριση της κλιματικής κρίσης μέσω ριζικών μεταρρυθμίσεων και η σύνδεση των μεταρρυθμίσεων αυτών με την οικονομική ανάπτυξη. Ο επικεφαλής των Σοσιαλδημοκρατών είναι περισσότερο ρεαλιστής παρά ιδεολόγος, κάτι που τον καθιστά

ευπρόσδεκτο στην πολιτικά τεταμένη ευρωπαϊκή αρένα.

Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν έχει εκθέσει ήδη από το 2017, στην ομιλία του στη Σορβόνη, το ευρωπαϊκό του όραμα, ενώ επαναλαμβάνει έκτοτε συχνά ότι η Ε.Ε. είναι «υπερβολικά αδύναμη, αργή και αναποτελεσματική». Οι προτάσεις του, που περιλαμβάνουν τη δημιουργία αυτόνομου αμυντικού μηχανισμού, τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης, την ενιαία προσφυγική πολιτική και την επιβολή φόρου στις ψηφιακές επιχειρήσεις, δεν έχουν εξασφαλίσει τη στήριξη που ο ίδιος θα ήθελε. Αυτό οφείλεται στην πολιτική παράλυση του μεγάλου συνασπισμού της

Γερμανίας και το επιφυλακτικό ένστικτο της Μέρκελ. Ελάχιστοι είναι, όμως, οι παρατηρητές που πιστεύουν ότι η αποκώρση της καγκελαρίου θα ανοίξει τον δρόμο στον φιλόδοξο, ανυπόμονο και ενίοτε αλαζόνα Γάλλο πρόεδρο. Στον απόηχο της κρίσης μεταξύ Γαλλίας, ΗΠΑ, Αυστραλίας και Βρετανίας, με αφορμή τα υποβρύχια και κόστος πολλών δισ. ευρώ για τη γαλλική αμυντική βιομηχανία, ο Μακρόν κάλεσε πάλι σε μεγαλύτερη αμυντική αυτονομία απέναντι στην εξάπλωση της κινεζικής επιρροής και τη μετατόπιση του διεθνούς στρατηγικού κέντρου βάρους στην περιοχή Ασίας και Ειρηνικού.

Η ικανότητά του να προωθήσει το όραμά του θα εξαρτηθεί τώρα από την επιτυχία της εξαμηνιας προεδρίας της Γαλλίας στην Ε.Ε., η οποία αρχίζει τον Ιανουάριο, αλλά και από τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές στη Γαλλία την άνοιξη. Η αποδεξιμένη δυσκολία του Μακρόν στη σύναψη συμμαχιών μεταξύ ίσων και η διατήρηση ζωνών αποκλειστικής επιρροής της Γαλλίας, κυρίως σε πρώην αποικίες της στην Αφρική, δεν προμηνύουν καλό για την προοπτική του να ηγηθεί άτυπων ευρωπαϊκών τριαρχίας με τον Ντράγκι και τον Σολτς.

REUTERS

Μηχανή που τα συνθλίβει όλα για το κέρδος το Facebook

Η κατάθεση - καταπέλτης πρώην στελέχους της εταιρείας στη Γερουσία

Γίγαντας με πλίνα πόδια μοιάζει να είναι το κραταιό Facebook, ύστερα από τις αποκαλύψεις έρευνας της Wall Street Journal, που οδήγησαν στην κατάθεση - καταπέλτη πρώην στελέχους της εταιρείας ενώπιον της Γερουσίας. Το Facebook κατηγορείται ότι ολιγώρησε σκόπιμα να περιορίσει την παραπληροφόρηση και να προστατεύσει τους ανηλίκους στην πλατφόρμα του.

Τα έγγραφα που αντέγραψε και δημοσιοποίησε η Φράνσις Χάουγκεν αφορούν έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από το ίδιο το Facebook και δείχνουν ότι οι επικεφαλής δεν ήταν δυνατόν να αγνοούν τα προβλήματα που δημιουργούσαν οι εφαρμογές τους. Μεταξύ των «δυσλειτουργιών» αυτών ξεχωρίζει η διάδοση ψευδών ειδήσεων, οι επιπτώσεις των εφαρμογών στην ψυχική υγεία των εφήβων, η αξιοποίηση του ψηφιακού δικτύου για «στρατολόγηση» θυμάτων τράφικινγκ. Μέχρι στιγμής ελάχιστα έγγραφα, που αφορούν κυρίως το Instagram, έχουν δημοσιοποιηθεί, παρότι η Χάουγκεν κατέθεσε ότι προώθησε το σύνολο των δεδομένων στην Ομοσπονδιακή Επιτροπή Χρηματαγοράς (SEC). Το Facebook απαντάει ότι τα επίμαχα έγγραφα δεν περιέχουν τίποτα μεμπτό και παρουσιάσθηκαν με παραπλανητικό τρόπο από τη Wall Street Journal.

Σύμφωνα με τους Times της Νέας Υόρκης, η ιστορία του Facebook, όπως αποκαλύπτεται στα έγγραφα, θυμίζει μια γιγάντια μηχανή που συνθλίβει τα πάντα στο πέρασμά της για το κέρδος. Η σειρά άρθρων της Wall Street Journal αποκαλύπτει ότι το Facebook γνώριζε ότι η δημοφιλής μεταξύ εφήβων εφαρμογή Instagram μπορούσε να είναι επιβλαβής για την ψυχική υγεία κοριτσιών και ότι μεγάλος όγκος αντιεμβολιαστικού υλικού διακινείτο μέσω της πλατφόρμας του, χωρίς να κινηθεί για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο. Ο αρθρογράφος των Times δίνει, όμως, άλλη εξήγηση, συγκρίνοντας την καθοδική πορεία του Facebook -όπως αυτή αποτυπώθηκε και με την παγκόσμια βλάβη στις εφαρμογές του στις αρχές της εβδομάδας- με την αργή αλλά αναπόφευκτη παρακμή των αυτοκρατοριών. «Αυτό το είδος της παρακμής δεν είναι αναγκαία εμφανές στον εξωτερικό παρατηρητή. Όσοι βρίσκονται μέσα, όμως, παρατηρούν τα ανησυχητικά σημάδια: εκδοχές στον χρήστη αλλαγές λογισμικού, απρόσμενες μεταβολές προτεραιοτήτων, καχυποψία των στελεχών και σταδιακή απομάκρυνση ταλαντούχων συναδέλφων», λένε οι Times.

Οι Αμερικανοί νομοθέτες, παρότι υπήρξαν πάντα δισταγμένοι σε ό,τι αφορά το Facebook και την επιβολή ρυθμιστικών κανόνων, εμφάνισαν ασυνήθιστα ενιαίο μέτωπο κατά τη διάρκεια κατάθεσης της επικεφαλής ασφαλείας του Facebook, Αντιγόνης Ντέιβις στις 30 Σεπτεμβρίου και της Φράνσις Χάουγκεν στις 5 Οκτωβρίου. Κατά τη διάρκεια των καταθέσεων, που αφορούσαν τις επιπτώσεις του Instagram στους εφήβους, οι γεροϋσιαστές παρουσίασαν σχέδιο νόμου με στόχο την επιβολή σειράς επιπλέον ελέγχων σε κοινωνικά δίκτυα δημοφιλής στους εφήβους. Υπό το βάρος των επικρίσεων, το Facebook ανακοίνωσε ότι αναστέλλει το αμφιλεγόμενο σχέδιό του για δημιουργία του Instagram Kids, εκδοχή της εφαρμογής απευθυνόμενη σε παιδιά κάτω των 13 ετών, τα οποία δεν έχουν -θεωρητικά- πρόσβαση στο Instagram. Η ανακοίνωση, όμως, αντί να κατευνάσει τα πνεύματα αντιμετωπίστηκε σαν παραδοχή από μέρους του Facebook ότι οι εφαρμογές του είναι επιβλαβείς για τα παιδιά. Η εταιρεία αντιμετωπίζει ήδη δικαστική έρευνα από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση για παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού εξαιτίας της εξαγοράς των εφαρμογών Instagram και WhatsApp. Στην κατάθεσή της η Χάουγκεν υποστήριξε επίσης ότι η εταιρεία υπερέβαλε σκόπιμα τον αριθμό χρηστών της, παραπλανώντας τους επενδυτές. Αυτό μπορεί να ανοίξει νέο δικαστικό μέτωπο κατά του Μαρκ Ζούκερμπεργκ στις ΗΠΑ. Η ειδική επιτροπή για την επίθεση στο Καπιτώλιο στις 6 Ιανουαρίου ενδέχεται να καλέσει τη Χάουγκεν, η οποία έχει εκθέσει υπόνοιες για συμμετοχή -ή έστω ανοχή- του Facebook στη διοργάνωση της διαδήλωσης και της επίθεσης των οπαδών του Τραμπ στη Βουλή.

Αποκαλύψεις για τις μεθόδους του Facebook

Πρώην εργαζόμενη στην εταιρεία αποκάλυψε ότι προωθεί σκόπιμα τη ρητορική μίσους.

3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Η Φράνσις Χάουγκεν, επιστημονική συνεργάτις του Facebook και πρώην προϊστάμενη ανάπτυξης προϊόντων στον τομέα Κοινωνικής Ακεραιότητας μίλησε στην εκπομπή 60 Minutes του δικτύου CBS. Η Χάουγκεν πιστεύει ότι διαθέτει ασυλία χάρη σε νόμο, ο οποίος επιτρέπει την παροχή πληροφοριών στην Ομοσπονδιακή Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC).

ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΑΟΥΓΚΕΝ



Αλγόριθμοι εμφανίζουν σκόπιμα περιεχόμενο που θα εξοργίσει τους χρήστες.

Η Χάουγκεν υποστηρίζει ότι οι οργισμένοι χρήστες εμπλέκονται πιο πολύ, προσφέροντας διαφημιστικά έσοδα στο Facebook.



Το Instagram (ιδιοκτησίας του Facebook) προκαλεί δυστυχία σε παιδιά.

13,5% των κοριτσιών στην εφηβεία αναφέρουν ότι το Instagram ενισχύει τις σκέψεις αυτοκτονίας, 17% λένε ότι δυσχεραίνει τις διατροφικές διαταραχές.



Πολιτικά κόμματα στην Ευρώπη αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν αρνητική διαφήμιση για να προσεγγίσουν χρήστες.

Τα κόμματα διαπίστωσαν ότι έπρεπε να υιοθετήσουν μεθόδους, με τις οποίες δεν συμφωνούν, πλήττοντας την κοινωνία, για να εξασφαλίσουν κοινό στο Facebook.



Ο τομέας Κοινωνικής Ακεραιότητας διαλύθηκε πριν από την επίθεση διαδηλωτών στο Καπιτώλιο στις 6 Ιανουαρίου.

Η ομάδα της Χάουγκεν, υπεύθυνη για την καταπολέμηση της πολιτικής παραπληροφόρησης, δέχθηκε τη λειτουργία της αμέσως μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 2020 στις ΗΠΑ.

“Εχουμε αποδείξεις από πολλές πηγές ότι η ρητορική μίσους, ο δικαστικός πολιτικός λόγος και η παραπληροφόρηση στο Facebook και στις εφαρμογές του, επηρεάζουν κοινωνίες σε όλο τον κόσμο”

Απόσπασμα από εσωτερικό έγγραφο του Facebook

Η Χάουγκεν ισχυρίζεται ότι αυτή διέρρευσε χιλιάδες σελίδες εμπιστευτικών ερευνών του Facebook στην εφημερίδα Wall Street Journal.

ΠΗΓΕΣ: CBS, BBC, CNN, Gizmodo, The Verge, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: CBS, CNN, Getty Images

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Καταιγίδα επικρίσεων για εφαρμογές που βλάπτουν την ψυχική υγεία των νέων – Πληθαίνουν οι φωνές για την ανάγκη επιβολής κανόνων.

30 Σεπτεμβρίου και της Φράνσις Χάουγκεν στις 5 Οκτωβρίου. Κατά τη διάρκεια των καταθέσεων, που αφορούσαν τις επιπτώσεις του Instagram στους εφήβους, οι γεροϋσιαστές παρουσίασαν σχέδιο νόμου με στόχο την επιβολή σειράς επιπλέον ελέγχων σε κοινωνικά δίκτυα δημοφιλής στους εφήβους.

Υπό το βάρος των επικρίσεων, το Facebook ανακοίνωσε ότι αναστέλλει το αμφιλεγόμενο σχέδιό του για δημιουργία του Instagram Kids, εκδοχή της εφαρμογής απευθυνόμενη σε παιδιά κάτω των 13 ετών, τα οποία δεν έχουν -θεωρητικά- πρόσβαση στο Instagram.

Η ανακοίνωση, όμως, αντί να κατευνάσει τα πνεύματα αντιμετωπίστηκε σαν παραδοχή από μέρους του Facebook ότι οι εφαρμογές του είναι επιβλαβείς για τα παιδιά. Η εταιρεία αντιμετωπίζει ήδη δικαστική έρευνα από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση για παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού εξαιτίας της εξαγοράς των εφαρμογών Instagram και WhatsApp. Στην κατάθεσή της η Χάουγκεν υποστήριξε επίσης ότι η εταιρεία υπερέβαλε σκόπιμα τον αριθμό χρηστών της, παραπλανώντας τους επενδυτές. Αυτό μπορεί να ανοίξει νέο δικαστικό μέτωπο κατά του Μαρκ Ζούκερμπεργκ στις ΗΠΑ. Η ειδική επιτροπή για την επίθεση στο Καπιτώλιο στις 6 Ιανουαρίου ενδέχεται να καλέσει τη Χάουγκεν, η οποία έχει εκθέσει υπόνοιες για συμμετοχή -ή έστω ανοχή- του Facebook στη διοργάνωση της διαδήλωσης και της επίθεσης των οπαδών του Τραμπ στη Βουλή.

στην οποία η Χάουγκεν, η οποία έχει εκθέσει υπόνοιες για συμμετοχή -ή έστω ανοχή- του Facebook στη διοργάνωση της διαδήλωσης και της επίθεσης των οπαδών του Τραμπ στη Βουλή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Την ίδια ώρα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανακοίνωσε την πρόθεσή του να καλέσει τη Χάουγκεν να καταθέσει στο Στρασβούργο. «Ο Μαρκ δεν υπακούει σε κανέναν, εκτός από τον ίδιο τον Μαρκ», είπε στην κατάθεσή της και υπογράμμισε -ως μηχανολόγος λογισμικού- τη σημασία που παίζουν οι αλγόριθμοι επιλογής περιεχομένου στις εφαρμογές κοινωνικής δικτύωσης του Facebook. Η προεξάρχουσα θέ-

ση που δίνεται στα μηνύματα των «σταρ» στο Instagram, χάρη στους νέους αλγόριθμους, χαρακτηρίζεται προβληματική από τους ίδιους τους ερευνητές του Facebook, οι οποίοι εκτιμούν ότι πλήττει αρνητικά την εικόνα που έχουν οι έφηβοι για τον εαυτό τους. Οι αλλαγές που πραγματοποιήσε το Facebook στους αλγόριθμους του το 2018 συνέβαλαν από τη μεριά τους στην εξάπλωση των μηνυμάτων μίσους και της παραπληροφόρησης.

Σημαντικό πλήγμα στην αξιοπιστία της εταιρείας του Ζούκερμπεργκ και στη θεμελιώδη αρχή του Facebook, που είναι το «always on» (πάντα σε λειτουργία), επέφερε η παγκόσμια βλάβη των δικτύων της στις 4 Οκτωβρίου. Η απώλεια λειτουργικότητας των εφαρμογών WhatsApp, Messenger, Instagram και Facebook για έξι ώρες, εξαιτίας εσφαλμένων αναβαθμίσεων διακομιστών, δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στα 3,5 δισ. χρήστες, πολλοί από τους οποίους χρησιμοποίησαν τις εφαρμογές αυτές για επαγγελματικούς λόγους. Η βλάβη αναμένεται να αποτελέσει ένα ακόμη επικείμενο κατά της μονοπωλιακής θέσης που κατέχει το Facebook στη διαδικτυακή ζωή.

REUTERS, THE NEW YORK TIMES

Όλα τα βλέμματα στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ

Στο επίκεντρο αμβλώσεις, οπλοκατοχή

Του ADAM LIPTAK
THE NEW YORK TIMES

Νέα εποχή μεγάλων δικονομικών προκλήσεων σηματοδοτεί η πρώτη σύγκληση -με φυσική παρουσία- της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, έπειτα από δεκαοκτώ μήνες τηλεδιασκέψεων λόγω πανδημίας. Τη νέα περίοδο θα διαχειριστεί σημαντικές υποθέσεις, υψηλού κοινωνικού ενδιαφέροντος. Τα δικαστικά έδρανα καταλαμβάνουν έξι δικαστές που διορίστηκαν από τους Ρεπουμπλικανούς και μόλις τρεις από τους Δημοκρατικούς. Πώς ακριβώς θα λειτουργήσει ο συνδυασμός παραμένει επί του παρόντος άγνωστο σε μια κρίσιμη στιγμή. Πρόσφατη δημοσκόπηση έδειξε ότι μόλις το 40% των Αμερικανών εγκρίνει τους χειρισμούς του, το χαμηλότερο ποσοστό αποδοχής του θεσμού από το 2000.

Από τις υποθέσεις που έχουν ήδη εγγραφεί στο πνίκαιο, το δικαίωμα στην άμβλωση και η εξέταση της συνταγματικότητας των περιορισμών στην οπλοκατοχή συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο δημόσιο ενδιαφέρον. Θα αποτελέσουν, άλλωστε, και δοκιμασία των ικανοτήτων του Τζον Ρόμπερτς, προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο οποίος εμφανίζεται ως θεματοφύλακας της συνταγματικής εξουσίας του. Όμως η σημασία του σύνθεσης καταγγέλλεται, με όλο και αυξανόμενη δριμύτητα, για κομματικές διασυνδέσεις.

Η πτώση της δημοτικότητας του Ανωτάτου Δικαστηρίου μπορεί να αποδοθεί στις ασυνήθιστες αποφάσεις που ελήφθησαν κατά τις καλοκαιρινές νύχτες και αφορούσαν πολιτικά φορτισμένα ζητήματα. Η συντηρητική πλειοψηφία, παραδείγματος χάριν, απέρριψε τις πολιτικές της κυβέρνησης Μπάιντεν για τη χορήγηση ασύλου, την προστασία έναντι των εξώσεων και έδωσε το πράσινο φως για την εφαρμογή νόμου του Τέξας με τον οποίο απαγορεύονται οι αμβλώσεις. Αρκετοί δικαστές προσπαθούν

να αναμορφώσουν την εικόνα του Σώματος αποσυνδέοντας τις αποφάσεις από την κομματική βούληση. Η δικαστής Εϊμ Μπάρετ, επιλογή του πρώην προέδρου Τραμπ, δώλωσε πρόσφατα: «Στόχος μου είναι να πείσω ότι το δικαστήριο δεν λυμαίνεται ομάδα κομματικών στελεχών». Στην ίδια κατεύθυνση οι τοποθετήσεις των δικαστών Στίβεν Μπρέιερ και Κλάρενς Τόμας, που σε κάθε ευκαιρία τονίζουν ότι οι αποφάσεις τους εκπορεύονται από δικανικές φιλοσοφίες και όχι από κομματικές επιλογές. Ο δικαστής Σαρμούελ Αλίτο, επίσης, υπεραμύνθηκε δυναμικά του Σώματος λέγοντας ότι οι επικριτές του προσπάθησαν να

Η σύνθεσή του, έξι Ρεπουμπλικανοί δικαστές και μόλις τρεις Δημοκρατικοί, προκαλεί προβληματισμό για τις αποφάσεις που θα ληφθούν.

το χαρακτηρίσουν «όμηρο μιας επικίνδυνης κλίκας, που χρησιμοποιεί αδόκιμους και καταθόνηους τρόπους προκειμένου να επιτύχει τον στόχο της». «Αυτή η προσέγγιση», τόνισε ο Αλίτο, «πυροδοτεί πρωτοφανείς προσπάθειες εκφοβισμού και εξάλειψης του ανεξάρτητου θεσμού».

Η Μέρι Ζίγκλερ, καθηγήτρια Νομικής στο πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Φλόριδα, επισημαίνει ότι οι προσπάθειες των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου να υπεραμυνθούν του θεσμού αποδεικνύουν ότι «και αυτοί είναι σε γνώση των τελευταίων δημοσκοπήσεων, που καταγράφουν σημαντική μείωση της δημοτικότητας του θεσμού. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι αν λάβουν αποφάσεις που ευθυγραμμίζονται με κομματικά συμφέροντα, ο κόσμος θα πεισθεί ότι και οι δικαστές είναι κομματικούς χειραγωγούμενοι».



Πρόσφατη δημοσκόπηση έδειξε ότι μόλις το 40% των Αμερικανών εγκρίνει τους χειρισμούς του Ανωτάτου Δικαστηρίου της χώρας.

EPH / MICHAEL REYNOLDS

Σε τροχιά μετωπικής σύγκρουσης Βρυξέλλες και Βαρσοβία

Η εθνικιστική κυβέρνηση του κόμματος Νόμος και Δικαιοσύνη (PiS) που διαχειρίζεται τις τύχες της Πολωνίας τα τελευταία έξι χρόνια έχει έρθει αρκετές φορές σε αντιπαράθεση με την ηγεσία της Ε.Ε. για σειρά θεμάτων, από την αμφιλεγόμενη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος μέχρι την ελευθερία του Τύπου και τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων. Από προχθές, όμως, οι τριβές μεταξύ Βρυξελλών και Βαρσοβίας εξελίσσονται σε μετωπική ρήξη εξαιτίας απόφασης του πολωνικού Συνταγματικού Δικαστηρίου που θέτει το εθνικό δικαίωμα υπεράνω του ευρωπαϊκού. Αρκετοί Ευρωπαίοι εταίροι της Πολωνίας προειδοποιούν ότι αν δεν αλλάξει πορεία, η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Ματέους Μοραβιέτσκι κινδυνεύει να φέρει τη χώρα αντιμέτωπη με οικονομικές κυρώσεις ή ακόμη και

με το... Polexit, δηλαδή την έξοδο από την Ε.Ε. «Αν δεν υπάρχει στοιχειώδης σεβασμός στους κοινούς κανόνες, στα δικαιώματα και στις ελευθερίες της Ευρώπης, δεν μπορεί να υπάρξει σχέδιο ανάκαμψης και στήριξης της ανάκαμψης στην Πολωνία», προειδοποίησε ο Γάλλος υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Κλεμάν Μπον, θέτοντας ζήτημα αναστολής της καταβολής ευρωπαϊκών πόρων ανάκαμψης από τις επιπτώσεις της πανδημίας στη Βαρσοβία. Προχωρώντας πιο μακριά υποστήριξε ότι «υπάρχει de facto κίνδυνος εξόδου από την Ευρωπαϊκή Ένωση».

Στην επίμαχη απόφαση που εκδόθηκε την Πέμπτη, το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας ανακοίνωσε ότι έχει τη δυνατότητα να κρίνει ως αντισυνταγματικά τμήματα των ευρωπαϊκών συνθηκών αλλά

Σκληρές αντιδράσεις στην απόφαση πολωνικού δικαστηρίου που αμφισβητεί την πρωτοκαθεδρία του ευρωπαϊκού δικαίου.

και αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η απόφαση εκδόθηκε ύστερα από ερώτημα που τέθηκε στο ανώτατο πολωνικό δικαστήριο από τον Μοραβιέτσκι σχετικά με το κατά πόσον οι θεσμοί της Ε.Ε. έχουν τη δυνατότητα να σταματήσουν τη δρομολογημένη από τον ίδιο μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης.

«Πρέπει να πούμε ξεκάθαρα ότι αυτή η πολωνική κυβέρνηση παίζει

με τη φωτιά», δήλωσε ο υπουργός Εξωτερικών του Λουξεμβούργου Ζαν Ασελμπορν, προσερχόμενος σε σύνοδο των Ευρωπαίων ομολόγων του, την οποία φιλοξένησε η χώρα του. «Αν μια χώρα θέλει πραγματικά να είναι μέλος της Ένωσης οφείλει να εφαρμόζει πλήρως τους κοινούς κανόνες», τόνισε ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών, Χάικο Μάας. Από την πλευρά της η Κομισιόν δήλωσε ότι θα μελετήσει την απόφαση του πολωνικού Συνταγματικού Δικαστηρίου προτού καθορίσει τα επόμενα βήματά της, προσθέτοντας: «Η Επιτροπή δεν θα διστάσει να κάνει χρήση των εξουσιών της που καθορίζονται από τις ευρωπαϊκές συνθήκες για να διασφαλίσει την ενιαία εφαρμογή και την ακεραιότητα του ευρωπαϊκού δικαίου».

Τον περασμένο μήνα, ο Ευρω-

παίος επίτροπος Οικονομίας, Πάολο Τζεντιλόνι, είχε προειδοποιήσει ότι η δικαστική μεταρρύθμιση που προωθεί η πολωνική κυβέρνηση ενδέχεται να έχει «επιπτώσεις» αναφορικά με την εκταμίευση κοινοτικών πόρων. Σε αντίθεση με το Brexit και τους Βρετανούς, η προοπτική του Polexit δεν είναι καθόλου δημοφιλής στην πλειονότητα των Πολωνών, όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις. Χαιρετίζοντας την ετυμολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ο Μοραβιέτσκι διαβεβαίωσε ότι η κυβέρνηση του επιθυμεί την παραμονή της Πολωνίας στην «οικογένεια των ευρωπαϊκών εθνών», αλλά έσπευσε να προσθέσει: «Θέλουμε μια κοινότητα όπου θα υπάρχει σεβασμός και όχι μια ομάδα κρατών όπου κάποιοι θα είναι πιο ίσοι από τους άλλους».

REUTERS, A.P.



Η προοπτική του Polexit δεν είναι καθόλου δημοφιλής στην πλειονότητα των Πολωνών.



Το ξεκίνημα δημιουργησε πολύ μεγάλες προσδοκίες

Ισως ζήσουμε το πλέον ανταγωνιστικό και απρόβλεπτο πρωτάθλημα όλων των εποχών

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ**

Μετά την ολοκλήρωση και της 5ης αγωνιστικής του παγκύπριου ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος, έγινε ακόμα πιο ξεκάθαρο ότι διανύουμε ένα από τα πιο ανταγωνιστικά πρωταθλήματα που είχαμε στον τόπο μας. Οι ειδικοί του ποδοσφαίρου λένε πως χρειάζονται οκτώ περίπου αγωνιστικές για την εξαγωγή (ασφαλών) συμπερασμάτων σχετικά με την δυναμικότητα των ομάδων και την ανταγωνιστικότητα στο πρωτάθλημα.

Ωστόσο, με όσα έχουμε παρακολουθήσει μέχρι τώρα μπορούμε να προσδοκούμε σε μια σεζόν που θα μας χαρίσει πολύ μεγάλες συγκινήσεις. Ίσως και να ζήσουμε το πλέον ανταγωνιστικό, απρόβλεπτο και συγκλονιστικό πρωτάθλημα όλων των εποχών. Το δέλεαρ είναι πολύ μεγάλο για τις ομάδες μας. Για πρώτη φορά ο πρωταθλητής μας θα έχει εξασφαλισμένη θέση στους ομίλους ακόμα και με δύο αποκλεισμούς ενώ 5 ομάδες μας συνολικά, θα έχουν την ευκαιρία να διεκδικήσουν στους προκριματικούς γύρους την συμμετοχή τους στους ομίλους των Ευρωπαϊκών διοργανώσεων. Χωρίς περιστροφές και πολλά περιττά λόγια, θα εκφράσω την άποψή μου για την εικόνα που έδειξαν οι ομάδες μας.

Απόλλων

12 βαθμοί σε 5 αγώνες με 4 νίκες και μία ήττα, 9 τέρματα υπέρ και 7 κατά **Πρώτος** στην βαθμολογία με 4 νίκες και μία ισοπαλία 9 τέρματα υπέρ και 7 κατά), ο Απόλλωνας. Οι κυανόλευκοι της Λεμεσού προχώρησαν σε πολλές αλλαγές με πολλούς νέους παίκτες και νέο προπονητή με μια εντελώς διαφορετική φιλοσοφία. Ξεκίνησαν άσχημα στην Ευρώπη αλλά έκαναν εντυπωσιακή εκκίνηση στο πρωτάθλημα με 4 νίκες στους 4 πρώτους αγώνες. Έχασαν στην 5η αγωνιστική από την ΑΕΚ στο Τσίρειο πραγματοποιώντας κακή εμφάνιση και φανερώνοντας αδυναμίες κυρίως μεσομυντικά. Έχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης και εξαιρετική προοπτική. Από τα (μεγάλα) φαβορί για την κατάκτηση του τίτλου.

ΑΕΚ

11 βαθμοί σε 5 αγώνες με 3 νίκες και 2 ισοπαλίες, 9 τέρματα υπέρ και 4 κατά **Αλλαγμένη** σε πολύ μεγάλο ποσοστό με 19 (!) νέους παίκτες είναι η ομάδα της Λάρνακας. Ο Νταβίδ Καταλά προχώρησε σε σπουδαίες προσθήκες λίγο πριν εκπνεύσει η μεταγραφική περίοδος και φαίνεται πως πέτυχε απόλυτα! Είναι η μοναδική αήττητη ομάδα στο πρωτάθλημα. Οι κιτρινοπράσινοι ξεκίνησαν νωθρά (εντός έδρας ισοπαλία 1-1 με την Δόξα) αλλά από αγωνιστική σε αγωνιστική έδειχναν καλύτεροι και βελτιωμένοι με αποκορύφωμα το ντέρμπι στην Λεμεσό με τον Απόλλωνα όπου είχαν κατά διαστήματα εντυπωσιακή απόδοση και έμοιαζαν ασταμάτητοι. Οι οπαδοί της πιστεύουν ότι η νέα ομάδα είναι ικανή για το καλύτερο, την κατάκτηση του τίτλου. Αν φανεί ανθεκτική και σταθερή, γιατί όχι;

Αρης

10 βαθμοί σε 5 αγώνες με 3 νίκες, 1 ισοπαλία και 1 ήττα, με 8 τέρματα υπέρ και 4 κατά **Παρά** τις πολλές αλλαγές (με 19 νέους παίκτες) ο Άρης πραγματοποιήσε μια από τις καλύτερες... εκκινήσεις στην ιστορία του. Παρά το ότι προέρχεται από την Β' κατηγορία, κατάφερε να κερδίζει τις εντυπώσεις με το ποδόσφαιρο που έπαιξε και την δυναμική του. Διαθέτει πολλούς πολύ ποιοτικούς παίκτες, οι οποίοι έχουν και τεράστιες εμπειρίες – παραστάσεις από τα με-



Η Ανόρθωση κέρδισε με ανατροπή τον ΑΠΟΕΛ και δείχνει να αφήνει πίσω της τις κακές εμφανίσεις των πρώτων αγωνιστικών. Ο ΑΠΟΕΛ, παρά το πολύ καλό πρώτο ημίχρονο στο ντέρμπι, έκανε την τέταρτη του ήττα σε πέντε αγώνες, που αποτελεί και τον χειρότερο απολογισμό στην ιστορία του.

γαλύτερα πρωταθλήματα της Ευρώπης. Η ομάδα του Λιάσου Λουκά είναι στις πρώτες (5) αγωνιστικές πολύ καλή, σταθερή και με ισορροπία στις γραμμές της.

ΑΕΛ

7 βαθμοί σε 4 αγώνες με 2 νίκες 1 ισοπαλία και 1 ήττα. 8 τέρματα υπέρ και 4 κατά **Σε σχέση** με την περσινή περίοδο και τους ανταγωνιστές της για τον τίτλο είναι η πιο σταθερή ομάδα. Είναι δεμένη, συμπαγής και νοικοκυρεμένη ομάδα με την σφραγίδα του Ντούσαν Κέρκεζ. Θεωρητικά είναι καλύτερη από πέρσι για αυτό και οι απαιτήσεις μεγάλωσαν. Μεγάλο στοίχημα για την τεχνική ηγεσία είναι να πάρει από τους νεοφερμένους τουλάχιστον όσα είχαν προσφέρει πέρσι οι Μαέ, Ντανίλο. Πάντως ο Στέφαν Τσέποβιτς πρόλαβε να δώσει διαπιστευτήρια σπουδαίου επιθετικού. Επίσης πολύ ουσιαστική και σημαντική η συνεισφορά του Βραζιλιάνου μέσου (αριστερά) Έουλερ.

Ολυμπιακός

7 βαθμοί σε 5 αγώνες με 2 νίκες 1 ισοπαλία και 2 ήττες, 4 τέρματα υπέρ και 4 κατά **Ξεκίνησε** πολύ άσχημα με εντός έδρας ήττα από τον Άρη αλλά στην συνέχεια έδειξε ότι διαθέτει τα εφόδια για νέα κατορθώματα, ανάλογα με τα περσινά. Κέρδισε τους δύο «αιώνιους» ΑΠΟΕΛ και Ομόνοια παίζοντας καλό ποδόσφαιρο. Από το δυναμικό του ξεχωρίζει ο Κίνσλεϊ Σαρφό ο οποίος δείχνει αρετές για πολύ καλύτερα πρωταθλήματα. Αν συνεχίσει έτσι προβλέπουμε ότι πολύ σύντομα θα φύγει για άλλες πολιτείες γεμίζοντας χρήματα το ταμείο του Ολυμπιακού.

Δόξα Κατωκοπιάς

6 βαθμοί σε 5 αγώνες με μία νίκη 3 ισοπαλίες και 1 ήττα, με 5 τέρματα υπέρ και 4 κατά **Στους πρώτους** πέντε αγώνες της στο πρωτάθλημα η ομάδα της Κατωκοπιάς έδειξε να είναι πολύ καλύτερη από πέρσι. Διαθέτει 3-4 παικταράδες που μπορούν να κάνουν την διαφορά. Επιθετικά έχει τις λύσεις και είναι αποτελεσματική – ουσιαστική.

Για πρώτη φορά ο πρωταθλητής θα έχει εξασφαλισμένη θέση στους ομίλους ακόμα και με δύο αποκλεισμούς, ενώ 5 ομάδες συνολικά, θα έχουν την ευκαιρία να διεκδικήσουν τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκούς ομίλους.

Έχει το δεύτερο χαμηλότερο μπάτζετ στο πρωτάθλημα ωστόσο είναι ανταγωνιστική στον μεγαλύτερο βαθμό. Στα αξιοπερίεργα είναι ότι έχασε τον αγώνα (με την Ομόνοια) στον οποίο έπαιξε το καλύτερο – φανταστικό ποδόσφαιρο. Στην 2η αγωνιστική κέρδισε εντός έδρας την Ανόρθωση με 2-0 με αρκετά καλή εμφάνιση.

Πάφος FC

6 βαθμοί σε 5 αγώνες με 1 νίκη, 3 ισοπαλίες, μία ήττα, 7 τέρματα υπέρ και 7 κατά **Σαφώς** καλύτερη από πέρσι. Ο Σλοβένος προπονητής Ντάρκο Μίλιαντις είχε την ευκαιρία να δουλέψει για 40 ημέρες στο εξωτερικό, δίνοντας και πολλά φιλικά με αποτέλεσμα να μπει εντυπωσιακά στο νέο πρωτάθλημα διασύροντας τον ΑΠΟΕΛ στην πρεμιέρα. Στην συνέχεια και αφού από συγκυρίες δέχτηκε βαριά ήττα από την ΑΕΛ στην Λεμεσό, είχε τρεις ισοπαλίες με το ίδιο σκορ 1-1. Γενικά η Πάφος είναι μια ομάδα με μεγάλες δυνατότητες και αρκετές αξιολογες μονάδες που στη μέρα τους μπορούν να κάνουν καταπληκτικά πράγματα.

Ανόρθωση

6 βαθμοί σε 4 αγώνες με 2 νίκες και 2 ήττες, 6 τέρματα υπέρ και 7 κατά **Στο ξεκίνημα** του πρωταθλήματος παρουσίασε προβληματική εικόνα και προβλημάτισε το πολύ απαιτητικό κοινό της. Στο Β' ημίχρονο του ντέρμπι με το ΑΠΟΕΛ πραγματοποίησε την καλύτερη φετινή της εμφάνιση φτάνοντας στην πολύτιμη νίκη με ανατροπή και δίνοντας νέες ελπίδες για τον τίτλο. Έχει σίγουρα και την ποιότητα αλλά και την εμπειρία για να

τα καταφέρει. Πέτυχε και τις δύο νίκες της στην έδρα της το «Αντώνης Παπαδόπουλος» που με την επιστροφή του κόσμου, έγινε και πάλι απόρρητο κάστρο.

Ομόνοια

4 βαθμοί σε 4 αγώνες με 1 νίκη, 1 ισοπαλία και 2 ήττες, 4 τέρματα υπέρ και 4 κατά

Τα προβλήματα στην διάρκεια της προετοιμασίας την έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό. Παρουσίασε σοβαρά ζητήματα στην οργάνωση του παιχνιδιού της. Το κέντρο που ήταν η δύναμη της δυσλειτουργεί με αποτέλεσμα να μην είναι δημιουργική και αποτελεσματική όπως πέρσι. Οι νεοφερμένοι προσπαθούν φιλότιμα να βοηθήσουν αλλά ακόμα δεν έχουν δέσει με τους υπόλοιπους. Χάθηκε εκείνη η απίστευτη κημεία που έβγαζε η ομάδα του Μπέργκ στην περσινή σεζόν. Ο Νορβηγός τονίζει πάντως την ακλόνητη πίστη του στο δυναμικό της ομάδας και ετοιμάζει την αντιμετώπισή του στα περσινά πρότυπα. Πάντως η Ομόνοια εξακολουθεί να είναι το πρώτο φαβορί για τον τίτλο.

ΠΑΕΕΚ

4 βαθμοί σε 4 αγώνες με 1 νίκη, 1 ισοπαλία και 2 ήττες, 5 τέρματα υπέρ και 4 κατά

Η νεοφώτιστη στην Α' κατηγορία ομάδα της Κερύνειας, έχει τον χαμηλότερο προϋπολογισμό αλλά μια καλή ομάδα, ανταγωνιστική σε κάθε παιχνίδι, όποιος και αν είναι ο αντίπαλος της. Σίγουρα δεν διαθέτει το βάθος στον πάγκο που έχουν οι ανταγωνιστές της, ωστόσο δείχνει μια καλή συγκροτημένη ομάδα που κυνηγά την ουσία μένοντας πιστή και προσπλωμένη στο πλάνο του προπονητή της.

ΑΠΟΕΛ

3 βαθμοί σε 5 αγώνες, με 1 νίκη και 4 ήττες, 3 τέρματα υπέρ και 9 κατά

Τα στατιστικά δείχνουν ότι οι γαλαζοκίτρινοι είχαν το χειρότερο ξεκίνημα στην ιστορία τους. Πέτυχαν σε 5 αγώνες μόνο τρία τέρματα και έχουν τον χειρότερο επιθετικό απολογισμό! Όλα αυτά η ομάδα που διαθέτει επιθετικούς της αξίας των Κβιλιτάια, Μάγκλιτσα, Νατέλ! Σε αυτό το τραγικά άσχημο ξεκίνημα το ΑΠΟΕΛ παρουσίασε προβλήματα και στις τρεις γραμμές του. Επίσης φάνηκε καθαρά να υπάρχει σοβαρό θέμα φυσικής κατάστασης, παράμετρος στην οποία δουλεύει εντατικά η νέα τεχνική ηγεσία για να την βελτιώσει όσο γίνεται. Στο Α' ημίχρονο του ντέρμπι με την Ανόρθωση το ΑΠΟΕΛ είχε πολύ καλή εμφάνιση και έδειξε πολύ βελτιωμένο σε σχέση με τους προηγούμενους αγώνες. Ο Κβιλιτάια ήταν για πρώτη φορά εξαιρετικός και έστειλε μνύματα αισιοδοξίας. Πολύ θετικό για την ομάδα η στήριξη που έχει από τον κόσμο που παρά την μεγάλη απογοήτευση δείχνει να πιστεύει στην αντιμετώπιση.

Εθνικός Ακνας

1 βαθμός σε 5 αγώνες με 1 ισοπαλία και 4 ήττες, 4 τέρματα υπέρ, 12 κατά **Πολύ** κακό το ξεκίνημα του Εθνικού στη φετινή σεζόν. Εκτός προγράμματος ήττα απ' την ΠΑΕΕΚ, ήθελε βαθμό ή βαθμούς απ' τον Άρη δεν τα κατάφερε, έχασε από Ανόρθωση και ΑΕΛ, ενώ ο μοναδικός του βαθμός ήρθε κόντρα στη Δόξα. Η διοίκηση της ομάδας στήριξε πάντως τον Ηλία Χαράλαμπους και γι' αυτό ήρθε η ανανέωση της συνεργασίας των δυο πλευρών. Είναι δεδομένο πως η ομάδα της Άκνας μπορεί να αποδώσει πολύ καλύτερα, όμως αυτό που έχει σημασία τώρα είναι οι βαθμοί και πρέπει άμεσα να έρθουν.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Νοιώθουν δικαιωμένοι

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ**

Το θέμα της διαιτησίας ήταν, αναμενόμενα, αυτό που απασχόλησε την άτυπη Γενική Συνέλευση της ΚΟΠ το απόγευμα της Τρίτης (5/10), η οποία έλαβε χώρα στο Συνεδριακό Κέντρο του ΓΣΠ και ακολούθησε την ετήσια Γενική Συνέλευση.

Το κεφάλαιο διαιτησία είναι αυτό που δυστυχώς μονοπωλεί από την αρχή της σεζόν το ενδιαφέρον. Αρνητικό ενδιαφέρον, εννοείται. Το αγωνιστικό ρεπορτάζ έχει περιέλθει σε δεύτερη μοίρα αφού άπαντες, ή σχεδόν άπαντες, ασχολούνται με τη διαιτησία. Λάθη, επί λαθών από τους διαιτητές, VARιστες και μη, πάμπολλες φωνές, εκατέρωθεν κατηγορίες, είτε με δηλώσεις είτε με αναρτήσεις (υπάρχουν δηλώσεις και αναρτήσεις που το επίπεδό τους βρίσκεται στα τάρταρα) και διαμαρτυρίες, έρευνα από την επιτροπή Δεοντολογίας και διάπραξη βανδαλισμών στο οικημα του Συνδέσμου Διαιτητών, μεταξύ άλλων.

Χειρότερο όμως όλων είναι ο πολύ σοβαρός τραυματισμός οπαδού ομάδας από επίθεση ροπαλοφόρων παλληκαράδων (της φακής) οπαδών άλλης ομάδας στη Λεμεσό. Ο άνθρωπος νοσηλεύεται στο Γενικό Νοσοκομείο και ευχόμαστε ολόψυχα να αναρρώσει. Ναι, μεταξύ οπαδών των δυο Λεμεσιανών ομάδων υπάρχει ...βεντέτα από παλιότερα αλλά κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο η αλήτικη αυτή πράξη να έχει σχέση με την περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

«Έχουμε όλοι ευθύνη να προστατέψουμε το Κυπριακό Ποδόσφαιρο». Αυτό είπε ο πρόεδρος της ΚΟΠ Γιώργος Κούμας στην Άτυπη Γενική Συνέλευση της ΚΟΠ. Σιγά μην συμμορφωθούν οι παράγοντες. Όταν το επίπεδό τους δεν είναι ψηλότερο από αυτό του μέσου οπαδού που φωνασκεί στην κερκίδα, πώς να συμμορφωθούν;

Στο μεταξύ οι ξένοι διαιτητές VAR θα συνεχίζουν να ορίζονται σε παιχνίδια του πρωταθλήματος, για όσο χρειαστεί. Και κατά που φαίνεται να χρειαστεί για να πολύ. Απ' εκεί και πέρα, η κάθοδος ξένων διαιτητών για να σφυρίζουν (και) παιχνίδια με βάση τις εκτιμήσεις θα γίνει πραγματικότητα, αφού το πιθανότερο τίποτα δεν πρόκειται να αλλάξει ενώ (η κάθοδος τους) αποτελεί θέση αρκετών ομάδων. Που όπως πάνε τα πράγματα, θα αυξάνονται.

Όσοι ζητούσαν από πάντα ξένους διαιτητές –π.χ. Νίκος Κίρζης- νοιώθουν εκ των πραγμάτων δικαιωμένοι. Ας περιμένουμε να δούμε τις εξελίξεις, χωρίς όμως να είμαστε και ιδιαίτερα αισιόδοξοι.

Πικκαρίσματα αντί προτάσεων...



Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΗ**

Νιώσαμε ξανά νέοι, στα μαθητικά μας χρόνια, τότε που τα πειράγματα ή... πικκαρίσματα ήταν στο φόρτε τους, στις κόντρες μεταξύ οπαδών. Μόνο που όλα αυτά περιλαμβάνονταν σε επίσημες ανακοινώσεις διοικήσεων ποδοσφαιρικών σωματείων! Και δεν ήταν η πρώτη φορά, που σε τέτοιο επίπεδο κινήθηκαν ανακοινώσεις και αναρτήσεις διοικήσεων και λογικά ούτε η τελευταία.

Ούτε πρώτες, ούτε τελευταίες, οι διοικήσεις ΑΠΟΕΛ και Ανόρθωσης, οι οποίες έφθασαν σε τέτοιο επίπεδο μια κόντρα και μια διαφωνία τους, με αφορμή τη διαιτησία. Στο παρελθόν ακούσαμε ή διαβάσαμε και χειρότερα! Δεν ήταν η πρώτη και σίγουρα ούτε η τελευταία φορά, που με αφορμή τις αποφάσεις διαιτητών διοικήσεις ομάδων επιδιδονταν για μέρες σε μια ανταλλαγή ανακοινώσεων, κυνηγώντας, ωστόσο, τις εντυπώσεις, ικανοποιώντας περισσότερο το οπαδικό συναίσθημα των υποστηρικτών τους, χάνοντας όμως την ουσία. Την ουσία που λέγεται κυπριακή διαιτησία, για την οποία ουδείς αμφιβάλλει ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, ποτέ όμως και κανείς δεν παρουσίασε μια πρόταση, ένα σχεδιασμό και ένα πλάνο για τη βελτίωση της κατάστασης. Και τέτοιες δεν πρέπει να θεωρούνται οι προτάσεις για ξένους διαιτητές, είτε στο VAR είτε στον αγωνιστικό χώρο. Εκτός και αν κάποιος πιστεύει, τα... πικκαρίσματα διοικήσεων, σε επίπεδο οπαδών, θορύβησαν όλους αυτούς που προκαλούν ζημιά στη διαιτησία, όλων αυτών που έχουν τη δυνατότητα αλλά όχι τη θέληση να πάρουν σημαντικές αποφάσεις, προκειμένου να βελτιώσουν την κατάσταση.

Δεν χρειάζεται να διατηρεί κάποιος αρχείο καταγράφωντας αντιδράσεις, δηλώσεις, αναρτήσεις ή ανακοινώσεις, για να διαπιστώσει πως κάθε χρόνο στην ίδια θέση, του διαμαρτυρούμενου, θα βρεθούν όλες οι ομάδες. Αν με τον ίδιο ζήλο, με τον οποίο κοντράρονται κατά καιρούς, έψαχναν λύσεις και κατέληγαν σε προτάσεις κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, θα υπήρχε ελπίδα για κάθε νέα αγωνιστική περίοδο.

Αν όντως ενδιαφέρονταν για το καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου, όπως κατά καιρούς υποστηρίζουν, αν πραγματικά θέλουν να στήριξουν την κυπριακή διαιτησία, όπως συνήθως δηλώνουν μετά από περιόδους αναταραχής, όπως αυτή που τώρα διανύουμε, θα βλέπαμε ίσως βελτίωση. Πολύ καλό όμως για να είναι αληθινό. Πολύ μικρό για να υπερικύσει των σωματειακών και όχι μόνο συμφερόντων.

Όσο για την προτροπή του προέδρου της ΚΟΠ για να χαμηλώσουν οι τόνοι, καλό θα είναι, αλλά ούτε αυτή πρέπει να θεωρείται η λύση. Απλά κρύβει το πρόβλημα κάτω από το χαλί και μέχρι την επόμενη φορά.

Μεταβολές εβδομάδας



Χ.Α.Κ.
0,93%



Χ.Α.
2,47%



1,22%



0,26%



-2,17%



-0,06%%



-0,12%



ΔΙΕΘΝΩΣ
Στα 216 δισ.
η αγορά
τεχνολογιών
αιχμής φέτος
Σελ. 10



4,67%



-0,40%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΑΙΡΗ ΛΑΜΠΡΟΥ

Κονδύλια 15 εκατ. για έργα της ορεινής Πάφου



Κονδύλια ύψους 15 εκατ. ευρώ από τον κρατικό προϋπολογισμό έχουν διατεθεί για έργα υποδομών της ορεινής Πάφου τα τελευταία χρόνια, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» η έπαρχος Μαίρη Λάμπρου. Ανα-

φέρεται στα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη, αλλά και σ' αυτά που βρίσκονται στο στάδιο της μελέτης και υλοποίησης, σε διάφορες περιοχές. **Σελ. 7**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΖΙΩΡΤΖΗΣ

Διαδικτυακά το 86% των συναλλαγών της ΒΟC



Τον Ιούλιο το 88,6% των συναλλαγών των πελατών της Τράπεζας Κύπρου έγιναν διαδικτυακά, ενώ πλέον περισσότερο από το 77% των πελατών χρησιμοποιεί τα ψηφιακά κανάλια. Αυτό δόλωσε στην «Κ» ο Διευθυν-

τής Πληροφορικής και Ψηφιακής Μεταμόρφωσης της τράπεζας, Γιώργος Τζιωρτζής, τονίζοντας ότι τα ψηφιακά κανάλια αποτελούν τον βασικό πυλώνα της ΒΟC. **Σελ. 4**

ΕΛΛΑΔΑ

Εκτίναξη ενοικίων στις φθηνές περιοχές

Συνεχίστηκε και κατά το γ' τρίμηνο η ανοδική πορεία των ενοικίων στην Ελλάδα, με τις μεγαλύτερες αυξήσεις να καταγράφονται στις φθηνές περιοχές, όπως τα δυτικά προάστια (7,3%) και αυτά του Πειραιά (14,7%). Στις τιμές πώλησης αύξηση 9,9% εμφανίζεται στα βόρεια προάστια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,30%	0,03%
Γερμανία	-0,19%	0,02%
Γαλλία	0,85%	0,09%
Ιταλία	0,85%	0,03%
Ισπανία	0,46%	0,02%
Ιρλανδία	0,20%	0,05%
Ελλάδα	0,86%	0,06%
Ην. Βασίλειο	1,08%	0,09%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Επενδύσεις 45 εκατ. φέρνει το χαλούμι

Ενδιαφέρον από το εσωτερικό και την Ελλάδα, ενώ δεν ξεκίνησαν οι τυροκόμοι να παράγουν ΠΟΠ προϊόν

Σημαντικές επενδύσεις άρχισαν να γίνονται για το χαλούμι. Ανοίγματα πέραν των 45 εκατ. σε φάρμες και γαλακτοκομεία. Και όλα αυτά την ώρα που δεν ξεκίνησαν οι τυροκόμοι να παράγουν το χαλούμι στην βάση των προϊόντων του ευ-

ρωπαϊκού κανονισμού για ΠΟΠ. Στην αγορά εξακολουθεί να διοχετεύεται το υφιστάμενο στοκ, οι ποσότητες του οποίου έχουν επάρκειά δύο μηνών. Με βάση στοιχεία που προκύπτουν από αιτήσεις στην Περιβαλλοντική Αρχή, οι

επενδύσεις για ανέγερση νέων ή επέκταση υφιστάμενων υποστατικών αιγοπροβάτων, ανέρχονται γύρω στα 5,5. εκατ. Επενδύσεις καταγράφονται και στον τομέα των τυροκομείων. Μέχρι το 2023 αναμένεται να λειτουργήσει το

νέο γαλακτοκομείο της ENAK Dairy Ltd, μια επένδυση ύψους 8 εκατ. ευρώ. Εν μέσω επενδυτικού πλάνου, τριετούς διάρκειας, βρίσκεται και η Χαράλαμπίδης Κρίστνης, ύψους 7 εκατ. Επενδύσεις γίνονται και από ελληνικές εταιρείες στην

Κύπρο. Η Δωδώνη, αποπερατώνει αυτή την περίοδο σημαντικές επενδύσεις. Επίσης τα Ελληνικά Γαλακτοκομεία Οlympos ετοιμάζονται να προχωρήσουν σε μονάδα παραγωγής στο Τσέρι, ύψους 30 εκατ. ευρώ. **Σελ. 3**

Ανταλλάγματα για περισσότερο φυσικό αέριο ζητάει η Ρωσία



Ανταλλάγματα για να προσφέρει περισσότερο φυσικό αέριο στην Ευρώπη ζητάει εμμέσως πλην σαφώς, η Ρωσία. Ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας Αλεξάντερ Νόβακ τονίζει πως η έγκριση και πιστοποίηση του υποθαλάσσιου αγωγού Nord Stream 2 μπορεί να οδηγήσει σε υποχώρηση των τιμών του φυσικού αερίου. Σε συνάντηση του Ρώσου προέδρου με κυβερνητικούς αξιωματούχους και επικεφαλής ενεργειακών εταιρειών γύρω από την κρίση των τιμών του φυσικού αερίου, ο κ. Νόβακ ανέφερε ότι ένας από τους παράγοντες που θα μπορούσαν να αποθερμάνουν την τρέχουσα κρίση είναι σαφώς η ολοκλήρωση, πιστοποίηση και εσπευσμένη έγκριση της παροχής φυσικού αερίου μέσω του αγωγού Nord Stream 2. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Αυξήσεις τιμών και κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις

Μετά από μακρά περίοδο αντιπληθωρισμού, η συζήτηση επικεντρώνεται στην πορεία των τιμών, λόγω των σοβαρών επιπτώσεων στην καθημερινότητα των πολιτών και στην οικονομική πολιτική.

Η ανοδική τάση είναι καθολική. Ο πληθωρισμός αφορά κυρίως ευαίσθητες κατηγορίες προϊόντων, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και οι πρώτες ύλες, και έχει ξεπεράσει σημαντικά τους στόχους που έχουν θέσει οι Κεντρικές Τράπεζες. Ο δείκτης των προσδοκιών πληθωρισμού, που θεωρείται καθοριστικής σημασίας, παρουσιάζει επίσης άνοδο.

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι, στα πλείστα επαγγέλματα, οι μισθολογικές αυξήσεις παραμένουν ελεγχόμενες, εξέλιξη που ενισχύει τα επιχειρήματα αναλυτών που πιστεύουν ότι η ανοδική τά-

ση τιμών είναι προσωρινό φαινόμενο. Από την άλλη, η διαφανόμενη αύξηση της κατανάλωσης, λόγω της σταδιακής ολοποίησης της υγειονομικής κατάστασης, η μείωση της παραγωγής βασικών πρώτων υλών και οι δυσκολίες μεταφοράς λόγω πανδημίας, αλλά και η παρατεταμένη περίοδος χαμηλών επιτοκίων και ποσοτικών χαλάρωσης, ενισχύουν τα επιχειρήματα όπως διαβλέπουν διατήρηση υψηλών αυξήσεων των τιμών, με κίνδυνο την επανεμφάνιση του «στασιμοληθωρισμού», με δυσμενείς προεκτάσεις στο βιοτικό επίπεδο.

Ήδη, οι Κεντρικές Τράπεζες των ΗΠΑ και του ΗΒ φαίνεται να λαμβάνουν υπόψη το πληθωριστικό περιβάλλον και να προαναγγέλλουν σταδιακή μείωση της αγοράς περιουσιακών στοι-

χείων και αύξηση των επιτοκίων το 2022. Αντίθετα, η ΕΚΤ παραμένει επιφυλακτική ανακοινώνοντας συνέχιση της «χαλαρής» νομισματικής πολιτικής. Με αυτόν τον τρόπο ευνοεί, έμμεσα, την οικονομική δραστηριότητα καθώς και την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους, στοιχείο που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις υπερχρεωμένες χώρες του Νότου.

Γενικά επικρατεί στάση αναμονής σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό αντανακλά το γεγονός ότι η παραδοσιακή άποψη που υποστηρίζει ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ρευστότητας και πληθωρισμού, η οποία για πολλές δεκαετίες καθόριζε την πολιτική των Κεντρικών Τραπεζών, τίθεται πλέον υπό αμφισβήτηση. Η πλειοψηφία των αναλυτών θεωρεί ότι ο πληθωρισμός δεν είναι πρώ-

τιστα νομισματικό φαινόμενο, αλλά συνδέεται με διαρθρωτικούς παράγοντες, όπως το δημογραφικό και η τεχνολογία, οι οποίοι τείνουν να οδηγούν σε αποδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων, διευρύνοντας τα περιθώρια ενίσχυσης της οικονομίας από τις νομισματικές και δημοσιονομικές αρχές.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στις τιμές ενέργειας. Αφενός, η παρατηρούμενη αυξητική τάση οδηγεί στην επιθυμητή εξοικονόμηση ενέργειας και στη στροφή προς ανανεώσιμες πηγές, αφετέρου, όμως, πλήττει πρώτιστα τα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα. Γι' αυτό κρίνεται αναγκαία η άμεση προώθηση αντισταθμιστικών μέτρων, ειδικά προς όφελος των χαμηλά αμειβόμενων, αλλά και η συνολική προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η Κύπρος επιβαρύνεται επίσης από την αύξηση της τιμής των πρώτων υλών για τον κατασκευαστικό τομέα.

Συμπερασματικά, οι εξελίξεις επιβεβαιώνουν την αβεβαιότητα που επικρατεί σε ό,τι αφορά τις τάσεις των τιμών. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον ενδείκνυται ευελιξία στη διαμόρφωση πολιτικής. Ειδικότερα όσον αφορά την ΕΕ η λήψη περιοριστικών νομισματικών μέτρων δεν φαίνεται να προκρίνεται στην παρούσα φάση, εφόσον κάτι τέτοιο θα έθετε σε κίνδυνο την ανάπτυξη που παραμένει υποτονική.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.



PwC Κύπρου

Annual Review

Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας.



ΑΝΑΛΥΣΗ Του SALOMON FIEDLER*

Καίριο χτύπημα στη γερμανική βιομηχανία

Η **γερμανική** βιομηχανική παραγωγή ελαττώθηκε κατά 4% σε μηνιαία βάση τον Αύγουστο, όπερ σημαίνει ότι εξασθένησε περισσότερο από το -0,4% που είχαν προβλέψει οι αναλυτές σε έρευνα του Reuters. Η παραγωγή στον κλάδο αυτοκινήτου και συναφών εξαρτημάτων υποχώρησε δραστικά κατά 17,5%. Οι ελλείψεις σε ημιαγωγούς επίσης επέτειναν τη μείωση της παραγωγής σε εργαλειομηχανές κατά 6,3% σε μηνιαία βάση. Και ενώ υπάρχει ανεπάρκεια σε πρώτες ύλες και ενδιάμεσα αγαθά, οι θερι- νές άδειες σε εργοστάσια αυ-

Οι μεγάλες ελλείψεις σε πρώτες ύλες οδηγούν στη δραστική μείωση της παραγωγής, ενώ οι παραγγελίες αυξάνονται.

τοκινητοβιομηχανιών τον Αύγουστο επιδείνωσαν την κατάσταση. Αυτό αναθερμαίνει τις ελπίδες ότι η παραγωγή δύναται να επανέλθει τους προσεχείς μήνες. Οι δε βιομηχανικές παραγγελίες τον Αύγουστο είχαν κάμψη της τάξεως του 7,7% σε μηνιαία βάση. Εξαιρουμένων των παραγγελιών σε μεγάλες ποσότητες, οι οποίες από μήνα σε μήνα μπορούν να αποδειχθούν ευμετάβλητες, η πτώση ήταν μικρότερη μεν, σημαντική δε σε ποσοστό 5,1%.

Αυτή η συγκεκριμένη διορθωτική κίνηση λαμβάνει χώρα ενώ έχει παρατηρηθεί αξιοσημείωτη αύξηση στους όγκους παραγγελιών από τις αρχές του χρόνου. Η ξένη ζήτηση και ειδικά αυτή η οποία προέρχεται από χώρες και περιφέρειες εκτός Ευρώζωνς εμ-

φάνισε τη μεγαλύτερη πτώση κατά 15,2% σε μηνιαία βάση, αλλά η εγχώρια ζήτηση και αυτή εξασθένησε κατά -5,2% σε μηνιαία βάση. Παρά ταύτα, οι παραγγελίες τον μήνα Αύγουστο παρέμειναν κατά 8,5% υψηλότερες από εκείνες προ πανδημίας τον Φεβρουάριο του 2020 και οι εταιρείες παραγωγής συνέχισαν να τις συγκεντρώνουν. Στον κλάδο του αυτοκινήτου οι παραγγελίες ελαττώθηκαν κατά 12% σε μηνιαία βάση τον Αύγουστο. Σε ένα βαθμό οι δυνητικοί πελάτες ίσως και να παραγγέλνουν λιγότερα αυτοκίνητα σήμερα, διότι πιθανόν αντιλαμβάνονται ότι δεν μπορούν αυτά να κατασκευαστούν και να παραδοθούν ούτως ή άλλως εντός των προσεχών μηνών.

Η παραγωγή επί του παρόντος παρακώλυεται από τα προβλήματα στην προμηθευτική αλυσίδα και όχι από την έλλειψη ζήτησης. Ενδεχομένως ίσως να χρειαστεί κάποιο διάστημα προτού οι ελλείψεις στις προμήθειες και η συμφόρηση στο διεθνές σύστημα μεταφορών τελικώς αποκατασταθούν. Η όλη αυτή συνθήκη δημιουργεί κινδύνους ως προς τις προβλέψεις μας για το ΑΕΠ της Γερμανίας το τρίτο και το τέταρτο τρίμηνο, αν και κάτι ανάλογο ισχύει και για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώζωνς, οι οποίες δεν εξαρτώνται τόσο πολύ από τη βιομηχανία. Στη Γερμανία, συνεκτιμώντας τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, η βιομηχανική παραγωγή εξασθένησε 1,6% από τον μέσο όρο του δεύτερου τριμήνου. Παρά ταύτα, οι επιχειρήσεις θα αντισταθίσουν τις τωρινές απώλειες στην παραγωγή αμέσως μόλις υπάρξει διαθεσιμότητα προμηθειών, την οποία τοποθετούμε στη διάρκεια του 2022.

* Ο κ. Salomon Fiedler είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΔΗΚΤΗΣ

Μεταρρύθμιση

Με στόχο να δοθεί στους εργαζόμενους περισσότερη ευελιξία η κυβέρνηση του Βελγίου προωθεί την τετραήμερη εργασία χωρίς μείωση των ωρών που θα παραμείνουν μεταξύ 38-40 εβδομαδιαίως. Η συζήτηση εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης εργασιακής μεταρρύθμισης, που επεξεργάζεται αυτή την περίοδο η κυβέρνηση συνασπισμού εφτά κομμάτων σε συνεργασία με τα συνδικάτα και τους εργοδότες. Σε δοκιμαστική βάση την τετραήμερη εργασία εφάρμοσε και η Ισλανδία την περίοδο 2015-2019 με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα καθώς η παραγωγικότητα δεν επηρεάστηκε ενώ καταγράφηκε μείωση στο εργασιακό άγχος και στην εργασιακή κόπωση. Την τετραήμερη εργασία αποφάσισε να εφαρμόσει σε δοκιμαστική βάση και η Ισπανία με σχετική απόφαση που λήφθηκε τον περασμένο Μάρτιο.

• • • • •

Αβεβαιότητα

Όσον αφορά στον πληθωρισμό που αποτελεί θέμα συζήτησης μεταξύ των οικονομολόγων η ΕΚΤ αν και αναγνωρίζει ότι η παρούσα αύξηση ήταν μόνο «μερικώς» αναμενόμενη σημειώνει ότι οι παράγοντες που την προκαλούν είναι παροδικοί και θα εκτονωθούν στους επόμενους μήνες. Στον μεσοπρόθεσμο ορίζοντα όμως, γίνεται η παραδοχή ότι η πανδημία έχει «επιβάλει» δομικές αλλαγές στην οικονομία που στο μέλλον θα επηρεάζουν προς άγνωστη κατεύθυνση την μεταβολή των τιμών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην νέα κατάσταση της παγκοσμιοποίησης, την απότομη ψηφιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, τις δημογραφικές τάσεις και στην δέσμευση των κυβερνήσεων για αποτελεσματική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

• • • • •

Συναίνεση

Προσωρινή αύξηση αποφάσισαν οι γερουσιαστές στο επίπεδο δανεισμού της ομοσπονδιακής κυβέρνησης των ΗΠΑ αποφεύγοντας το καταστροφικό σενάριο αθέτησης εντός Οκτωβρίου. Η συναίνεση μεταξύ δημοκρατικών και ρεπουμπλικάνων ήρθε μερικές μόλις μέρες πριν δημιουργηθούν δυσάρεστες, αλλά και ιστορικές εξελίξεις μη αποπληρωμής χρέους που λήγει στις 18 τρέχοντος μηνός. Το ταβάνι στο ύψος του δανεισμού από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση θεσμοθετήθηκε το 1939 και έκτοτε έχει «παραβιαστεί» πάνω από 100 φορές. Σήμερα το χρέος των ΗΠΑ ανέρχεται στα 28 τρισεκατομμύρια δολάρια.

• • • • •

Ανακούφιση

Στο ένα τρίτο της δόσης που χορηγείται για έφηβους και ενήλικες θα περιοριστεί η ποσότητα στα



Η **ανάκαμψη** θα απαιτήσει χρόνο μέχρι να αποτυπωθεί με θετικό τρόπο στο δημοσιονομικό ισοζύγιο σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που συνοδεύουν τον προϋπολογισμό 2022

εμβόλια της ηλικιακής ομάδας 5 έως 11 ετών. Η συγκεκριμένη κατηγορία παρουσιάζει σε ορισμένες χώρες αυξημένη επιβάρυνση λόγω της έναρξης της σχολικής χρονιάς. Η ανακοίνωση της Pfizer ότι έχει καταθέσει φάκελο για έγκριση του εμβολίου στην αμερικανική FDA έγινε δεκτή με χαμόγελά ανακούφισης από αρκετούς γονείς που θα ήθελαν να προσφέρουν περισσότερη προστασία στα παιδιά τους. Εφόσον εγκριθεί αναμένεται πως η εταιρεία θα είναι σε θέση να διαθέσει τα πρώτα εμβόλια της κατη-

γορίας 5 έως 11 ετών στις ΗΠΑ περί τα μέσα Νοεμβρίου.

• • • • •

Εξάρτηση

Η **απόφαση** της Ρωσίας να προσφέρει μεγαλύτερες ποσότητες φυσικού αερίου στην Ευρώπη για άμβλυνση του προβλήματος που υφίσταται, επιβεβαιώνει με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο τις αμερικανικές εκτιμήσεις για βαθιά ενεργειακή εξάρτηση μεταξύ των δυο μερών. Τα σχόλια αυτά ανήκουν σε χρηματοοικονομικούς αναλυτές που είδαν αυτή την εβδομάδα τις τιμές φυσικού αερίου για συμβόλαιο παράδοσης Νοεμβρίου να εκτοξεύονται σε δυσθεώρητα επίπεδα φτάνοντας μέχρι και σε πενταπλασιασμό της τιμής από την αρχή του έτους. Υπενθυμίζουμε ότι στην άλλη άκρη του Ατλαντικού υπάρχει έντονη δυσарέσκεια για την προοπτική λειτουργίας του αγωγού NordStream2, ο οποίος ολοκληρώθηκε μετά από επένδυση 11 δις δολαρίων και είναι έτοιμος να τεθεί σε λειτουργία μόλις η Γερμανία ανάψει το πράσινο φως. Η κατάσταση πάντως όπως διαμορφώνεται με τις τιμές ασκεί πίεση στο Βερολίνο να επιταχύνει τις αποφάσεις.

• • • • •

Αδιαφάνεια

Για **αδιαφάνεια** στον τρόπο λειτουργίας, κατηγορήσε η Φράνσις Χάουγκεν, μηχανικός δεδομένων και πρώην στέλεχος της εταιρείας, την Facebook ενώ δεν παρέλιχε να σημειώσει ότι θα πρέπει να αναθεωρηθεί και η πρόνοια που προστατεύει την Facebook από οποιαδήποτε νομική υποχρέωση σε σχέση με αναρτήσεις που πραγματοποιούν οι χρήστες της. Η εξέλιξη της υπόθεσης μετά την εμφάνιση της συγκεκριμένης whistle blower ενώπιον της γερουσίας αναμένεται με ενδιαφέρον.

Η πανδημία άλλαξε τη σχέση ζωής και εργασίας

Του JONATHAN MALESIC
THE NEW YORK TIMES

Είναι απόλυτη ανάγκη, τώρα που επιστρέφουμε σταδιακά στην κανονικότητα και στους φυσικούς εργασιακούς μας χώρους, να αποδειξουμε ότι υπάρχουν, ζούμε και αναπνέουμε για περισσότερους λόγους από το να εργαζόμαστε. Είναι κρίσιμο να διατυπώσουμε αυτή την αλήθεια σήμερα. Η συμβατική προσέγγιση στη δουλειά, η εβδομάδα των 40 ωρών και η φιλοδοξία αναρίχησης στην εταιρική ιεραρχία μάς οδήγησαν σε ένα γενικευμένο συναίσθημα έλλειψης ικανοποίησης, εξουθένωσης και εξάντλησης πριν καν αρχίσει η πανδημία. Τώρα, μετά την πολύμηνη περιπέτεια, φαίνεται ότι ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να θέσουν οι εργαζόμενοι δημιουργικά αιτή-

Ολοι έχουμε αξιοπρέπεια, είτε εργαζόμαστε είτε όχι. Η δουλειά ή η έλλειψή της δεν καθορίζει την ανθρώπινη αξία μας.

ματα, επαναπροσδιορίζοντας κυρίως τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται η δουλειά στην ευζωία μας.

Η δουλειά δεν είναι μόνο μέσο βιοπορισμού. Μας προσφέρει, εκτός από εισόδημα, ένα αίσθημα αξιοπρέπειας, το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία και απολαβής των προνομίων που εκπροφέρονται από αυτή. Με τη δουλειά αποδεικνύουμε την ηθική μας, και σε αυτή αναζητούμε νόημα και στόχο. Οι πολιτικοί, θρησκευτικοί και επιχειρηματικοί ηγέτες προώθησαν ακριβώς αυτό το όραμα επί αιώνες.

Νέο όραμα

Συχνά, όμως, η εργασία μας δεν αγγίζει αυτά τα ιδανικά. Είναι, λοιπόν, επιτακτική η δημιουργία ενός νέου, αρτιότερου ορά-



Με **την επιστροφή** στους φυσικούς εργασιακούς χώρους, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να θέσουν οι εργαζόμενοι δημιουργικά αιτήματα, επαναπροσδιορίζοντας κυρίως τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται η δουλειά στην ευζωία.

ματος, το οποίο θα εκπορεύεται από μια εύλογη παραδοχή: ότι, δηλαδή, όλοι έχουμε αξιοπρέπεια, είτε εργαζόμαστε είτε όχι. Η δουλειά ή η έλλειψή της δεν καθορίζει την ανθρώπινη αξία μας. Αυτή η θεώρηση είναι απλή αλλά και ριζοσπαστική. Δικαιολογεί τη θέσπιση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για όλους, όπως και καθολικού δικαϊώματος στη στέγαση και την υγειονομική περίθαλψη.

Αλλαγή συνθηκών

Στις αρχές της πανδημίας –όταν ήταν όλα τόσο ευμετάβλητα– επιδείξαμε αρετές που θα πρέπει να συμπεριλάβουμε στο όραμά μας για το μέλλον.

Λόγοι δημόσιας υγείας μας εξανάγκασαν να θέσουμε περιορισμούς στην εργασία

πολλών ανθρώπων και ταυτόχρονα να φροντίσουμε και να παρέχουμε τα αναγκαία σε όσους έχασαν, λόγω των συνθηκών, τις δουλειές τους. Δείξαμε, κατά τρόπους που αναμφίβολα δεν ήταν οι ιδανικότεροι, ότι η ανθρώπινη ευδαιμονία είναι πιο πολύτιμη από την παραγωγικότητα.

Δείξαμε αλληλεγγύη προς τους γύρω μας αλλά και προς τους ιατρούς και το νοσηλευτικό προσωπικό που μάχονταν στην πρώτη γραμμή.

Περιορισμός τις επισκέψεις στα μπαλκονάκια και εργαστήρια για την επιβεβαίωση της καμπύλης των κρουσμάτων της πανδημίας. Όταν περάσει η πανδημία, αλλά η εργασία εξακολουθεί να απειλεί την εξέλιξη και την ευζωία μας, οφείλουμε να εφαρμόσουμε και πάλι όλες αυτές τις αρετές.

Χρυσές δουλειές για τη μαφία στην κρίση

Η **οικονομική** δυσπραγία που προκλήθηκε από την υγειονομική κρίση δεν έθιξε τις «δουλειές» της μαφίας, μάλλον το αντίθετο. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει από τα στοιχεία που παρουσιάζει η ιταλική οικονομική εφημερίδα Il Sole 24 Ore σχετικά με τις χρυσές δουλειές της μαφίας στο έδαφος της χώρας.

Το 2020, στα ιταλικά λιμάνια κατασχέθηκαν δύο φορές περισσότερα ναρκωτικά (αύξηση 204%) σε σχέση με το 2019, και 2,2 φορές περισσότερα λαθραίως διακινούμενα απόβλητα (αύξηση 224%). Οι κατασχέσεις βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τον όγκο των διακινούμενων λαθραίων εμπορευμάτων. «Περισσότερες κατασχέσεις δεν σημαίνουν μόνο καλύτερους ελέγχους, σημαίνουν και ότι τα λαθραία εμπορεύματα που διαφεύγουν είναι πολύ περισσότερα», αναφέρει η εφημερίδα.

Σύμφωνα με τους αναλυτές του σώματος καταπολέμησης της μαφίας, για κάθε κιλό λαθραίων εμπορευμάτων που κατάσχεται, τουλάχιστον τρία έχουν περάσει χωρίς να ανιχνευθούν. Αλλιώς οι μαφίες δεν θα έμπαιναν στον «κίνδυνο» να χάσουν «πολύτιμα» εμπορεύματα περνώντας μέσα από λιμάνια, στα οποία γίνονται εξαιρετικά εντατικοί έλεγχοι, όπως είναι τα λιμάνια της Τζόια Τάουρο και του Σαλέρνο στη νότια Ιταλία και της Γένοβας και του Λιβόρνο στη βόρεια. «Οι μαφίες υπολογίζουν τα κατασχεμένα ως αναμενόμενες απώλειες», σημειώνει το άρθρο.

Ο υπερδιπλασιασμός της διακίνησης αποβλήτων εντυπωσίασε ιδιαίτερα τις Αρχές, δεδομένου ότι σημειώθηκε σε μια χρονιά κατά την οποία ο συνολικός όγκος των διακινούμενων εμπορευμάτων μειώθηκε λόγω κρίσης. Σε όγκο, την πρώτη



Νέο πεδίο οικονομικής δράσης τα παλιά φωτοβολταϊκά πάνελ, που όταν πέσει η απόδοσή τους απορρίπτονται και η μαφία τα εξάγει λαθραία ως κοινόχρηστα ή ελαφρώς μεταχειρισμένα στην Αφρική.

θέση κατέχουν μακράν τα πλαστικά, τα οποία διακινούνται λαθραία ώστε να αποφευχθεί η υποχρέωση ανακύκλωσής τους. Εντονα αυξητικές τάσεις παρατηρήθηκαν επίσης στη λαθραία διακίνηση ηλεκτρονικών αποβλήτων, ενώ ένα νέο «προϊόν» εισβάλλει δυναμικά στον κλάδο της λαθραίας διακίνησης. Πρόκειται για παλιά φωτοβολταϊκά πάνελ που τοποθετήθηκαν πριν τεθεί σε ισχύ η υποχρέωση ανακύκλωσής τους. Όταν πέσει η απόδοσή τους, τα πάνελ αυτά απορρίπτονται, εν συνεχεία η μαφία τα συγκεντρώνει, τα εξάγει λαθραία ως κοινόχρηστα ή ελαφρώς μεταχειρισμένα στην Αφρική, εισπράττοντας και τη διεθνή χρηματοδότηση που δίδεται με στόχο την ηλεκτροδότηση της Μαύρης Ηπείρου με καθαρές μορφές ενέργειας.

IL SOLE 24 ORE

Εγινε ΠΟΠ και έφερε επενδύσεις το χαλούμι

Πέραν των 8 εκατ. για φάρμες, ανοίγουν γαλακτοκομείο και οι αγελαδοτρόφοι, άνοιγμα 30 εκατ. ευρώ και από την Ολυμπρος

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Έντονη κινητικότητα καταγράφεται τους τελευταίους μήνες στο κομμάτι δημιουργίας υποστατικών εκτροφής αιγοπροβάτων, αλλά και νέων τυροκομείων, ως αποτέλεσμα της κατοχύρωσης του χαλουμιού ως Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης από την ΕΕ. Μέχρι στιγμής και με βάση στοιχεία που προκύπτουν από αιτήσεις στην Περιβαλλοντική Αρχή, οι επενδύσεις για ανέγερση νέων ή επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων κτηνοτροφικών υποστατικών αιγοπροβάτων, ανέρχονται γύρω στα 5,5. εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό αφορά τις επενδύσεις του 2021. Το ενδιαφέρον για νέα υποστατικά είχε αρχίσει να καταγράφεται από πολύ πιο πριν. Το 2020 είχαν υποβληθεί αιτήσεις για νέα υποστατικά, συνολικής αξίας 3,2 εκατ. ευρώ. Συνολικά οι επενδύσεις ανέρχονται

Εκτιμάται ότι μέσα στο α' τρίμηνο του 2022 θα ξεκινήσουν οι εργασίες για το εργοστάσιο της Ολυμπρος στο Τσέρι, ύψους 30 εκατ. ευρώ.

στα 8,7 εκατ. ευρώ και αυτό αφορά μόνο το κομμάτι της εκτροφής αιγοπροβάτων. Πρόκειται για εξέλιξη, η οποία ήταν λογικό επακόλουθο της κατοχύρωσης, αφού βάσει του κανονισμού, πλέον το αιγοπρόβειο γάλα θα πρέπει να υπερβαίνει σε ποσότητα του αγελαδινού, κατά την παρασκευή του προϊόντος. Πάντως, ο αριθμός των επενδύσεων σε αυτό τον τομέα αναμένεται να ενισχυθεί, με τα επενδυτικά μέτρα αγροτικής ανάπτυξης, μέσα από τα οποία θα μπορούν να αδειοδοτηθούν νέες αιγοπροβατοτροφικές μονάδες ή να εκσυγχρονιστούν οι υφιστάμενες με το ποσοστό της ενίσχυσης να φτάνει μέχρι και το 70% της επιλέξιμης δαπάνης (κτήρια, μηχανήματα, εξοπλισμός), με συνολικό κόστος του προγράμματος γύρω στα 40 εκατ. ευρώ (συν εφάπαξ πριμοδότηση 50 χιλιάδων ευρώ για νέους κάτω των 39 ετών). Σύμφωνα με τον λειτουργό Γεωργίας Α' Σωκράτη Σωκράτους, το πρόγραμμα ενδεχομένως να ανοίξει για αιτήσεις τον επόμενο μήνα.

Επενδύσεις όμως καταγράφονται

και στον τομέα των τυροκομείων. Συγκεκριμένα μέχρι το 2023 αναμένεται να λειτουργήσει το νέο γαλακτοκομείο της ENAK Dairy Ltd, το οποίο θα παράγει γαλακτοκομικά προϊόντα με σύγχρονη τεχνολογία, μια επένδυση ύψους 8 εκατ. ευρώ. Το υποστατικό αφορά εργοστάσιο παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων μέγιστης δυναμικότητας επεξεργασίας 60 τόνων γάλακτος την ημέρα. Θα καταλαμβάνει 5489 τ.μ. και θα ανεγερθεί σε έκταση γης 11.666 τ.μ. εντός διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηνών, σε βιομηχανική ζώνη. Εν μέσω επενδυτικού πλάνου, τριετούς διάρκειας, βρίσκεται και η γαλακτοβιομηχανία Χαράλαμπίδης Κρίστινς, ύψους 7 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τον CEO της εταιρείας, Μάριο Κωνσταντίνου, οι επενδύσεις δεν ήταν προϊόν της κατοχύρωσης, ωστόσο η κατοχύρωση ήρθε να επιβεβαιώσει την ορθότητα τους. Οι επενδύσεις αφορούν την επέκταση του εργοστασίου στην Λεμεσό, στην παραγωγική γραμμή του χαλουμιού αλλά και στους αποθηκευτικούς χώρους. Επισημαίνει ότι αν μελλοντικά η κατοχύρωση βοηθήσει να αναπτυχθεί το χαλούμι περισσότερο, τότε θα πρέπει να μεγαλώσουν ακόμα περισσότερο οι εγκαταστάσεις.

Είναι γεγονός ότι η αυξανόμενη ζήτηση του προϊόντος ακόμα και πριν την κατοχύρωση, αποτέλεσε δέλεαρ για επενδύσεις και ελληνικών εταιρειών στην Κύπρο. Η μία εξ αυτών η Δωδώνη, η οποία δραστηριοποιείται στο νησί από το 2016. Όπως ανέφερε ο πρόεδρος της εταιρείας στην Κύπρο, Πανίκος Χατζηκόστας, αυτή την περίοδο αποπερατώνονται σημαντικές επενδύσεις για επέκταση των δραστηριοτήτων σε μηχανολογικούς εξοπλισμούς.

Η δεύτερη περίπτωση είναι τα Ελληνικά Γαλακτοκομεία Ολυμπρος, που ετοιμάζονται να προχωρήσουν στην επένδυση τους για δημιουργία μονάδας παραγωγής στο Τσέρι, ύψους 30 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τον Σύμβουλο Εμπορίας της εταιρείας Στέλιο Σαράντη, η εταιρεία είναι στο περίμενε για αδειοδοτήσεις. Εκτιμάται ότι μέσα στο α' τρίμηνο του 2022 θα ξεκινήσουν οι εργασίες ανέγερσης του εργοστασίου και θα ολοκληρωθούν σε περίοδο δύο ετών. Στόχος της εταιρείας είναι, αρχές του 2024 να μπορούν να ξεκινήσουν την παραγωγή του χαλουμιού. Σημειώνεται ότι μέχρι τότε, θα έχει ολοκληρωθεί και η περιόδος χάρπτος για συμμόρφωση των παραγωγών με τις πρόνοιες του φακέλου.



Δεν ξεκίνησαν οι τυροκόμοι να παράγουν το χαλούμι στην βάση των προνοιών του ευρωπαϊκού κανονισμού. Στην αγορά εξακολουθεί να διοχετεύεται το υφιστάμενο στοκ, οι ποσότητες του οποίου έχουν επάρκεια δύο μηνών.

Αργεί να διοχετευθεί το ΠΟΠ στην αγορά

Μπορεί οι διαδικασίες αιτήσεων και ελέγχου να έχουν ξεκινήσει και οι επενδύσεις να προχωρούν, ωστόσο στην αγορά, το χαλούμι εξακολουθεί να είναι το ίδιο με αυτό που επωλείτο και πριν την 1η Οκτωβρίου και οι καταναλωτές να μην έχουν δει ακόμα το προϊόν με την σήμανση ΠΟΠ. «Δεν βλέπουμε να ξεκινάμε σύντομα την παραγωγή», αναφέρει σχετικά ο πρόεδρος του συνδέσμου Τυροκόμων Γιώργος Πέτρου. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» αυτή την στιγμή, το στοκ σε ποσότητες χαλουμιού καλύπτει τις ανάγκες για δύο μήνες. Αν δεν ξεκινήσει η παραγωγή του ΠΟΠ σύντομα,

τότε ενδεχομένως το χαλούμι ως ΠΟΠ, να υπάρχει μόνο στα χαρτιά. Γιατί όμως το προϊόν δεν έχει μπει στην γραμμή παραγωγής; Η απάντηση, όπως αναφέρουν οι πληροφορίες της «Κ», έχει να κάνει με το αν μπορούν τελικά οι παραγωγοί, με βάση τις υφιστάμενες πρόνοιες του φακέλου, να παράξουν το νέο προϊόν. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι κάποια σημεία του φακέλου θα πρέπει να διαφοροποιηθούν, ώστε να μπορεί τελικά να παραχθεί το χαλούμι ως ΠΟΠ. Σύμφωνα με τον σύνδεσμο Τυροκόμων, πρόκειται για 14 σημεία, τα οποία έχουν σταλεί από τον σύνδεσμο Τυρο-

κόμων προς το Υπουργείο Γεωργίας. Όπως πληροφορείται η «Κ» ζητούν να χρησιμοποιείται το γάλα όλων των κτηνοτρόφων και να μην υπάρχει ο διαχωρισμός των φυλών, καθώς υπάρχει ήδη περιορισμένη ποσότητα αιγοπρόβειου γάλακτος. Ζητούν επίσης, να αλλάξει η ρήτρα για την χρήση κυπριακών ζωοτροφών στο 20% λόγω των χαμηλών ποσοτήτων κυπριακών ζωοτροφών στην κυπριακή αγορά και να διαφοροποιηθεί η διαδικασία του ελέγχου κατά τρόπο ώστε να προηγείται ο έλεγχος των κτηνοτρόφων, να γνωρίζουν οι τυροκόμοι τις διαθέσιμες ποσότητες γάλακτος στην

αγορά και ακολούθως να προχωρούν σε συμφωνίες και παραγγελίες.

Υπενθυμίζεται ότι οι παραγωγοί έχουν περιθώριο συμμόρφωσης μέχρι το 2024. Δηλαδή μέχρι το 2024 μπορεί να πωλείται προϊόν χωρίς την συγκεκριμένη σήμανση, με την προϋπόθεση ότι έχει παραχθεί πριν την 1η Οκτωβρίου 2021. Ωστόσο από την 1η Οκτωβρίου, οποιοδήποτε χαλούμι παραχθεί, θα πρέπει να πληροί τις προδιαγραφές του προϊόντος και να φέρει την ανάλογη σήμανση. Σε διαφορετική περίπτωση δεν θα μπορεί να διατίθεται στην αγορά με την ονομασία χαλούμι.

Η τοπικότητα, είναι το νέο trend στον τουρισμό

Η ανακαίνιση στους χώρους στο αεροδρόμιο Λάρνακας έδωσε το στίγμα για την αλλαγή σελίδας στο τουριστικό μας προϊόν

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Όσο αυξάνεται η παλέτα των τουριστικών μας αγορών και όσο εδραιώνονται οι millennials ως το βασικό target group για τον ταξιδιωτικό τομέα, τόσο αλλάζει το τουριστικό μας προϊόν. Αυτό τουλάχιστον θα μπορούσε να συμπεράνει κανείς από το πρόσφατο λίφτινγκ στο αεροδρόμιο Λάρνακας ύψους 20 εκατ. ευρώ, όπου δόθηκε έμφαση στο sense of place, αλλά και δέκα μέρες νωρίτερα στην παρουσίαση της αυθεντικής διαδρομής εμπειριών υπαίθρου. Είναι αξιοσημείωτο ότι ίσως για πρώτη φορά, η τοπικότητα και η κυπριακή κουλτούρα, αποτελούν κυρίαρχο στοιχείο ευρύτερα στο προφίλ μας ως κυπριακός προορισμός. Αυτό ξεκάρωσε και κατά την πρόσφατη παρουσίαση των νέων χώρων του αεροδρομίου Λάρνακας. Κυπριακά μοτίβα όπως μοτίβα ελιάς και αμπελόφυλλου αλλά και δαντέλας του διάσημου Λευκαρίτικου κεντήματος, λεπτομέρειες αγγείων χαλκού και ξύλου των τοπικών κελαριών δημιουργούν μια αυθεντική αίσθηση της Κύπρου στους χώρους του αεροδρομίου. Πέραν του Interior design, είναι ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο ότι ίσως για πρώτη φορά προωθούνται τα κυπριακά προϊόντα στον εμπο-

ρικό χώρο του αεροδρομίου. Πλέον 200 κυπριακά κρασιά και γύρω στα 20-30 κυπριακά ποτά διατίθενται στο υποκατάστημα Κυπριακά. Αξίζει να σημειωθεί ότι τους τελευταίους 12 μήνες, οι πωλήσεις των κυπριακών προϊόντων στο αεροδρόμιο πλησίασαν τα 2 εκατ. ευρώ.

Και στην εστίαση

Το ίδιο concept υιοθετήθηκε και στον χώρο της εστίασης. Αναλύοντας το προφίλ της επιβατικής κίνησης αλλά και τους λόγους ταξιδιού, έχουν διαμορφωθεί εκσυγχρονισμένες μονάδες εστίασης υψηλού επιπέδου και προδιαγραφών από την εταιρεία Cyprus Airways F&B. Και εδώ συναντάται το κυπριακό στοιχείο στην διακόσμηση αλλά και στις γεύσεις. Ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να δοκιμάσει για τελευταία φορά πριν από την αναχώρησή του την κυπριακή κουζίνα με μια επίσκεψη στο Avli- Cyprus Authentic Food έχοντας επιλογές από κουπέττα, σιεφταλιές, γεμιστά, κεφτέδες και χαλούμι. Την δική της σημασία σε σχέση με το προφίλ των εισερχόμενων τουριστών έχει και η επιλογή της ζωντανής παρασκευής φαγητών από διεθνείς κουζίνες και επιλογές σε fine dining.



Δόθηκε έμφαση σε «παραδοσιακά» κυπριακά στοιχεία όπως η πέτρα, το ξύλο και ο χαλκός, ενώ το χαρακτηριστικό πάτωμα δίνει την αίσθηση της κυπριακής αυλής και συνεπώς της έντονης φιλοξενίας των Κυπρίων, αναφέρει σχετικά η κα Κουρούπη.

Όπως αναφέρθηκε κατά την παρουσίαση των χώρων, τα μενού του κάθε καφέ -εστιατορίου μελετήθηκαν διεξοδικώς ώστε να συμπεριλαμβάνουν όλες τις νέες γαστρονομικές και διατροφικές τάσεις όπως vegan, lactose free, low sugar και low salt καθώς και προϊόντα

kosher, σε συνδυασμό με τις διεθνείς κουζίνες και την παραδοσιακή. Μιλώντας στην «Κ» η Ανώτερη Διευθύντρια Αεροπορικής Ανάπτυξης, Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας Μαρία Κουρούπη ανέφερε ότι ο σχεδιασμός στοχεύει πρωτίστως στην αναβάθμιση της ταξιδιωτικής

εμπειρίας με την προσθήκη νέων προϊόντων και καφεστιατορίων. Παράλληλα, ζητούμενο ήταν το να προβληθούν ακόμα περισσότερο βασικά στοιχεία από τον πολιτισμό, την κουλτούρα και την αρχιτεκτονική της Κύπρου. Μεταξύ άλλων, δόθηκε έμφαση σε «παραδοσιακά» κυπριακά στοιχεία όπως η πέτρα, το ξύλο και ο χαλκός, ενώ το χαρακτηριστικό πάτωμα δίνει την αίσθηση της κυπριακής αυλής και συνεπώς της έντονης φιλοξενίας των Κυπρίων. Η ανακαίνιση των εμπορικών χώρων του Αεροδρομίου Λάρνακας, ξεκίνησε πριν από την πανδημία από τις εταιρείες Cyprus Airports Duty Free και Cyprus Airports F&B Ltd σε συνεργασία με την Hermes Airports.

Νέο προφίλ τουριστών

Όπως αναφέρει η κα Κουρούπη, τη φετινή χρονιά έχει αρχίσει να γίνεται αισθητή μια διαφοροποίηση στο προφίλ των τουριστών που επισκέπτονται την Κύπρο. Κατ' αρχάς, καταγράφεται προσέλκυση τουριστών από περισσότερες χώρες απ' ότι στο παρελθόν και σταδιακή μείωση της εξάρτησης από ταξιδιωτικούς πράκτορες και τις παραδοσιακές αγορές της Βρετανίας και της Ρωσίας. Από τις 25 Μαΐου μέχρι τις 22 Αυγούστου το 39%

ήταν Ρώσοι τουρίστες, ενώ το υπόλοιπο 60% μοιράστηκε σε Ηνωμένο Βασίλειο που είχε φέτος λόγω και της κατάστασης του φωτεινού σπινδόλη μόλις 10% ποσοστό, στο 8% η Πολωνία, στο 6% η Ουκρανία, 4% το Ισραήλ, 3% η Γερμανία, 3% η Ουγγαρία από 2% η Γαλλία, η Σουηδία και η Δανία ενώ αμελητέα ποσοστά από άλλες αγορές συγκεκριμένων συνολικά 21%. Αυτό προκύπτει και μέσα από τα δεδομένα που δημοσιοποίησε πρόσφατα η Hermes Airports, κατόπιν επεξεργασίας πέραν του ενός εκατομμυρίου μοναδικών στοιχείων από το Cyprus Flight Pass. Σύμφωνα με την κα Κουρούπη, τα στοιχεία φανερώνουν ότι υπάρχει μια αλλαγή στο είδος των επισκεπτών, οι οποίοι προέρχονται πλέον από περισσότερες χώρες. Η συγκεκριμένη τάση δεν δημιουργήθηκε από την πανδημία αυτή καθαυτή, αλλά επιστεύσθηκε από τα νέα δεδομένα που δημιούργησε στον τουρισμό ο κορωνοϊός, ενώ τόνισε την ανάγκη για απεξάρτηση από τις παραδοσιακές μας αγορές και την προσέλκυση ταξιδιωτών που αναδεικνύονται πιο έντονα στην εποχή μας, όπως οι μεμονωμένοι ταξιδιώτες, όσοι αναζητούν εμπειρίες, ολιγόημερη διαφυγή, οι «millennials» κ.ά.

Digital το 88,6% των συναλλαγών της ΒΟC

Γιώργος Τζιωρτζής: Τα λογισμικά και οι αυτοματισμοί δεν λειτουργούν χωρίς επίβλεψη και ανθρώπινη εποπτεία

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τη θέση πως οι ψηφιακές τράπεζες υπήρξαν ένας από τους παράγοντες που επιτάχυναν τη διαδικασία για παροχή ταχύτερων και καλύτερων υπηρεσιών μέσω βελτιωμένης πελατειακής εμπειρίας και εξυπηρέτησης, εκφράζει ο Διευθυντής Πληροφορικής και Ψηφιακής Μεταμόρφωσης, Γιώργος Τζιωρτζής. Μιλώντας στην «Κ», ο κ. Τζιωρτζής σημειώνει ότι μία από τις προκλήσεις είναι να εκπαιδεύσει η Τράπεζα τους πελάτες της, οι οποίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με τα ψηφιακά κανάλια για τη δική τους άνεση και ευκολία. Αναφέρει επίσης ότι τον περασμένο Ιούλιο το 88,6% των συναλλαγών των πελατών έγιναν διαδικτυακά ενώ πλέον περισσότερο από το 77% μας χρησιμοποιεί τα ψηφιακά κανάλια. Τέλος, υπογραμμίζει πως τα λογισμικά και οι αυτοματισμοί δεν λειτουργούν χωρίς επίβλεψη και ανθρώπινη εποπτεία.

- Η νέα ψηφιακή πραγματικότητα είναι ήδη εδώ, αλλάζοντας ριζικά το επιχειρείν. Πώς εφαρμόζεται στις τράπεζες και πόσο έχει αλλάξει η Τράπεζα τα τελευταία πέντε χρόνια;

- Οι τράπεζες, ως διαχρονικά κινητήριες δυνάμεις της οικονομίας, δεν θα μπορούσαν να μην επηρεαστούν από την στροφή προς την ψηφιακή οικονομία. Μάλιστα, σε χώρες όπως η Κύπρος, μικρές και με εξωγενή χαρακτήρα, συστημικοί οργανισμοί όπως η Τράπεζα Κύπρου, όχι απλώς ακολουθούν τις εξελίξεις αλλά έχουν υποχρέωση να δείχνουν τον δρόμο και να καθοδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Κι αυτό ακριβώς προσπαθούμε να κάνουμε εμείς τα τελευταία χρόνια. Καθοδηγούμε την κοινωνία να προσαρμοστεί σε έναν πιο ψηφιακό κόσμο. Αυτή η προσπάθεια ξεκίνησε προ πανδημίας, κι αυτό βοήθησε ώστε τόσο εμείς ως οργανισμός, όσο και οι πελάτες μας, ήμασταν πιο έτοιμοι και πιο προσαρμοσμένοι στις πρώτογυνες συνθήκες που δημιουργήθηκαν και γι' αυτό μπορούσαμε να ανταπεξέλθουμε ιδιαίτερα ικανοποιητικά.

- Τι να αναμένουμε για την επόμενη πενταετία αναφορικά με την ψηφιοποίηση των τραπεζών και συγκεκριμένα της Τράπεζας Κύπρου;

- Θεωρούμε πως θα εξακολουθήσει να αυξάνεται η διείσδυση των ψηφιακών καναλιών σε όλο το εύρος των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες. Όχι μόνο επειδή το επιδιώκουν οι τράπεζες αλλά κυρίως επειδή αυτό θέλει ο σύγχρονος καταναλωτής και οι πελάτες μας. Αξίζει να αναφέρουμε πως τα στοιχεία δεν καταδεικνύουν απλώς αύξηση στη χρήση των ψηφιακών συναλλαγών αλλά γενικότερη αύξηση των συναλλαγών. Δεν είμαστε δηλαδή σε ένα στάδιο κορεσμού μεταξυ φυσικών (στο κατάστημα) και ψηφιακών συναλλαγών αλλά σε ένα στάδιο ανάπτυξης των παρεχόμενων τραπεζικών συναλλαγών. Υπό αυτά τα δεδομένα και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως οι τεχνολογικές εξελίξεις τρέχουν διαρκώς, σίγουρα την επόμενη πενταετία θα πρέπει να αναμένουμε ένα ακόμα πιο έντονο ψηφιακό αποτύπωμα σε όλες τις πτυχές της τραπεζικής. Γι' αυτό και η Τράπεζα συνεχίζει να επενδύει στις ψηφιακές υπηρεσίες και σε λύσεις αυτοματισμού. Τα ψηφιακά κανάλια αποτελούν βασικό πυλώνα της στρατηγικής μας και στοχεύουμε να φέρουμε υπηρεσίες οι οποίες θα διευκολύνουν τους πελάτες και θα τους προσφέρουν νέες εμπειρίες, και ταυτόχρονα θα πληρούν όλα τα πρότυπα συμμόρφωσης.

Τραπεζικό μοντέλο
- Οι Fintech τελικά απείλησαν το business των παραδοσιακών τραπεζών, ή μήπως σας ανάγκασαν να γίνετε καλύτεροι;

- Οι πλείστοι των νέων ψηφιακών χρηματοοικονομικών οργανισμών ξεκίνησαν ως εταιρείες τεχνολογίας που παρείχαν λύσεις πληρωμών και συναλλαγών. Σταδιακά άρχισαν να έρχονται πιο κοντά στο τραπεζικό μοντέλο και να έχουν πλέον την υποχρέωση να λειτουργούν με κανόνες και εποπτεία πιο κοντά σ' αυτήν που διέπει τους παραδοσιακούς τραπεζικούς οργανισμούς. Σε κάποιο στάδιο στο εγγύς μέλλον, οι κανόνες θα είναι κοινοί. Για να απαντήσω όμως στο ερώτημά σας, ναι, οι ψηφιακές τράπεζες υπήρξαν ένας από τους παράγοντες που επιτάχυναν τη διαδικασία για παροχή ταχύτερων και καλύτερων υπηρεσιών μέσω βελτιωμένης πελατειακής εμπειρίας και εξυπηρέτησης. Όμως

Θα εξακολουθήσει να αυξάνεται η διείσδυση των ψηφιακών καναλιών σε όλο το εύρος των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες.

δεν ήταν ο καθοριστικός παράγοντας. Άλλωστε, στην Τράπεζα Κύπρου με αυτό το σκεπτικό λειτουργούμε εδώ και καιρό. Θέλουμε να επιλύουμε διαρκώς τα προβλήματα των πελατών μας, είτε μέσω της χρήσης της τεχνολογίας είτε άλλως πως, ώστε να απλοποιούμε τις διαδικασίες και να εξυπηρετούμε τις ανάγκες τους.

- Η πανδημία πώς άλλαξε τις συναλλαγές που διεκπεραιώνονται από τα Ταμεία και από τα ψηφιακά κανάλια; Πόσο επιτάχυνε τον ψηφιακό μετασχηματισμό;

- Όπως ανέφερα και προηγουμένως, παρατηρούμε συνεχή αύξηση τόσο των συναλλαγών στα ταμεία και στα καταστήματα όσο και των διαδικτυακών συναλλαγών. Ειδικά για τα ψηφιακά κανάλια, τον περασμένο Ιούλιο το 88,6% των συναλλαγών των πελατών μας έγιναν διαδικτυακά ενώ πλέον περισσότερο από το 77% των πελατών μας χρησιμοποιεί τα ψηφιακά κανάλια. Τα αντίστοιχα ποσοστά τον Ιούλιο του 2019 ήταν 73,7% και 66,9%. Την ίδια ώρα, οι ενεργοί χρήστες του mobile και internet banking αυξήθηκαν από 238.000



Θέλουμε να είμαστε καθοδηγητής στην στροφή προς την ψηφιακή οικονομία και να στηρίξουμε την εθνική προσπάθεια για δομική αναδιοργάνωση της κυπριακής οικονομίας, τονίζει ο Διευθυντής Πληροφορικής και Ψηφιακής Μεταμόρφωσης της Τράπεζας Κύπρου.

- Όπως ανέφερα και προηγουμένως, παρατηρούμε συνεχή αύξηση τόσο των συναλλαγών στα ταμεία και στα καταστήματα όσο και των διαδικτυακών συναλλαγών. Ειδικά για τα ψηφιακά κανάλια, τον περασμένο Ιούλιο το 88,6% των συναλλαγών των πελατών μας έγιναν διαδικτυακά ενώ πλέον περισσότερο από το 77% των πελατών μας χρησιμοποιεί τα ψηφιακά κανάλια. Τα αντίστοιχα ποσοστά τον Ιούλιο του 2019 ήταν 73,7% και 66,9%. Την ίδια ώρα, οι ενεργοί χρήστες του mobile και internet banking αυξήθηκαν από 238.000

τον Ιούλιο του 2019 σε 314.000 τον Ιούλιο του 2021. Σίγουρα η πανδημία άλλαξε τις συνθήκες δεκαετιών για πολλούς και έδωσε περαιτέρω ώθηση στα ψηφιακά κανάλια, ώστε κάποιες εξελίξεις να τρέξουν ταχύτερα του αναμενόμενου. Πρόκληση στην οποία θεωρούμε πως ανταπεξέλθαμε με επιτυχία.

- Μιλάμε για ψηφιοποίηση, αυτοματισμούς και software. Ωστόσο, πόσο σημαντικός είναι ο ανθρώπινος παράγοντας σε όλο αυτό το πλαίσιο;

- Ίσως περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Ο άνθρωπος είναι που ανα-

πτύσσει, εφαρμόζει και διαχειρίζεται όλες αυτές τις τεχνολογικές λύσεις και παρότι πιστώνονται στην ουδέτερη έννοια της τεχνολογίας, εντούτοις πίσω από κάθε τεχνολογικό επίτευγμα αλλά και την τελική εμπειρία του πελάτη, βρίσκεται η ανθρώπινη δημιουργικότητα και πρωτοβουλία. Το ίδιο σημαντικό είναι το ανθρώπινο δυναμικό κάθε οργανισμού και για τη διαχείριση αυτών των λύσεων. Χρειάζεται εξειδίκευση, νέες γνώσεις, προσαρμογή και συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση. Τα λογισμικά και οι αυτοματισμοί δεν

Τα μεγαλύτερα εμπόδια

- Ποια θεωρείτε τα μεγαλύτερα εμπόδια στη διαδικασία του ψηφιακού μετασχηματισμού;
- Θα προτιμούσα να χρησιμοποιήσω τον όρο προκλήσεις παρά εμπόδια. Επειδή ακριβώς οι προκλήσεις που βρίσκουμε μπροστά μας είναι διαρκείς κι αυτές παλεύουμε να αντιμετωπίσουμε ταυτόχρονα με τις διαδικασίες αναβάθμισης και περαιτέρω ανάπτυξης των ψηφιακών καναλιών. Μία πρόκληση η οποία θεωρούμε πως δεν θα τελειώσει ποτέ αφορά στον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών των πελατών μας μέσα από διαρκή αξιολόγηση της συμπεριφοράς τους. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουμε να προσφέρουμε περισσότερες λύσεις και προϊόντα προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους. Διάρκη πρόκληση επίσης αποτελούν και τα θέματα ασφαλείας και συμμόρφωσης στα οποία ποτέ δεν κάνουμε εκπώσεις. Στα ίδια πλαίσια, καλούμε και τις εποπτικές Αρχές να κινηθούν ταχύτερα υλοποιώντας επιβεβλημένες αλλαγές σε παλιές νομοθεσίες και οδηγίες, ώστε να συνάδουν με τις τάσεις της εποχής και τις ανάγκες των πολιτών. Μία άλλη πρόκληση είναι να εκπαιδεύσουμε τους πελάτες μας οι οποίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με τα ψηφιακά κανάλια. Όχι επειδή θέλουμε να αυξήσουμε το ποσοστό των χρηστών των ψηφιακών καναλιών στο 100% αλλά για τη δική τους άνεση και ευκολία.

λειτουργούν χωρίς επίβλεψη και ανθρώπινη εποπτεία. Αν το ερώτημα αφορά στο κατά πόσο οι άνθρωποι είναι πλέον περιττοί για τους τραπεζικούς οργανισμούς, η απάντηση είναι ξεκάθαρα όχι κι αυτό αποδείχθηκε περίτρανα και εν μέσω πανδημίας όταν το προσωπικό της πρώτης γραμμής και το προσωπικό στις υποστηρικτικές υπηρεσίες συνεργάστηκαν άψογα ώστε οι πελάτες μας να συνεχίσουν να απολαμβάνουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες.

Σ' αυτά τα πλαίσια, η διεύθυνση της Τράπεζας, παρέχει την απαιτούμενη υποστήριξη ώστε οι γνώσεις και οι δυνατότητες του προσωπικού της Τράπεζας να βελτιώνονται διαρκώς. Στην όλη προσπάθεια για σταδιακή προσαρμογή του προσωπικού της Τράπεζας στα νέα δεδομένα, βοηθά και το γεγονός πως έχουμε εφαρμόσει μία νέα ευέλικτη μεθοδολογία διαχείρισης και υλοποίησης έργων τεχνολογίας, τη λεγόμενη Agile methodology, δηλαδή, υλοποιούμε κάθε έργο σε φάσεις πριν προχωρήσουμε στην επόμενη, κτιζοντας έτσι όλο το οικοδόμημα προσφέροντας μία-μία τις σχετικές λύσεις στους πελάτες. Με αυτόν τον τρόπο έχει και το επηρεαζόμενο προσωπικό τον χρόνο να εξοικειωθεί και να προσαρμοστεί σταδιακά στα όποια νέα δεδομένα.

«Σε κάθε επόμενη κίνηση», το νέο σλόγκαν της Τράπεζας

- Τι εφαρμογή έχει στον δικό σας επιχειρησιακό τομέα το νέο σλόγκαν της Τράπεζας, «σε κάθε επόμενη κίνηση»;

- Απόλυτη εφαρμογή. Έχοντας πείσει για την ποιότητα και την ασφάλεια των ψηφιακών μας καναλιών, πλέον, απώτερος σκοπός μας είναι να πάμε εμείς στον πελάτη κι όχι να έρθει αυτός σ' εμάς όταν χρειαστεί κάποια υπηρεσία. Θέλουμε να του παρέχουμε τη δυνατότητα να ξεκινήσει και να ολοκληρώσει τις καθημερινές βασικές συναλλαγές του, να ζητήσει και να λάβει ενημέρωση για τα

προϊόντα και τις υπηρεσίες της τράπεζας από την άνεση του σπιτιού του, χωρίς να χρειαστεί να έρθει σε κάποιο κατάστημα εκτός κι αν προκύπτει ανάγκη για εξειδικευμένες και ζωτικής φύσεως υπηρεσίες.

Και ποιος καλύτερος τρόπος να αποδείξουμε ότι βρισκόμαστε δίπλα σε κάθε επόμενη του κίνηση από το να την ξεκινήσει με τη βοήθειά μας χωρίς να χρειαστεί να αποταθεί σ' εμάς με τον παραδοσιακό τρόπο. Για εμάς, η ψηφιοποίηση αποτελεί μία εθνική πρωτοβουλία αλλά και αναγκαίο-

τητα και γι' αυτό και μέρος των επενδύσεων μας αφορά στην υποβοήθηση των επιχειρήσεων πελατών μας για να μπορέσουν να ψηφιοποιήσουν την επικοινωνία με την τράπεζα αλλά και μεταξύ τους.

- Δηλαδή σε πρακτικό επίπεδο τι ετοιμάζετε το επόμενο διάστημα;

- Ακόμα πιο βελτιωμένο και αναβαθμισμένο Mobile Banking, το οποίο, ανάμεσα σ' άλλα, θα προσφέρει τη δυνατότητα για digital on boarding νέων πελατών οι οποίοι θα μπορούν να αποκτούν

πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες χωρίς να χρειαστεί να έρθουν στο κατάστημα. Ετοιμάζουμε επίσης τη νέα έκδοση της 1Bank ώστε να καταστεί ακόμα πιο εύχρηστη και υποβοηθητική. Τέλος, θα δείτε την πρώτη μας προσέγγιση και τις πρώτες μας εφαρμογές προς την κατεύθυνση της ευρύτερης ψηφιοποίησης της οικονομίας. Θέλουμε να είμαστε καθοδηγητής στην στροφή προς την ψηφιακή οικονομία και να στηρίξουμε την εθνική προσπάθεια για δομική αναδιοργάνωση της κυπριακής οικονομίας.

Cyber Risk Insurance

In TRUST We Trust

Το έγκλημα άλλαξε. Όρα ν' αλλάξεις και την ασφάλειά σου!

Πόσο μπορεί να κοστίζει ένα click;

www.trustcyprusinsurance.com

TRUST INSURANCE CYPRUS

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ



Την Κυριακή 17 Οκτωβρίου
μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πράσινη ανάπτυξη μέσω Ταμείου Ανάκαμψης

Τέσσερις μεταρρυθμίσεις που γίνονται με χορηγία, 9 επενδύσεις επίσης με χορηγία και 2 επενδύσεις με δανεισμό

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Βύσεις γερές για το νέο μοντέλο της οικονομίας της Κύπρου βάζει το Ταμείο Ανάκαμψης της Κύπρου και δη για την πράσινη ανάπτυξη. Ο τρίτος κατά σειρά άξονας του κυπριακού πλάνου επικεντρώνεται στις προκλήσεις με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η κυπριακή οικονομία όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα και τις επενδύσεις, καθώς και την υπερβολική εξάρτηση από ορισμένους οικονομικούς τομείς, όπως ο τουρισμός. Συγκεκριμένα, για την πράσινη ανάπτυξη και την κυκλική οικονομία υπάρχουν 4 μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με χορηγία, 9 επενδύσεις που θα γίνουν επίσης με χορηγία, αλλά και 2 επενδύσεις με δανεισμό. Στόχος είναι να συμβάλει στη μετάβαση της οικονομίας σε ένα νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης (Αειφόρο Επιχειρηματικό και Εμπορικό Κέντρο της Ευρώπης) με την αντιμετώπιση των τομεακών

Ο τρίτος κατά σειρά άξονας του κυπριακού πλάνου επικεντρώνεται στις προκλήσεις, με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η κυπριακή οικονομία όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα και τις επενδύσεις, καθώς και την υπερβολική εξάρτηση από ορισμένους οικονομικούς τομείς, όπως ο τουρισμός.

προκλήσεων ως εξής πάνω στο επίσημο έγγραφο που ενέκρινε η Κομισιόν: α) Πρωτογενής τομέας: στόχος είναι η ανάπτυξη ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα, κυρίως μέσω της γεωργικής τεχνολογίας και της στενής συνεργασίας με επιχειρήσεις, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικά κέντρα με σκοπό την αριστεία. β) Δευτερογενής τομέας: στόχος είναι η ανάπτυξη ανταγωνιστικής ελαφράς βιομηχανίας που θα περιλαμβάνει την εστίαση σε τομείς όπως η πράσινη τεχνολογία και η γεωργική τεχνολογία. γ) Αειφόρος τουρισμός: στόχος είναι η ανάπτυξη ισχυρών αγροτουριστικών υποδομών και βιώσιμων υποδομών φιλοξενίας και η προσέλκυση τουριστών υγείας και ευεξίας μέσω ανταγωνιστικής και αξιόπιστης υγειονομικής περιθαλψής. δ) Κυκλική οικονομία (με έμφαση στη διαχείριση αποβλήτων): στόχος είναι να προωθηθεί η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία μέσω της καλύτερης χρήσης των πρώτων

υλών, της μείωσης των αποβλήτων, της ευαισθητοποίησης ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και της μετάβασης σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου να μετριαστεί η κλιματική κρίση, να προστατευθεί η κοινωνική ευημερία και να αναπτυχθεί μια ανθεκτική οικονομία.

Οι μεταρρυθμίσεις

Εντός των μεταρρυθμίσεων που θα γίνουν μέσω χορηγίας, είναι η μετάβαση των γεωργικών πρακτικών από τον 20ό αιώνα στον 21ο αιώνα μέσω της επένδυσης σε ένα εθνικό κέντρο αριστείας στον τομέα της γεωργικής τεχνολογίας. Η μεταρρύθμιση θα αφορά την καθιέρωση του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών της Κύπρου ως κέντρου αριστείας της χώρας στους τομείς της γεωργίας, της ζωικής παραγωγής και της προστασίας του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών και των πανεπιστημίων για την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών.

Άλλη μια μεταρρύθμιση μέσω χορηγίας, αφορά στην Ηλεκτρονική Πλατφόρμα υπολογιστικού νέφους για τη βελτίωση του εμπορίου και της συμμετρίας πληροφοριών στην αλυσίδα εφοδιασμού φρέσκων προϊόντων. Η μεταρρύθμιση θα αφορά τη θέσπιση νέου νόμου σχετικά με τις αθέμιτες πρακτικές κατά τις συναλλαγές στην τοπική αγορά φρέσκων προϊόντων και τη λειτουργία πλατφόρμας καταγραφής των συναλλαγών στην τοπική αγορά φρέσκων προϊόντων.

Οι επενδύσεις που σχετίζονται με τον ανθεκτικό και ανταγωνιστικό πρωτογενή τομέα αφορά στην κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή του χωριού Πεντάκωμο. Η επένδυση θα αφορά την κατασκευή συλλογικής υποδομής για τη θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια στην περιοχή του Πεντάκωμου, η οποία θα είναι ειδικά σχεδιασμένη για να καλύπτει τις ανάγκες των δραστηριοτήτων θαλάσσιας υπεράκτιας υδατοκαλλιέργειας (ασφαλής πρόσδεση σκαφών εξυπηρέτησης, χώροι συντήρησης εξοπλισμού, χώροι αποθήκευσης, χώροι φόρτωσης και εκφόρτωσης και σταθμός τροφοδοσίας καυσίμων).

Η δεύτερη επένδυση του Ταμείου σχετίζεται με την ενίσχυση των υποδομών ισοτοπικών βάσεων δεδομένων τοπικών παραδοσιακών κυπριακών τροφίμων/ποτών, με την ανάπτυξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας blockchain, για να διασφαλιστεί η ταυτότητά τους. Η επένδυση θα αφορά τη δημιουργία δικτύου εμπειρογνομosύντης το οποίο θα ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους φορείς στους τομείς των κανονιστικών ρυθμίσεων και της παραγωγής σχετικά με ζητήματα και προβλήματα γνησιότητας των τροφίμων, καθώς και σχετικά με τα



Στόχος είναι να προωθηθεί η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία μέσω της καλύτερης χρήσης των πρώτων υλών, της μείωσης των αποβλήτων, της ευαισθητοποίησης ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και της μετάβασης σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,

υφιστάμενα σύνολα δεδομένων, τη διαθέσιμη μεθοδολογία και την ασφαλή ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών.

Η τρίτη επένδυση αφορά στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων της υπάρχουσας αγροτικής κοινότητας και επαγγελματισμό του μελλοντικού εργατικού δυναμικού μέσω επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Η επένδυση θα αφορά τη χορήγηση δέκα υποτροφιών στον γεωργικό τομέα, ύψους 10.000 ευρώ η καθεμία, για τη στήριξη της ανάπτυξης του μελλοντικού εργατικού δυναμικού του τομέα. Θα υποστηρίξει επίσης τη μεταφορά γνώσεων και καινοτομίας εντός του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού, μέσω της χρήσης του συστήματος γεωργικής γνώσης και καινοτομίας με δεσμούς με την ακαδημαϊκή κοινότητα, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ της πρακτικής εφαρμογής, αφενός, και της γνώσης, της επιστήμης, της πείρας και της έρευνας, αφετέρου.

Η τέταρτη επένδυση αφορά στην προώθηση της δημιουργίας του πρώτου Οικολογικού Βιομηχανικού Επιστημονικού Πάρκου. Η επένδυση θα αφορά την έγκριση σχεδίου δράσης από το Υπουργικό Συμβούλιο, βάσει σχετικής μελέτης, για τη δημιουργία του Οικολογικού Βιομηχανικού Επιστημονικού Πάρκου.

Η πέμπτη επένδυση αφορά τη δημιουργία εθνικής εμπορικής ταυ-

Βαρύτητα στην αειφόρο ανάπτυξη

Η όγδοη επένδυση αφορά στην ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας του τομέα του τουρισμού της έμφαση στην ύπαιθρο, καθώς και στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Η επένδυση θα αφορά την παροχή στήριξης σε τρεις κατηγορίες επιχειρήσεων: 1) σε ΜΜΕ στον κλάδο των καταλυμάτων, όπως ξενοδοχεία, στην ύπαιθρο, καθώς και στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές για έργα ανακαίνισης, 2) σε παραδοσιακούς χώρους εστίασης ή επιχειρήσεις πώλησης παραδοσιακών προϊόντων που θα ενταχθούν στο Σύμφωνο «Taste of Cyprus», για έργα ανακαίνισης, και 3) σε ΜΜΕ στον τομέα των καταλυμάτων, όπως ξενοδοχεία, για προ-σθήκη ιατρικών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων υποβοηθούμενης διαβίωσης.

τότητας και προώθηση του παραδοσιακού προϊόντος «χαλούμι». Η επένδυση θα αφορά την ανάπτυξη σχεδίου δράσης με βάση δύο μελέτες: α) μία για τη δημιουργία Εθνικής Εμπορικής Ταυτότητας «Made in Cyprus» (επωνυμία) με έμφαση στην ποιότητα και τα διατροφικά χαρακτηριστικά των κυπριακών προϊόντων και υπηρεσιών

σε συνδυασμό με στοιχεία της παράδοσης και της ιστορίας του νησιού, και β) μελέτη για την εφαρμογή στρατηγικής για το χαλούμι προκειμένου να αυξηθεί η ιδιαιτερότητά του ως αυθεντικού κυπριακού προϊόντος και να σχεδιαστεί καμπάνια προώθησης και ευαισθητοποίησης.

Η έκκτη επένδυση αφορά στο

σύστημα για τον εκσυγχρονισμό και την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης και του εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Η επένδυση θα αφορά την εφαρμογή συστήματος επικορνηήσεων στο πλαίσιο του οποίου θα χορηγηθούν ενισχύσεις σε υφιστάμενες και νεοσύστατες επιχειρήσεις, ιδίως ΜΜΕ, οι οποίες δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, της εμπορίας και της ανάπτυξης γεωργικών προϊόντων που καλύπτονται από το παράρτημα Ι της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την εξαίρεση του οίνου, του ξυδιού από κρασί και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την αλεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Εβδομη επένδυση θα αφορά στο σύστημα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μεγάλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον μεταποιητικό τομέα. Η επένδυση θα αφορά την εφαρμογή συστήματος επικορνηήσεων ύψους 7.000.000 ευρώ για την ανάπτυξη και την προώθηση υφιστάμενων και νέων μεγάλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον μεταποιητικό τομέα. Κάθε επιχείρηση θα λάβει μέγιστο ποσό 750.000 ευρώ. Το σύστημα επικορνηήσεων θα παρέχει κίνητρα στις επιχειρήσεις για τη διατήρηση των οικείων δραστηριοτήτων και θέσεων απασχόλησης.

Η κυκλική οικονομία και οι επενδύσεις με δανεισμό

Το πλάνο για την οικονομία έχει μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στην βιομηχανία. Το σχέδιο δράσης θα περιλαμβάνει επιχειρηγήσεις για την ενίσχυση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην κυκλική οικονομία, καθώς και δράσεις όπως i) η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών και της επιχειρηματικής κοινότητας σχετικά με τα οφέλη των κυκλικών προϊόντων για το περιβάλλον και σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που προσφέρει η κυκλική οικονομία, ii) η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σχετικά με την επιχειρηματική διάγνωση, την επιχειρηματική καθοδήγηση, την κατάρτιση των εργαζομένων και την εκπόνηση χάρτη πορείας για τη μετάβαση στην κυκλικότητα, και iv) η κοινή χρήση πλατφόρμας αγοράς για την κυκλική οικονομία με σκοπό τη σύνδεση

προσφοράς και ζήτησης υλικών, από μέταλλων και αποβλήτων.

Άλλη μεταρρύθμιση που σχετίζεται με την κυκλική οικονομία αφορά στην ίδρυση συντονιστικού φορέα μεταξύ κεντρικής κυβέρνησης και τοπικής αυτοδιοίκησης. Στόχος του μέτρου είναι η αναβάθμιση της διαχείρισης των αποβλήτων με στόχο την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και τη χωριστή συλλογή, ώστε να καταστεί δυνατή η συμμόρφωση με τις οδηγίες της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και η προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Η μεταρρύθμιση αφορά την ίδρυση Συντονιστικού Φορέα μεταξύ κεντρικής κυβέρνησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος θα προωθεί δραστηριότητες στο πλαίσιο της ιεραρχίας διαχείρισης αποβλήτων και του σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων και θα στηρίζει τις τοπικές αρχές στο πλαίσιο αυτό.



Όσον αφορά στις επενδύσεις που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία, είναι η διαχείριση αποβλήτων προς την κυκλική οικονομία. Στόχος του μέτρου είναι να συμβάλει αποτελεσματικά στην κλιμάκωση των προσπάθειών για την επαναχρησιμοποίηση, καθώς και την ανακύκλωση των βιολογικών αποβλήτων και των ξηρών ανακυκλώσιμων. Η επένδυση αυτή περιλαμβάνει τρία σκέλη: i) διανομή

50 κάδων κομποστοποίησης μικρού και μεσαίου μεγέθους και 2.000 οικιακών κάδων κομποστοποίησης σε αγροτικές και ημιαγροτικές κοινότητες για τη διευκόλυνση της χωριστής συλλογής και της κατάλληλης επεξεργασίας των βιολογικών αποβλήτων, ii) ανάπτυξη, κατασκευή, εγκατάσταση και λειτουργία 50 πράσινων περιπτέρων για ξηρά ανακυκλώσιμα, ώστε να μπορούν οι δημoi απομακρυσμένων περιοχών να βελτιώσουν τα οικεία συστήματα διαχείρισης αποβλήτων, και iii) κατασκευή και λειτουργία δύο κέντρων επαναχρησιμοποίησης και επισκευής σε στρατηγικές τοποθεσίες στην Κύπρο που θα μπορούν να εξυπηρετούν και τις 5 περιφέρειες, σε συνδυασμό με ένα συνδεδεμένο δίκτυο καταστημάτων επαναχρησιμοποίησης για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και τη δημιουργία δυναμικού πράσινων

θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο.

Ενώ οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ήταν με χορηγία, το πλάνο προνοεί επενδύσεις και με δανεισμό. Η πρώτη επένδυση που σχετίζεται με την κυκλική οικονομία αφορά στη βελτίωση και επέκταση του παγκύπριου δικτύου πράσινων σημείων και δημιουργία δικτύου σημείων συλλογής, στο πλαίσιο της επένδυσης προβλέπει την κατασκευή 14 Πράσινων Σημείων που θα καλύπτουν έκταση τουλάχιστον 50.500 m² για την εξυπηρέτηση των πολιτών και των τοπικών αρχών που θα μπορούν να εναποθέτουν εκεί συγκεκριμένα ρεύματα οικιακών και αστικών αποβλήτων. Εκτός από τη δημιουργία νέων Πράσινων Σημείων, στο πλαίσιο της επένδυσης προβλέπεται η κατασκευή δικτύου γωνιών ανακύκλωσης και δικτύου σημείων συλλογής στα οποία θα

μπορούν να έχουν πρόσβαση οι πολίτες αγροτικών κοινοτήτων για τη διάθεση των αποβλήτων τους.

Επόμενη επένδυση μέσω δανεισμού αφορά στη δημιουργία μονάδας στην Ορόυντα για τη διαχείριση κτηνοτροφικών αποβλήτων και ζωικών υποπροϊόντων. Στο πλαίσιο της επένδυσης προβλέπεται η κατασκευή μονάδας επεξεργασίας λυμάτων, συν-κομποστοποίησης και αναερόβιας χώνευσης, ώστε να καταστεί δυνατή η επεξεργασία των μεγάλων ποσοτήτων κτηνοτροφικών αποβλήτων που παράγονται στην περιοχή, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βιοαέριο, η καταπολέμηση της απερίμενης και αναερόβιας χώνευσης, ώστε να καταστεί δυνατή η επεξεργασία των μεγάλων ποσοτήτων τοπικών κοινοτήτων σε λιγότερο από το 10 % της διάρκειας της ημέρας, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και η παραγωγή νερού για άρδευση.

Εμφραση σε έργα υποδομών της ορεινής Πάφου

Κονδύλια ύψους 15 εκατ. ευρώ από τον κρατικό προϋπολογισμό για ανάπτυξη της επαρχίας, δηλώνει η έπαρχος Μαίρη Λάμπρου

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ**

Τα έργα που βρίσκονται στο στάδιο της μελέτης και υλοποίησης παραθέτει στην συνέντευξή της στην «Κ» η έπαρχος Πάφου. Τα τελευταία χρόνια, όπως τονίζει η Μαίρη Λάμπρου, έχουν διατεθεί κονδύλια ύψους 15 εκατ. ευρώ. Όπως προκύπτει από τον κατάλογο των έργων έμφραση δίνεται στις ορεινές κοινότητες συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος ειδικού ενδιαφέροντος.

-Κυρία Λάμπρου, εν μέσω πανδημίας ο εσωτερικός τουρισμός ανακάλυψε την Πάφο. Ποιο το πλεονέκτημα για την επαρχία;

-Είναι γεγονός ότι με την πανδημία αυξήθηκε ο εσωτερικός τουρισμός προς την Επαρχία Πάφου. Αρκετοί Κύπριοι διανυκτέρευσαν σε

γίνονται αναπτυξιακές δαπάνες της τάξης των €12 εκατομμυρίων ετησίως μέσω των εγκεκριμένων πιστώσεων του Προϋπολογισμού, ενώ παράλληλα γίνεται απορρόφηση πρόσθετων κονδυλίων από ευρωπαϊκά προγράμματα της τάξης των €2 εκατ. ετησίως. Τα αναπτυξιακά έργα που υλοποιούνται αφορούν αναπλάσεις πυρηνών χωριών με λιθόστρωση δρόμων και βελτίωση των προσόψεων οικοδομών, ανέγερση κοινοτικών κτιρίων με ειδικό θέμα για προσέλκυση επισκεπτών, αλλά και την κατασκευή έργων υποδομής όπως βελτιώσεις και διανοίξεις δρόμων, δημιουργία τοίχων αντιστήριξης και επένδυσή τους με πέτρα, καθώς και εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων. Επιπρόσθετα, το Υπουργείο Εσωτερικών είναι δυνατό να παραχωρήσει κονδύλια από εξοικονομήσεις άλλων Τμημάτων του, για μικρά ώριμα έργα που προτείνουμε. Τα τελευταία χρόνια είχαμε τέτοια διάθεση της τάξης του €1-1,5 εκατ., οπότε αν το συνολικό ετήσιο ποσό δαπανών για έργα μπορεί να ανέλθει και στα €15 εκατ.

-Ποια έργα βρίσκονται σε φάση εκτέλεσης;

-Αυτή την περίοδο συμπληρώνεται το Περιφερειακό Μουσείο Παλαιοντολογίας και Γεωλογίας Ακάμα στις Πάνω Αρόδες (€520.000) που αποτελεί έργο συγχρηματοδοτούμενο με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, εκτελείται το έργο ανάπλασης της Πλατείας Αγ. Παρασκευής στο Στρουμπί (€595.148), το έργο ανάδειξης του παραδοσιακού πυρήνα Λυσού (€625.248), η Α΄ φάση ανάπλασης του πυρήνα Γιόλους (€385.313), η μετατροπή πρώην κτιρίου ΣΠΕ στη Γαλαταριά σε Κέντρο Ενασχόλησης Ηλικιωμένων (€113.900), η Β΄ φάση πάρκου στη Νατά (€ 200.000) κ.α.



Ικανοποιητικά θεωρεί τα κονδύλια που διατίθενται από τον κρατικό προϋπολογισμό για έργα ανάπτυξης στην Πάφο η έπαρχος Μαίρη Λάμπρου.

Εγιναν βήματα στην ασφάλεια των παραλιών

-Συνήθως κάθε καλοκαίρι υπήρχαν ζητήματα με τους ναυαγισμούς. Εξακολουθούν να υπάρχουν;
-Με το θέμα ναυαγισμικής κάλυψης στις παραλίες της Πάφου, έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση μετά την παγκύπρια εφαρμογή του Σχεδίου Σαλαμής που επεξεργάστηκε το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης. Συγκεκριμένα στην Πάφο τοποθετούνται από το 2018, 120 ναυαγισώστες (περιλαμβανομένων των 18 που απασχολούνται στο Αεροδρόμιο Πάφου, αλλά ομάδα καλύπτει και την παραλία Γεροσκήπους) σε σύγκριση με τους 36-42 που απασχολούνταν παλαιότερα. Υπάρχουν 33 οργανωμένες παραλίες λουόμενων στην Επαρχία και ανά πάσα στιγμή σε κάθε πύργο υπάρχουν δυο ναυαγισώστες. Σε κάποιες πολυσύχναστες παραλίες το ωράριο λειτουργίας είναι μεγαλύτερο με απασχόληση σε βάρδιες. Ο βασικός εξοπλισμός (φάρμακα, αποδινωτές, κιάλια, οξυγόνο, στολές κ.α.) παρέχεται από το Γραφείο μας, θα πρέπει όμως να γίνει ενίσχυση με τζετ σκι σε συνεννόηση με τις Τοπικές Αρχές, ενώ μελετάται με το Υπουργείο Εσωτερικών η σταδιακή αναβάθμιση με πιο σύγχρονους πύργους (με παροχή νερού και άλλων διευκολύνσεων).

Επίσης έχει πρόσφατα αρχίσει το έργο της Θεματικής Διαδρομής Αφροδίτη στην Ίνεια που εντάσσεται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Το συγκεκριμένο έργο θα συνδέει σημεία θρησκευτικού, περιβαλλοντικού και ιστορικού ενδιαφέροντος με δαπάνη €1,9 εκατ. Βρίσκεται, επίσης, στο τελικό στάδιο το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης Πιτνοπανίδας και Χερσαίας Χλωρίδας Ακάμα στον Κάθικα (€520.000 περίπου) που θα αποτελεί διαδραστικό χώρο ενημέρωσης. Τα έργα αναφέρονται ενδεικτικά και υπάρχει πρόσθετος αριθμός υπό εκτέλεση.

-Η προστασία του περιβάλλοντος είναι στενά συνυφασμένη με την ποιότητα ζωής αλλά και του τουριστικού προϊόντος. Υπάρχουν έργα που χρειάζεται η Πάφος;

-Είναι γεγονός ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι στενά συνυφασμένη με την ποιότητα ζωής αλλά και του τουριστικού προϊόντος, για αυτό και δίδεται σημασία σε έργα που προβάλλουν το περιβάλλον ή/και που είναι δυνατόν να δημιουργήσουν περιβαλλοντικά συνείδηση, καθώς και σε έργα που προσελκύουν ειδικές μορφές τουρισμού. Τα Κέντρα ενημέρωσης για στοιχεία του Περιβάλλοντος και τα Μουσεία ειδικού ενδιαφέροντος που προωθούνται, όπως το Μουσείο Χελώνας στην Ίνεια που εξοπλίζεται με εκθέματα ή το Εκθεσιακό Κέντρο Αμφιβίων και Ερπετών στο Νέο Χωρίο, αλλά και κάποια πάρκα και μονοπάτια της φύσης συμβάλλουν προς την κατεύθυνση αυτή. Παράδειγμα έργου που προωθείται σε επόμενο Προϋπολογισμό είναι οι περιπατητικές και ποδηλατικές διαδρομές με μικρό αστεροσκοπείο στις Π. Αρόδες. Επίσης στην Κρήτου Τέρρα όπου υπάρχουν οι

γνωστοί καταρράκτες και άλλα σημεία θρησκευτικού και ιστορικού ενδιαφέροντος, βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο οι μελέτες για χώρο στάθμευσης, δημιουργία πεζογέφυρας και για ανάπλαση του πυρήνα του χωριού, ενώ ήδη βελτιώθηκαν αγροτικοί δρόμοι προς τους καταρράκτες.

-Η ορεινή Πάφος τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί σημαντικά. Τα έργα σε κοινότητες σε ποιο στάδιο βρίσκονται;

-Η ορεινή Πάφος και γενικά η ύπαιθρος έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία 5-6 χρόνια. Σημαντικό έργο είναι και η διασύνδεση παραποτάμιων κοινοτήτων με σύγχρονες γέφυρες στους μεγάλους ποταμούς (που παρουσιάζουν μεγάλες ροές νερού το χειμώνα) όπως οι γέφυρες Νατάς-Χολετριών, Νατάς-Επισκοπής και Κελοκεδάρων- Ζυριπλλά που έγιναν τα τελευταία τρία χρόνια μέσω της Επαρχιακής Διοίκησης, που €450.000 περίπου έκαστη, που βοηθούν στην ομαλή και ασφαλή διακίνηση κατοίκων, γεωργών και προϊόντων τους. Στο άμεσο μέλλον προγραμματίζεται η κατασκευή δύο νέων γεφυρών, δηλ. της Αρχιμανδρίτας- Μαμμωνίων και Σαλαμιού-Ξερός Ποταμός.

-Τι προτίθεστε να κάνετε με τις σηματοδότες στο Μπύλου Λακούνη;

-Σε ό,τι αφορά την περιοχή Μπύλου Λακούνη στον Ακάμα, είναι γνωστό ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από σκάφη τα οποία διακινούνται στον ίδιο θαλάσσιο χώρο με λουόμενους με κίνδυνο να προκληθούν ατυχήματα. Το θέμα απασχόλησε διάφορες Υπηρεσίες και μελετάται με συντονισμό από το αρμόδιο Υπουργείο Μεταφορών, με ενδεχόμενο να οριοθετηθεί με σηματοδότες η θαλάσσια περιοχή που θα μπορεί να χρησιμοποιείται από λουόμενους.

The EconomistEVENTS

SAVE THE DATE

#EconCyprusSummit

17TH CYPRUS SUMMIT

Working towards a secure environment for sustainable recovery

November 15th-16th 2021 • Nicosia, Cyprus

hazlis & rivas

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

In collaboration with:

European Commission

Republic of Cyprus

Hilton Nicosia (physical presence as per covid-19 health protocols)

All speakers and participants attending in person should be fully vaccinated or have proof that they have tested positive with covid-19 during the last six (6) months.

www.hazliseconomist.com (livestreaming) | 17thcyprussummit.economist.com

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

@Economist_SEUR

The Economist SE Europe Events

The Economist SE Europe Events

Premium gold sponsor:

pwc

Premium energy sponsor:

ExxonMobil

Gold sponsor:

ecomm

bx

Airline carrier:

AEGEAN

IT sponsor:

POBUCA

Logistics supplier:

DHL

Communication sponsor:

KATHIMERINI

Contributors:

NESPRESSO

Supporters:

ARTECNIK

ANAK

HANIKIAN

Supported by:

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μακρύς ο δρόμος για την εδραίωση της κερδοφορίας σε ισχυρές βάσεις

Η εξυγίανση ισολογισμών των τραπεζών ροκανίζει κέρδη, κεφαλαιακή επάρκεια

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σημαντική είναι η διαφορά που συνεχίζει να χωρίζει τις ελληνικές τράπεζες από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές σε όρους αποδοτικότητας και θωράκισης των ισολογισμών τους, προεξοφλώντας έναν δύσκολο δρόμο έως ότου η κερδοφορία εδραιωθεί σε σταθερή βάση.

Αυτό προκύπτει από τη σύγκριση των στοιχείων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) για το σύνολο των ευρωπαϊκών τραπεζών, με βάση τα οποία το ελληνικό τραπεζικό σύστημα συνεχίζει να κρατάει τα σκήπτρα με τα υψηλότερα κόκκινα δάνεια μεταξυ των τραπεζών στην Ευρώζωνη. Η εξυγίανση των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών συσσωρεύει ζημιές που ροκανίζουν την κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Παρά το γεγονός ότι ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών βρίσκεται στο 15% και υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις που έχουν θέσει οι εποπτικές αρχές, πρόκειται για τον χαμηλότερο δείκτη στην Ευρώζωνη, που κατά μέσον όρο κινείται κοντά στο 20%.

Στο επίπεδο του 13,5% διαμορφώθηκε επίσης ο βασικός δείκτης κεφαλαιακής CET1, που αποτελεί επίσης τη χαμηλότερη επίδοση, καθώς στη συντριπτική τους πλειονότητα τα τραπεζικά συστήματα στην Ευρώζωνη διαθέτουν δείκτη μεταξύ 25% και 15%. Στην τελευταία θέση της κατάταξης φέρνει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα η πλήρης προσαρμογή στο IFRS9, με τον αντίστοιχο δείκτη να διαμορφώνεται οριακά πάνω από το 11%, όταν η συντριπτική πλειονότητα των ευρωπαϊκών τραπεζών κινείται πάνω από το 15%.

Ο δείκτης των κόκκινων δανείων διαμορφώθηκε στα τέλη του α' εξαμήνου στο 15% και παρά τη γενναία προσαρμογή που έχει γίνει μέχρι σήμερα, αλλά και τον



Αν και ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών βρίσκεται στο 15% και υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις που έχουν θέσει οι εποπτικές αρχές, πρόκειται για τον χαμηλότερο δείκτη στην Ευρώζωνη, που κατά μέσον όρο κινείται κοντά στο 20%.

Παρά τη μεγάλη μείωση του δείκτη κόκκινων δανείων, παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με την Ευρώζωνη.

σχεδιασμό των ελληνικών τραπεζών για μονοψήφιο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων έως τις αρχές του 2022, η διαφορά με την Ευρώζωνη είναι συντριπτική, καθώς η πλειονότητα των τραπεζών κινείται σταθερά κάτω από το 5%.

Οι αναστολές

Σύμφωνα με τα στοιχεία της EBA, ο συνολικός δείκτης NPL στην Ευρώζωνη διαμορφώθηκε στο τέλος του β' τριμήνου στο 2,3%, με πτωτική μάλιστα τάση, παρά τα γενικευμένα μορατόρια που εφαρμόστηκαν από όλες τις ευρωπαϊκές

τράπεζες προκειμένου να αναχαιτίσουν τις επιπτώσεις της κρίσης που προκάλεσε η πανδημία.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, το ύψος των δανείων που παραμένουν σε αναστολή στη χώρα μας περιορίστηκε την ίδια περίοδο στο 1,4 δισ. ευρώ από 22,2 δισ. ευρώ τον Σεπτέμβριο του 2020 και οι εκτιμήσεις των ελληνικών τραπεζών περιορίζουν την επίπτωση της κρίσης κάτω από τα 3 δισ. ευρώ.

Η εκτίμηση αυτή σε συνδυασμό με το ικανοποιητικό ύψος προβλέψεων που έχουν «χτίσει» οι ελληνικές τράπεζες (δείκτης κάλυψης 47%, κοντά στον μέσο όρο της Ευρώζωνης) δημιουργεί ασφάλεια για την απορρόφηση των κραδασμών, χωρίς ωστόσο να αφήνει περιθώρια για εφρυσχασμό. Ο δείκτης ρυθμίσεων διαμορφώνεται στη χώρα μας στο 13%, με διαφορά από τον μέσο όρο της Ευρώζωνης που βρίσκεται στο 2%, εικόνα που απαιτεί εγρήγορση για την αποφυγή μιας νέας γενιάς κόκκινων δανείων όταν τα

μέτρα στήριξης της οικονομίας, όπως η επιδότηση των δόσεων των δανείων μέσα από το πρόγραμμα «Γέφυρα 1 και 2», θα λήξουν.

Το «κλειδί»

Η πλήρης εξυγίανση των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών και η επέκταση σε υγείες χρηματοδοτήσεις αποτελεί το «κλειδί» για την ανάκτηση της κερδοφορίας τους και την επιστροφή σε θετικό έδαφος του δείκτη απόδοσης κεφαλαίων (ROE), που σύμφωνα με τα στοιχεία της EBA ήταν αρνητικός έναντι θετικής επίδοσης που κατέγραψαν οι τράπεζες της Ευρώζωνης.

Η κερδοφορία θα πρέπει να στηριχθεί στη διεύρυνση των πηγών εσόδων, πλην δηλαδή των χρηματοοικονομικών κερδών που σύμφωνα με τα στοιχεία της EBA συνεισέφεραν το 16% των εσόδων των ελληνικών τραπεζών, έναντι 8% μέσου όρου στην Ευρώζωνη, αλλά και των εσόδων από τόκους.

Νέα μέτρα στη διανομή του Τύπου προτείνει η Επιτροπή Ανταγωνισμού

Δέσμη μέτρων τα οποία περιλαμβάνουν ακόμη και την επιβολή πλαφόν στις χρεώσεις που βάζει το πρακτορείο «Αργος» στις εκδοτικές επιχειρήσεις, προτείνει η Επιτροπή Ανταγωνισμού στις δεύτερες απόψεις που δημοσιοποίησε χθες στο πλαίσιο της κανονιστικής παρέμβασης που διενεργεί στον κλάδο διανομής Τύπου. Τα μέτρα που προτείνει, πάντως, η Ε.Α. θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν πιο μετριοπαθή σε σύγκριση με αυτά που περιλαμβάνονται στην έκθεση της εμπειρογνώμονος στην οποία απευθύνθηκε η ανεξάρτητη αρχή προκειμένου να λάβει μία τρίτη γνώμη. Ενδεικτικά, η εμπειρογνώμων πρότεινε την αλλαγή της μετοχικής σύνθεσης του πρακτορείου έτσι ώστε να συμμετέχουν όλες οι εκδοτικές επιχειρήσεις. Το παραπάνω, ωστόσο, αφενός δεν μπορεί να το επιβάλλει η Ε.Α., αφετέρου διατυπώνονται αντιρρήσεις από τις εκδοτικές επιχειρήσεις, δεδομένης της προηγούμενης αρνητικής εμπειρίας του Πρακτορείου Εφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου.

Τα βασικά μέτρα που προτείνει η Ε.Α. είναι η ρύθμιση του μονοπωλίου όσον αφορά τις τιμές ή/και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών από το πρακτορείο. Η ρύθμιση πρέπει να γίνει από εξειδικευμένη ρυθμιστική αρχή και προτείνεται η δημιουργία Αρχής Εποπτείας και Ρύθμισης Πρακτόρευσης Εντυπου Τύπου ή εναλλακτικά να ανατεθεί αυτή η αρμοδιότητα στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Σύμφωνα με την Ε.Α. εάν γίνει η ρύθμιση του φυσικού μονοπωλίου τότε δεν απαιτείται η λήψη άλλων μέτρων. Μέχρις ότου γίνει αυτό, θεωρεί ότι πρέπει να ληφθεί μια πρώτη

δέσμη μέτρων που θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: – «Σινικά τείχη» (ουσιαστικά απαγόρευση) για την αποφυγή ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών και γενικότερα περιορισμού των ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας σε επίπεδο διοίκησης του πρακτορείου, εφόσον κάποια μέλη του διοικητικού συμβουλίου ορίζονται από τους μετόχους εκδοτικές επιχειρήσεις. – Σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής για την εμπορική πολιτική του πρακτορείου. – Υποχρέωση πρότερης γνωστοποίησης μεταβολών της μετοχι-

Περιλαμβάνουν την επιβολή πλαφόν στις χρεώσεις που βάζει το πρακτορείο «Αργος»

κής σύνθεσης του πρακτορείου. – Ορισμός διαμεσολαβητή/εντολοδόχου που θα επιβλέπει την εφαρμογή των μέτρων. Το κόστος του εντολοδόχου θα το επωμίζεται η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Σε περίπτωση που, ύστερα από μια πρώτη περίοδο ενός έτους από την αρχική εφαρμογή τους, η πρώτη δέσμη μέτρων δεν αποφέρει αποτελέσματα σχετικά με τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού, η ολομέλεια της Ε.Α. θα μπορεί να προχωρήσει στην εφαρμογή μιας δεύτερης δέσμης μέτρων, τα οποία είναι τα εξής: κώδικας συμπεριφοράς μεταξύ πρακτορείου και εκδοτών και συλλογικές διαπραγματεύσεις.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Επενδύσεις 1,2 δισ. ευρώ δρομολογεί η ελληνική φαρμακοβιομηχανία

Τη δυνατότητα που έχει η Ελλάδα να εξελιχθεί σε ερευνητικό και παραγωγικό κέντρο στην Ευρώπη τόνισε ο Θεόδωρος Τρύφων, πρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Φαρμακοβιομηχανίας, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στο ευρωπαϊκό - διεθνές συνέδριο της Medicines For Europe και της International Generic & Biosimilar Medicines Association, επισημαίνοντας παράλληλα πως η ελληνική φαρμακοβιομηχανία δρομολογεί επενδύσεις 1,2 δισ. ευρώ την επόμενη πενταετία.

Όπως ανέφερε, αυτές αφορούν την αναβάθμιση των ερευνητικών και παραγωγικών δυνατοτήτων της φαρμακοβιομηχανίας, διασφαλίζοντας την επάρκεια της αγοράς και την πρόσβαση των ασθενών σε φάρμακα υψηλής ποιότητας με προσιτό κόστος. Παράλληλα, πρόσθεσε πως οι επενδύσεις θα ενισχύσουν την εξαγωγική δυναμική της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας, ενώ επεσήμανε πως το Ταμείο Ανάκαμψης, το χαμηλό κόστος κεφαλαίου και η πρόσβαση σε άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία αποτελούν ευκαιρία για τη χώρα και την ελληνική φαρμακοβιομηχανία ώστε να εξελιχθεί σε παραγωγικό και ερευνητικό κέντρο στην Ευρώπη.

Ο πρόεδρος της ΠΕΦ υπογράμμισε πως η πανδημία έχει οδηγήσει σε σύζτηση για αλλαγή της φαρμακευτικής πολιτικής που ακολουθούνταν από την Ε.Ε. τα τελευταία χρόνια και η οποία οδήγησε στην εξάρτηση των συστημάτων υγείας και της φαρμακευτικής φροντίδας από τις εισαγωγές τρίτων χωρών χαμηλού κόστους. «Στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ως προτεραιότητα της την ενίσχυση της βιοφαρμακευτικής έρευνας, τον επαναπατισμό της δημόσιας φαρμακοβιομηχανίας στο έδαφος της Ευρώπης και την ενίσχυση των περιφερειακών ευρωπαϊκών εφοδιαστικών αλυσίδων για φάρμα-

κα και υγειονομικό υλικό», ανέφερε ο κ. Τρύφων, τονίζοντας πως με αυτόν τον τρόπο «θα εξασφαλιστεί η επάρκεια φαρμάκων στην ευρωπαϊκή αγορά, ενισχύεται η ανθεκτικότητα και η θωράκιση κρίσιμων υποδομών των συστημάτων υγείας και κυρίως εξασφαλίζεται η πρόσβαση όλων των πολιτών σε φάρμακα πρώτης γραμμής και σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας».

Στο πλαίσιο συνέντευξης Τύπου που ακολούθησε μετά την ομιλία, ο κ. Τρύφων επισήμανε πως είναι αναγκαίο να υπάρχουν κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις και για επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη και στην περιοχή της Αττικής, όπου δραστηριοποιούνται αρκετές

Θ. Τρύφων: Η Ελλάδα μπορεί να εξελιχθεί σε ερευνητικό και παραγωγικό κέντρο στην Ευρώπη.

φαρμακοβιομηχανίες, προκειμένου να ενισχυθεί η ελληνική οικονομία. Όσον αφορά το clawback, ο ίδιος υπογράμμισε ότι το clawback (μέτρο αναγκαστικών επιστροφών) θα πρέπει να καταβάλλεται από αυτούς που οδηγούν σε υπέρβαση του ορίου της δημόσιας φαρμακοβιομηχανίας, προειδοποιώντας πως υπάρχει κίνδυνος υποκατάστασης των φθηνότερων θεραπειών από ακριβότερες. Στο ακανθώδες ζήτημα του clawback αναφέρθηκε και στην τοποθέτησή του χθες το πρωί ο υπουργός Υγείας Θάνος Πλεύρης, σημειώνοντας πως «ο εξορθολογισμός του clawback αποτελεί στόχο της κυβέρνησης, καθώς του χρόνου προβλέπεται ρήτρα συνυπευθυνότητας της πολιτείας για τις επιστροφές».

Δ. Κ.

Αύξηση κατά 88,4% στις αποζημιώσεις για φυσικές καταστροφές

Στα 163,2 εκατ. ευρώ εκτιμάται ότι θα φτάσουν οι αποζημιώσεις που θα πληρώσουν οι ασφαλιστικές εταιρείες για τις ζημιές και καταστροφικούς κινδύνους που συνέβησαν το προηγούμενο έτος, καταγράφοντας άνοδο κατά 56,6% σε σχέση με το 2019, χρονιά που το ύψος των αποζημιώσεων εκτιμήθηκε στα 104,2 εκατ. ευρώ. Αυτό προκύπτει από τη μελέτη της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος για τις ασφαλίσεις περιουσίας στη χώρα, τα στοιχεία της οποίας δείχνουν ότι πρόκειται για το μεγαλύτερο ύψος αποζημιώσεων από το 2013 έως σήμερα. Εξαιρεση αποτέλεσε το 2018, χρονιά που λόγω της μεγάλης πυρκαγιάς στο Μάτι, οι ζημιές είχαν εκτοξευθεί στα 208,7 εκατ. ευρώ.

Οι αποζημιώσεις που πληρώνουν οι ασφαλιστικές εταιρείες κάθε χρόνο λόγω των καταστροφικών καιρικών φαινομένων, όπως είναι οι πλημμύρες, οι πυρκαγιές κ.ά., αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο λόγω της έντασης και της συχνότητας που εμφανίζουν αυτά τα φαινόμενα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2019 οι αποζημιώσεις για ζημιές από καιρικά φαινόμενα ανήλθαν στα 24,3 εκατ. ευρώ και το 2020 αυξήθηκαν στα 45,8 εκατ. ευρώ, με τη μεγαλύτερη κατηγορία αποζημιωθέντων να είναι τα ξενοδοχεία και αμέσως μετά οι κατοικίες.

Όπως εξηγεί ο πρόεδρος της Επιτροπής Περιουσίας της Ένωσης Ερρίκος Μοάτσος, «μέχρι σήμερα από τις πρόσφατες ζημιές που προκάλεσαν οι πυρκαγιές

του καλοκαιριού οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν καταβάλει σε αποζημιώσεις 38,5 εκατ. ευρώ για 778 ζημιές που δηλώθηκαν». Το ποσό αυτό αποτελεί ένα μικρό μέρος των συνολικών απωλειών που προκάλεσαν οι πυρκαγιές και το οποίο θα υποχρεωθεί να καταβάλει το κράτος για αποζημιώσεις στους πληγέντες. Είναι χαρακτηριστικό ότι το κυβερνητικό πακέτο για την ανακούφιση των πληγέντων του φετινού καλοκαιριού ανέρχεται στα 500 εκατ. ευρώ και μέχρι σήμερα έχουν καταβληθεί 38 εκατ. ευρώ ως προκαταβολή, δηλαδή ως άμεσες αποζημιώσεις για 6.000 περιπτώσεις. Εκτός από τη μονομερή επιβάρυνση του κράτους, ο τρόπος καταβολής των αποζημιώσεων εμφανίζεται ιδιαίτερα προβληματικός, όπως έδειξαν οι πρόσφατες παρατηρίες που διαπιστώθηκαν στην καταβολή των αποζημιώσεων του καλοκαιριού, αλλά και στο παρελθόν όπως οι πυρκαγιές στην Πελοπόννησο το 2007, με συνέπεια το σύστημα να αποδεικνύεται αναποτελεσματικό και σε αρκετές περιπτώσεις να συνοδεύεται με καθυστερήσεις.

Η αιτία της μικρής συμμετοχής του ασφαλιστικού κλάδου στις αποζημιώσεις για τις απώλειες περιουσίας είναι το χαμηλό επίπεδο ασφαλίσης στην ελληνική αγορά τόσο η ασφάλιση της κατοικίας όσο και η ασφάλιση των εμπορικών κινδύνων, που δεν ξεπερνάει το 15% και 25% αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης, οι κατοικίες που είναι ασφα-



Το ποσό των 163,2 εκατ. που δόθηκε για αποζημιώσεις από τις ασφαλιστικές το 2020 είναι το υψηλότερο από το 2013 και μετά, με εξαίρεση το 2018 λόγω της μεγάλης πυρκαγιάς στο Μάτι.

Το 2020 διαμορφώθηκαν στα 45,8 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με την Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών.

λισμένες στη χώρα μας ανήλθαν στα τέλη του 2020, με βάση το πλήθος των ασφαλιστηρίων συμβολαίων, σε 1.046.134, ενώ άλλες 221.111 είναι οι ασφαλισμένες επιχειρήσεις. Από αυτές 55.522 είναι οι ασφαλισμένες εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ ακολουθούν τα ξενοδοχεία με 12.573 συμβόλαια, οι φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις με 11.095 συμβόλαια και οι βιο-

μηχανικές επιχειρήσεις με 9.708 ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Ο αριθμός των ασφαλισμένων κατοικιών συμπίπτει με τον αριθμό των κατοικιών που έχουν αγοραστεί ή κατασκευαστεί με τραπεζικό δανεισμό και επιβεβαιώνει το σημαντικό κενό που υπάρχει στην ασφάλιση περιουσίας στη χώρα μας και τη μονομερή σχεδόν επιβάρυνση του κράτους για την αποζημίωση των πληγέντων. Να σημειωθεί ότι το κόστος ασφάλισης μιας κατοικίας π.χ. 120 τ.μ. ασφαλισμένης αξίας 100.000 ευρώ, διαμορφώνεται στα 120 ευρώ τον χρόνο και θα μπορούσε να μειωθεί εάν η ασφάλιση κατοικίας αποτελούσε τον κανόνα για την πλειονότητα των κατοικιών στη χώρα.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΡΤΖΗ

Εκτίναξη μεταβιβάσεων ακινήτων ενόψει νέων αντικειμενικών το 2022

Πάνω από 1.000 κάθε ημέρα, όταν τον Σεπτέμβριο δεν ξεπερνούσαν τις 500

Διπλάσιες μεταβιβάσεις ακινήτων σε σύγκριση με το προηγούμενο διάστημα, και συγκεκριμένα τους δύο προηγούμενους μήνες, καταγράφει η εφορία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, σε καθημερινή βάση πραγματοποιούνται περισσότερες από 1.000 ηλεκτρονικές μεταβιβάσεις, όταν τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο δεν ξεπερνούσαν τις 500 την ημέρα. Χιλιάδες πολίτες σπεύδουν να αγοράσουν ή να πωλήσουν το ακίνητό τους πριν από το τέλος του έτους, ενώ χιλιάδες είναι και αυτοί που σπεύδουν να μεταβιβάσουν ακίνητα μέσω γονικής παροχής στα παιδιά ή στα εγγόνια τους.

Οι νέες αντικειμενικές αξίες θα είναι αυξημένες σε 7.634 περιοχές από την 1η Ιανουαρίου 2022, γεγονός που οδηγεί πολλούς ιδιοκτήτες, οι οποίοι είχαν αποφασίσει να πωλήσουν τα ακίνητά τους, να το πράξουν τώρα για να γλιτώσουν τα διάφορα έξοδα τα οποία θα εκτοξευτούν από το νέο έτος. Αντίστοιχα, όσοι επιθυμούν να αγοράσουν ακίνητα στις περιοχές όπου οι αξίες θα αυξηθούν έχουν κάθε συμφέρον να το κάνουν πριν από το τέλος του έτους για να μειώσουν τον φόρο μεταβιβάσης ακινήτων.

Πέρα από την αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών, το κύμα των μεταβιβάσεων εντείνεται και από τον μηδενισμό του φόρου στις γονικές παροχές έως 800.000 ευρώ και από την αναστολή της ηλεκτρονικής ταυτότητας κτιρίου μέχρι τέλη του έτους.



Με την αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών επέρχονται αυξήσεις στο 55% των τιμών ζώνης σε όλη την επικράτεια, με τη μέση αύξηση να ανέρχεται στο 19,5%.

Το κύμα μεταβιβάσεων εντείνεται και από το υψηλό αφορολόγητο στις γονικές παροχές και την αναστολή ηλεκτρονικής ταυτότητας κτιρίου έως τέλη του έτους.

Μάλιστα, όπως αναφέρουν μεγάλα συμβολαιογραφικά γραφεία, όσο πλησιάζουμε προς το τέλος του χρόνου οι μεταβιβάσεις ακινήτων θα αυξηθούν σημαντικά.

Σημειώνεται ότι με την αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών επέρχονται αυξήσεις στο 55% των τιμών ζώνης σε όλη την επικράτεια, με τη μέση αύξηση να ανέρχεται στο 19,5%. Το σημαντικό της νέας αναπροσαρμογής των αξιών των ακινήτων είναι η ένταξη σχεδόν του

συνόλου της χώρας στο σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων. Συγκεκριμένα, 13.808 περιοχές έχουν πλέον τιμή ζώνης και με βάση αυτή θα υπολογίζεται σχεδόν το σύνολο των φόρων που επιβάλλονται στην ακίνητη περιουσία.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις

Μεγάλη αύξηση, κατά 229%, εμφανίζουν τρεις ζώνες της Μυκόνου, καθώς υπολογίζονται μέχρι σήμερα με τιμή 1.200 ευρώ και η τελική τιμή τους έχει διαμορφωθεί σε 3.800 και 3.950 ευρώ, ενώ σημαντικές αυξήσεις έρχονται από το νέο έτος σε ζώνες περιοχών όπως, μεταξύ άλλων, το Λαγονήσι, από 750 σε 1.450 ευρώ (αύξηση 93%), το Μαρούσι, από 1.300 σε 2.000 ευρώ (αύξηση 54%), το Χαλάνδρι, από 1.250 σε 1.900 ευρώ (αύξηση 52%), η Κέρκυρα, από 1.050 σε 1.600 ευρώ (αύξηση 52%), και η Νέα Αλικαρνασός, από 650 σε 900 ευρώ (αύξηση 38%).

Επίσης, στην Ιθάκη, από 600 σε 2.100 ευρώ (αύξηση 250%), στη Ρόδο, από 700 σε 2.100 ευρώ (αύξηση 200%), στην Κω, από 650 σε 1.350 ευρώ (αύξηση 108%), στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής, από 800 σε 1.550 ευρώ (αύξηση 94%), στην Κεφαλονιά, από 700 σε 1.250 ευρώ (αύξηση 79%), στη Χερσόνησο Ηρακλείου, από 600 σε 1.050 ευρώ (αύξηση 75%), στην Ανάβυσσο, από 1.050 σε 1.700 (αύξηση 62%), στη Σκαφιδιά Ηλείας, από 650 σε 950 ευρώ (αύξηση 46%), και στην Πάτμο, από 650 σε 900 ευρώ (αύξηση 38%).

Αίτηση για την πρώτη δόση των 3,5 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης

Αίτημα για να εισπράξει η χώρα την πρώτη δόση του Ταμείου Ανάκαμψης, μετά την προκαταβολή, θα υποβάλει η κυβέρνηση εντός του Οκτωβρίου, είπε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης.

Η πρώτη δόση θα ανέρχεται περίπου σε 3,5 δισ. ευρώ και θα προστεθεί στα περίπου 4 δισ. ευρώ της προκαταβολής. Σύμφωνα με όσα είπε ο κ. Σκυλακάκης σε συνέντευξη του στον ιστότοπο powergame.gr, η επιτροπή έχει περιθώριο δύο μηνών να πραγματοποιήσει την εκταμίευση, επομένως αυτή τοποθετείται στο τέλος του έτους ή στις αρχές του επομένου.

Η Ελλάδα έχει καλύψει κατά 100% τα 15 ορόσημα, που αποτελούσαν προαπαιτούμενα για το τρίτο τρίμηνο του έτους προκειμένου να υποβληθεί το αίτημα, είπε ο κ. Σκυλακάκης. Έτσι, θα στείλει το πόρισμά της στην Κομισιόν και εφόσον η τελευταία συμφωνήσει με την άποψη αυτή, θα προχωρήσει το αίτημα για την πρώτη δόση.

Οι τράπεζες έχουν κάθε συμφέρον να πετύχει το πρόγραμμα, πρόσθεσε ο ίδιος, σημειώνοντας ότι αυτή τη στιγμή «κάθονται» ο' ένα σημαντικό όγκο καταθέσεων, που έχουν αυξηθεί κατά 30 δισ. ευρώ. «Όσο οι τράπεζες δεν δανείζουν, τόσο κάνουν λεφτά», είπε. «Επειδή θεωρώ ότι οι τράπεζες δεν έχουν κανέναν λόγο να κάνουν χρήματα, θα προχωρήσει η ροή των επενδυτικών σχεδίων και μάλιστα ταχύτατα». Πρόσθεσε ότι είναι σημαντικό, παράλληλα, να κινητοποιηθούν οι πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, που μπορούν να επωφεληθούν είτε έχουν τραπεζικό προφίλ είτε δεν έχουν. Οι τελευταίες θα πρέπει να δουν πώς θα αποκτήσουν τραπεζικό προφίλ τα επόμενα 1-2



Θα γίνει μέσα στον Οκτώβριο και αναμένεται να εκταμιευθεί στο τέλος του έτους ή στις αρχές του επομένου.

χρόνια, για να αξιοποιήσουν τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης.

Ο κ. Σκυλακάκης εκτίμησε ότι είναι εφικτός ένας ρυθμός ανάπτυξης της τάξης του 3,5% την επόμενη πενταετία, χάρη και στο Ταμείο Ανάκαμψης, αλλά πρόσθεσε ότι το «κλειδί» είναι να γίνουν αρκετές μεταρρυθμίσεις, ώστε να εξασφαλισθεί ένας ρυθμός μακροχρόνια που θα είναι μικρότερος του 3,5%, αλλά υψηλότερος από την εκτίμηση του ΔΝΤ για 0,5%-1,5%. «Αυτό, με δεδομένο ότι έχουμε και άλλα προβλήματα, όπως είναι το δημογραφικό, απαιτεί μια συνεχή και σταθερή μεταρρυθμιστική πολιτική, με την έννοια της αύξησης της αποτελεσματικότητας της χώρας στην οικονομική διαχείριση και την αλλαγή των θεσμών της».

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

RIK1 | RIKHD

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

Η νέα κωμική σειρά εποχής του RIK

Κάθε Σάββατο και Κυριακή

7.20 μ.μ.

RIK 1 - RIK HD

RIK1

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Νέα καθημερινή, ερωτική, δραματική σειρά μυστηρίου, «Η Τελευταία Ώρα» και η συγκλονιστική ιστορία δύο ανυποψίαστων νεαρών κοριτσιών, που βρίσκονται στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή, που θα καθηλώσει.

Πρωταγωνιστούν
Ορέστης Τζιόβας, Υρώ Λούπη, Γιώργης Τσαμπουράκης, Αλεξάνδρα Παλαιοιόγλου, Μαρία Μιχαήλ, Αθηνά Ροδίτου, Ελένη Σακκά, Μαρίλια Χαριδήμου, Κωνσταντίνος Ελματζιογλου, Παύλος Πιέρρος, Αλέξανδρος Παρίσης, Σοφία Καλλή, Ελισάβετ Παννακού, Δήμητρα Δημητριάδου, Πάνος Μακρής, Νιόβη Χαραλάμπους, Μέλανη Στέλιου, Νάγια Τ. Καρακώστα, Δημήτρης Γκουτζαμάνης, Πέτρος Ζαμπάκας, Ανδρέας Ορφανίδης και Χαριτίνη Ηλιάδου.

Ιδέα - Ιστορίες
J.B. Papalexis - Άννα Αδριανού

Επιμέλεια διαλόγων
Άννα Αδριανού

Σενάριο
J.B. Papalexis - Αμάντα Σοφιανοπούλου - Αντρέας Ορφανίδης - Δανάη Φίλιππα

Παραγωγή
ABC Production

Σκηνοθεσία
Στάμος Τσάμης, Πάρης Προκοπίου

Δευτέρα με Παρασκευή
6.20 μ.μ.
RIK 1

Ανταλλάγματα για περισσότερο φυσικό αέριο ζητάει η Ρωσία

Την ανάγκη έγκρισης του Nord Stream 2 τονίζει ο υπουργός Ενέργειας της χώρας

Λίγες ώρες μετά τη δήλωση του Ρώσου προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, ότι η Ρωσία «είναι έτοιμη να συμβάλει στη σταθεροποίηση της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας ενισχύοντας τις ροές φυσικού αερίου προς την Ευρώπη» και την αποκλιμάκωση που αυτή επέφερε στις τιμές του φυσικού αερίου, η Μόσχα ζητάει τώρα έμμεσα ανταλλάγματα για να προσφέρει περισσότερο φυσικό αέριο. Ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας Αλεξάντερ Νόβακ τονίζει πως η έγκριση και πιστοποίηση του υποθαλάσσιου αγωγού Nord Stream 2 μπορεί να οδηγήσει σε υποχώρηση των τιμών του φυσικού αερίου.

Σε συνάντηση του Ρώσου προέδρου με κυβερνητικούς αξιωματούχους και επικεφαλής ενεργειακών εταιρειών γύρω από την κρίση των τιμών του φυσικού αερίου, ο κ. Νόβακ ανέφερε «δύο παράγοντες που θα μπορούσαν να αποθερμάνουν την τρέχουσα κρίση και ο πρώτος είναι σαφώς η ολοκλήρωση, πιστοποίηση και εσπευσμένη έγκριση της παροχής φυσικού αερίου μέσω του αγωγού Nord Stream 2». Ο εν λόγω αγωγός, μήκους 1.207.008 μέτρων, που διέρχεται από τη θάλασσα της Βαλτικής και καταλήγει στη Γερμανία, έχει ολοκληρωθεί και είναι ήδη στο στάδιο των δοκιμών με φυσικό αέριο. Εκκρεμεί,

όμως, η έγκρισή του από το Βερολίνο που προϋποθέτει μια μακρά και περίπλοκη διαδικασία έκδοσης άδειας διάρκειας αρκετών μηνών. Η αρμόδια ρυθμιστική αρχή της Γερμανίας πρέπει να διασφαλίσει ότι ο αγωγός είναι σύμφωνος με την ευρωπαϊκή νομοθεσία που απαιτεί αυστηρά τον διαχωρισμό της βιομηχανίας παραγωγής και πώλησης ενέργειας από το δίκτυο μεταφοράς της. Το Βερολίνο έχει προθεσμία μέχρι τις αρχές Ιανουαρίου για να αποφανθεί σχετικά με την πιστοποίηση του αγωγού και να την παραπέμψει προς έγκριση στην Κομισιόν. Στη συνέχεια η Ε.Ε. πρέπει να αποφανθεί σχετικά μέσα σε διάστημα δύο μηνών, το οποίο όμως μπορεί να παραταθεί κατά άλλους δύο μήνες, φτάνοντας ενδεχομένως μέχρι τον Μάιο. Εν ολίγοις ο Nord Stream 2 δεν είναι ο παράγοντας που θα δώσει τέλος στην κρίση των τιμών του φυσικού αερίου.

Ο εν λόγω αγωγός είχε μέχρι προσφάτως αποτελέσει αιτία τριβών ανάμεσα στο Βερολίνο και στην Ουάσιγκτον καθώς έχει σχεδιασθεί για να αυξήσει σημαντικά τις ροές ρωσικού αερίου προς τη Γερμανία και επομένως και την ενεργειακή εξάρτηση της Γηραιάς Ηπείρου από τη Μόσχα. Παρά τις αλληπάλληλες κυρώσεις που είχε



Ο αγωγός Nord Stream 2, μήκους 1.207.008 μέτρων, που διέρχεται από τη θάλασσα της Βαλτικής και καταλήγει στη Γερμανία, έχει ολοκληρωθεί και είναι ήδη στο στάδιο των δοκιμών με φυσικό αέριο.

Τους πρώτους εννέα μήνες του έτους οι εξαγωγές της Gazprom στην Ευρώπη κινήθηκαν σε επίπεδα-ρεκόρ, αλλά άρχισε να μειώνει τις ροές μέσα στο καλοκαίρι.

επιβάλει η Ουάσιγκτον σε όσες ευρωπαϊκές εταιρείες συνέδραμαν στα έργα κατασκευής του αγωγού, η κυβέρνηση Μπάιντεν ήρε προσφάτως τις αντιρρήσεις της διαπιστώνοντας ότι το έργο έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Παράλληλα, πάντως, ο Ρώσος υπουργός Ενέργειας ανέφερε ως μέσον για να την αποκλιμάκωση των τιμών του φυσικού αερίου μια αύξηση των πωλήσεων μέσω

της πλατφόρμας ηλεκτρονικών πωλήσεων της Gazprom. Πρόκειται για την ηλεκτρονική πλατφόρμα που παρουσίασε ο ρωσικός κολοσσός το 2018 ώστε να λειτουργεί συμπληρωματικά στις πωλήσεις φυσικού αερίου μέσω των έως τότε υφιστάμενων μακροπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων συμβολαίων που είχε συνάψει με την Ευρώπη.

Παράλληλα, ο κ. Νόβακ δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο κερδοσκοπίας που υποδαύλισε την άνοδο των τιμών του φυσικού αερίου καθώς, όπως τόνισε, βρίσκονται σε επίπεδα που δεν ανταποκρίνονται στα θεμελιώδη μεγέθη προσφοράς και ζήτησης. Στο πλαίσιο της ίδιας συνεδρίασης ο Ιγκόρ Σετσίν, επικεφαλής του ρωσικού πετρελαϊκού κολοσσού της Rosneft, ζήτησε από τον Ρώσο πρόεδρο την άδεια να εξάγει φυσικό αέριο. Ωστόσο, τα ρωσικά ΜΜΕ δεν μετέδωσαν την αντίδραση του Βλαντιμίρ Πούτιν.

Ωρες νωρίτερα, πάντως, ο Ρώσος πρόεδρος είχε επιρρίψει στην Ευρώπη την ευθύνη για την ενεργειακή κρίση, τονίζοντας πως ήταν λάθος της Κομισιόν να μειώσει τα μακροπρόθεσμα συμβόλαια παροχής φυσικού αερίου που είχε συνάψει με την Gazprom και να στραφεί στην παγκόσμια αγορά. Νωρίτερα, ο Ντμίτρι Πεσκόφ, εκπρόσωπος του Ρώσου προέδρου, είχε τονίσει πως η Ρωσία δεν έχει καμία απολύτως ανάμειξη στις αιτίες που προκάλεσαν την εκτίναξη των τιμών του φυσικού αερίου. Στη συνέχεια, σε τηλεφωνική συνέντευξη που παραχώρησε στο Reuters, ο κ. Πεσκόφ αναφέρθηκε σε «δύο τρεις παράγοντες πίσω από την κρίση του φυσικού αερίου, όπως ο τρόπος που ανακάμπτει η παγκόσμια οικονομία, η αύξηση της ζήτησης για ενεργειακούς πόρους καθώς και η έλλειψη πληρότητας στους ταμιευτήρες του φυσικού αερίου». Με

την επιχειρηματολογία αυτή απηχούσε προηγούμενες δηλώσεις του Ρώσου προέδρου και αντέκρουε κατηγορίες που έχουν προηγηθεί αφενός από τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας και αφετέρου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ότι η Ρωσία δεν αυξάνει την προσφορά φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Ήταν οι κατηγορίες που έδωσαν στη συνέχεια λαβή στην Ουάσιγκτον να προσάψει στη Μόσχα χειραγώγηση της αγοράς φυσικού αερίου με σκοπό την άντληση οφέλους. Τους πρώτους εννέα μήνες του έτους η Gazprom εξήγαγε στην Ευρώπη φυσικό αέριο σε επίπεδα-ρεκόρ, αλλά άρχισε να μειώνει τις ροές μέσα στο καλοκαίρι. Η μείωση ήταν μεγαλύτερη τον περασμένο μήνα καθώς αυξανόταν η εγχώρια ζήτηση στη Ρωσία, ενώ η χώρα αναπλήρωνε τα δικά της αποθέματα ενόψει του βαρύτατου ρωσικού χειμώνα. BLOOMBERG, REUTERS

Η Ε.Ε. δεν έχει γρήγορες λύσεις για τις αυξήσεις των τιμών στην ενέργεια

«Ανίσχυρες» χαρακτήρισε η επίτροπος Ενέργειας της Ε.Ε. τις Βρυξέλλες στη μάχη για την ανακοπή των αυξήσεων της τιμής του φυσικού αερίου που πλήττει τους καταναλωτές σε ολόκληρη την Ευρώπη, με την ίδια να απορρίπτει τα αιτήματα των κρατών-μελών για άμεση δράση στην αντιμετώπιση της κρίσης. Μιλώντας στους Financial Times, η Κάντρι Σίμσον εξήγησε πως οι Βρυξέλλες δεν έχουν εξουσίες για να παρέχουν βραχυπρόθεσμες διορθώσεις, ενθαρρύνοντας τις κυβερνήσεις να προσφέρουν «στοχευμένη» εθνική υποστήριξη.

Η αρμόδια επίτροπος ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις να προσφέρουν «στοχευμένη» εθνική υποστήριξη.

αποθεματικό έναντι ενός περαιτέρω «σοκ εφοδιασμού». Σημειώνει ότι η Ε.Ε. διαφωνεί σχετικά με τον τρόπο που θα πρέπει να απαντήσουν σε μια άνοδο των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, εξαιτίας της αυξημένης –σε επίπεδα ρεκόρ– ζήτησης για φυσικό αέριο, καθώς και της περιορισμένης δυνατότητας αποθήκευσης της ενέργειας στην Ε.Ε. Η Γαλλία, η Ισπανία και πολλές χώρες της ανατολικής Ευρώπης έχουν ζητήσει από τις Βρυξέλλες να λάβει αντισταθμιστικά μέτρα προκειμένου να προστατευθούν οι καταναλωτές αλλά και τα νοικοκυριά. Η κ. Σίμσον ξεκαθάρισε πως είναι απίθανο να αναθεωρήσει η Κομι-



Η Κάντρι Σίμσον έκανε λόγο για μακροπρόθεσμες λύσεις, όπως η κεντρική προμήθεια φυσικού αερίου από την Ε.Ε. και καλύτερες εγκαταστάσεις αποθήκευσης για να λειτουργήσουν ως αποθεματικό έναντι ενός περαιτέρω «σοκ εφοδιασμού».

σόν τους κανόνες τιμολόγησης που ισχύουν για τον κλάδο της ενέργειας. Η ίδια τόνισε ότι η εσωτερική αγορά ενέργειας, που δημιουργή-

θηκε τη δεκαετία του 1990 για να βοηθήσει στην απελευθέρωση του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια, δεν ήταν υπεύθυνη για τις αυξήσεις

των τιμών, αλλά «άνοιξε νέες δυνατότητες για τους μικρότερους παραγωγούς», ενθαρρύνοντας τις επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες. «Η αγορά δεν κυριαρχείται από τους μεγάλους παίκτες και είναι ανοικτή για μικρότερες ανανεώσιμες εγκαταστάσεις. Παρακολουθούμε τι μας ζητούν διάφορα κράτη-μέλη. Αλλά δεν υπάρχουν πολλές φωνές που να μας ζητούν να αλλάξουμε κάτι που δεν βρίσκεται πίσω από τις υψηλές τιμές», είπε. Σχολιάζοντας το ενδεχόμενο κεντρικής διαχείρισης μέσω μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνουν κοινές προμήθειες και κοινή αποθήκευση φυσικού αερίου, η κ. Σίμσον προειδοποίησε ότι οι προηγούμενες προσπάθειες των Βρυξελλών να αγοράσουν φυσικό αέριο για λογαριασμό όλων των κρατών-μελών είχαν αντιμετωπίσει δυσκολίες. «Δεν έχει γίνει πραγματικότητα γιατί υπάρχουν πολλά πρακτικά εμπόδια. Είναι περίπλοκο για την Κομισιόν να έχει την άδεια να διαπραγματεύεται για λογαριασμό των κρατών-μελών που έχουν διαφορετικά ενεργειακά μείγματα

και διαφορετικούς κανόνες για τον τρόπο εμπορίας αερίου», εξήγησε. Η ενεργειακή κρίση έχει θέσει επίσης υπό αμφισβήτηση τις πολιτικές της Ε.Ε. για το κλίμα. Η Πολωνία, η Ισπανία και η Τσεχία έχουν διαμαρτυρηθεί για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ETS) που αναγκάζει τους κορυφαίους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας να πληρώσουν και να εκδίδουν άδεια για κάθε τόνο διοξειδίου του άνθρακα που εκπέμπουν προκειμένου να καλύψουν το κόστος της ρύπανσης. Όπως μάλιστα σημειώνουν οι Financial Times, η τιμή των δικαιωμάτων άνθρακα σημείωσε ρεκόρ άνω των 60 ευρώ τον τόνο τον περασμένο μήνα, με ορισμένες χώρες να προειδοποιούν ότι οι κερδοσκόποι της αγοράς αυξάνουν το κόστος για τους καταναλωτές. «Δεν έχουμε συγκεκριμένα παραδείγματα χειραγώγησης της αγοράς στο ETS. Υπάρχουν ενσωματωμένες εγγυήσεις σχεδιασμένες να περιορίζουν τις ακραίες αυξήσεις», είπε η κ. Σίμσον.

Στα 50 δισ. η αγορά τεχνολογιών αιχμής στην Ευρώπη

Με ταχείς ρυθμούς αυξάνονται οι δαπάνες για Big Data και Business Analytics (BDA) στην ευρωπαϊκή αγορά, τάση που αναμένεται να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια, σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος. Η αξία της ευρωπαϊκής αγοράς BDA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί φέτος στα επίπεδα των 50 δισ. δολαρίων, αυξημένη κατά 7% σε σχέση με το 2020. Σύμφωνα με νέο report της International Data Corporation (IDC), το οποίο επικαλείται ο ΣΕΠΕ, η ευρωπαϊκή αγορά BDA θα ενισχυθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια, καθώς η οικονομία της Ευρώπης θα ανακάμπτει από την πανδημία της COVID-19. Όπως αναφέρουν οι αναλυτές (Worldwide Big Data and Analytics Spending Guide), οι σχε-

Οι σχετικές δαπάνες θα αυξάνονται έως το 2025 με σύνθετο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 11%.

τικές δαπάνες θα αυξάνονται έως το 2025 με σύνθετο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης (CAGR) 11%. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές εταιρείες είναι πολύ εξοικειωμένες με την τεχνολογία και ιδιαίτερα οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν πολλές περιπτώσεις χρήσης που σχετίζονται με την αγορά BDA. Δεν είναι τυχαίο ότι, παρά την πανδημία της COVID-19, η αγορά BDA συνέχισε να αναπτύσσεται το 2020, υπο-

γραμμίζοντας ότι τα Big Data και Business Analytics δεν είναι απλά μια ευχάριστη τεχνολογία, αλλά ένα απαραίτητο περιουσιακό στοιχείο που μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες να αυξήσουν την ψηφιακή ανθεκτικότητα, ακόμη και στις πιο έκτακτες καταστάσεις. «Καθώς οδεύουμε προς ένα υπερ-αυτοματοποιημένο μοντέλο λειτουργίας σε BDA θα συνεχίσουν να επιταχύνονται σε όλους τους κλάδους. Τα Big Data και Business Analytics θεωρούνται πλέον οι τεχνολογίες που βοηθούν στην επίτευξη βασικών επιχειρηματικών αποτελεσμάτων, με δεδομένο ότι συντείνουν σε μεγάλο βαθμό στη βελτίωση της εμπειρίας των πελατών», σχολιάζει η IDC. Το 2021, ο τραπεζικός κλάδος και η μεταποίηση θα

αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο των συνολικών δαπανών για BDA στην Ευρώπη. Οι επαγγελματικές υπηρεσίες και η υγειονομική περίθαλψη είναι, στο μεταξύ, οι δύο τομείς που θα δουν τον μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης των σχετικών δαπανών έως το 2025 στην Ευρώπη. Ο πάχυν για την παγκόσμια αγορά BDA τοποθετείται για το 2021 στα 216 δισ. δολάρια. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η αγορά BDA θα φτάσει σε αξία τα 274 δισ. δολάρια το 2022, σημειώνοντας άνοδο κατά 27% σε σχέση με την αναμενόμενη επίδοσή της κατά το τρέχον έτος. Η διεύρυνση της αγοράς κατά 60 δισ. δολάρια μέσα σε ένα μόλις έτος (μεταξύ 2021 και 2022) είναι η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση της αγοράς Big Data και Business Analytics μέχρι σήμερα.



Ο πάχυν για την παγκόσμια αγορά BDA τοποθετείται για το 2021 στα 216 δισ. δολ.

Μεγάλο «μποτιλιάρισμα» πλοίων στο λιμάνι του Λος Αντζελες

Ατέλειωτες ουρές και 500.000 εμπορευματοκιβώτια καθηλωμένα

Σχεδόν 500.000 εμπορευματοκιβώτια ή σχεδόν 12 εκατομμύρια μετρικοί τόνοι προϊόντων δεν μπορούν να μετακινηθούν από το λιμάνι του Λος Αντζελες, το οποίο είναι το μεγαλύτερο των ΗΠΑ. Η συμφόρηση, η οποία παρατηρείται, με τα εμπορεύματα καθηλωμένα εκεί, είναι σχεδόν πρωτοφανής στα χρονικά, όπως αναφέρει δημοσίευμα του ενημερωτικού οικονομικού ιστότοπου [businessinsider.com](#).

Τα σχετικά αποτυπώνονται στα δεδομένα του Χρηματιστηρίου Ναυτιλίας της νότιας Καλιφόρνιας, ενώ αξίζει να σημειωθεί πως το Λος Αντζελες είχε την Τρίτη, λόγω χάριν, 19 τεράστια πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων στη σειρά για να ελλιμενιστούν, εκ των οποίων το μεγαλύτερο μετέφερε 16.022 εξ αυτών. Πρόκειται για εμπορευματοκιβώτια μήκους 20 ποδών, δηλαδή σχεδόν 6,09 μέτρων. Και ο λόγος είναι πως οι λιμένες λειτουργούν μόλις στο 60% έως και 70% της δυνατότητάς τους, διότι ως ένα βαθμό τα πλοία που μεταφέρουν τα προαναφερθέντα εμπορευματοκιβώτια, είναι σε μέγεθος διπλάσια ή τριπλάσια από τα αντίστοιχα πριν από δέκα - δεκαπέντε χρόνια. Όπως εξηγεί ο Κιπ Λουτίτ, εκτελεστικός διευθυντής του Χρηματιστηρίου Ναυτιλίας της νότιας Καλιφόρνιας, «ακριβώς λόγω του μεγέθους τους αυτοί χρειάζονται περισσότερο χρόνο για εκφόρτωση, όπως και πιο πολλά φορτηγά, τρένα, καθώς και περισσότερες αποθήκες για να τοποθετηθούν τα προϊόντα».

Την Τρίτη στα λιμάνια της νότιας Καλιφόρνιας υπήρχαν 90 πλοία μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων, εκ των οποίων τα 63 ανέμεναν να ελλιμενιστούν. Αυτό σημαίνει πως ο αριθμός τους ήταν πέραν του προ-πανδημικού μέσου όρου, ο οποίος διαμορφωνόταν στο μηδέν έως και ένα αγκυροβολημένο πλοίο. Λόγω του όγκου



A.P.

Την Τρίτη στα λιμάνια της νότιας Καλιφόρνιας υπήρχαν 90 πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων, εκ των οποίων τα 63 ανέμεναν να ελλιμενιστούν.

Εκκλήσεις να επιλυθεί άμεσα το ζήτημα, ειδάλως θα καθεί η περίοδος των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς.

των σκαφών, τα οποία τελούν σε σειρά προτεραιότητας, ορισμένα βρίσκονται 20 μίλια μακριά από την ακτή, ούτως ώστε οι θαλάσσιες λωρίδες να είναι ανοικτές, όπως τονίζει ο κ. Λουτίτ. Υπό τις συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί, μπορεί τα εν λόγω σκάφη να περιμένουν τη σειρά τους για ένα μήνα, όπως δείχνουν τα δεδομένα του Χρηματιστηρίου Ναυτιλίας. Αναφορικά τώρα με την Τρίτη, σκάφος

από τη νοτιοανατολική Ασία βρισκόταν σε αναμονή μακριά από την ακτή από τις 5 Σεπτεμβρίου, όπερ αιτιολογεί τις εκκλήσεις των ειδικών της ναυτιλίας να επιλυθεί άμεσα το ζήτημα, ειδάλως θα καθεί η περίοδος των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς.

Τα λιμάνια στη νότια Καλιφόρνια, στο Λος Αντζελες και στο Λονγκ Μπίτς, δεδομένου ότι αποδίδουν στο 60%-70% των δυνατοτήτων τους, έχουν ένα σοβαρότατο μειονέκτημα, όπως επισημαίνει στην εφημερίδα Wall Street Journal ο Ούφρε Εστεργκάρντ, πρόεδρος για τη Βόρειο Αμερική στον γερμανικό ναυτιλιακό κολοσσό Hapag Lloyd. Ορισμένες ώρες την ημέρα είναι κλειστά, ενώ δεν εργάζονται τις Κυριακές, οπότε η ομαλή ροή της φόρτωσης και εκφόρτωσης διακόπτεται, όπως αναφέρει ο

ίδιος στην WSJ και αναδημοσιεύει το [businessinsider.com](#). Συν τοις άλλοις, δεν μπορούν να συντονιστούν με την κίνηση των λιμένων σε νοτιοανατολική Ασία και Ευρώπη, οι οποίοι αποστέλλουν εμπορεύματα 24 ώρες το 24ωρο επί 7 ημέρες την εβδομάδα. Εν τω μεταξύ, το λιμάνι του Λονγκ Μπίτς προσπαθεί να αυξήσει τις ώρες λειτουργίας του, αλλά για να το κάνει πρέπει να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εξοπλισμού, εργατών και συντονισμού συνολικά στην αλυσίδα τροφοδοσίας – και ίσως και η αύξηση των ωρών να μην επαρκεί. Κατά τον Τζιν Σερόκα, εκτελεστικό διευθυντή του λιμένος του Λος Αντζελες, τέλος, οι περισσότερες ώρες δεν επαρκούν, όταν αντιστοίχως οι φορτοεκφορτωτικές εταιρείες και οι αποθήκες δεν έχουν προσαρμοστεί αναλόγως.



Προκηρυξη θέσης Γενικού Διευθυντη

Από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου γίνονται δεκτές αιτήσεις για την πλήρωση της θέσης Γενικού Διευθυντή με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου πενταετούς διάρκειας ή μικρότερης, ώστε να μην υπερβainei το καθορισμένο για το ΠΙΚ όριο ηλικίας υποχρεωτικής αφυπηρέτησης (65 ετών).

Α. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΕΣ:

- (1) Υπεύθυνος/η για -
 - (α) τη δημιουργία και ανάπτυξη της απαραίτητης συνεργασίας με αρμόδιους παράγοντες της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής, πνευματικής και καλλιτεχνικής ζωής,
 - (ε) την τήρηση πλήρους αντικειμενικότητας ανεξαρτησίας στα προγράμματα του Ιδρύματος και τον αποκλεισμό προνομιούχας μεταχείρισης ή προβολής θέσεων ή πολιτικής οποιουδήποτε κόμματος ή της κυβερνήσεως ή του κυβερνητικού έργου αλλά ισοτίμης παρουσίας των θέσεων και του έργου των κοινοβουλευτικών κομμάτων, περιλαμβανομένου του εκάστοτε Προέδρου της Δημοκρατίας και της εκάστοτε κυβέρνησης,
 - (στ) την αυστηρή τήρηση του εκάστοτε συμφωνούμενου κώδικα για την παρουσίαση οποιουδήποτε προεκλογικού αγώνα.
- (2) Συμβουλεύει το Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα πολιτικής του Ιδρύματος στα πλαίσια της αποστολής του, σύμφωνα με το σχετικό Νόμο και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη τούτου σε αποδοτικό και οικονομικά αυτόνομο και ανεξάρτητο αντικειμενικό ραδιοηλεκτρονικό οργανισμό.
- (3) Μεριμνά για την ανάπτυξη επικοινωνίας και επιωφελέων σχέσεων με ανάλογους οργανισμούς τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.
- (4) Εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα του ανατεθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Β. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ:

- (1) Πανεπιστημιακό δίπλωμα ή ισοτίμο προσόν (περιλαμβανομένου του Barrister - at- Law) ή μέλος Αναγνωρισμένου Σώματος Επαγγελματιών Λογιστών.
- (2) Δεκαετής τουλάχιστο πείρα σε υπεύθυνη θέση από την οποία πενταετής τουλάχιστο δι-

οικητική ή/και εποπτική πείρα σε ανώτερη θέση. Υπηρεσία σε διευθυντική θέση ή μακρά και ευδοκίμη πείρα στη ραδιοφωνία / τηλεόραση θα αποτελεί πλεονέκτημα.

- (3) Πολυμερής μόρφωση, ευρεία πολιτική ενημέρωση, άριστη γνώση των προβλημάτων της Κύπρου καθώς και άριστη γνώση της παγκόσμιας επικαιρότητας και των διεθνών προβλημάτων και εξελίξεων.
- (4) Ακραιότητα χαρακτήρα, διευθυντική, διοικητική και οργανωτική ικανότητα, υπευθυνότητα, πρωτοβουλία και ευθυκρισία.
- (5) Άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας και πολύ καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας. Γνώση μιας πρόσθετης ευρωπαϊκής γλώσσας θα θεωρηθεί πλεονέκτημα.

Γ. ΟΡΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Όροι Εργασίας:

1. Διάρκεια της Σύμβασης:

Πενταετής διάρκεια ή μικρότερη ώστε να μην υπερβainei το καθορισμένο για το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου όριο ηλικίας υποχρεωτικής αφυπηρέτησης.

2. Καθήκοντα και Υποχρεώσεις:

Ο Γενικός Διευθυντής θα έχει τις αρμοδιότητες και θα ασκεί επιμελώς τα καθήκοντα που προνοούνται στο Νόμο και στους εκάστοτε ισχύοντες Κανονισμούς του ΠΙΚ και στο συγκεκριμένο Σχέδιο Υπηρεσίας της θέσης Γενικού Διευθυντή ΠΙΚ.

Ο Γενικός Διευθυντής θα απασχολείται κατά τέτοιο τρόπο όπως καθορίσει το Διοικητικό Συμβούλιο ΠΙΚ και δεν θα επιδοθεί ή αναμειχθεί αμέσως ή εμμέσως σε οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία ή επικερίρση οποιασδήποτε φύσεως, αλλά θα αφιερώνει το σύνολο του χρόνου και της προσοχής του στην υπηρεσία του ΠΙΚ και θα καταβάλλει όλες τις προσπάθειες για την προαγωγή των συμφερόντων του ΠΙΚ. Μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος.

Για την καλύτερη διεκπεραίωση και εκπλήρωση των δυνάμει της παρούσας Σύμβασης υποχρεώσεων του Γενικού Διευθυντή, το ΠΙΚ αναλαμβάνει να παρέχει στο Γενικό Διευθυντή πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες, στοιχεία, υλικά και έγγραφα που εύλογα απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών του, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

3. Αμοιβή:

Ο ετήσιος μισθός της θέσης είναι € 84.636 (Πάγιος βασικός μισθός).
Στον πιο πάνω μισθό προστίθενται οι οποιοσδήποτε γενικές αυξήσεις εγκρίνονται με νομοθεσία και τιμαριθμικό επίδομα σύμφωνα με το ποσοστό που εγκρίνεται από την Κυ-

βέρνηση από καιρό σε καιρό. Κατά τον ίδιο τρόπο εφαρμόζονται και οι οποιοσδήποτε τυχόν μειώσεις ή/και έκτακτες εισφορές.

Στον Γενικό Διευθυντή παρέχεται στο τέλος του χρόνου 13ος μισθός. Γι' απασχόληση ολιγότερη ενός συμπληρωμένου έτους, ο 13ος μισθός παρέχεται, για το υπό αναφορά έτος, κατ' αναλογία του χρόνου απασχόλησης.

Στον Γενικό Διευθυντή παραχωρείται επίδομα παραστάσεως ύψους €6.151 ετησίως.

4. Ωφεληήματα μετά τη λήξη της σύμβασης:

Στο Γενικό Διευθυντή μετά τη λήξη ή τον τερματισμό της Σύμβασής του ή σε περίπτωση θανάτου, θα καταβάλλεται φιλοδώρημα το οποίο θα υπολογίζεται με βάση συντελεστή ενός δωδεκάτου (1/12) του μέσου όρου των συνολικών μνηαίων απολαβών του, πολλαπλασιαζόμενο επί τους μήνες υπηρεσίας του. Ο Γενικός Διευθυντής θα καταβάλλει από τις μνηιαίες απολαβές του ποσοστό ίσο με 3% επί των μνηιαίων απολαβών του, σύμφωνα με τον περί Καταβολής Φιλοδωρήματος σε Εργοδοτούμενους που απασχολούνται με Σύμβαση στην Κρατική Υπηρεσία και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα περιλαμβανομένων και των Αρχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Διατάξεις Γενικής Εφαρμογής) Νόμο του 2014 (Ν.14(Ι)/2014) βάση του άρθρου 5. Το φιλοδώρημα που θα καταβληθεί στο Γενικό Διευθυντή υπόκειται στην επιβολή φόρου εισοδήματος σύμφωνα με τις διατάξεις του περί της Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου.

Σε περίπτωση πειθαρχικής διαδικασίας κατά του Γενικού Διευθυντή και ανάλογα με την πειθαρχική ποινή που δυνατό να επιβληθεί, θα αποφασίζεται κατά πόσο θα καταβάλλεται ή όχι φιλοδώρημα με βάση και τα αντίστοιχα υποκείμενα για τους μόνιμους υπαλλήλους του ΠΙΚ.

Ο Γενικός Διευθυντής έχει δικαίωμα σε καταβολή φιλοδωρήματος οποτεδήποτε κατά την αποχώρηση του από το ΠΙΚ νοουμένου, όμως, ότι έχει συμπληρώσει τριετή υπηρεσία, πρόνοια που περιλαμβάνεται στους όρους απασχόλησης των εκτάκτων υπαλλήλων που απασχολούνται με συμβόλαιο στην Κρατική Υπηρεσία και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα.

5. Συνεισφορές βάσει Νομοθεσίας:

- (α) Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων 8,3 % εκατέρωθεν συνεισφορά
- (β) Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (Βιομηχανική Κατάρτιση) 0.5% συνεισφορά ΠΙΚ
- (γ) Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού 1.2% συνεισφορά του ΠΙΚ
- (δ) Ταμείο Κοινωνικής Συνολής

- 2% συνεισφορά ΠΙΚ (€) ΓΕΣΥ
- 2.65% συνεισφορά Γενικού Διευθυντή
- 2,90% συνεισφορά ΠΙΚ

6. Άδεια Ανάπαυσης και Άδεια Ασθενείας:
Ο Γενικός Διευθυντής δικαιούται άδεια ανάπαυσης 29 εργάσιμων ημερών ετησίως και επιπρόσθετα κατά τη διάρκεια της σύμβασης θα έχει όλα τα δικαιώματα αναφορικά με την άδεια ασθενείας όπως δικαιούνται οι μόνιμο υπάλληλοι του ΠΙΚ.

Ο Γενικός Διευθυντής πριν τη λήξη της Σύμβασης του οφείλει να εξαντλήσει την τυχόν άδεια ανάπαυσης που έχει σε πίστη του και δεν μπορεί να διεκδικήσει την καταβολή αντίτιμου έναντι αυτής.

7. Δημόσιες Αργίες:
Εφαρμόζεται ότι ισχύει και για το μόνιμο προσωπικό του ΠΙΚ.

8. Πειθαρχική Ευθύνη:
Θα εφαρμόζονται οι αντίστοιχες πρόνοιες σύμφωνα με τις διατάξεις των περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Πειθαρχικός Κώδικας) Κανονισμών.

9. Προϋποθέσεις τερματισμού της Σύμβασης:

9.1. Το ΠΙΚ δύναται να τερματίσει την παρούσα Σύμβαση για οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 5 του περί Τερματισμού της Απασχόλησης Νόμου.

9.2. Περαιτέρω, το ΠΙΚ δικαιούται να προβεί σε άμεσο τερματισμό της Σύμβασης αν ο Γενικός Διευθυντής:

(α) παραβιάσει τους όρους της παρούσας Σύμβασης,

(β) παρουσιάσει ανάρμοστη συμπεριφορά ή συστηματική απουσία ή σκόπιμη παράλειψη ή αμέλεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του,

(γ) λόγω σωματικής ή πνευματικής ανικανότητας ή αναπηρίας ή οποιασδήποτε άλλης ανεξαιρέτως ασθένειας ή ατυχήματος κατέστη μόνιμα ανίκανος να εκπληρώνει επαρκώς τα καθήκοντά του,

(δ) καταδικάστηκε για ποινικό αδίκημα σιμωτικής φύσεως ή αδίκημα που ενέχει ηθική αισχροπτία.

9.3. Στην περίπτωση που ο διορισμός του Γενικού Διευθυντή ακυρωθεί τελεσίδικα με απόφαση του Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος, η Σύμβαση τερματίζεται από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης

Δ. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Οι αιτήσεις/τριες πρέπει να είναι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας ή πολίτες κράτους

μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, όπου και όταν οι Νόμοι του κράτους το απαιτούν.

3. Οι υποψήφιοι που πληρούν τα απαιτούμενα προσόντα της θέσης θα κληθούν σε προφορική ή/και σε γραπτή εξέταση όπως ήθελε αποφασισθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΠΙΚ.

4. Αιτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν στο Έντυπο ΠΙΚ 46 το οποίο οι αιτητές/τριες μπορούν να προμηθευτούν σε ώρες γραφείου από τον Ελεγκτικό Οίκο Deloitte (διεύθυνση: Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού 24, Λευκωσία 1075) ή από την ιστοσελίδα του ΠΙΚ [www.cybc.com.cy](#).

Σημειώνεται πως τη διαδικασία της θέσης του Γενικού Διευθυντή ΠΙΚ έχει αναλάβει ο Ελεγκτικός Οίκος Deloitte εκ μέρους του ΠΙΚ. Ως εκ τούτου παρακαλούνται οι αιτητές/αίτητριες να απευθύνονται απευθείας στον Ελεγκτικό Οίκο, αποστέλλοντας τις αιτήσεις τους όχι αργότερα από την Δευτέρα 25 Οκτωβρίου και ώρα 12:00 το μεσημέρι.

Οι αιτήσεις/αίτητριες δύνανται να επιλέξουν ένα από τους ακόλουθους τρόπους για υποβολή των αιτήσεων τους:

• Διοδικτυακά μέσω της ιστοσελίδας της Deloitte, [www.cydeloittecareers.com](#), επιλέγοντας τη θέση «Γενικός Διευθυντής - Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου»

• Αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση [cyheadofhr@deloitte.com](#), με την ένδειξη «Αίτηση για τη θέση Γενικού Διευθυντή στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου»

• Αποστολή με συστημένη επιστολή ή παράδοση στα γραφεία του Ελεγκτικού Οίκου Deloitte (διεύθυνση: Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού 24, Λευκωσία 1075) με την ένδειξη «Αίτηση για τη θέση Γενικού Διευθυντή στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου»

• Αποστολή μέσω τηλεομοιοτυπικής υπηρεσίας (Τέλεφαξ: 22-360400)

5. Οι αιτήσεις πρέπει να συνοδεύονται με βιογραφικό σημείωμα και αντίγραφα των πιστοποιητικών, των ακαδημαϊκών και άλλων συναφών προσόντων που προνοούνται στην παράγραφο Β. ανωτέρω, περιλαμβανομένων βεβαιώσεων για υπηρεσία εκεί όπου απαιτείται πείρα (Τα πρωτότυπα να παρουσιάζονται όταν ζητηθούν για έλεγχο). Τονίζεται ότι αιτήσεις χωρίς τα απαιτούμενα πιστοποιητικά δεν θα ληφθούν υπόψη.

6. Για οποιοδήποτε πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τη Συμβουλευτική Ομάδα της Deloitte στο τηλ: 22-360300.

Η έλλειψη ημιαγωγών αυξάνει τις τιμές των νέων αυτοκινήτων

Εάν είχατε σχεδιάσει μέσα στο τρέχον έτος να αποκτήσετε καινούργιο αυτοκίνητο, ίσως θα έπρεπε να το σκεφθείτε δύο και τρεις φορές. Η παγκόσμια έλλειψη η οποία παρατηρείται στην αγορά ημιαγωγών αυξάνει την τιμή των οχημάτων, όπως επισημαίνει ο Λούκα ντε Μέο, άρτι τοποθετηθείς στο πηδάλιο της Renault. Σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της ισπανικής εφημερίδας Expansion, «η έλλειψη των συγκεκριμένων εξαρτημάτων, καθώς και άλλα αυξημένα κόστη αναμένεται να εκτινάξουν και το αντίτιμο των οχημάτων».

Επιπλέον, ο νέος διευθύνων σύμβουλος της γαλλικής αυτοκινητοβιομηχανίας διευκρίνισε πως η περαιτέρω αύξηση στα αυτοκίνητα θα παρατηρηθεί μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες. Ο Λούκα ντε Μέο, μιλώντας στην Expansion, τόνισε ότι οι αυτοκινητοβιομηχανίες επικεντρώνονται στα ακριβότερα μοντέλα εξαιτίας της ανεπάρκειας σε ημιαγωγούς, ούτως ώστε να αντισταθμίσουν τις απώλειες από τα ευρείας κατανάλωσης αμάξια. Συν τοις άλλοις υπάρχουν και πρόσθετοι παράγοντες οι οποίοι εκτινάσσουν το κόστος απόκτησης αυτοκινήτου γενικά και στη Γηραιά Ηπειρο ειδικότερα. Αυτοί έχουν να κάνουν με τη διόγκωση των τιμών των αναγκαίων πρώτων υλών για τον κλάδο του αυτοκινήτου, όπως είναι ο χάλυβας, το φυσικό αέριο, η ενέργεια, ο χαλκός και το αλουμίνιο.

Εν τω μεταξύ, σύμφωνα με το Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, εξαιτίας της σπανιότητας στις προμήθειες ημιαγωγών θα αναβληθεί η προγραμματισμένη Έκθεση Αυτοκινήτου της Γενεύης, η οποία θα λάμβανε χώρα το 2022. Οι υπεύθυνοι για τη διοργάνωσή της ανακοίνωσαν πως αποφάσισαν εξαιτίας των ιδιαιτεριών συντηκνών να την αναβάλουν για ένα χρόνο.

Όπως χαρακτηριστικά τόνισε στην ανακοίνωσή του ο γενικός διευθυντής της Έκθεσης Αυτοκινήτου, Σάντρο Μεσκίτα, «η κρίση των ημιαγωγών πιθανότατα θα συνημιστεί και το επόμενο έτος», προσθέτοντας πως «σε τέτοιες περιόδους αβεβαιότητας πολλές εταιρείες κατασκευής οχημάτων δεν είναι σε θέση να δεσμευθούν για τη συμμετοχή τους σε μια επαγγελματική έκθεση».

Στροφή των αγοραστών στα βόρεια προάστια ενίσχυσε 9,9% τις τιμές

Η μεγαλύτερη αύξηση στο γ' τρίμηνο – Ακριβότερη περιοχή τα νότια προάστια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Συνεχίστηκε και κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους η «ανηφόρα» που έχουν ξεκινήσει οι τιμές πώλησης κατοικιών στην Αττική, ενώ σημαντικές αυξήσεις έχουν αρχίσει να παρατηρούνται και σε άλλες περιοχές της χώρας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη Spitogatos Property Index (SPI), κατά το τρίτο τρίμηνο, στην Αττική, τη μεγαλύτερη αύξηση τιμών με 9,9% σε ετήσια βάση, καταγράφουν οι τιμές των κατοικιών στα βόρεια προάστια, όπου η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει τις 2.491 ευρώ/τ.μ. από 2.267 ευρώ/τ.μ. κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Σημαντική αύξηση κατά 9,3% σε 1.444 ευρώ/τ.μ. σημείωσαν και οι τιμές των κατοικιών στα δυτικά προάστια, ενώ στα προάστια του Πειραιά η αύξηση άγγιξε το 8,7% σε 1.270 ευρώ/τ.μ. Τα ακριβότερα ακίνητα στο λεκανοπέδιο της Αττικής εντοπίζονται στα νότια προάστια, όπου η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει τις 2.813 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 7,4% σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του 2020. Στον αντίποδα, λιπότερη ήταν

Στο κέντρο, οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 4,2%, σύμφωνα με τον δείκτη Spitogatos Property Index.

η άνοδος των τιμών στο κέντρο της Αθήνας, όπου η αύξηση δεν ξεπέρασε το 4,2% σε σχέση με το περυσινό τρίτο τρίμηνο, με τη μέση τιμή να διαμορφώνεται σε 1.612 ευρώ/τ.μ., από 1.550 ευρώ/τ.μ. πριν από ένα χρόνο.

Αντίστοιχα, στη Θεσσαλονίκη καταγράφεται αύξηση της τάξεως του 8,1% σε 1.600 ευρώ/τ.μ. Όσον αφορά την υπόλοιπη χώρα, η μεγαλύτερη άνοδος τιμών κατά 24% εντοπίζεται στο Καρπενήσι, όπου όμως το κόστος απόκτησης κατοικίας είναι προστό, καθώς δεν ξεπερνάει τα 1.000 ευρώ/τ.μ. Μεγάλη αύξηση κατά 15,8% παρατηρείται και στην περιοχή των Γρεβενών. Στον αντίποδα, πτώση της τάξεως του 10,2% σημειώθηκε κατά το τρίτο τρίμηνο στην Ηλεία, με τη μέση τιμή να αγγίζει τα 825 ευρώ/τ.μ.



**Μέσες
ζητούμενες
τιμές πώλησης
και ενοικίασης
κατοικιών
κατά το γ' τρίμηνο**

ΠΗΓΗ: Spitogatos Property Index

ΕΥΡΩ ΑΝΑ Τ.Μ.	γ' τρίμ. 2021	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	γ' τρίμ. 2021	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Κέντρο Αθήνας	1.612	4,20%	9,00	0,00%
Αθήνα - βόρεια προάστια	2.491	9,90%	9,47	10,50%
Αθήνα - νότια προάστια	2.813	7,40%	10,21	2,10%
Αθήνα - δυτικά προάστια	1.444	9,30%	6,94	4,70%
Αθήνα - ανατ. προάστια	1.619	5,90%	6,92	7,30%
Πειραιάς	1.540	7,20%	7,53	0,40%
Προάστια Πειραιά	1.270	8,70%	6,88	14,70%
Υπόλοιπο Αττικής	1.667	1,90%	7,20	11,30%
Θεσσαλονίκη - δήμος	1.600	8,10%	7,80	0,30%
Θεσσ/νίκη - περιφ. δήμοι	1.200	6,70%	5,83	6,00%
Θεσσ/νίκη - υπόλ. νομού	813	1,60%	3,33	-3,80%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

οποίος αναμένεται να επιταχυνθεί ακόμα περισσότερο κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Η αυξημένη στροφή των αγοραστών προς τα βόρεια προάστια, όπως αυτή αποτυπώνεται στην έντονα ανοδική πορεία των τιμών, επιβεβαιώνει την εντονότερη κινητικότητα της εγχώριας ζήτησης. Όπως αποδεικνύεται, έχει αυξηθεί ο αριθμός των Ελλήνων υποψήφιων αγοραστών, οι οποίοι κινούνται πλέον για την απόκτηση κατοικιών έχοντας συσσωρεύσει και ρευ-

στότητα μετά την πανδημία. Περιοχές των βορείων προαστίων αποτελούσαν ανέκαθεν διακαή πόθο πολλών νοικοκυριών και με την επανάδραστηριοποίηση της ζήτησης, αυτό αποτυπώνεται και στις τιμές. Στον αντίποδα, μέχρι και την πανδημία, η ζήτηση κυριαρχούνταν από ξένους επενδυτές, οι οποίοι προτιμούσαν κατοικίες στο κέντρο της Αθήνας και στα νότια προάστια, είτε για την εξασφάλιση «χρυσής βίζας» είτε για την εκμετάλλευση διαμερισμάτων μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το κόμπλεξ της πολυτέλειας



Ο αγοραστής, που είναι και ο απόλυτος κριτής, πρέπει να το ψάχνει πολύ και να προβαίνει σε συγκρίσεις. Αν αποτέλεσμά της έρευνας είναι πως όλοι οι κατασκευαστές πάνω – κάτω προσφέρουν το ίδιο πράγμα, τότε και η «πολυτέλεια» πάνω – κάτω κάνει την αξία της.

βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων ζήτησης με σκοπό τη στέγαση. Στον αντίποδα, περιοχές που χαρακτηρίζονται από ψηλά επίπεδα ανεργίας έχουν να πουν μια εντελώς διαφορετική ιστορία.

Η δεύτερη ένδειξη είναι η προσφορά. Αν η περιοχή χαρακτηρίζεται από περιορισμένη προσφορά τότε οι τιμές θα είναι ψηλές νοουμένου ότι η πρώτη ένδειξη πιο πάνω έχει θετικό πρόσημο. Αν από την άλλη βλέπουμε πως το τι προσφέρεται για πώληση είναι εκεί για παρατεταμένο χρονικό διάστι-

μα, τότε είναι εμφανές πως κάτι πάει λάθος για την περιοχή που εξετάζουμε, αλλά ενδεχομένως και για τα ακίνητα που παρατηρούμε. Καλό είναι να εξετάζουμε όχι μόνο το διάστημα που κάτι είναι απούλπτο αλλά να εξετάζουμε και το εύρος τιμών που προσφέρονται οι εναλλακτικές προτάσεις.

Η τρίτη ένδειξη είναι το πόσο προσιτές είναι οι τιμές. Αυτή είναι ίσως η πιο σημαντική παράμετρος για την οποία πολλοί πράττουν ελάχιστα εξαντλώντας τις όποιες έρευνες τους στις πρώτες δύο εν-

δείξεις πιο πάνω ή σε παραλλαγές τους. Το πόσο προσιτές είναι οι τιμές καθορίζεται από δυο – τρεις παραμέτρους: τις τιμές, το διαθέσιμο εισόδημα και τα επιτόκια.

Καλά και πώς το κάνουμε αυτό; Αν υπολογίσουμε το διάμεσο εισόδημα σε μια περιοχή και την διάμεση τιμή πώλησης στην ίδια περιοχή, τότε κάνουμε μια πολύ καλή αρχή. Αν το διάμεσο εισόδημα είναι ίσο ή μεγαλύτερο από τη διάμεση τιμή πώλησης, τότε σημαίνει πως οι τιμές είναι προσιτές. Αν το διάμεσο εισόδημα

Αυξήσεις ενοικίων στις πιο φθηνές περιοχές

Εντονη άνοδο συνεχίζουν να καταγράφουν οι τιμές ενοικίασης κατοικιών στην Αττική. Μάλιστα, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του δείκτη SPI (Spitogatos Property Index), πλέον έχει αρχίσει να «κλείνει η ψαλίδα» ανάμεσα στις πιο προσιτές περιοχές και τις πιο ακριβές, περιορίζοντας τις επιλογές όσων νοικοκυριών αναζητούν πιο φθηνή στέγη. Για παράδειγμα, κατά το τρίτο τρίμηνο οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίζονται σε περιοχές όπως τα προάστια του Πειραιά με 14,7% και στο υπόλοιπο της Αττικής με 11,3%. Πλέον, το μέσο ζητούμενο ενοίκιο διαμορφώνεται σε 6,9 ευρώ/τ.μ. (προάστια Πειραιά) και 7,2 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα για το υπόλοιπο Αττικής.

Μεγάλη αύξηση κατά 7,3% σημειώθηκε και στα δυτικά προάστια, όπου το μέσο ενοίκιο προσεγγίζει πλέον τα 7 ευρώ/τ.μ., όταν μέχρι πριν δύο - τρία χρόνια δεν ξεπερνούσε τα 4,5 ευρώ/τ.μ. Ασφαλώς, μεγάλη αύξηση με 10,5% καταγράφεται και στα βόρεια προάστια, όπου η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει τα 9,5 ευρώ/τ.μ. από 8,6 ευρώ/τ.μ. πριν από ένα χρόνο. Πρόκειται για άλλη μία ένδειξη του αυξημένου ενδιαφέροντος για περιοχές των βορείων προαστίων, καθώς όσοι δεν μπορούν να αγοράσουν, κινούνται για την ενοίκιαση κατοικίας.

Στον αντίποδα, στο κέντρο της Αθήνας τα ενοίκια έχουν διατηρηθεί αμετάβλητα κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου, σε 9 ευρώ/τ.μ., δείγμα ότι η αγορά έχει βρει την ισορροπία της, έστω και αν αυτή παραμένει σε αισθητά υψηλότερο επίπεδο, ακόμα και σε σύγκριση με τα χρόνια που προηγήθηκαν της οικονομικής κρίσης. Πάντως, από την αρχή της πανδημίας οι τιμές των ενοικίων στο κέντρο της Αθήνας έχουν υποστεί μια διόρθωση της τάξης του 10%, καθώς στο απόγειό τους διαμορφώνονταν σε 10 ευρώ/τ.μ. Πολύ υψηλά παραμένουν τα ενοίκια και στα νότια προάστια. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή ανέρχεται σε 10,2 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 2,1% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

«Luxury Houses» και «Πολυτελή Διαμερίσματα», μεταφρασμένα σε κάθε γλώσσα πιθανού επενδυτή, είναι διαφημιστικά σλόγκαν που βλέπουμε σχεδόν παντού γύρω μας. Δεν ξέρω γιατί υπάρχει τόσο εμμονή με την «πολυτέλεια», επειδή αν το τι κρύβεται πίσω της είναι η πίστη πως αν κάτι βαφτιστεί «πολυτελές» αυτόματα αυξάνει το περιθώριο κέρδους μας επειδή θα ελκύσουμε πιο γρήγορα πελάτες και θα τους τα πουλήσουμε στις ψηλότερες τιμές, δεν είναι και το καλύτερο επιχειρηματικό μοντέλο που υπάρχει. Το θέμα είναι πως και οι αγοραστές σύρθηκαν σε αυτό τον χορό με πλύση εγκεφάλου πιστεύοντας πως αν δεν αγοράσουν κάτι «πολυτελές» θα θεωρηθούν παρακατιανόι.

Η «πολυτέλεια» είναι σε σεβαστό βαθμό υποκειμενική, παρόλο που υπάρχουν και απτά αντικειμενικά κριτήρια που την διαβαθμίζουν. Όπως καταλαβαίνετε, είναι σχεδόν απόλυτα σχετική. Άρα ο αγοραστής, που είναι και ο απόλυτος κριτής, πρέπει να το ψάχνει πολύ και να προβαίνει σε συγκρίσεις. Αν αποτέλεσμα της έρευνας είναι πως όλοι οι κατασκευαστές πάνω – κάτω προσφέρουν το ίδιο πράγμα, τότε και η «πολυτέλεια» πάνω – κάτω κάνει την αξία της.

Έρευνα δεν πρέπει να κάνει μόνο ο αγοραστής. Εξίσου σημαντικό – αν όχι σημαντικότερο – είναι να κάνει έρευνα σε βάθος και ο κατα-

Ο καθορισμός του σωστού προϊόντος εντός της αγοράς είναι που έχει σημασία και όχι το να συρόμαστε σε ένα παιχνίδι περι (δήθεν) πολυτέλειας.

σκευαστής/ επιχειρηματίας ανάπτυξης γης. Η βάση μιας σωστής έρευνας είναι η διαπίστωση των πραγματικών αναγκών των τοπικών κοινωνιών στις οποίες υπάρχει πρόθεση δραστηριοποίησης. Και η κάθε περιοχή όπως πρέπει να είναι προφανές, έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την διαφοροποιούν από μια άλλη ή γιατί όχι, από πολλές άλλες.

Ποιοι είναι οι δείκτες που θα πρέπει κάποιος να ψάξει και να συνηυολογίσει πριν αρχίσει τις όποιες ενέργειες επενδύσεων; Η πρώτη ένδειξη είναι η εργασία ή το αντίστροφο της, η ανεργία. Μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από έντονους ρυθμούς οικονομικής δραστηριότητας και αυξημένες εργασίας, όπου ο κόσμος έχει δουλειά και που οι συνθήκες είναι τέτοιες που έλκουν επιπρόσθετα άτομα στην περιοχή για να εργαστούν, είναι καλές ενδείξεις για τα επίπεδα μισθών αλλά και για τα επίπεδα

είναι μικρότερο από τη διάμεση τιμή πώλησης, τότε οι τιμές δεν είναι προσιτές. Αυτό θα μας δώσει μια καθαρή ένδειξη για το που θα πρέπει να τοποθετήσουμε το δικό μας προϊόν. Το ύψος των επιτοκίων έχει τη δική του σημασία. Ψηλά επιτόκια σημαίνει μικρότερο διαθέσιμο εισόδημα, σημαίνει πιο χαμηλές προσιτές τιμές. Τα χαμηλά επιτόκια σημαίνουν το αντίθετο.

Ο καθορισμός του σωστού προϊόντος εντός της αγοράς είναι που έχει σημασία και όχι το να συρόμαστε σε ένα παιχνίδι περι (δήθεν) πολυτέλειας. Και το σωστό προϊόν είναι αποτέλεσμα πρώτον, σωστών προδιαγραφών και δεύτερον, σωστής τιμολόγησης. Ανά τον κόσμο υπάρχουν χιλιάδες παραδείγματα από επιτυχημένους developers που ασχολούνται με την κατηγορία των προσιτών οικιστικών λύσεων και των λύσεων μεσαίας κατηγορίας και οι οποίοι δεν νιώθουν καμία ανάγκη να αυτοπροσδιοριστούν σαν developers πολυτελών οικιστικών λύσεων. Εδώ, γιατί πρέπει τα πράγματα να είναι διαφορετικά;

Όταν αποβάλουμε αυτό το κόμπλεξ – πωλητές και αγοραστές – τότε θα πρυτανεύσει ο σεβασμός προς τον πελάτη: τον φτωχό, τον μεσαίο και τον πλούσιο.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

«Συνοικία το Ονειρο» στο Athenée

Επειτα από σχεδόν δύο δεκαετίες σιωπής, ο θερινός κινηματογράφος - σύμβολο της πλατείας Αμερικής επαναλειτούργησε

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ο δρόμος είναι σκοτεινός. Στο κέντρο της πλατείας του Αγίου Ανδρέα, λίγα μέτρα μακριά από την πλατεία Αμερικής, βρίσκονται λίγα παγκάκια. Απέναντι από μια γωνιά της, πελάτες δημιουργούν ουρά σε ένα ψητοπωλείο. Στην άλλη πλευρά στέκει αγέρωχο το μεσαιωνικό εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα. Σχεδόν απέναντι από την είσοδό του, την τελευταία ημέρα του Σεπτεμβρίου και έπειτα από περίπου δύο δεκαετίες, ξανάνοιξαν για πρώτη φορά οι πόρτες ενός πάλαι ποτέ συμβόλου της περιοχής - του θερινού κινηματογράφου Athenée.

Το Athenée ξεκίνησε να λειτουργεί το καλοκαίρι του 1965 και σύντομα έγινε ορόσημο της περιοχής. Το 2003 όμως, μετά δεκαετίες σταδιακής παρακμής της περιοχής και της ευρύτερης



Ο Ιωάννης Ασδραχάς (αριστερά) και ο Μάκης Πανταζάτος στο ανακαινισμένο Athenée. Δεξιά, διαφήμιση στον Τύπο το 1965, πριν από την αρχική έναρξή του.

“

Πολλοί από τους θεατές θυμούνται να έρχονται στο Athenée πριν από δεκαετίες, ενώ άλλοι εκτιμούν ότι θα συμβάλει στην αναβάθμιση της περιοχής.

κρίσης των κινηματογράφων, το σινεμά έκλεισε.

Το 2007, το κτίριο κρίθηκε διατηρητέο, αλλά ο κινηματογράφος παρέμεινε κλειστός - μέχρι τώρα. «Ηθελα να συνδυάσω το σινεμά με μουσική», λέει στην «Κ» μετά την παρθενική προβολή του ανακαινισμένου Athenée ο Μάκης Πανταζάτος, κάτοικος της περιοχής και ο άνθρωπος που πριν από ένα χρόνο αποφάσισε να ανακαινίσει και να ξανανοίξει τον κινηματογράφο.

Η επαναλειτουργία του Athenée θεωρεί πως θα συμβάλει σε μια δυναμική αναγέννηση της περιοχής. «Πιστεύω ότι θα φύγουν κάποιοι περίεργοι από εδώ πέρα και ότι θα έρθει και άλλος κόσμος από άλλες γειτονιές, δεν θα είναι μόνο η γειτονιά η δικιά μας», τονίζει, και η προβολή της 30ής Σεπτεμβρίου τον επιβεβαιώνει πανηγυρικά. Ο

κινηματογράφος, χωρητικότητας 270 θέσεων, είναι κατάμεστος.

Η προεμιέρα

Ο Γιάννης Ασδραχάς, περίοικος που θέλησε να υποστηρίξει την προσπάθεια του κ. Πανταζάτου με το Athenée, τρέχει πάνω-κάτω ψάχνοντας extra καρέκλες, ενώ λίγα λεπτά πριν αρχίσει η προβολή, ενημερώνει κόσμο που έρχεται ότι δυστυχώς δεν μπορούν να παρακολουθήσουν την ταινία - ο χώρος έχει γεμίσει. Το 1965, το Athenée άνοιξε τις πόρτες του με τις «Ανθρώπινες αδυναμίες» του Χένρι Χάθαγουεϊ. Φέτος, η αγάπη του κ. Πανταζάτου για τη μουσική σε συνδυασμό με τον κινηματογράφο γίνεται εμφανής από την επιλογή της εναρκτήριας ταινίας. Εξήντα χρόνια μετά την πρώτη προβολή της στο Ράδιο Σίτυ της κοντινής Πατισίων, το Athenée επαναλειτούργησε προβάλλοντας

τη «Συνοικία το Ονειρο» του Αλέκου Αλεξανδράκη, όχι μόνο λόγω της εμβληματικής αξίας της αλλά και ως φόρο τιμής στον Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος συνέθεσε τη μουσική της - στη «Συνοικία το Ονειρο» τραγούδησε για πρώτη φορά ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης το «Βρέχει στη φτωχογειτονιά», σε στίχους του ποιητή Τάσου Λειβαδίτη, ενός εκ των δύο σεναριογράφων της ταινίας.

Η προβολή είναι βαθιά συγκινητική. Η ατμόσφαιρα που κυριαρχεί εκείνο το βράδυ είναι αυτό της αναγέννησης, ή έστω της προσπάθειας κάτι να αναγεννηθεί. Στην ταινία, οι χαρακτήρες προσπαθούν με διάφορους τρόπους να ξεφύγουν από τη φτώχεια. Από τον χορό των μαυροφορεμένων κατοίκων του Ασύρματος, της «φτωχογειτονιάς» όπου εξελίσσεται η ταινία, μέχρι τις αποφάσεις και επιλογές που

οδηγούν στη δυστυχία, στην επιβίωση, στην ανθρωπιά, η ταινία θυμίζει μοντέρνο αρχαίο δράμα. Παράλληλα, είναι η αναγέννηση του Athenée, που εμψύσωσε εκείνη την πέμπτη ζωή στην υποφωτισμένη οδό Λευκωσίας.

Αναγέννηση

Στον πρόλόγο του πριν από την έναρξη της προβολής, ο κριτικός κινηματογράφου Νίνος Φένεκ Μικελίδης, ο οποίος για τρία χρόνια τη δεκαετία του '80 προγραμμάτιζε τις ταινίες του Athenée, αναφέρεται σε πολλούς κοντινούς κινηματογράφους που τα τελευταία χρόνια έχουν ξανανοίξει, όπως είναι, εκτός άλλων, οι «Στέλλα» και «Ηλέκτρα». Δεν είναι μόνον η τέχνη ή οι χώροι της που αναγεννώνται, αλλά, καθώς πλησιάζουμε τα δύο χρόνια πανδημίας, κι εμείς οι ίδιοι. «Τώρα με τον κορωνοϊό, ο κινηματογράφος είναι



Στην πρώτη προβολή, στις 30 Σεπτεμβρίου, ο κινηματογράφος, χωρητικότητας 270 θέσεων, ήταν κατάμεστος.



“

Η ατμόσφαιρα που κυριαρχεί εκείνο το βράδυ είναι αυτό της αναγέννησης, ή έστω της προσπάθειας κάτι να αναγεννηθεί.

μια διασκέδαση που βοηθάει και πνευματικά», λέει στην «Κ» ο κ. Μικελίδης, «υπάρχει και μια κοινωνική επαφή με τον κόσμο».

Πολλοί από τους θεατές θυμούνται να έρχονται στο Athenée πριν από δεκαετίες, ενώ άλλοι χαιρόνται γι' αυτή την καινούργια επιλογή που τους προσφέρει η επαναλειτουργία του. «Είναι πολύ ευχάριστο να αυξάνονται οι επιλογές μας στην περιοχή, κάθε τι που αναγεννάται ή δημιουργείται είναι προς όφελός της», αναφέρει ο 27χρονος Δημήτρης. «Αμα συνεχίσει τις προβολές, θα αναζωογονηθεί σίγουρα η περιοχή», δηλώνει η 30χρονη Χαρά.

Ο κ. Ασδραχάς θυμάται την ενθουσιασμό του, όταν, σε προβολή του «Back to the Future», το 1985, κάθισε για πρώτη φορά ξεχωριστά από τον πατέρα του. Ο 71χρονος Αλέξανδρος Σακκάς ερχόταν στον συγκεκριμένο κινηματογράφο τα-

κτικά. «Νιώθω συγκίνηση», λέει στην «Κ», «διότι τώρα είναι πιο ωραίος ο κινηματογράφος από ό,τι ήταν πριν». Βγαίνοντας από τον κινηματογράφο, στον δρόμο περπατούν μετανάστες. Είναι δύσκολο οι εικόνες της ταινίας που γυρίστηκε σε περιοχή προσφύγων από τη Μικρά Ασία και δείχνει ανθρώπους στα όρια της εξαθλίωσης, να κοιμούνται σε στρώματα στο πάτωμα στο ίδιο δωμάτιο με τα παιδιά και τους γονείς τους, να μη συνδυαστούν συνειρμικά με σημερινές καταστάσεις και εικόνες κρίσεις. Μετά τη λήξη της ταινίας, ο κ. Μικελίδης συγκινείται. «Μπορεί να μην είμαστε στον Ασύρματο», λέει κοιμιάζοντας, «αλλά έχουμε τα ίδια».

Η ταινία, πάντως, τελειώνει αισιόδοξα. Ένας χαρταετός ανεβαίνει στον ουρανό, ένα ερωτευμένο ζευγάρι φεύγει χέρι χέρι, η ορχήστρα συνεχίζει να παίζει.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

10-16.10.2021

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Γραμμή ανάμεσά μας

Παρουσιάζεται το βιβλίο της Μαρίας Τζιαούρη-Χίλμερ «Γραμμή ανάμεσά μας» (Εκδόσεις Το Ροδακίό, Αθήνα 2020) στο βιβλιοπωλείον· Καφεαναγνωστήριον Το Έρμα. Για το βιβλίο θα μιλήσουν ο Αντώνης Πετρίδης, αναπληρωτής καθηγητής στο Πρόγραμμα Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και ο Απόστολος Κουρουπάκης, πολιτιστικός συντάκτης στην Καθημερινή Κύπρου. Αποσπάσματα θα διαβάσει η Μαρία Τζιαούρη-Χίλμερ, φιλόλογος-συγγραφέας. Βιβλιοπωλείον· Καφεαναγνωστήριον Το Έρμα, Έκτορος 43, Παλιά Λευκωσία. Τετάρτη 13 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Απαραίτητη η κράτηση θέσεων. Τηλ. επικοινωνίας 99094034.



ΕΚΘΕΣΗ

Seasons Change του Νικόλα Αντωνίου

Η **Alpha C.K. Art Gallery** παρουσιάζει τη νέα ατομική έκθεση του Κύπριου ζωγράφου Νικόλα Αντωνίου. Με τίτλο «Seasons Change», ο Νικόλας Αντωνίου επιστρέφει με μια νέα σειρά ζωγραφικών έργων. Με τολμηρές σχεδιαστικές χειρονομίες, ο καλλιτέχνης τοποθετεί την ανθρώπινη μορφή στο κέντρο μιας κατάστασης μεταβατικής, όπου είναι έκδηλος ο ψυχισμός της. Ο καλλιτέχνης στην προσπάθεια να σκιαγραφήσει συναισθηματικά τη μορφή, απορροφεί την εξαϋλώσή της, πράγμα που οδηγεί στην υπέρβαση των ορίων της απεικόνισής της. Τα ζωγραφικά του έργα δεν πηγάζουν από μια συγκεκριμένη ιδέα ή θεματική. Αποφύγει συνεπώς να εστιάζεται σε απόλυτα ερωτήματα ή συγκεκριμένες απαντήσεις, αλλά αντίθετα, δημιουργεί καινούργιες ζωγραφικές εικόνες που θέτουν άγνωστα ερωτηματικά και καλούν το θεατή σε ένα νοντό διάλογο. Alpha C.K. Art Gallery, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 16 Οκτωβρίου. Πληροφορίες τηλέφωνο 22751325

ΜΟΥΣΙΚΗ

Οπερα δωματίου των Βάσου Αργυρίδη και Tim Welton

Σε έναν δημόσιο υπάλληλο έχει ανατεθεί να πάρει συνεντεύξεις από τρεις ηρωίδες από το παρελθόν, για να διαπιστώσει αν το σύγχρονο καθεστώς μπορεί να βρει μια υποψήφια για συγχώρεση. Τρεις μυθικές ηρωίδες-πρόσωπα του αρχαίου δράματος (Μήδεια, Αντιγόνη και Εκάβη) μεταφέρονται σε ένα σύγχρονο πλαίσιο και καταθέτουν την προσωπική τους μαρτυρία ενώπιον ενός σύγχρονου άντρα, ο οποίος προσπαθεί να αντιληφθεί τις επιλογές της καθεμιάς. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας τη Τετάρτη 13 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. - 9:30 μ.μ. Απαραίτητη η προκράτηση www.tickethour.com/7777040

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ο Λουί και ο Λόουτς

Ο Κεν Λόουτς είναι σκηνοθέτης και γεννήθηκε στο Νούντον της Αγγλίας το 1936. Ο Εντουάρ Λουί είναι συγγραφέας και γεννήθηκε στο Αλενκούρ της Γαλλίας το 1992. Ένας σχεδόν 30χρονος και ένας 85χρονος. Ένας δηλωμένος γκέι με βιοματική γραφή. Τα βιβλία του έχουν διασκευαστεί για το θέατρο με επιτυχία και μεταφραστεί σε πάνω από 20 γλώσσες. Κι ένας σημαντικός Ευρωπαίος δημιουργός, στρατευμένος στην Αριστερά, με ταινίες οι οποίες εστιάζουν στην ανεργία, στη φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Την περασμένη εβδομάδα παρουσιάστηκε στο Φεστιβάλ Αθηνών η «Ιστορία της βίας» του Εντουάρ Λουί, από τη γερμανική Σαουμπίνε, σκηνοθετημένη από τον Τόμας Οστερμάιερ. Αυτό ήταν και η αφορμή να ανατρέξουμε στο βιβλίο «Διάλογος για την τέχνη και την πολιτική», που εκδόθηκε πρόσφατα (Αντίποδες, μτφρ. Στέλα Ζουμπουλάκη), όπου αυτοί οι δυο καλλιτέχνες, με εντέλως διαφορετικές καταβολές, συνομιλούν, απαντώντας και σε ερωτήσεις (η συζήτηση, όπως διαβάζουμε, είχε προβληθεί σε εκπομπή του Al Jazeera το 2019). Η αφορμή ήταν η περιέργεια. Γνωρίζοντας τη φιλμογραφία του Λόουτς και έχοντας παρακολουθήσει μια παράσταση απομακρυσμένη από ωραιопоιήσεις για τη ζωή των γκέι, σε μια σκηνή γυμνή, με γυμνά σώματα και απογυμνωμένες ψυχές –ο Οστερμάιερ αξιοποίησε τα βιώματα που καταγράφει ο συγγραφέας, τον τρόπο, την απέχθεια (για τον ίδιο τον εαυτό), το ταξικό μίσος, την ομοφοβία–, αναζητήσαμε το βιβλίο. Καχύποπτοι. Το ασύμπτωτο και το αταίριαστο έμοιαζαν δεδομένα.

Στην έννοια της «κοινότητας» εμφανίζεται μια από τις μεγάλες αποκλίσεις. Αλλάζει την αντιμετώπιση ο αριστερός, εμμονικός και σπουδαίος την ίδια στιγμή Λόουτς, αλλιώς την αντιλαμβάνεται ο Λουί. Σταχυολογούμε: «...Δεν μπορούμε να θεωρούμε την κοινότητα ως κάτι ιδανικό, αφού οι κοινότητες συχνά αποδεικνύονται κάτι εξ ορισμού δύσκολο, ίσως ενίοτε και τοξικό. Πώς θα ήταν, για παράδειγμα, η ζωή ενός γκέι παιδιού σε αυτές τις κοινότητες των ανθρακωρύχων για τις οποίες μιλάς; Θα το προστάτευε η κοινότητα; Δεν είμαι τόσο σίγουρος... Πώς είναι η ζωή ενός γκέι που μεγαλώνει σε ένα γκέτο ή σε μια αγροτική περιοχή της Γαλλίας; Υπάρχει επίσης η αντρική κυριαρχία που μπορεί να πάρει και εξαιρετικά σκληρές μορφές στις λαϊκές τάξεις. Στη δική μου παιδική ηλικία έχω γνωρίσει πολλές γυναίκες που, όπως η μητέρα μου ή η αδελφή μου, υπέφεραν πολύ εξαιτίας της», λέει ο Εντουάρ Λουί. Και καταλήγει: «Καταλαβαίνω τη βία για την οποία μιλάς όταν λες ότι ο καπιταλισμός καταστρέφει τις κοινότητες, όμως από την άλλη θέλω ως άτομο να έχω το δικαίωμα να αποφύγω ή να απορρίψω την κοινότητά μου αν το θελήσω, και σε κάθε περίπτωση ίσως είναι ακριβώς ο εκσυγχρονισμός εκείνος που κατέστησε κάτι τέτοιο δυνατό...» Ο Λόουτς συμφωνεί ότι η παρατήρηση είναι σωστή, πως οι άνθρωποι σήμερα είναι πιο ανεκτικοί απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν και πως μορφές επικοινωνίας όπως το Διαδίκτυο διευρύναν τους ορίζοντες για όλους. «Πιστεύω όμως επίσης πως οι άνθρωποι είναι γενναίοι άνθρωποι όταν αισθάνονται ασφαλείς. Και πως δειχνουν λιγότερη ανοχή όταν δεν αισθάνονται ασφαλείς», συμπληρώνει.

Είναι δυο άνθρωποι που έχουν «μετασχηματιστεί» μέσα σε διαφορετικές εποχές και ερεθίσματα, όμως ο ένας «ακούει» τον άλλον και συμβάλλει στην οικοδόμηση μιας σκέψης. Ο ένας αποτυπώνει τη σημερινή πραγματικότητα, τη συμβαίνει και τι σημαίνει «διαφορετικότητα» στις λαϊκές τάξεις, στα γκέτο, στις μικρές κοινότητες και ο άλλος, με την ουμανιστική κοσμοθεωρία του, συμβάλλει με το δίπολο «ασφάλεια/ανοχή». Συγκλίση, εν προκειμένω, σημαίνει συνδημιουργία. Συμμετοχή με την έννοια της ροής του λόγου, της συνομιλίας. Αφιερώσαμε για λίγο στον διάλογο. Και «κουβεντιάσαμε» μαζί τους. Διαφωνήσαμε, συμφωνήσαμε, μορφώσαμε, κρίναμε, αποδεχθήκαμε, απογοητευθήκαμε. Προσεγγίσαμε δυο συστήματα σκέψης, εκτός «σκηνής». Ο διάλογος ως μορφή κοινωνικής συνεισφοράς. Κοντεύουμε να ξεχάσουμε πώς είναι. Δεν αρκούν οι διαδικτυακές ομάδες, οι «φούσκες» μέσα στις οποίες ο καθένας αυτοεπιβεβαιώνεται εκτιθέμενος.

Οι δυο αυτοί άνθρωποι συναντήθηκαν το 2019 αλλά δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι οι δρόμοι τους θα ξαναδιασταυρωθούν. Πρόσφεραν όμως ήδη μια εκδοχή του δημόσιου ρόλου που μόνο μέσα από τον δημόσιο διάλογο μπορεί να αναδειχθεί, να προτείνει, να κατευθύνει.

ΘΕΑΤΡΟ

Ντέστινι στο Wherehaus 612

Το έργο «Ντέστινι» του συγγραφέα Άκν Δήμου ανεβαίνει για πρώτη φορά στην Κύπρο, σε σκηνοθεσία Στέλιου Καλλιστράτη. Μια κωμωδία παρεξηγήσεων, βαθιά υπαρξιακή, που μέσα από τη στάση ζωής και τις επιλογές των ηρωίδων της, αναζητεί απαντήσεις για το μεγαλύτερο βάσανο του ανθρώπου από γεννήσεως κόσμου. Τον έρωτα και τις ανθρώπινες σχέσεις. Πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί Πηνελόπη Βασιλείου και Ιωάννα Κορδάτου Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών. Πρεμιέρα: 9 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις Λευκωσία: 10, 11, 12, 13 Οκτωβρίου, Wherehaus612 Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Βιομ. Παλλουριώτισσας, Λευκωσία. Λεμεσός: 16 Οκτωβρίου στις 6:00 μ.μ. και 8:30 μ.μ. Τεχνολόγος ΕΘΑΛ (Φραγκλίνου Ρούζβελτ 76, Λεμεσός).. Πληροφορίες τηλέφωνο 9772647.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο τρομερός λήσταρχος Νταβέλης

Ο Νταβέλης μας θα είναι ασπρόμαυρος σαν τις παλιές ελληνικές βουκολικές ταινίες ή τα βιβλία με παραμύθια που θυμόμαστε απ' τα παιδικά μας χρόνια, θα διατρέχεται από ζωντανή –κατά κύριο λόγο– μουσική και τραγούδια και θα είναι προσαρμοσμένος – διασκευασμένος για να παιχτεί από έξι ηθοποιούς κι έναν μουσικό, με σεβασμό στην ουσία και την αισθητική του κειμένου και με μεγάλη διάθεση για παιχνίδι. Σήμερα, 200 χρόνια μετά την ελληνική επανάσταση του 1821, χρειαζόμαστε ακόμα ήρωες. Ο Νταβέλης όμως δεν είναι το καλό παλικάρι με τη φουστανέλα που αγωνίζεται υπέρ των αδυνάτων και των κατατρεγμένων και θυσιάζεται για το κοινό καλό. Έξυπνος και θαρραλέος, νοιάζταν κυρίως για το τομάρι του δικό του και των συντρόφων του. Τεχνολόγος ΕΘΑΛ, λεωφόρος Φραγκλίνου Ρούσβελτ 76, Λεμεσός. Πρεμιέρα Παρασκευή 15 Παρασκευή 15 Οκτωβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 99520835.



παιδικής και εφηβικής ηλικίας και στις συχνά ακανθώδεις σχέσεις πατέρα-γιου, με το κωμικό στοιχείο να εναλλάσσεται με το δραματικό. Την τρυφερή ματιά του συγγραφέα μεταφέρει στη θεατρική σκηνή η σκηνοθέτις Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά, έχοντας στο πλευρό της τον βραβευμένο ηθοποιό Κώστα Βίχα και μια ανανεωμένη ομάδα ερμηνευτών. Νέα Σκηνή, στις 15 & 16 Οκτωβρίου στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή 17 Οκτωβρίου στις 6:00 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717.

ΘΕΑΤΡΟ

Ντα στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ

Η περσινή παραγωγή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου Ντα του Χίου Λέαναρτ ανεβαίνει για δεύτερη καλλιτεχνική περίοδο στη Νέα Σκηνή. Ένας γνωστός και επιτυχημένος Ιρλανδός συγγραφέας, ο Τσάρλι Τάιναν, επιστρέφει στη γενέτειρά του για την κηδεία του θετού πατέρα του. Ξεκαθαρίζοντας τα πράγματα στο σπίτι, ανακαλεί στη μνήμη του την πατρική φιγούρα, τον κηπουρό Ντα, και καταφέρνει στο εδώ και τώρα να έχει μια συζήτηση μαζί του την οποία δεν κατάφερε να κάνει όσο ζούσε. Μια επιστροφή στις αναμνήσεις της

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ | Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Η μουσική των σφαιρών



Ο πλανήτης Ποσειδώνας, η ανακάλυψη του οποίου προκάλεσε τη διαμάχη Αγγλων και Γάλλων, αλλά ενέπνευσε και ένα μουσουργό, τον Γκούσταβ Χολστ.

Το 1781 ο Αγγλος αστρονόμος Ουίλιαμ Χέρσελ είδε κάτι στον ουρανό με το τηλεσκόπιο: ένα άγνωστο ουράνιο σώμα, ακόμα πιο μακριά απ' τον Κρόνο. Ήταν ένας πλανήτης, ο έβδομος του ηλιακού μας συστήματος και ο πιο μακρινός απ' όλους. Η ονομασία που του δόθηκε εκφράζει αυτή την τόσο απόμακρη θέση του: Ουρανός, ο μυθολογικός θεός που ευνοούσε ο Κρόνος. Όμως οι επιστήμονες παρα-

Η επιστημονική έρευνα δεν είναι πάντοτε προϊόν ψυχραιμίας και νηφαλιότητας.

τήρησαν μια ανωμαλία στην τροχιά του Ουρανού. Περί τα μέσα του 19ου αιώνα, δύο αστρονόμοι βάλθηκαν να λύσουν, ο καθένας μόνος του και εν αγνοία ο ένας του άλλου, την αιτία αυτής της ανωμαλίας. Ήταν ο Γάλλος Ουρμπέν Λε Βεριέ και ο Αγγλος Τζον Κάουτς Άνταμς.

Οι δύο αυτοί κύριοι έφτασαν στη λύση του μυστηρίου: η ανωμαλία οφειλόταν στην ύπαρξη ενός ακόμα πλανήτη! Το ηλιακό μας σύστημα εμπλουτίστηκε αιφνης

με την ανακάλυψη του Ποσειδώνα, του όγδοου και πιο απομακρυσμένου πλανήτη, μέχρις ότου εμφανίστηκε στη σκηνή ο Πλούτωνας, για να εξαφανιστεί πάλι, χάνοντας το στάτους του πλανήτη λόγω του μικρού του μεγέθους. Η επιστημονική κοινότητα ακόμα τσακώνεται για τον Πλούτωνα και, όπως γράφει η Πριγκιμάβντα Ναταριάν, καθηγήτρια Αστρονομίας στο Γέιλ, επεισόδια όπως αυτό δείχνουν ότι η επιστημονική έρευνα δεν είναι πά-

ντοτε προϊόν ψυχραιμίας και νηφαλιότητας. Η Ινδία αστρονόμος δεν το λέει αυτό για τη διαμάχη γύρω από τον Πλούτωνα, αλλά για την ανακάλυψη του Ποσειδώνα που για πολλές δεκαετίες προκάλεσε έναν ακήρυκτο πόλεμο ανάμεσα στη Γαλλία και στην Αγγλία. Στα σημεία φαίνεται πως νικάτρια βγαίνει η Γαλλία: οι υπολογισμοί του Λε Βεριέ διακρίνονται από μεγαλύτερη ακρίβεια και, εξάλλου, εμφανίστηκε πρώτος με επίσημη ανακοίνωση στις 31

Αυγούστου του 1846 στη Γαλλική Ακαδημία Επιστημών στο Παρίσι. Ο Άνταμς ήταν λίγο άτυχος: δύο ημέρες πριν είχε στείλει στο Γκρίνουιτς να ελέγξουν τους δικούς του υπολογισμούς, ενώ ένα χρόνο πριν φώναζε ότι κάτι είχε εντοπίσει μα οι Βρετανοί συνάδελφοί του δεν του έδιναν σημασία.

Ίσως η Αγγλία να κέρδισε σε ένα –διαφορετικό– σημείο. Το 1918, ο Αγγλος συνθέτης Γκούσταβ Χολστ παρουσίασε στο λονδρέζικο κοινό τη συμφωνική σουίτα «Οι Πλανήτες». Αυτός ο μανιακός με τα σανσκριτικά και την αστρολογία (και όχι την αστρονομία) συνέθεσε επτά κομμάτια που φέρουν τις ονομασίες των πλανητών του ηλιακού μας συστήματος (πλην της Γης). Το έξοχο αυτό έργο κλείνει όχι με τον Πλούτωνα (που ανακαλύφθηκε το 1930) αλλά με τον Ποσειδώνα, από τα κορυφαία μέρη όλης της σουίτας: η διαστημική φαντασμαγορία εδώ γίνεται ακόμα πιο υποβλητική από τα σχεδόν εξωγήινα μεταλλικά κρουστά και τους μυστηριακούς βοκαλισμούς της γυναικείας χορωδίας (θυμίζοντας το τρίτο μέρος των «Νυχτερινών» του Ντεμπισί). Χάρη στους «Πλανήτες» του Χολστ ο «μυστικός» (όπως τον χαρακτηρίζει ο συνθέτης) Ποσειδώνας μοιάζει να ανακαλύφθηκε για δεύτερη φορά.

Η γυναίκα ως σύμβολο της ελευθερίας

Η Ανθή Πάφριου με τον Mathieu Devanry δημιούργησαν τοιχογραφία με αφορμή τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Νίκος Καζαντζάκης: «Δεν ελπίζω τίποτα, δεν φοβούμαι τίποτα, είμαι λήφτερος». Η ελευθερία είναι ίσως το μεγαλύτερο αγαθό, λαοί πολεμήσαν, πόνεσαν, υπέφεραν και πέθαναν γι' αυτό. Με αφορμή τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση ο Δήμος Λάτσιων κάλεσε τους εικαστικούς Ανθή Πάφριου και Mathieu Devanry για να δημιουργήσουν μια τοιχογραφία στο δημοτικό γήπεδο Λάτσιων, με πλάτος 25 μέτρα και 2,5 μέτρα ύψος. Με αυτή την αφορμή βρεθήκαμε με την εικαστική Ανθή Πάφριου για να μιλήσουμε για την τοιχογραφία, για το τι σημαίνει να είσαι ελεύθερος, για τον ρόλο της γυναίκας τότε, αλλά και σήμερα.

—Ποια ήταν τα ερεθίσματα και οι εικόνες που είχατε για τη σύνθεση;

—Τον Μάιο ξεκίνησα να δουλεύω αυτή τη σύνθεση που ήταν μια πρόκληση για εμένα, λόγω του ότι είναι ένα θέμα που είναι τόσο έντονο και στη ζωγραφική είναι δύσκολο να προσεγγίσεις κάτι τόσο ιστορικό. Αλλά επίσης, για την Ελληνική Επανάσταση τότε δεν υπήρχαν τόσοι ζωγράφοι στην Ελλάδα για να το εκφράσουν σε πίνακες, ήταν σίγουρα ο Γάλλος ζωγράφος Eugène Delacroix που είχε κάνει πίνακες για την Ελληνική Επανάσταση με σκοπό να διατηρηθούν τα γεγονότα ιστορικά. Άρα, για εμένα οι μόνες εικόνες που υπήρχαν ήταν από τον Delacroix. Η έρευνα, ήταν για αρχή να διαβάσω για να ξαναθυμηθώ και να κατανοήσω τι γινόταν τότε. Ταυτόχρονα, τον Μάιο είχε ξεκινήσει το Ισραήλ να κτυπά τη Γάζα. Ήθελα



«Με ενδιέφερε να ακουστεί και ένα κομμάτι πέρα από τους άντρες ήρωες που πολέμησαν και ήταν οι θαρραλέοι, ήθελα να ασχοληθώ και να δω τι γινόταν με τα γυναικόπαιδα. Πώς το βίωναν;» τονίζει η Ανθή Πάφριου.

«Πρέπει να ξεπεραστούν απίστευτοι φραγμοί για να μπορέσουμε να ονομαστούμε ελεύθερα όντα» λέει η εικαστικός Ανθή Πάφριου.

να δημιουργήσω μια σύνθεση που να μην ήταν συγκεκριμένα μόνο για την Ελληνική Επανάσταση, χωρίς αυτό να απαξιώνει τους χιλιάδες ανθρώπους που δολοφονήθηκαν στις σφαγές. Έγιναν σίγουρα τραγικά γεγονότα στην ιστορία, αλλά ταυτόχρονα ζώντας στο σήμερα

γίνονται και άλλα. Υπάρχει όμως η καθημερινότητα που τα σβήνει αυτά. Εξίσου, με ενδιέφερε να ακουστεί και ένα κομμάτι πέρα από τους άντρες ήρωες που πολέμησαν και ήταν οι θαρραλέοι, ήθελα να ασχοληθώ και να δω τι γινόταν με τα γυναικόπαιδα. Πώς το βίωναν; —Τι ανακάλυψες μέσα από την έρευνά σου;

—Για εμένα η ζωγραφική δεν είναι απλώς μια εκλογικευμένη διαδικασία. Με ενδιέφερε η έννοια του πόνου, ότι ο πόνος δεν έχει όρια, δεν μετριέται, ούτε μπορεί να μπει σε φυλή, θρησκεία. Ο πόνος είναι ένα κεφάλαιο, ένα συναίσθημα που είναι για όλους τους ανθρώπους. Δεν κάνει διαχωρισμούς.

—Πιστεύεις ότι μετά από τόσα χρόνια είμαστε όντως ελεύθεροι;

—Η ελευθερία είναι ένας ορισμός που προσπαθούν να την διατυπώσουν αμέτρητοι φιλόσοφοι, καλλιτέχνες, ο καθένας από εμάς, ειδικά με τη συνθήκη που ζούμε τώρα. Προσπαθώ να προσεγγίσω κάποιον ορισμό της ελευθερίας. Αυτό που μπορώ να σου πω είναι ότι είμαστε τυχεροί για πολλά πράγματα, όπως το ότι δεν είμαστε σε εμπόλεμη ζώνη. Αλλά σαν γενικό πλαίσιο δεν πιστεύω ότι είμαστε ελεύθεροι και αυτό σπνρίζεται σε κοινωνικές, πολιτικές καταστάσεις. Θα το συνδέσω με την έρευνα που κάνω τα τελευ-



τό ως κύριο στοιχείο στην τοιχογραφία σας;

—Για αρχή η θεματική ήταν η Ελληνική Επανάσταση, άρα έψαχνα να βρω ποιο ήταν το στοιχείο που θέλω να δώσω έμφαση. Και μέσα σε όλη αυτή τη βία που υπήρξε, που όμως η βία χαρακτηρίζεται και από ένα κομμάτι πιο σωπηλό, ήθελα να δω πώς μπορεί μια ήρεμη σκηνή να σου δώσει όλα αυτά τα έντονα συναισθήματα χωρίς να δείξει μάχες ή πόλεμο. Μπορεί αυτή η ήρεμη σκηνή να σου δώσει αυτά συναισθήματα; Μπορεί να σε ταξιδέψει κάπου; Αυτή ήταν η δική μου πρόκληση για τη δημιουργία αυτού του έργου.

—Επέλεξε η γυναίκα ως κεντρικό στοιχείο της τοιχογραφίας σας...

—Είμαι γυναίκα. Με ενδιαφέρει προφανώς, το πού μπαίνει, ποιος είναι ο ρόλος και πώς αντιμετωπίζεται μια γυναίκα. Είμαστε σε μια πατριαρχική κοινωνία, μπορεί να έχουμε αφομοιώσει πολλά πράγματα ως γυναίκες και να τα βλέπουμε ως δεδομένα. Κάποια πράγματα πλέον όμως δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτά, ειδικά στο τώρα, σε μια περίοδο που γνωστοποιούνται καταστάσεις, παρενόχλησης, γυναικοκτονίες, κ.ά. Υπάρχουν άπειρα παραδείγματα μέσα στην ιστορία, αλλά και στη θρησκεία για το πώς «πρέπει» να αντιμετωπίζεται η γυναίκα. Προφανώς μεγαλώσαμε με έναν τρόπο που η γυναίκα κουβαλά τις τύψεις, ή ότι ο ρόλος της γυναίκας πρέπει να είναι κάτω από τον άντρα. Αυτό δεν είναι κάτι που σκεφτόμουν την ώρα της σύνθεσης, είναι οι δικοί μου προβληματισμοί όσο αφορά τη γυναίκα.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2021

ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ
17/10

Στηρίζουμε τη
ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΒΟΙΑ

+

ΓΛΥΚΑ ΤΟΥ ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΡΛΙΑΡΟΥ
ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΞΕΡΑ ΣΥΚΑ
ΚΑΙ ΜΕΛΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Η ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ ΜΑΣ ΕΤΟΙΜΑΖΕΙ
ΚΕΪΚ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ ΜΕ ΜΗΛΑ ΚΑΙ
ΣΠΙΤΙΚΕΣ ΒΑΦΛΕΣ ΣΟΥΦΛΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνία Πολιτική και Οικονομική Επιμελέδα

Ο Σεφέρης πέρα από τον «χώρο του βιβλίου»

Πενήντα χρόνια από τον θάνατό του

Των **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**
και **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Αυτό που θέλαμε ήταν να ψάξουμε λίγο τον Σεφέρη πέρα και έξω από τη λογοτεχνία, την κριτική και τη φιλολογία. Πενήντα χρόνια από τον θάνατό του, να τον αναζητήσουμε σε ανθρώπους που επαγγελματικά δεν έχουν καμία σχέση με τον «χώρο του βιβλίου», ανθρώπους με δημόσια παρουσία, ανθρώπους από διαφορετικές γενιές και ηλικίες. Πώς διάβαζαν τον Σεφέρη στην πρώτη τους νιότη, πώς επανέρχονται στην ποίησή του στην ωριμότητά τους, ποιο ποίημα προτιμούν και γιατί.

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου μας έκανε την ιδιαίτερη τιμή να μοιρα-

στεί μαζί μας την αγάπη της στον σφαιρικό λόγο, όπως επίσης ο πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, Κώστας Τασούλας.

Τους πλαισιώνουν επαγγελματίες από τους χώρους της υγείας, του επιχειρείν, της παιδείας, της δημοσιογραφίας, των νομικών επισημών, των εικαστικών τεχνών.

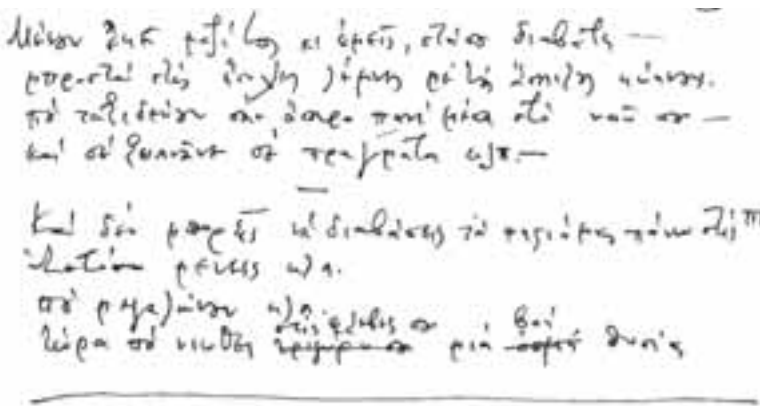
Διαφορετικές φωνές, θερμοκρασίες, διαφορετικοί χρόνοι, διαφορετικές μνήμες και διαφορετικές προοπτικές στο μέλλον βρίσκουν εντέλει εδώ μια κοινή στέγη: τη σπάνια και ακριβή ποίηση του πρώτου ελληνικού Νομπέλ Λογοτεχνίας (1963), που υπερβαίνει κατά πολύ το στενό λογοτεχνικό πεδίο και γίνεται ζωή: σάρκα με αίμα, ατομική και συλλογική μνήμη όλων.



Ιταλία, Μοντεπουλτσιάνο, 1968. Ο Γιώργος Σεφέρης προσκλημένος στον ανάγλυφο Πήγασο.



Στον **Νάο του Αυγούστου**, τον Σεπτέμβριο του 1949. Υπηρετώντας ως σύμβουλος στην πρεοβεία της Αγκυρας, ταξίδεψε τόσο στην ενδοχώρα όσο και στα παράλια της Μικράς Ασίας.



Επάνω, χειρόγραφο του ποιήματος «Η απόφαση της λημονιάς». Κάτω, με τη Μαρώ στο γραφείο στο Λονδίνο, τον Μάιο του 1961.



Ο Σεφέρης με τον Κωνσταντίνο Τσάτσο στο Χορευτό Πηλίου, το 1935.

φ. Σεφέρης - Κ. Τσάτσος - ΕΛΛΑΣ ΔΙΑΔΟΣΤΕΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ / ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΜΗΣ

Το μικρότερο κακό...

Του **ΓΡΗΓΟΡΗ ΦΑΡΜΑΚΗ***

Στο **μεσαιωνικό** παραμύθι που μας έφερε ο Σεφέρης από την Κύπρο («Ο Δαίμων της Πορνείας», από το «Ημερολόγιο Καταστρώματος Γ΄: Κύπρον, ου μ' εθέσπισεν», 1955), ένας αλαζονικός Φράγκος βασιλιάς βρίσκει τη φριχτή μοίρα της τιμωρίας που –στα μεσαιωνικά παραμύθια τουλάχιστον– πάντα περιμένει στο τέλος την άδικη και ασύμμετρη βία της εξουσίας. Αλλά στο επείσοδο του χρονικού που ξεδιαλέγει να φωτίσει ο ποιητής, είναι μια άλλη σύγκρουση που βαραίνει στους ώμους των ανθρώπων, στη σκιά του δράματος της αλαζονείας που διαταράσσει την τάξη του κόσμου, την τάξη που πρέπει να αποκατασταθεί με την τιμωρία. Αλλά αυτή η σύγκρουση, σιωπηλά αλλά βαριά, είναι πάντα επίκαιρη και πάντα δυσσιπύτη. Είναι η σύγκρουση ανάμεσα στο χρέος μιας κυβέρνησης στην Αλήθεια και στην ευθύνη της για το γενικό καλό.

Οι «συμβουλευτάροι» του Φράγκου βασιλιά το ήξεραν, ή το νόμιζαν, ότι «είχαν ευθύνες, τρομερές ευθύνες» από τη γνώμη τους κρέμουνταν το ρηγάτο». Δεν είναι εύκολο πράγμα να κυβερνάς. Υπήρχε μια φριχτή αλήθεια που έπρεπε να κρυφτεί, αλλιώς θα διακινδύνευε το ίδιο το βασίλειο. Και υπήρχε και αυτός, ο «τίμιος και πιστός» που την έβγαλε

στο φως αιφνίιστα, έτσι όπως ενστικτωδώς υπηρετούν την αλήθεια όσοι νιώθουν χρέος μπροστά της, χωρίς να καταλαβαίνουν τάχα τη μεγάλη εικόνα, χωρίς να επεξεργαστούν τις επιπτώσεις στους εθνικούς σκοπούς, χωρίς να υπολογίσουν τον ίδιο τους τον εαυτό που μπορεί να πληρώσει ακριβά. Και αυτός, ο «μωρός», «φέρθηκε αστόχαστα άμοιαστα άτσαλα». Αλλά θα είναι άξιος της τύχης του γιατί «ο φρόνιμος τη μοίρα δεν την ξαγριεύει». Η φρόνιμη κυβέρνηση όμως ξέρει: «Οχι» δεν είμαστε ταγμένοι για να πούμε / πού είναι το δικίο. Το δικό μας χρέος / είναι να βρούμε το μικρότερο κακό / Κάλλιο ένας να πεθάνει από το ριζικό του / παρά σε κίνδυνο να μπορούμε εμείς και το ρηγάτο». Ο άμυαλος και στενοκέφαλος έπρεπε να διαψευστεί, να τιμωρηθεί σκληρά ως συκοφάντης και να εξοντωθεί. Η επικίνδυνη αλήθεια έπρεπε να εξαφανιστεί. Για το καλό του έθνους και του κράτους. Αλλά «έτσι, με το “μικρότερο κακό” βάδιζε η μοίρα» μόνο για λίγο καιρό: «Ως την αυγή του Αγ' Αντωνιού, μέρα Τετάρτη / που ήρθαν καθαλάρνες και τον εσύραν / από της καύκας και τον αγκαλιά και τον εσφάζαν». Το μικρότερο κακό δεν προστατεύει πάντα από την τάξη του κόσμου που ζητάει ν' αποκατασταθεί.

* Ο κ. Γρηγόρης Φαρμάκης είναι επιχειρηματίας.

Θεατρίνοι Μ.Α.

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Γιατί μου αρέσει αυτό το ποίημα; Ίσως να φταιει η ρίμα. Ίσως να φταιει ότι έχει γραφτεί στο Κάιρο, που τόσο ταλαιπωρούσε τον Σεφέρη. Φτάνει σίγουρα το ότι μιλάει για την πολιτική και για την ίδια τη ζωή σαν να είναι παράσταση («Στήνουμε θέατρα και τα καλούμε/ όπου σταθούνε και όπου βρεθούνε/ στήνουμε θέατρα και σκηνικά/ όμως η μοίρα μας πάντα νικά/ και τα σαρώνει και μάς σαρώνει/ και τους θεατρίνους και το θεατρώνη/ υποβολέα και μουσικούς/ στους πέντε ανέμους τους βιαστικούς).

Αλλά ο Σεφέρης δεν θα ήταν Σεφέρης εάν η «παράσταση» δεν είχε τη διάσταση του υπαρξιακού δράματος, που κορυφώνεται με τέσσερις λιγόλογες ερωτήσεις («Πες μου πού πάμε; Πες μου πού πας;» και «Πότε μας γέννησαν; πότε μας θάψαν;»). Επειτα, ανοίγεις τις «Μέρες» και βρίσκεις αυτό: Σάββατο 7 Αυγούστου 1943 «Επιμένω: γιατί μια ορισμένη εντύπωση λειτουργεί ποιητικά περισσότερο από τις χίλιες άλλες καθημερινές εντυπώσεις; Πρόσεξε πως δεν είναι η πιο έντονη που είναι η πιο αποτελεσματική. Πολύ συχνά είναι η πιο

αλαφριά. Νομίζω κανείς δεν το ξέρει. Την άλλη φορά, κατεβαίνοντας από το γραφείο, είδα τους μαραγκούς να καλούν σε ένα δωμάτιο μια μικρή σκηνή, κληρονομημένη από τους προηγούμενους νοϊκάτορες. Ενώσα όπως όταν κλείνει το διάφραγμα της φωτογραφικής μηχανής: η εντύπωση λειτουργήσει: γιατί αυτή και όχι μια άλλη; Χτες έγραψα τους “Θεατρίνους”, άσχετα καλό ή όχι, αλλά γιατί αυτό βγήκε από εκεί;» (Μέρες Δ΄, 1.1.1941 - 31.12.1944, σελ. 302). Οχι μακριά από αυτό, το αμέσως προηγούμενο είναι το «Μέρες τ' Απρίλη 1943», όπου ο Σεφέρης περιγράφει μια ζοφερή πραγματικότητα στη σκηνή πολιτικών φίλων και αντιπάλων της κυβέρνησης του Καίρου, ο Κανελλόπουλος έχει ανατραπεί από τις «ενοχές», το κνούδι βελούδου που έχει αφαιρεθεί. Η έκθεση «in Orbit» χαρτογραφεί ένα ταξίδι στην επιφάνεια. Ζωγραφίζοντας το καλοκαίρι στο εργαστήριο, είχα για συντροφιά μου τα podcasts του Στάθη Τσαγκαρουσιάνου, αφιερωμένα στα «Ημερολόγια» του Γιώργου Σεφέρη. Με είχαν μαγέψει. Είχαν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημε-

της **ΜΑΡΩΣ ΜΙΧΑΛΑΚΑΚΟΥ***

Καθώς έστινα την τελευταία μου έκθεση με τίτλο «in Orbit» στην γκαλερί Καλφαγιάν, μου ζήτησαν από την «Καθημερινή» να γράψω για τη σχέση μου με τον Σεφέρη. Σκέφτηκα αμέσως παλαιότερα έργα μου, όπου η παρουσία του σφαιρικού έργου είναι –λιγότερο ή περισσότερο– προφανής. Χαρακτηριστικά είναι το «In Between», ένα τραπέζι με δύο ζευγάρια χέρια και ένα μεταβαλλόμενο κενό ανάμεσά τους («Τι είναι θεός, τι μη θεός και τι τ' ανάμεσά τους»). Αντίστοιχα, η «Ελένη», μια γυναικεία βελούδινη πλάτη 6 μέτρων που κρέμεται από το ταβάνι με τα χέρια ανοιχτά, σαν να ετοιμάζεται να πετάξει ελεύθερη, το βάρος των ποδιών της όμως δεν την αφήνει. Πολλαπλασιασμένα και μεταμορφωμένα σε μυθικά κεφάλια γρυπών είναι γεμάτα από τις «ενοχές», το κνούδι βελούδου που έχει αφαιρεθεί. Η έκθεση «in Orbit» χαρτογραφεί ένα ταξίδι στο μέλλον με θραύσματα από το παρελθόν. Στην «τροχιά» της, ωστόσο, ο Σεφέρης είναι καλά κρυμμένος, σαν θραύσμα στο χώμα που περιμένει να βγει στην επιφάνεια. Ζωγραφίζοντας το καλοκαίρι στο εργαστήριο, είχα για συντροφιά μου τα podcasts του Στάθη Τσαγκαρουσιάνου, αφιερωμένα στα «Ημερολόγια» του Γιώργου Σεφέρη. Με είχαν μαγέψει. Είχαν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημε-

ριότητας και της δουλειάς μου, κάτι σαν τελετουργία. Έτσι, όταν άκουσα τη φράση «κατάσαρκα στο χώμα», αποφάσισα χωρίς δεύτερη σκέψη να τη γράψω με μολύβι σε μία από τις ακουαρέλες μου (Specimen No 19). Τη φράση αυτή τη συναντάμε στην περιγραφή του Σεφέρη τη στιγμή που ξεθάβονται από τα υπόγεια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής τέχνης, όπου τα είχαν θάψει ο Χρήστος και η Σέμνη Καρούζου για να τα προστατεύσουν από τη γερμανική κατοχή. Όπως λέει ο ίδιος ο Σεφέρης, «ξεθάβουν τώρα –άλλα σε κάσες και άλλα γυμνά κατάσαρκα μέσα στο χώμα– τα αγάλματα». Στη νέα μου έκθεση, ο στίχος αυτός του Σεφέρη είναι το δικό μου θραύσμα, αυτό που επιλέγω να πάρω μαζί μου σε μια αποστολή που διαπερνά ενσώματα και ασώματα σύμπαντα. «Μια μέρα κάπου στο μέλλον. Μια μέρα με έναν μακρύ πολυψήφιο αριθμό αντί για όνομα, όπως στις ταινίες επιστημονικής φαντασίας. Όταν τα ονόματα των ημερών δεν θα λένε τίποτα σε κανέναν. Σ' έναν τόπο όπου ο χώρος, ο χρόνος και τα σώματα διαστέλλονται και καμπυλώνονται όσο το επιτρέπει η φαντασία μας». (Απόσπασμα από το κείμενο του Κώστα Στασινόπουλου, επιμελητή της έκθεσης.)

* Η κ. Μάρω Μιχαλακάκου είναι εικαστικός.

Υπογραμμίσεις, τότε και τώρα

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ***

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι ο Γιώργος Σεφέρης είναι μία από τις πλέον emblematicές μορφές του ελληνικού λογοτεχνικού κανόνα, με το χρίσμα και την αποδοχή του «εθνικού ποιητή» ήδη από τον καιρό που τιμήθηκε με το βραβείο Νομπέλ. Θα ήθελα όμως εδώ να σας μιλήσω για τον δικό μου Σεφέρη, τον αγαπημένο δημιουργό που με συντρόφευσε από τα μαθητικά και φοιτητικά μου χρόνια, τόσο με τα ποιήματά του όσο και με τον δοκιμιακό του λόγο. Στη βιβλιοθήκη μου υπάρχει πάντα ο πανόδετος τόμος των ποιημάτων του από τον Ικάρο, στην έκδοσή του, το σημαδιακό έτος 1967. Ξεφυλλίζοντας το προσωπικό μου αντίτυπο παρατηρώ σήμερα τα ίχνη της ανάγνωσης του εφηβικού εαυτού μου, τις υπογραμμίσεις και τα θαυμαστικά δίπλα σε στίχους ή ενότητες στίχων, όπως και τις μεταγενέστερες σημειώσεις μου. Συχνά αναρωτιέμαι αν θα υπογράμιζα και σήμερα τα ίδια ποιήματα ή αν η ύστερη γνώση των ιστορικών συμβολισμών του, όπως και η δική μου εμπλοκή με τον δημόσιο βίο, άλλαξε με το πέρασμα του χρόνου την οπτική μου. Σας εξομολογούμαι ότι το ποίημα «Τελευταίος σταθμός», που φέρει και τις περισσότερες υπογραμμίσεις μου, με τον ακροτελεύτιο στίχο «Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ’ αρέσουν», ακόμη και σήμερα με αγγίζει βαθιά, καθώς αποτυπώνει με τόσο δραματικό τις εμπειρίες του

ποιητή από την τετράχρονη εξορία του στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Και δεν ξεχνώ ποτέ τη συγκίνηση που μου προκάλεσε το ποίημα «Ελένη» από τη συλλογή «Κύπρον ου μ’ εθέσπισεν» και ιδίως οι στίχοι «Μεγάλος πόνος είχε πέσει στην Ελλάδα/ τόσα κορμιά ριγμένα/ στα σαγόνια της θάλασσας στα σαγόνια της γης» τόσες ψυχές/ δοσμένες στις μυλόπετρες, σαν το στάρι», καθώς το διάβαζα στο τέλος της εφηβείας μου, ταυτόχρονα με τα τραγικά γεγονότα του 1974, υπό το «μαύρο φως» της τουρκικής εισβολής. Τέλος, επειδή αγαπώ ιδιαίτερα τα ταξίδια, θα ήθελα να μνημονεύσω ένα κείμενο του Γιώργου Σεφέρη που με συνόδεψε κάποτε στην περιπλάνησή μου στα χώματα της Ανατολής: το οδοιπορικό του «Τρεις μέρες στα πετροκομμένα μοναστήρια της Καππαδοκίας». Αναδεικνύοντας με την ευαισθησία και τον ιδιότυπο λυρισμό του τον θεοκτιστο χαρακτήρα των λατρευτικών χώρων της περιοχής, ανασκαίπτοντας τη μνήμη για να ανακτήσει, έστω και διά της γραφής, τον χαμένο κόσμο των πατέρων του, ο ποιητής μου αποκάλυψε, για μία ακόμη φορά, με ποιον τρόπο ένα ταξίδι μπορεί να γίνει άσκηση στην κατανόηση του άλλου, ένα τοπίο να λειτουργήσει ως τόπος πνευματικός και η απώλεια να μετουσιωθεί σε κέντρισμα δημιουργίας.

* Η κ. Κατερίνα Σακελλαροπούλου είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ο Γυρισμός του Ξενιτεμένου

Του **ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ***

Σεφέρη είχα διαβάσει από τα μαθητικά και φοιτητικά μου χρόνια, ακόμα και σαν αναζήτηση της ελληνικής γλώσσας, εικόνων προηγούμενων δεκαετιών, αίχες πέσει στην Ελλάδα/ τόσα κορμιά ριγμένα/ στα σαγόνια της θάλασσας, κομψότητας και μέτρου. Δεν προσπάθησα να κατανοήσω, αναλύσω τόσο, όσο ήθελα να με παρασύρει ο ρυθμός και η γλώσσα, οι εικόνες που ζωγράφιζαν οι στίχοι του. Γυρνώντας από Αμερική στην Ελλάδα, πριν σχεδόν τρεις δεκαετίες, ξεφύλλισα πάλι την ενάτη έκδοση του Ικάρου (1974) που υπήρχε στο σπίτι. Διάβασα κάποια γνωστά ποιήματα, αλλά την προσοχή μου τράβηξε ένα μικρό ποίημα, όχι και τόσο γνωστό, αρχικά από τον τίτλο του: Ο «Γυρισμός του Ξενιτεμένου»: «Παλιέ μου φίλε τι γυρεύεις; (...) –Γυρεύω τον παλιό μου κήπο» και εκεί καθέννας τοποθετεί ό,τι σέρνει στη μνήμη του, ό,τι ποθεί το είναι του. **Η εναλλαγή** της αίσθησης γνωστής και άγνωστης χώρας, αι προσδοκίες, οι εικόνες, η εναλλαγή της αίσθησης ευφορίας, αναμονής και σύνθλιψης στη νέα πραγματικότητα με συνεπήραν. Στίχοι που αυτόματα ζω-

ντανεύουν εικόνες Ελλάδας: «... γυρεύω την αρχαία κολόνα/ που κοιτάζε ο θαλασσινός». Εικόνες από Σούνιο, Νάξο. Το διάβαζα και σαν βάλσαμο καρδιάς, για να αναγνωρίσω τις σκέψεις μου, να κατατροπώσω την αγωνία. Συνειδητοποιείσα σιγά-σιγά τη θεραπευτική δράση των στίχων του ποιητή/του άλλου εαυτού μου που επαναλαμβάνονται: «–Παλιέ μου φίλε ξεκουράσου/ σιγά-σιγά θα συνηθίσεις // –Παλιέ μου φίλε δε μ’ ακούς;/ σιγά-σιγά θα συνηθίσεις // –Παλιέ μου φίλε συλλογίσου, σιγά-σιγά θα συνηθίσεις». Η μελωδικότητα της γλώσσας, η επανάληψη, ένα θεραπευτικό μάντραμ, βάλσαμο ψυχής...

Ο Σεφέρης που μπορεί να συμπυκνώσει χώρο και χρόνο, να ανοίξει άλλες διαστάσεις, να ρίξει φως και σκιές. «Ο Γυρισμός του Ξενιτεμένου», για τον ξενιτεμένο της ζωής.

* Ο κ. Βασίλειος Παπαδάκης είναι MD PhD, παιδίατρος αιματολόγος - ογκολόγος, διευθυντής ΕΣΥ, Τμήμα Παιδιατρικής Αιματολογίας - Ογκολογίας ΤΑΟ, Ογκολογική Μονάδα «Μαρίαννα Β. Βαρδινογιάννη - ΕΛΠΙΔΑ», Νοσοκομείο Παιδών «Η Αγία Σοφία».



Ο Σεφέρης σε ηλικία περίπου επτά χρόνων στη Σκάλα Βουρλών, έξω από τη Σμύρνη, όπου υπήρχε οικογενειακό θέρετρο. «Η Σκάλα ήταν ό,τι αγαπούσα...».



Επάνω, η βίλα «Γαλήνη» στον Πόρο. Κάτω, με τη Μαρώ, στην τελετή απονομής του Νομπέλ Λογοτεχνίας στη Στοκχόλμη.

Με τον τρόπο του Γ. Σεφέρη

Της **ΛΙΛΙΑΝ ΜΗΤΡΟΥ***

«Ποιήματα». Από το 1982 το «φέρω» μαζί μου, σε διάφορους χρόνους και τόπους και καταστάσεις. Συχνότερα στίχοι διάσπαρτοι, «οι μεγάλες πέτρες», η στέρνα που φύτεψε στο χώμα, τρία κόκκινα άλογα στο αλώνι, σιωπές αγαπημένες της σελήνης, ασφοδίλια κι αγάπανθοι, τα χαμόγελα των αγαλμάτων κι εκείνο τ’ άστρο ο Αλδεβάραν, που αναδύονταν σαν πλάισιο συμβάντων και σκέψεων, υπόμνηση, ερμηνεία, καταφύγιο (όχι μόνο αισθητικό) και κάποτε παρηγορία. Ας μιλήσω για το «Μυθιστόρημα». Γιατί; Γιατί αποτυπώνει –κατά τη δική μου ανάγνωση και κατανόηση– μία αναζήτηση, αγωνιώδη, ταυτότητας, αυτογνωσίας (προσωπικής και συλλογικής) και αναστοχασμού. «Και ψυχρή ή μέλλει γνώσεσθαι αυτήν εις ψυχρήν αυτή βλεπτόν» (Δ’). Την προσπάθεια να εντοπίσουμε και να εδραιώσουμε το στίγμα μας, έστω «κοιτάζοντας, ό καθένας, τόν ίδιο κόσμο χωριστά» (Ζ’). Ταξιδεύοντας, «πάνω σε καταστρώματα κατελμένων καραβιών» (Η’), «μετακινώντας τσακισμένες πέτρες», «στριφογυρίζοντας μέσα σε σπασμένες πέτρες...», «ψάχνοντας σε οικοδομείς γκρεμισμένους πού θά ήταν ίσως το δικό μας σπίτι, προ-

σπαθώντας να θυμηθούμε χρονολογίες και ήρωικές πράξεις» (ΚΒ’), συναντώντας γυναίκες «άγριες [που] γύρευαν τὸ Μεγαλέξαντρο καὶ δόξες βυθισμένες στὰ βάθη τῆς Ἀσίας» (Δ’). «...[Δ]ιεθκάμε καὶ σκορπιστήκαμε καὶ παλέψαμε μὲ δυσκολίες ἀνύπαρχτες ὅπως λέγαν» (ΚΒ’). Κι ὅχι, καθόλου δεν «μᾶς ἦταν εὐκόλο ν’ ἀντλήσουμε εἰδῶλα καὶ στολίδια γιὰ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι πὺν μᾶς ἔμεναν ἀκόμῃ πιστοὶ» (Β’). Κι ὅμως, κι ας «[γ]υρίσαμε στὰ σπίτια μας τσακισμένοι μ’ ἀνήμπορα μέλη, μὲ τὸ στόμα ρημαγμένο» (Α’) ἀπὸ την (μάταιη) ἀναμονὴ του ἀγγέλου, «[ἐ] αναμπαρκάραμε με τα σπασμένα μας κουπιά» (ΙΒ’), «ενωμένοι με τη σκληρότητα και την αδυναμία» (ΚΑ’). Αναζητώντας τη γαλήνη, όχι μόνο «για να τη διδάσουμε» (ΚΔ’). Καμιά φορά ο στίχος γίνεται εικόνα, όταν –κάθε φορά εκστασιασμένη– βλέπω, ταξιδεύοντας, τις αλληλουχίες των βουνοσειρών στον ορίζοντα, διαδοχικές αποχωρήσεις του μπλε μέχρι που χάνονται – «ο τόπος μας είναι κλειστός, όλο βουνά. Τον κλείνουν οι δύο μαύρες Συμπληγάδες» (Ι’), σκέφτομαι –όχι χωρίς ένα σφίξιμο και μία ενοχή– καμιά φορά.

* Η κ. Λιλίαν Μήτρου είναι καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου, δικηγόρος, μέλος ΕΣΡ.

Ο σταθμός και η στάση

Της **ΧΑΡΙΤΙΝΗΣ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΚΗ***

Ιδού τι αφηγείται το ποίημα «Τελευταίος σταθμός»: ένας σαρανταετράχρονος διπλωματικός ακόλουθος βρίσκεται μαζί με την εξόριστη ελληνική κυβέρνηση καθλωμένος για μέρες σε ένα παραθαλάσσιο τυρρηνικό χωριό, στην περιοχή της Καμπανίας, στη χερσόνησο του Σαλέρνο. Είναι Οκτώβριος του 1944 και ξεσπά μια φθινοπωρινή μπόρα, όμως το φεγγάρι διαπερνά τα σύννεφα και φαίνεται ολοκάθαρα. Ο πειρωτικός όγκος που έχει στην πλάτη του και που τον κρατάει μερικές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τον προορισμό του, δεν τον εμποδίζει να απολαύσει για μια στιγμή τον θαλασσινό αέρα της Μεσογείου κάτω από τον έναστρο ουρανό. Η γκρίζα θάλασσα που έχει μπροστά του δεν είναι το Αιγαίο, δεν είναι καν το Ιόνιο. Είναι όμως θάλασσα και υπό το φως του ωραίου φεγγαριού ευνοεί τα ταξίδια τους σκέψης και τους συνειρμούς. Εκείνη τη στιγμή αρχίζει η νύχτα του, όταν όλοι οι άλλοι έχουν αποκοιμηθεί και εκείνος έχει μείνει μόνος και, για πρώτη φορά μετά την κούραση της μέρας, άεργος, μην έχοντας τίποτα άλλο να κάνει

παρά να περιμένει. Η προσμονή μπλέκεται με την αγωνία του και η νύχτα με τη θλίψη. Λαχταρά την πατρίδα του, ψάχνει παρηγοριά στο παρελθόν και προσπαθεί να πιαστεί από τους ανθρώπους. Αλλά η πατρίδα του είναι σε πόλεμο, οι άνθρωποι είναι βυθισμένοι στη διαβρωτική του ουσία, βλέπει παντού γύρω του κατεργαριά και κάθε ανάμνηση προαναγγέλλει το σφαγισμό του επικείμενου εμφυλίου. Ξαφνικά, έχει μια αναλαμπή αλλά δεν τολμάει να το παραδεχτεί ούτε στον εαυτό του. Ποτέ άλλοτε δεν βρισκόταν τόσο ουσιαστικά στον προορισμό του, όσο αυτή τη στιγμή, σε αυτή τη μεταβατική γη, που είναι αρκουώντας ξένη για να τον θωρακίσει από το παρελθόν και αρκουώντας γνώριμη για να τον προστατεύει από το μέλλον. **Σε αυτό** το ποίημα του Σεφέρη επιστρέφω συστηματικά σε στιγμές ενδοσκοπικής από ποικίλες μεταβατικές «γαίες» όπως ζώνες αναμονής, σταθμούς και αεροδρόμια, που συνθέτουν την αρχιτεκτονική μιας σύγχρονης, πιο ευέλικτης και ανώδυνης, ξενιτιάς.

* Η κ. Χαρίτινη Καρακωστάκη είναι κοινωνιολόγος.

Επιλέγοντας από τον Σεφέρη

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝ. ΤΑΣΟΥΛΑ***

Η Βιβλιοθήκη της Βουλής παρουσιάζει μια απεριττή αλλά περιεκτική έκθεση με το έργο του «ολόρθου και επιβλητικού» μας ποιητή Γ. Σεφέρη, 50 χρόνια μετά την εκδημία του, όπου παρουσιάζονται σε τρεις ενότητες το λογοτεχνικό του έργο, το στοχαστικό του έργο, καθώς και το ημερολόγιό του. Ο μεσημβρινός διάδρομος του ισόγειου της Βουλής είναι αφιερωμένος στον Γ. Σεφέρη. Τα κείμενά του και τα μνημνάτά του θα βρίσκονται για μήνες σε μεσοτοιχία με το βουλευτήριο, και αυτό ταυριάζει απόλυτα σε έναν μοναδικό πνευματικό άνθρωπο, που στην περίπτωση δήλωσή του κατά τις δικτατορίας, στις 18/3/1969, μας επιβεβαίωνε «δεν μου είναι αδιάφορη η πολιτική ζωή μας». Η ποίηση του Σεφέρη, μεταξύ άλλων, απέδωσε πυκνά και γοπευτικά την ελληνική πορεία στην Ιστορία. Παράλληλα, εξήμνησε τόπους, πάθη, ιδιαίτερα τη θάλασσα, γιατί «Άν είναι άνθρωπος ό όνός δέν είμαστε άνθρωποι μόνο γιά νά πονούμε».

Πριν από 41 χρόνια, ως φοιτητής, τόλμυσα να επικαλεστώ τον Σεφέρη σε κείμενό μου. Αρθρογραφούσα τότε στην εφημερίδα «Νέα Πορεία» και σε ένα άρθρο μου, της 29/6/1980, υπό τον τίτλο «Η παραπλανητική πληροφόρηση», καταφεύγω στον Σεφέρη για ενίσχυση των επιχειρημάτων μου! Στο προλόγισμα της μετάφρασής του Σεφέρη του έργου του Τ. Σ. Ελιοτ «Φονικό στην εκκλησιά»,

για να καταδείξω πώς διαβάζοντας ένα ιστορικό μυθιστόρημα δεν πρέπει να παίρνουμε τοις μετρητοίς το περιεχόμενό του, γιατί άλλο η ιστορία, άλλο το μυθιστόρημα. Θύμισα, λοιπόν, τα γραφόμενά του: «Ο Θωμάς Μπέκετ, Καγκελάριος και Αρχιεπίσκοπος (1162 μ.Χ.), του Βασιλιά της Αγγλίας, Ερρίκου Β΄, αγωνίστηκε με πάθος για τα δικαιώματα της εκκλησίας... Τον σκότωσαν τέσσερις ιππότες μέσα στην ίδια του την εκκλησία. Αυτά είναι τα ιστορικά δεδομένα. Δεν είμαι διόλου βέβαιος πως είναι απαραίτητα. Ας μου συγχωρεθεί που τα σημειώνω. Ο Ελιοτ μας λέει ακόμα ότι δεν θέλησε να γράψει ένα χρονικό της πολιτικής του 12 αιώνα, αλλά να συγκεντρώσει την προσοχή του στο θάνατο και το μαρτύριο. Το έργο στην ουσία του δεν είναι ιστορικό... αν έκρινε κανείς το έργο με τη λογική της ιστορίας θα ήταν μεγάλη παρανόηση». Σήμερα, 41 χρόνια έπειτα από εκείνο το άρθρο, στην έκθεση της Βουλής για τον Σεφέρη προσέθεσα κάτι για το οποίο ο ίδιος μας γράφει: «Μου φάνηκε τόσο στέρεο που ευχθήκα να το ιδώ γραμμένο στο ανώφλι των πυλών της Βουλής των Ελλήνων». Είναι ένα κρητικό δίστιχο του 1876 που τον εντυπωσίασε: **«Την τύχη** του κάθε λαός την κάνει μοναχός του, κι όσα του κάνει η τρέλα του, δεν του τα καν’ οκτρός του» (Γ. Σ., Ικάρος, Μέρες Θ΄, σελ. 127).

* Ο κ. Κωνσταντίνος Αν. Τασούλας είναι πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων.



Λονδίνο, Φεβρουάριος 1932. Ο Σεφέρης τοποθετείται υποπόρξενος εκεί το καλοκαίρι του 1931.

Αφήγηση

Του **ΣΠΥΡΟΥ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ***

Όταν η μουσική και η φωνή ενός τραγουδιστή «ντύνουν» με όμορφο τρόπο ένα ποίημα του Σεφέρη, η τέχνη «βρίσκεται στα καλύτερά της». Ίσως γι’ αυτό ξεχωρίζω την «Αφήγηση», που μελοποιήθηκε και ερμηνεύθηκε από τον Μίλτο Πασχαλίδη. Δεν γνωρίζω τι είχε στο μυαλό του ο Σεφέρης όταν έγραφε αυτό το ποίημα, ούτε γνωρίζω τι σκεφτόνταν οι άλλοι όταν διαβάζουν το ποίημα ή ακούν την εκτέλεση του Πασχαλίδη. Αλλωστε, και εμείς οι «στεγνοί» νομικοί λέμε ότι το βασικό χαρακτηριστικό της τέχνης είναι η πολλαπλή ερμηνεία της από τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά. **Η «Αφήγηση»** μου αρέσει γιατί μιλάει για τον διαφορετικό άνθρωπο, αυτόν που δεν ακολουθεί τα καλούπια της εποχής του. Είναι αυτό που στον δημόσιο διάλογο ονομάζεται ως δικαίωμα στη διαφορετικότητα. Με τα λόγια του ποιητή: «Οι άλλοι άνθρωποι φροντίζουν τις δουλειές τους (...) αυτοί έχει δυο μάτια σαν παπαρούνης σαν ανοιξιάτικες κομμένες παπαρούνες». Η «Αφήγηση» δεν μου προκαλεί όμως μόνο χαρούμενα συναισθήματα. Με λυπεί κιόλας. Γιατί δείχνει και την υποκρισία της κοινωνίας. Που, από τη μια, μιλάει για

τον σεβασμό της μοναδικότητας του κάθε ανθρώπου και, από την άλλη, οδηγεί τον «αποκλίνοντα» στο περιθώριο. Μίας κοινωνίας που, από τη μια, εκθειάζει στα λόγια τη διαφορετικότητα και, από την άλλη, διαβάζει τα ίδια πράγματα, ακούει την ίδια μουσική, ακολουθεί τυφλά τη μόδα και γενικότερα λειτουργεί ως «μάζα» ή, ακόμα χειρότερα, ως όχλος. Και αν στην εποχή του Σεφέρη ήταν κάπως καλύτερα τα πράγματα, στη σημερινή εποχή του Διαδικτύου, των influencers και των μέσων κοινωνικής κοινωνικής δικτύωσης, δύσκολα ξεφεύγεις από τα πρότυπα. Το «πολιτικώς ορθόν» είναι το σύγχρονο Ευαγγέλιο. **Υπάρχει** όμως και κάτι που είναι ίσως και χειρότερο από την περιθωριοποίηση του διαφορετικού ανθρώπου: Το να τον συνηθίσεις και να τον προσπεράσεις, χωρίς ποτέ να προσπαθήσεις να τον μάθεις, να τον συναντήσεις πραγματικά. Και πάλι με τα λόγια του ποιητή: «Τον συνηθίσαμε» τον διαφορετικό άνθρωπο και «δεν αναπυροσβεύει τίποτε». Όπως «όλα τα πράγματα που έχετε συνηθίσει και σας μιλά γι’ αυτόν γιατί δε βρίσκω τίποτε που να μην το συνηθίσατε».

* Ο κ. Σπύρος Βλαχόπουλος είναι καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



THE TRUSTEES OF THE BRITISH MUSEUM



CLEVELAND MUSEUM OF ART



THE ANSEL ADAMS PUBLISHING RIGHTS TRUST



A.P. / SEBASTIAN SCHENNER



ALBERTINUM

ΛΟΝΔΙΝΟ

Σχέδια του Χοκουσάι

Το Βρετανικό Μουσείο αγόρασε πρόσφατα (2020) μια σειρά σχεδίων του Ιάπωνα καλλιτέχνη Χοκουσάι (1760-1849) και τα παρουσιάζει σε έκθεση για πρώτη φορά. Πρόκειται για εικαστικό γεγονός καθώς τα έργα αυτά είναι άγνωστα στο ευρύ κοινό· ήρθαν στο φως μόλις το 2019. Προορίζονταν ως εικονογράφηση σε έκδοση που στα αγγλικά έχει τίτλο «The Great Picture Book of Everything», περιγραφή που έχει χρησιμοποιηθεί και για την έκθεση. Διάρκεια έως τις 30 Ιανουαρίου.

ΚΛΙΒΕΛΑΝΤ

Ο νεαρός Ρενουάρ

Ενα από τα νέα αποκτήματα του Μουσείου Τέχνης του Κλίβελαντ είναι ένα νεανικό πορτρέτο του Ρενουάρ, φιλοτεκνημένο από τον Φρεντερίκ Μπαζίλ (1841-1870). Ο Μπαζίλ έχασε τη ζωή στα 29 του χρόνια στον γαλλοπρωσικό πόλεμο. Με τον Ρενουάρ συνδεόταν με φιλία και τον είχε ζωγραφίσει με βλέμμα ειλικρίνειας και αθωότητας. Η προσωπογραφία αυτή προσθέτει νέα στοιχεία για την καλλιτεχνική ζωή στη δεκαετία του 1860, αλλά και για την προσωπικότητα του Ρενουάρ.

ΡΙΤΣΜΟΝΤ

Ανσελ Ανταμς

Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βιρτζίνιας στο Ρίτςμοντ παρουσιάζει έκθεση με 70 φωτογραφίες του Ανσελ Ανταμς. Είναι μια ανθολόγηση από μια μακρά πορεία πέντε δεκαετιών με έμφαση στη φωτογράφιση της φύσης και κυρίως των ορεινών όγκων. Η προσέγγιση στη φύση, για την οποία φημίζεται ο μεγάλος Αμερικανός φωτογράφος, αποκτάει χαρακτήρα μεταφυσικό και σχεδόν παγανιστικό. Η έκθεση περιλαμβάνει και φωτογραφίες του Ανταμς με πρόσωπα και αρχιτεκτονική.

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Σχέδια και γράμματα του Κάφκα

Η Εθνική Βιβλιοθήκη του Ισραήλ παρουσιάζει, διαδικτυακά, χειρόγραφα και σχέδια του Φραντς Κάφκα, τα οποία απέκτησε έπειτα από χρόνια διεκδικήσεων. Περιλαμβάνονται 70 σχέδια αλλά και 200 επιστολές σταλμένες από τον Κάφκα στον φίλο του Μαξ Μπροντ (1884-1968), επίσης συγγραφέα και πολυσχιδή προσωπικότητα. Ο Μπροντ διέσωσε την αλληλογραφία τους, παρότι ο Κάφκα είχε ζητήσει την καταστροφή της. Ο Μπροντ διέφυγε στο Τελ Αβιβ μαζί με τα γράμματα.

ΔΡΕΣΔΗ

Ονειρά ελευθερίας

Στο Μουσείο Αλμπερτίνουμ της Δρέσδης δοξάζεται το πνεύμα του Ρομαντισμού με Ρώσους και Γερμανούς ρομαντικούς ζωγράφους στον μεταναπολεόντειο κόσμο. Η συνεργασία με την Πινακοθήκη Τρετιακόφ έφερε στη Δρέσδη Ρώσους ζωγράφους που συγκατοικούν με τους Γερμανούς του Αλμπερτίνουμ. Η νοσταλγία για την Ιταλία, νυχτερινά τοπία, η θρησκεία και η ελευθερία στην τέχνη είναι μερικά από τα θέματα αυτής της έκθεσης, που ενισχύει την ανάγκη για συγκριτικές αντιπαραθέσεις.



MUSEO NACIONAL DEL PRADO

Η Μόνα Λίζα σε μια άλλη εκδοχή (1507/08-1513/16). Προήλθε από μαθητή στο ατελιέ του Λεονάρντο ντα Βίντσι υπό την καθοδήγηση και την έγκριση του μεγάλου δασκάλου.

Πρόσκληση από το Πράδο
στο ατελιέ του Λεονάρντο

Ο Λεονάρντο ντα Βίντσι, όπως και πολλοί μεγάλοι δάσκαλοι, δέχονταν μαθητές στο εργαστήρι τους και τους δίδασκαν, τους παρακολουθούσαν και τους ενθάρρυναν. Ορισμένοι από τους μαθητές έγιναν εξαιρετικοί ζωγράφοι, αν και συχνά δεν ξέρουμε τα ονόματά τους, ίσως γιατί δεν μπόρεσαν ποτέ να απογαλακτιστούν από τη σκιά του δασκάλου. Το Μουσείο Πράδο της Μαδρίτης εγκαίνιασε μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση, που παρουσιάζει έργα μαθητών και ακολούθων του Λεονάρντο, με ορισμένες εκδοχές που καταπλήσσουν. Όλα τα έργα είχαν πάρει την ευλογία του μεγάλου δασκάλου. Είναι η πρώτη έκθεση που παρουσιάζει με πληρότητα και επιστημονική εγκυρότητα τα αποτελέσματα πολυετών ερευνών. Θα παραμείνουν σε έκθεση στο μουσείο έως τις 23 Ιανουαρίου, μια παραγωγή ιδιαίτερα απαιτητική που προχώρησε σε συνεργασία με άλλους διεισδυτικούς, όπως το Μουσείο του Λούβρου, το Εργαστήρι Μοριακής Αρχαιολογίας στη Σορβόνη και η Εθνική Πινακοθήκη στο Λονδίνο. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία εξασφαλίζουν νέες αναγνώσεις στην ιστορία της τέχνης. Το Πράδο διαθέτει το πρώτο αντίγραφο της Μόνα Λίζα από το εργαστήρι των μαθητών του Λεονάρντο και πλέον έχει πιστοποιηθεί ότι έργα του ίδιου ζωγράφου είναι και άλλα αντίγραφα του Ντα Βίντσι, όπως η «Αγία Άννα» στο Μουσείο Χάμερ του Λος Άντζελες

και ο «Σωτήρ του Κόσμου» (εκδοχή Ganay). Επιμελήτρια της έκθεσης είναι η Άννα Γκονθάλεθ Μόθο, προϊσταμένη στο τμήμα συντήρησης του Πράδο. Όπως επισημαίνεται, παρέχονται πλέον πληροφορίες για τη μέθοδο διδασκαλίας που ακολουθούσε ο Λεονάρντο αλλά και ευρύτερα για τη μεγάλη παραγωγή ζωγραφικών έργων στα ατελιέ της Ιταλίας στα τέλη του 15ου και στις αρχές του 16ου αιώνα. Το Πράδο εστιάζει τώρα στη μοναδική και αντισυμβατική προσωπικότητα του Λεονάρντο ως δασκάλου, αλλά και σε άλλα κομβικά θέματα για την περαιτέρω κατανόηση της Αναγέννησης, όπως η σημασία της ιδέας και η αντίληψη για το πρωτότυπο έργο τέχνης καθώς και για το πώς λειτουργούσε η μαθητεία αλλά και η αγορά γύρω από τα αντίγραφα. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που κοινοποιεί το Πράδο, η έκθεση διευκολύνει επιπλέον την κατανόηση του τρόπου με τον οποίον η θεωρητική διδασκαλία γινόταν κτήμα των μαθητών, όπως επίσης ερμηνεύει πολλές από τις ιδέες και τις παρατηρήσεις που ο Λεονάρντο είχε εκφράσει στα γραπτά κείμενα που άφησε. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί διεθνώς αναζωπύρωση των ερευνών γύρω από τον Λεονάρντο, τάση που επισφραγίστηκε και με τις εκθέσεις στο Λούβρο το 2012 και το 2019. Η πολυπλοκότητα της προσωπικότητάς του αποτελεί διεισδυτικό ερέθισμα για τους ερευνητές.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει: Ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Η μουσική των σφαιρών

Το 1781 ο Αγγλος αστρονόμος Ουίλιαμ Χέρσελ είδε κάτι στον ουρανό με το τηλεσκόπιο: ένα άγνωστο ουράνιο σώμα, ακόμα πιο μακριά απ' τον Κρόνο. Ήταν ένας πλανήτης, ο έβδομος του ηλιακού μας συστήματος και ο πιο μακρινός απ' όλους. Η ονομασία που του δόθηκε εκφράζει αυτή την τόσο απόμακρη θέση του: Ουρανός, ο μυθολογικός θεός που ευνοούσε ο Κρόνος.

Όμως οι επιστήμονες παρατήρησαν μια ανωμαλία στην τροχιά του Ουρανού. Περί τα μέσα του 19ου αιώνα, δύο αστρονόμοι βάλθηκαν να λύσουν, ο καθένας μόνος του και εν αγνοία ο ένας του άλλου, την αιτία αυτής της ανωμαλίας. Ήταν ο Γάλλος Ουρμπέν Λε Βεριέ και ο Αγγλος Τζον Κάουτς Ανταμς.

Οι δύο αυτοί κύριοι έφτασαν στη λύση του μυστηρίου: η ανωμαλία οφειλόταν στην ύπαρξη ενός ακόμα πλανήτη! Το ηλιακό μας σύστημα

Η επιστημονική έρευνα δεν είναι πάντοτε προϊόν ψυχραιμίας και νηφαλιότητας.

μα εμπλουτίστηκε αίφνης με την ανακάλυψη του Ποσειδώνα, του όγδου και πιο απομακρυσμένου πλανήτη, μέχρις ότου εμφανίστηκε στη σκηνή ο Πλούτωνας, για να εξαφανιστεί πάλι, κάνοντας το στότους του πλανήτη λόγω του μικρού του μεγέθους. Η επιστημονική κοινότητα ακόμα τσακώνεται για τον Πλούτωνα και, όπως γράφει η Πριγκιψάντα Ναταριάν, καθηγήτρια Αστρονομίας στο Γέιλ, επεισόδια όπως αυτό δείχνουν ότι η επιστημονική έρευνα δεν είναι πάντοτε προϊόν ψυχραιμίας και νηφαλιότητας. Η Ινδθ αστρονόμος δεν το λέει



SHUTTERSTOCK

Ο πλανήτης Ποσειδώνας, η ανακάλυψη του οποίου προκάλεσε τη διαμάχη Αγγλων και Γάλλων, αλλά ενέπνευσε και ένα μουσουργό, τον Γκούσταβ Χολστ.

αυτό για τη διαμάχη γύρω από τον Πλούτωνα, αλλά για την ανακάλυψη του Ποσειδώνα που για πολλές δεκαετίες προκάλεσε έναν ακήρυχτο πόλεμο ανάμεσα στη Γαλλία και στην Αγγλία.

Στα σημεία φαίνεται πως νικήτρια βγαίνει η Γαλλία: οι υπολογισμοί του Λε Βεριέ διακρίνονται από μεγαλύτερη ακρίβεια και, εξάλλου, εμφανίστηκε πρώτος με επίσημη ανακοίνωση στις 31 Αυγούστου του 1846 στη Γαλλική Ακαδημία Επιστημών στο Παρίσι.

Ο Ανταμς ήταν λίγο άτυχος: δύο ημέρες πριν είχε στείλει στο Γκρίνουιτς να ελέγξουν τους δικούς του υπολογισμούς, ενώ ένα χρόνο πριν φώναζε ότι κάτι είχε εντοπίσει μα οι Βρετανοί συνάδελφοί του δεν του έδιναν σημασία.

Ίσως η Αγγλία να κέρδισε σε ένα —διαφορετικό— σημείο. Το 1918, ο Αγγλος συνθέτης Γκούσταβ Χολστ

παρουσίασε στο λονδρέζικο κοινό τη συμφωνική σουίτα «Οι Πλανήτες». Αυτός ο μανιακός με τα σανσκριτικά και την αστρολογία (και όχι την αστρονομία) συνέθεσε επτά κομμάτια που φέρουν τις ονομασίες των πλανητών του ηλιακού μας συστήματος (πλην της Γης). Το έργο αυτό κλείνει όχι με τον Πλούτωνα (που ανακαλύφθηκε το 1930) αλλά με τον Ποσειδώνα, από τα κορυφαία μέρη όλης της σουίτας: η διαστημική φαντασμαγορία εδώ γίνεται ακόμα πιο υποβλητική από τα σχεδόν εξωγήινα μεταλλικά κρουστά και τους μυστηριακούς βοκαλισμούς της γυναικείας χορωδίας (θυμίζοντας το τρίτο μέρος των «Νυχτερινών» του Ντεμπισί).

Χάρη στους «Πλανήτες» του Χολστ ο «μυστικός» (όπως τον χαρακτηρίζει ο συνθέτης) Ποσειδώνας μοιάζει να ανακαλύφθηκε για δεύτερη φορά.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Τα άτομα είναι ακόμη σημαντικά

Κάθε χρόνο στη διάρκεια του Οκτωβρίου η Σουηδική Ακαδημία Επιστημών ανακοινώνει την απόφασή της για την απονομή των βραβείων Νομπέλ της χρονιάς. Το ίδιο αναμένεται και φέτος. Συνολικά τα τελευταία 120 χρόνια (1901-2020) το Νομπέλ Φυσικής έχει απονεμηθεί 114 φορές σε 215 φυσικούς, εκ των οποίων ο Τζον Μπαρντνί είναι βραβευμένος δύο φορές, το 1956 και το 1972. Στα έξι χρόνια της τελευταίας δεκαετίας τα βραβεία αυτά έχουν απονεμηθεί σε 16 φυσικούς, των οποίων τα επιτεύγματα ήταν συνδεδεμένα άμεσα με την αστροφυσική. Σήμερα, φυσικά, τα επιτεύγματα στην επιστήμη είναι συνήθως αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς, αλλά παρ’ όλα αυτά τα άτομα παίζουν ακόμη ένα σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη και την κατεύθυνση της επιστημονικής προόδου.

Όπως μας είχε υπενθυμίσει ο Τζορτζ Σμουτ (Νομπέλ 2006) σε μια ομιλία του στο Ίδρυμα Ευγενίδου: «Ακόμη και σήμερα αποθεώνουμε τους επιστήμονες όπως ο Αϊνστάιν επειδή είδαν την πραγματικότητα υπό νέο πρίσμα. Όταν, για παράδειγμα, ο υπεύθυνος στρατηγός του σχεδίου Μανχάταν για την ανάπτυξη της πρώτης ατομικής βόμβας στη διάρκεια του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου ρώτησε να μάθει την πρόοδο των εργασιών, του είπαν πως όλοι περίμεναν τον Φάινμαν να κάνει κάποιους υπολογισμούς. Οπότε ο στρατηγός αναρωτήθηκε γιατί δεν ανέθεσαν σε 100 επιστήμονες να κάνουν τον κρίσιμο έλεγχο ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία. Και η απάντηση που πήρε ήταν ότι μόνο ο Φάινμαν μπορούσε να κάνει αυτή τη δουλειά».

Πάρτε για παράδειγμα τον Τζέιμς Πιμπλς, ο οποίος το 2019 έλαβε το ήμισυ του βραβείου Νομπέλ Φυσικής «για τις θεωρητικές του ανακαλύψεις στη φυσική κοσμολογία», η οποία εξετάζει την περιεκτικότητα της ύλης και της ενέργειας στο σύμπαν, τη μορφή και τη δομή που έχει, την ηλικία και την ιστορία του, καθώς και τη μελλοντική του εξέλιξη. Σε αυτή την προσπάθεια οι θεωρητικές εργασίες του Πιμπλς βοήθησαν ουσιαστικά τις εργασίες των παρατηρησιακών ερευνητών που προσπαθούν να αποδείξουν τις εκτιμήσεις των θεωρητικών με τη βοήθεια των τεράστιων ατομικών επιταχυντών



Οι ανακαλύψεις των τελευταίων μερικών χρόνων έχουν οδηγήσει στη διαπίστωση ότι όλα τα άστρα, τα νεφελώματα και οι γαλαξίες που υπάρχουν αποτελούν μόνο το 5% των συστατικών του σύμπαντος.

Κατανοήσαμε πολλά για το σύμπαν χάρη σε έναν θεωρητικό ερευνητή, τον Τζέιμς Πιμπλς, που είδε την πραγματικότητα υπό νέο πρίσμα.

αλλά και με τις παρατηρήσεις των γιγάντιων τηλεσκοπίων στη Γη και στο Διάστημα. Έτσι, οι ανακαλύψεις των τελευταίων μερικών χρόνων μας έχουν οδηγήσει στη διαπίστωση ότι όλα τα άστρα, τα νεφελώματα και οι γαλαξίες που υπάρχουν αποτελούν μόνο το 5% των συστατικών του σύμπαντος. Ανακαλύψαμε, επίσης, ότι διδάχτα στο σύμπαν περιλαμβάνονται και άλλα υλικά, που είναι προς το παρόν «αόρατα». Η «σκοτεινή ύλη» (όπως ονομάζεται) που υπάρχει με κάποια μορφή αποτελεί περίπου το 26% των συστατικών του σύμπαντος, αν και δεν μπορούμε μέχρι τώρα να προσδιορίσουμε από τι αποτελείται. Αλλά ακόμη κι αν στην ύλη που βλέπουμε προσθέσουμε και όλα τα υλικά της «σκοτεινής ύλης», πάλι φαίνεται ότι χρειαζόμαστε μια δι-

πλάσια επιπλέον ποσότητα «υλικών» ή «ενέργειας» (αφού ύλη και ενέργεια αποτελούν δύο όψεις του ίδιου πράγματος) για να εξηγηθούν οι παρατηρήσεις των κοσμολόγων που μας λένε ότι το σύμπαν στο οποίο ζούμε είναι ένα «επίπεδο» σύμπαν. Ένα σύμπαν του οποίου η χωροχρονική διαστολή φαίνεται ότι δεν πρόκειται να σταματήσει ποτέ. Γιατί οι μετρήσεις που έγιναν εδώ και περίπου 20 χρόνια μας δείχνουν ότι η διαστολή του σύμπαντος όχι μόνο δεν επιβραδύνεται λόγω της βαρύτητας των ύλων που περιλαμβάνει (ορατή και σκοτεινή ύλη), αλλά αντίθετα επιταχύνεται από τότε που το σύμπαν είχε το ήμισυ της ηλικίας που έχει σήμερα.

Γι’ αυτό όλο και πιο πολλοί κοσμολόγοι αντιμετωπίζουν σήμερα την επιτάχυνση αυτή σαν μια πέμπτη δύναμη, ένα απωθητικό είδος «αντιβαρύτητας» που είναι συνδεδεμένη με την ενεργειακή πυκνότητα του κενού και η οποία προβλέπεται από τη σύγχρονη θεωρία πεδίων. Της έχουν μάλιστα δώσει κι ένα ιδιαίτερα ευφάνταστο όνομα αποκλώντας τη «σκοτεινή ενέργεια». Οι κοσμολόγοι υποστηρίζουν ότι η ενέργεια αυτή αποτελεί σήμερα το 69% της υλοενέργειας που απαιτείται για

να γίνει το σύμπαν επίπεδο, όπως παρατηρείται ότι είναι.

Για να γίνει όμως κατανοητή όλη αυτή η αλληλουχία των γεγονότων και η εξελικτική πορεία του σύμπαντος από τη γέννησή του μέχρι σήμερα αναγκαστήκαμε πρώτα απ’ όλα να κοιτάξουμε με προσοχή το εσωτερικό του ατόμου, να περιγράψουμε με λεπτομέρεια τις τέσσερις θεμελιώδεις δυνάμεις της φύσης, να αναγνωρίσουμε θεωρητικά την αναγκαιότητα της ύπαρξης ένδεκα διαστάσεων στο σύμπαν, και για να εξαλείψουμε την ύπαρξη μιας «ανώμαλης ιδιομορφίας» με άπειρη θερμότητα και πυκνότητα στην πρώτη απειροελάχιστη εκείνη στιγμή της γένεσης, οδηγηθήκαμε στη θεωρητική διερεύνηση της εκτίμησης ότι το σύμπαν δημιουργήθηκε μέσω δύσκολα κατανοήσιμων, ακόμη και για τη σύγχρονη επιστήμη, κβαντικών διαδικασιών πριν από 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια. Κι όλα αυτά χάρη σε έναν θεωρητικό ερευνητή, τον Τζέιμς Πιμπλς, που είδε την πραγματικότητα υπό νέο πρίσμα. Γιατί, ακόμη και σήμερα, τα άτομα παίζουν σπουδαίο ρόλο.

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΘΑΝΟ

Ο Γιώργος Θάνος γεννήθηκε το 1984 στον Βόλο, ενώ ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Με τη συλλογή διηγημάτων του «Τα καύκαλα» (εκδόσεις Ιωλκός) ήταν υποψήφιος για το Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα και απέσπασε το βραβείο «Μένης Κουμανταρέας» της Εταιρείας Συγγραφέων.

στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Στον εξαιρετικό «Κατάλογο απολεσθέντων» της Γ. Σαλάνσκυ διάβασα πως οι ναζί αρχιτέκτονες αγωνιούσαν για τη μορφή που θα είχαν τα κτίριά τους μετά την πτώση του Ράιχ, σε σημείο να φτιάχνουν μακέτες ερειπίων. Τίποτε δεν δείχνει καλύτερα την ανοησία του φασισμού.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Σχετικά πρόσφατες κυκλοφορίες: το «Πώς πάνε τα πράγματα» του Θάνου Κάππα και την «Ιστορία της βίας» του Εντουάρ Λουί.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Τον «Κάμπο στις φλόγες» του Χουάν Ρούλφο, αν «τεντώσουμε» λίγο την έννοια του κλασικού.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Ίσως κάποιος από τους ήρωες που με έκαναν να αγαπήσω το διάβασμα ως παιδί, όπως ο Τζούπερ Τζούνος από τους «Τρεις ντετέκτιβ» του Ρόμπερτ Αρθουρ. Η μαγεία του διαβάσματος στην παιδική ηλικία δύσκολα ξεπερνιέται.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Είναι πολλά τα βιβλία στα οποία επιστρέφω συχνά, έστω και αποσπασματικά, όμως στον Γιώργο Ιωάννου, στον Καβάφη και στα διηγήματα του Παπαδιαμάντη λίγο συχνότερα.

Ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο που συνδέει τα διηγήματα της συλλογής; Νομίζω πως η μνήμη (προσωπική, συλλογική, τραυματική ή μνήμη της παιδικής ηλικίας) είναι ένας βασικός άξονας στα «Καύκαλα».

Καρυωτακικής πνοής ο τίτλος, σωστά; Διανέεται η συλλογή από ένα βάρος, π.χ., του παρελθόντος, του τόπου, των δεσμών αίματος; Ομολογώ πως δεν είχα σκεφτεί αυτή τη σύνδεση, όμως είναι ταιριαστή. Οι θεματικές του βιβλίου σίγουρα κουβαλούν βάρος, η ανάπτυξή τους ελπίζω πως όχι.

Επιρροές, επιδράσεις από άλλους συγγραφείς, άλλες τέχνες στα διηγήματάς; Ο λόγος του Γιώργου Ιωάννου είναι μια σταθερή αναφορά μου - αδύνατο να μη σε μαρκάρει ο Ιωάννου, αν ασχοληθείς μαζί του. Επιρροές από άλλες τέχνες υπάρχουν, αλλά όχι συνειδητές. Μια καλή ταινία, ένα τραγούδι ή ακόμα και κάτι πιο εφήμερο, όπως μια φωτογραφία ή μια ταμπέλα, μπορούν να γεννήσουν όμορφα κείμενα.



Πρώτα σε πωλήσεις

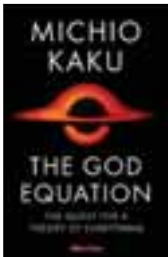
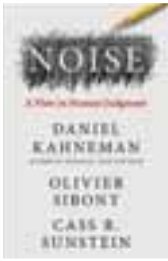
Ανθρωπιστικές επιστήμες

- 1 «Noise - A Flaw in Human Judgment» των Daniel Kahneman, Cass Sunstein και Olivier Sibony (William Collins)
- 2 «Nudge - The Final Edition» των Richard Thaler και Cass Sunstein (Penguin Books)
- 3 «Shutdown - How Covid Shook the World's Economy» του Adam Tooze (Allen Lane)
- 4 «Hitler's First Hundred Days - When Germans Embraced the Third Reich» του Peter Fritzsche (Oxford University Press)
- 5 «Samuelson Friedman - The Battle Over the Free Market» του Nicholas Wapshott (W.W. Norton & Co)

Θετικές επιστήμες

- 1 «Thinking Better - The Art of the Shortcut» του Marcus Du Sautoy (Fourth Estate)
- 2 «Fear of a Black Universe - An Outsider's Guide to the Future of Physics» του Stephon Alexander (Basic Books)
- 3 «What's the Use? The Unreasonable Effectiveness of Mathematics» του Ian Stewart (Profile Books)
- 4 «The Art of More - How Mathematics Created Civilisation» του Michael Brooks (Scribe Publications)
- 5 «The God Equation - The Quest for a Theory of Everything» του Michio Kaku (Allen Lane)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το Ξενολόγισμο επιστημονικό βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος 69, Αθήνα)



ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Η επανάσταση του πολιτισμού των πόλεων

CHRISTIAN MEIER
Ενας πολιτισμός ελευθερίας. Η αρχαία Ελλάδα και οι απαρχές της Ευρώπης μυθρ. Ανάγνε Φώβινκελ, εκδ. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, σελ. 388

Ανάμεσα στον 8ο και στον 5ο π.Χ. αιώνα γεννιέται στον ελληνικό χώρο ένας πολιτισμός μικρών αυτόνομων ομάδων - κοινοτήτων των οποίων κυρίαρχο διακριτικό ήταν ότι αρνούνταν στο πέρασμα του χρόνου να συμπτυχθούν σε μεγαλύτερες πολιτικές ενότητες (σε μοναρχίες) όπως προηγούμενοι πολιτισμοί (της Μεσοποταμίας λόγου χάρη). Ήταν ο πολιτισμός των πόλεων, πολιτισμός που δημιούργησε επανάσταση στην παγκόσμια ιστορία. Τα μέλη αυτών των κοινοτήτων επέλεγαν σταθερά να μην εκτείνονται οι πόλεις τους πέρα από εκεί που έφτανε το μάτι (πόλις ευσύνοπτος): κι επέλεγαν ακόμα να κοινονίζουν μόνοι οι ίδιοι τα του οίκου τους μη εξουσιοδοτώντας άλλους να τους εκπροσωπήσουν στις αποφάσεις του συνόλου (αδιαιμοσολάβητη συμβίωση). Παρότι τέλος συγκροούνταν με γειτονικές πόλεις, στόχος ήταν η δυναμική επίλυση των διαφορών, αλλά όχι

η επέκταση του ζωτικού τους χώρου. Αντιθέτως, σαν διαπίστωναν πως η γενέτειρά δεν τους χωρούσε, προτιμούσαν να ταξιδέψουν και να δημιουργήσουν νέες πανομοιότυπες κοινότητες στην αχανή Μεσόγειο καθώς δεν υπήρχε ισχυρή δύναμη να τους ανακόψει.

Έτσι περιγράφει την πρώιμη αρχαία Ελλάδα ο Γερμανός ιστορικός Κρίστιαν Μάιερ (γεν. 1929) επικειρώντας να εντοπίσει ποιο υπήρξε το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του τόσο δυνατού, ασυνήθιστου και με τόσο πλατιά και μακροπρόθεσμη επίδραση, αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Και ακόμα κάτω από ποιες προϋποθέσεις γεννήθηκε και καλλιεργήθηκε η ιδιαιτερότητά του. Καθώς λοιπόν οδεύουν προς τον 7ο και τον 6ο π.Χ. αιώνα, κάποιες από τις πολυάριθμες αρχαϊκές ελληνικές πόλεις γνωρίζουν μεν τη διακυβέρνηση τυράννων, ως μεταβατική όμως μόνον φάση. Διότι τίθενται σε λειτουργία δυνάμεις οι οποίες κατορ-

θώνουν να αποφορτίζουν την πολιτική σύγκρουση και πετυχαίνουν να αναβαθμίσουν, δίπλα στους αυτούς ισχυρούς ιδιοκτήτες γης, ευρύτερα στρώματα τα οποία σταδιακά θα αποκτήσουν την ιδιότητα του πολίτη. Παρά τις πολυάριθμες αιματηρές διαμάχες αναπτύσσεται έτσι ο θεσμός των διαιτητών στις διαφορές και ο συγκροσιακός ανταγωνισμός μετατρέπεται σε ευγενή άμιλλα, μεταβολίζεται στην αριστεία του αγώνα που συναντούμε στο θέατρο, στο στάδιο και στην αγορά. Παλεύοντας άλλωστε να διαφυλάξουν την ανεξαρτησία τους (και αδιαφορώντας να εξουσιάσουν) τα μέλη της κοινότητας αρχίζουν αναζητούν την ορθή τάξη της πόλης, κι έτσι ανοίγονται σε ευρύτερες σκέψεις γύρω από το μέτρο και τον κόσμον. «Ο πολιτισμός της ελληνικής ελευθερίας που μελετά ο Μάιερ», παρατηρεί ο επιστημονικός επιμελητής του τόμου Δημήτρης Κυρτάτας, «γεννήθηκε στη



την κοινότητα αρχίζουν αναζητούν την ορθή τάξη της πόλης, κι έτσι ανοίγονται σε ευρύτερες σκέψεις γύρω από το μέτρο και τον κόσμον. «Ο πολιτισμός της ελληνικής ελευθερίας που μελετά ο Μάιερ», παρατηρεί ο επιστημονικός επιμελητής του τόμου Δημήτρης Κυρτάτας, «γεννήθηκε στη

Να συνεχίσουμε να είμαστε ένα μεγάλο θέατρο

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΘΟΚ Σάββας Κυριακίδης στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου Σάββας Κυριακίδης μιλάει στην «Κ» εφ' όλης της ύλης. Σχολιάζει την πρώτη του τριετία, και πώς θέλει να συνεχίσει. Μιλάει επίσης για το όραμά του για τη δημιουργία κρατικής Δραματικής Σχολής, το φαινόμενο του #metoo, τις σχέσεις με το τ/κ θεατρικό τοπίο, τις ενέργειες εξωστρέφειας του οργανισμού, αλλά και την υπαγωγή του ΘΟΚ στο υπό ιδρυση υφυπουργείο Πολιτισμού.

–Να ξεκινήσουμε με τους στόχους του ΘΟΚ για τη νέα θεατρική περίοδο, αλλά και για την πρώτη σας τριετία... και αν έχετε πετύχει αυτούς που είχατε θέσει στην πρώτη σας θητεία.

–Σίγουρα η πρώτη μία τριετία δεν επαρκεί για να αναπτύξει και να υλοποιήσει κανείς όλες τις σκέψεις που έχει για έναν οποιοδήποτε οργανισμό, πόσω μάλλον για έναν τόσο μεγάλο οργανισμό, όπως είναι ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου (ΘΟΚ). Δεν σας κρύβω ότι χρειάστηκε και ένα αρχικό διάστημα προσαρμογής για να έχω μια σφαιρική αντίληψη του καλλιτεχνικού τοπίου της χώρας. Αυτό βέβαια το διάστημα με βοήθησε, για να αναπροσαρμόσω κάποιες από τις ιδέες που είχα, όταν ανέλαβα. Την πρώτη τριετία έγιναν αρκετά ενδιαφέροντα πράγματα και σε επίπεδο ρεπερτορίου, αλλά και σε επίπεδο κάποιων δομών, και ήταν για εμένα σημαντικό να υπάρξει συνέχεια. Είχα και επιθυμίες που δεν κατάφερα να υλοποιήσω, με σημαντικότερη ίσως τη δημιουργία Δραματικής Σχολής, μια ιδέα που είχε βρει σύμφωνο τόσο το προηγούμενο, όσο και το νυν Διοικητικό Συμβούλιο. Η νέα θητεία –αν και με βρήκε σε μία πολύ ιδιαίτερη περίοδο– όφειλε να συνεχίσει την υλοποίηση των προηγούμενων «κατακτήσεων», αλλά και να προσπαθήσει να υλοποιήσει και να εξελίξει πράγματα καινούργια. Θέλω να τονίσω και είναι θέση μου αυτό, πως είναι πολύ σημαντικό σε έναν κρατικό θεατρικό οργανισμό ένα καλό, καινούργιο, μοντέρνο, προκλητικό ρεπερτόριο, και επίσης πολύ σημαντικό θεωρώ πως είναι να δίνεται η δυνατότητα στους πραγματικά ικα-

νούς καλλιτέχνες για να μπορέσουν να εφαρμόσουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους. Προσπάθησα και στην πρώτη τριετία και αυτό κάνω και τώρα να έχω όσο το δυνατόν ευρύτερη γκάμα καλλιτεχνών. Απέφυγα τις επιστροφές ή τις επαναλήψεις συντελεστών, από την άλλη όμως όφειλα να επιβραβεύσω τη δουλειά κάποιων που είχαν ήδη παρουσιάσει ενδιαφέροντα πράγματα να είχαμε και γι' αυτόν τον λόγο θα δούμε κάποιους να κάνουν και μία δεύτερη δουλειά στον ΘΟΚ, γιατί και η συνέχεια έχει τη σημασία της. Δεν πιστεύω ότι πρέπει να περάσουν από εδώ όλοι/ες που δηλώνουν καλλιτέχνες ή σκηνοθέτες, πρέπει να έχουν επαγγελματισμό, πορεία και συνέχεια.

–Δεν έχει λοιπόν υποχρέωση ο ΘΟΚ να προσκαλέσει τους πάντες...

–Δεν υπάρχει πρώτα από όλα τυπική υποχρέωση, δεν συμβαίνει πουθενά στον κόσμο. Ωστόσο, είναι υποχρέωση ενός καλλιτεχνικού διευθυντή που έχει την ευθύνη μιας αρχικής επιλογής να έχει ανοικτά τα μάτια του, να αναζητεί και να φέρνει εκείνες τις φωνές που θεωρεί ότι κάτι έχουν να προσφέρουν. Θέλω να πιστεύω ότι υπήρξα δίκαιος στις επιλογές μου. Δεν είναι, όμως, μόνο το ρεπερτόριο και οι καλλιτέχνες εκεί που πρέπει να επικεντρώνεται κανείς, εξίσου σημαντικό θεωρώ ότι κάποια πράγματα πρέπει να λειτουργούν και σε επίπεδο δομών, ακόμα και σε επίπεδο πρακτικών λύσεων που χρειάζεται ένας οργανισμός...

–Όπως;

–Αυτό που έγινε στις Αποθήκες, που ένα θέατρο δίνεται πια σε νέους ανθρώπους, για να υλοποιήσουν ένα όραμά τους, αλλά και η προσπάθεια που κάνουμε με το «Εκτός Έδρας» που οφείλω να πω ότι ήταν καθαρά στρατηγική του νέου Διοικητικού Συμβουλίου και της προέδρου, που ζήτησαν να βρεθεί ένας πρακτικός τρόπος ο ΘΟΚ να μην περιορίζεται στη Λευκωσία, και ούτε αποκλειστικά στις τακτικές του περιοδείες. Πάνω σε αυτό θέλω να είναι ειλικρινής, δεν έχει βρει ακόμα την ανταπόκριση που θα ήθελα, αλλά χρειάζεται χρόνος, πιστεύω όμως ότι, όπως και οι Αποθήκες, έτσι και το «Εκτός Έδρας» θα βρει τον δρόμο του. Επίσης, ση-



«Θα θέλαμε να έχουμε μεγαλύτερη κινητικότητα και θέλω να πιστεύω ότι τώρα με την είσοδό μας ξανά στη Σύνοδο των Θεάτρων της Ευρώπης θα βρεθεί ο τρόπος να στείλουμε παραγωγές και στην Ευρώπη» λέει ο Σάββας Κυριακίδης.

Είναι πολύ σημαντικό σε έναν κρατικό θεατρικό οργανισμό ένα καλό, μοντέρνο, προκλητικό ρεπερτόριο, και επίσης πολύ σημαντικό θεωρώ πως είναι να δίνεται η δυνατότητα στους πραγματικά ικανούς καλλιτέχνες για να μπορέσουν να εφαρμόσουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους.

«Ευελπιστώ ότι αν υπάρξει καλή πρόθεση μπορεί να βρεθεί ένας τρόπος να ιδρυθεί μία κρατική δραματική σχολή που είναι απαραίτητη».

μαντικά είναι και άλλα πράγματα, όπως το ραφείο του ΘΟΚ από πέρυσι έχε μεταφερθεί στους χώρους του ΘΟΚ, για να μπορεί να είναι λειτουργική η σχέση του με τους ηθοποιούς. Ο χώρος του φροντιστηρίου επίσης καθαρίστηκε, τακτοποιήθηκε. Η έκδοση του περιοδικού «Μάσκα» που είναι ένας τρόπος επικοινωνίας με τους συνδρομητές του οργανισμού, χωρίς σπατάλη χαρτιού.

–Μιας και μιλάμε για επικοινωνία με τον κόσμο του ΘΟΚ είστε ικανοποιημένος με την εξωστρέφεια του οργανισμού,

τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο;

–Έχουν δρομολογηθεί πράγματα. Σε διεθνές επίπεδο από το τέλος του 2019 έχουμε επιστρέψει σε ένα διεθνές δίκτυο θεάτρων, τη Ευρωπαϊκή Σύνοδο Θεάτρων, που αν δεν ήταν ο κορωνοϊός θα μας επέτρεπε να κάνουμε περισσότερα πράγματα. Και έτσι όμως έχουμε συμμετάσχει σε προγράμματα, έχουμε στείλει δικούς μας καλλιτέχνες σε προγράμματα... και θέλω να πιστεύω ότι τώρα θα μπουν τα πράγματα σε μια καλή ροή, θα πάμε καλύτερα.

–Πέρα απ' όλα αυτά, τα οποία είναι σημαντικά, οι παραγωγές του ΘΟΚ μπορούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και πέραν της Ελλάδας;

–Θα πρέπει να πω ότι ο Οργανισμός έχει ένα καλό όνομα, ωστόσο οι δυσκολίες για μια παραγωγή να ταξιδέψει εκτός Κύπρου και εκτός Ελλάδας –εκεί έχει βρεθεί ένας τρόπος συνεργασιών και κάπως τα καταφέρνουμε– είναι κυρίως οικονομικές, αφού απαιτεί μηχανισμούς και οικονομικά μεγέθη που δεν είναι πάντα εύκολα. Θα θέλαμε να έχουμε μεγαλύτερη κινητικότητα και θέλω να πιστεύω ότι τώρα με την είσοδό μας ξανά στη Σύνοδο των Θεάτρων της Ευρώπης θα βρεθεί ο τρόπος να στείλουμε παραγωγές και στην Ευρώπη, χωρίς υπερβολές, αλλά έστω με μία περιοδικότητα.

–Η συμμετοχή σε διεθνή φεστιβάλ σημαίνει και διαφορετικό ρεπερτόριο...

–Να σας πω ότι δεν πιστεύω ότι για να πάμε ή επειδή θα πάμε στο εξωτερικό να πρέπει να κάνουμε

κάτι που να είναι συνδεδεμένο με αυτό. Κάποιες από τις παραγωγές μας, για να μην όλες, είναι τέτοιου ύφους και περιεχομένου που μπορούν να φύγουν έξω. Το ρεπερτόριό μας δεν είναι συνδεδεμένο με θέματα εσωτερικής κατανάλωσης...

–Η «Εσμέ» για παράδειγμα θα μπορούσε να πάει εύκολα σε ένα κοινό ευρωπαϊκό;

–Ίσως περισσότερο από έναν Μπέκετ, ή έναν σύγχρονο Άγγλο συγγραφέα, γιατί η «Εσμέ» θα ήταν η κατάθεση μιας αισθητικής και μιας αντίληψης του θεάτρου με στοιχεία συνδεδεμένα με τον Ελληνισμό εν γένει. Η «Εσμέ» άγγιζε την ανθρώπινη ψυχή και το θέμα της υπάρχει σε παραλλαγές σε όλη την Ευρώπη. Πιστεύω ότι η μια καλή παράσταση, ακόμα και αν έχει στοιχεία ιθαγένειας, εκτός αν είναι ηθογραφία, πιστεύω ότι μπορεί να ταξιδέψει και στο εξωτερικό. Έχουν φτιαχτεί πάντως βάζεις που με κάνουν να αισιοδοξώ.

Αρχείο ΘΟΚ

–Η ψηφιοποίηση του αρχείου του ΘΟΚ πώς προχωράει;

–Να σας πω πρώτα ότι μέσα στους επόμενους έναν με δύο μήνες θα έχουμε τη νέα ιστοσελίδα του Οργανισμού, πιο λειτουργική, πιο εύκολη στην πρόσβαση. Σχετικά με την ψηφιοποίηση του αρχείου θα πρέπει αν παραδεχτώ ότι αποδείχθηκε πιο σύνθετη υπόθεση από ό,τι φανταζόμουν. Δεν έχουμε καταφέρει ακόμα να βρούμε κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα που θα μας επιτρέψει να το υλοποιήσουμε. Θα σας έλεγα μάλιστα ότι είναι εξίσου απαραίτητο με τη Δραματική Σχολή, είναι ένα δομικό εργαλείο για όσους ασχολούνται με το θέατρο.

Όλοι να νιώθουν ασφαλείς

–Πολύς λόγος έγινε την προηγούμενη περίοδο για την ολιγωρία του Οργανισμού να ανταποκριθεί στο κύμα του #metoo έγκαιρα, εσείς ως καλλιτεχνικός διευθυντής πώς σχολιάζετε;

–Δεν πιστεύω ότι ο ΘΟΚ άργησε να αντιδράσει, το έκανε με ψυχραιμία και στον σωστό χρόνο. Άμεσα έγιναν συνεννοήσεις και δημιουργήθηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας. Ξαναλέω ότι δεν υπάρχει καμία ανοχή σε τέτοια γεγονότα. Και όσα έγιναν νομίζω ήταν για το καλό όλων μας, για να αναλογιστούμε όλοι κάποια πράγματα. Όλη αυτή η ιστορία έγινε για να βοηθήσει τον χώρο.

–Στον ΘΟΚ λοιπόν όλοι και όλες θα πρέπει να νιώθουν ασφαλείς και άνετα να καταγγείλουν τυχόν παραπτώματα...

–Είμαι αισθανόμενος και αυτό είναι κάτι που έχει ήδη επιβεβαιωθεί και ως γραμμή από την πρόεδρο του Δ.Σ. προς όλους και όλες στον ΘΟΚ. Πιστεύω πως οι συνθήκες υπάρχουν για να αισθανθεί κάποιος ελεύθερος και άνετα. Το γεγονός ότι κάποιος μίλησαν θα επιτρέψει σε όλους μας να επαναπροσδιορίσουμε τις γραμμές αυτές, ήδη το κάναμε με τη συγκεκριμένη στρατηγική πολιτική για την παρενόχληση και να τις εφαρμόσουμε.

Εχουμε βέβαια τη διαβεβαίωση ότι ο ΘΟΚ θα λειτουργήσει όπως κάθε κρατικό θέατρο

–Ποια είναι η άποψή σας για το ζήτημα της υπαγωγής του ΘΟΚ στο υπό σύσταση Υφυπουργείο Πολιτισμού;

–Συμπεριλαμβανομένης απόλυτα με τη θέση που έχει διατυπωθεί από τον Οργανισμό, και δεν μπορώ να διανοηθώ ότι άνθρωπος του πολιτισμού πιστεύει κάτι διαφορετικό. Εξυπακούεται ότι χρειαζόμαστε υφυπουργείο Πολιτισμού και είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Η γνώμη μας λοιπόν είναι ότι οι κινήσεις πρέπει να είναι προσηκτικές, και παρά το επείγον του θέματος, έπρεπε να είχαμε χθες υφυπουργείο, τώρα που μπαίνει το πράγμα στις ράγες, πρέπει οι κινήσεις να είναι προσηκτικές και να μην γίνουν λάθη, για να μην χρειαστεί να επιστρέψουμε... Έχουμε βέβαια τη διαβεβαίωση του υπουργείου Παιδείας ότι ο ΘΟΚ θα λειτουργήσει όπως κάθε κρατικό θέατρο της πολιτισμικής Ευρώπης, δεν θα περιοριστεί δηλαδή στο να ανεβάξει απλώς θεατρικές παραστάσεις.

–ΘΟΚ και Θυμέλη δηλαδή ελεύ-

θερο θέατρο... πώς σχολιάζετε αυτή τη σχέση...

–Αυτό που μπορώ να σας πω είναι ότι με πλήρη συνείδηση δεν έχω καμία εμπλοκή με το Σχέδιο Θυμέλη, δεν γνωρίζω ούτε ποιοι αιτούνται, ούτε τους τίτλους, ούτε τίποτε και αυτό το έκανα διότι δεν πρέπει να μένει στο μυαλό κανενός η υποψία οιοδήποτε ανταγωνισμού. Δεν έχουμε κανένα λόγο να ανταγωνιστούμε τα άλλα θέατρα. Μέχρι σήμερα το Θυμέλη λειτουργούσε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, δεδομένων των συνθηκών και τηρουμένων των αναλογιών; –αύριο θα πάει στο Υφυπουργείο– αν με ρωτάτε αυτό θα σας πω ότι οι άνθρωποι που λειτουργούσαν το Θυμέλη έκαναν τη δουλειά τους με πολλή συνέπεια, αγάπη και γνώση του αντικείμενου.

–Ο Οργανισμός δίνει το απαραίτητο βάρος στο παιδικό και το εφηβικό θέατρο;

–Θέλω να πιστεύω ότι η παρουσία μου στον ΘΟΚ συνεχίζει μία πολύ προσεκτική πολιτική στο παι-



Πρέπει να υπάρχουν οι σωστές προϋποθέσεις για να γίνει κάτι ουσιαστικό και γόνιμο με τ/κ ομάδες, δεν υπάρχουν στεγανά, λέει ο Σάββας Κυριακίδης σχετικά με τη συνεργασία με τ/κ καλλιτέχνες ή θιάσους.

δικό θέατρο και πιστεύω πως όση δουλειά κάνει ο οργανισμός μας στην κατεύθυνση του παιδικού θεάτρου, με κάποιον τρόπο με τη σειρά τους να κάνουν και οι εκπαιδευτικοί με τα παιδιά. Σε σχέση με το εφηβικό θέατρο μόνο το γεγονός ότι υπάρχει η εφηβική σκηνή στις Αποθήκες, με την απόλυτη στήριξη του Δ.Σ. δείχνει ότι υπάρχει έγνοια, και δεν είναι μόνο το ανέβασμα μιας παράστασης, αλλά ένα φάσμα δραστηριοτήτων.

–Συνεργασία με τ/κ θέατρα ή και καλλιτέχνες θέλουμε να έχουμε;

–Υπάρχουν κατ' αρχάς εντελώς αντικειμενικές δυσκολίες, αλλά πέρα αυτών, δεν έτυχε μέχρι να πάρω στα χέρια μου ή να έλθει κοντά μου κάποια πρόταση από την τ/κ πλευρά αξιόλογη ώστε να αναζητήσω ίσως μια επικοινωνία ή πιθανή συνεργασία. Όμως, θα δείτε ότι στο πρόγραμμα των Αποθηκών –καθόλου τυχαία– θα φιλοξενηθεί μία παράσταση θεάτρου σκιών, από τον Izel Seylani, αυτό δείχνει ότι

δεν έχω στεγανά, απλώς πρέπει να υπάρχουν οι σωστές προϋποθέσεις για να γίνει κάτι ουσιαστικό και γόνιμο. Μην ξεχνάτε ότι ο ΘΟΚ με πολύ σοβαρή προετοιμασία βρέθηκε δύο χρονιές στη Σαλαμίνα. Οι καλλιτέχνες δεν έχουν τίποτα να χωρίσουν, δεν υπάρχουν στεγανά ούτε απαγορεύσεις.

–Η ίδρυση κρατικής δραματικής σχολής σκαλώνει στο καταστατικό του ΘΟΚ... μπορούμε να επιμείνουμε παραπάνω για δημιουργία της; Γιατί χρειάζεται;

–Κατ' αρχάς να σας απαντήσω γιατί χρειάζεται, μα γιατί υπάρχει επιθυμία από νέους και νέες να σπουδάσουν θέατρο. Είναι απαραίτητη αν θέλουμε να έχουμε θεατρική παιδεία. Στην πιο πρόσφατη επικοινωνία που είχαμε με το υπουργείο μας απεστάλη νομική γνωμάτευση, σύμφωνα με την οποία ο τρόπος που είναι δομημένος ο Οργανισμός δεν του επιτρέπει να ιδρύσει Δραματική Σχολή. Πέραν τούτου το μόνο που θα

ήθελα να πω είναι ότι ο ΘΟΚ δεν μίλησε για πανεπιστημιακού τύπου ακαδημαϊκές σχολές, αυτές δεν βγάζουν ηθοποιούς. Ευελπιστώ ότι αν υπάρξει καλή πρόθεση μπορεί να βρεθεί ένας τρόπος να ιδρυθεί μία κρατική δραματική σχολή που είναι απαραίτητη.

–Τι λείπει σήμερα από το κυπριακό θέατρο, κύριε Κυριακίδη;

–Θα ήταν ευχή μου οι άνθρωποι που ασχολούνται με το θέατρο να αφιερώνουν τις ικανότητές τους, το ταλέντο τους και τον χρόνο τους περισσότερο σε αυτή την τέχνη και με αυτόν τον τρόπο να μπορέσουν να αναδείξουν όλες τις δυνατότητές τους, που έχω την αίσθηση ότι λόγω μιας διάσπασης που υπάρχει δεν έχουν αναδειχθεί στον χώρο του θεάτρου.

–Τι εύχεστε για τον ΘΟΚ;

–Να τα εκατοστήσει! Να συνεχίσει αυτό που είναι, ένα μεγάλο κρατικό θέατρο, που βοηθάει και ανοίγει τον δρόμο στα άλλα θέατρα της χώρας.

Τραύμα, απώλεια, οδύνη, γραφή

Απόγνωση, η άλλη όψη της ελπίδας – Ένα κείμενο με αφορμή τη σημερινή Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας

Της **ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ**

Η γραφή ανήκει στην έλλειψη. Ένας θεός δεν θα έγραφε ποτέ. Η απουσία αποτελεί για τον συγγραφέα «θείο δώρο». Αυτό που λείπει κινεί τα νήματα της γραφής του. Με αυτή την έννοια εκλεκτικές συγγένειες συνδέουν τη γραφή με τα θέματα της ψυχικής οδύνης, της μετανάστευσης, της εξορίας, της απώλειας ενός οικείου τόπου.

Τι είναι η πατρίδα μας; Πότε φεύγουμε από αυτήν; Πότε φεύγει αυτή από εμάς; Ο Αδάμ και η Εύα, όταν διώχθηκαν από τον Παράδεισο, έγιναν κατά κάποιον τρόπο οι πρώτοι πρόσφυγες της ανθρωπότητας. Εκτοτε, δεν υπάρχει πλάσμα που κάποια στιγμή στη ζωή του να μην ένιωσε ότι απομακρύνεται, λιγότερο ή περισσότερο βίαια, από έναν οικείο τόπο.

Το τραύμα της γέννησης θα μπορούσε να θεωρηθεί μια πρώτη μορφή απώλειας: ενός μυθικού τόπου, ενός ενδομήτριου παραδείσου όπου επί εννιά μήνες απολαμβάναμε την ανείπωτη μακαριότητα «Εγώ είμαι εδώ για σένα μωρό μου και τίποτα και κανείς δεν μπορεί ποτέ να σε βλάψει!».

Η αγάπη είναι νοσταλγία. Η οδύνη κάθε αποχωρισμού έλκει την καταγωγή της από την ιδιαιτερότητα της πανανθρώπινης προϊστορίας μας: Κάθε βίαιη αλλαγή στη ζωή μας αναζωπυρώνει ασυνείδητα τη νοσταλγία της.

Τραύμα: Ελληνική λέξη από το ρήμα «τιτρώσκω» που σημαίνει διαπερνώ. Υπαινίσσεται ότι μια σοβαρή βλάβη πλήττει το προστατευτικό περίβλημα του ψυχισμού.

Τραύμα: Να χάνεις έναν οικείο, μητρικό τόπο. Να εξορίζεσαι από μια πατρίδα. Ο κόσμος σου να μεταμορφώνεται σε έναν άγνωστο και επικίνδυνο τόπο.

Θυμάμαι στα χρόνια της κρίσης μια ακόμα φοιτήτριά μου να ετοιμάζεται με πόνο ψυχής να φύγει από την Ελλάδα για να βρει δουλειά στο εξωτερικό. Τη θυμάμαι όταν ήλθε να μου το ανακοινώσει. «Δεν φεύγω

Ο ταραγμένος νους μπορεί να γεννήσει πολλά πράγματα που ο μη ταραγμένος νους δεν μπορεί καν να διανοηθεί ή να ελπίσει.

εγώ, η πατρίδα μου φεύγει από μένα», είπε. Δεν είχε λύπη το βλέμμα της, δεν είχε φόβο, είχε μια παράξενη απόμακρη αποφασιστικότητα. Κρατώ τα λόγια της. Κρατώ το προσωπείο της σκληρότητας που έκρυβε τη λύπη της.

Αν υπάρχει συγγραφική εμμονή, αν πράγματι ένα μόνο θέμα απασχολεί τον συγγραφέα και σε αυτό, με συνέπεια συνεχώς επανέρχεται, τότε το δικό μου θέμα είναι η απώλεια. Η απώλεια ταράζει τον νου. Το λέω με σεβασμό γιατί ο ταραγμένος νους μπορεί να γεννήσει πολλά πράγματα που ο μη ταραγμένος νους δεν μπορεί καν να διανοηθεί ή να ελπίσει. Είναι μια συνθήκη που δεν σε φτωχαίνει αλλά σε κάνει αλλιώς ανθεκτικό,



Τραύμα: Ελληνική λέξη από το ρήμα «τιτρώσκω», που σημαίνει διαπερνώ. Υπαινίσσεται ότι μια σοβαρή βλάβη πλήττει το προστατευτικό περίβλημα του ψυχισμού. Τραύμα: Να χάνεις έναν οικείο, μητρικό τόπο.

κό, αλλιώς ικανό να αποδεχτεί τις ρωγμές. Τη δύναμη δηλαδή του ευάλωτου που μας καθορίζει.

Μια προσωπική εξομολόγηση τώρα. Η διαγενεαλογία του τραύματος: ο παππούς μου ήταν πρόσφυγας από τη Μικρά Ασία. Τον θυμάμαι να μιλάει ακατάπαυστα

για τη χαμένη πατρίδα του. Είχε αυτό που θα λέγαμε μια «υγιή αντίδραση» στο πένθος. Επέτρεπε δηλαδή στον εαυτό του, μέσα από την αφήγηση, να μεταβολίσει την οδύνη, το ανείπωτο να γίνει ειπωμένο. Μιλούσε. Η αφήγηση απάλυνε την οδύνη. Ελαμπε το

πρόσωπό του ακόμα κι όταν αναφερόταν σε οδυνηρά συμβάντα. Αντίθετα, ο πατέρας μου επέλεξε να διαχειριστεί το τραύμα μέσα από τη σιωπή. Δεν μιλούσε ποτέ για την Καπαδοκία. Ως παιδάκι όμως ένιωθα, κι ως μην καταλάβαινα, ότι ήταν σιωπηλός μάρτυρας

ενός δράματος, μιας παρατεταμένης θλίψης που εκτυλίσσόταν άρρητα μέσα στο μυαλό του. Δεν θυμάμαι να λάμπει το πρόσωπό του. Το ανείπωτο εκτρέφει και μια άδηλη ντροπή, την εσωτερικήευση μιας ταπείνωσης.

Οι τραυματικές εμπειρίες των γονιών μας μεταφέρονται σε εμάς μέσα από τον ψυχικό μηχανισμό της ταύτισης και της εσωτερίκευσης. «Το βλέμμα της οδύνης μου αρέσει γιατί γνωρίζω ότι είναι αληθινό», έγραφε κοντά δύο αιώνες πριν η Εμιλί Ντίκινσον. Φαντάζομαι πόσο χορτασμένη από αληθινότητα θα ήταν σήμερα, σε αυτούς τους καιρούς, η ποιήτρια. Κι εμείς μαζί της.

Ιδού τα κρυφά δώρα της απώλειας που καλείται να αξιοποιήσει σήμερα η γραφή μας: Μια κοινότητα οδύνης θα μπορούσε να φέρει κοντά τους ξεριζωμένους από βεβαιότητες κατοίκους όλου του πλανήτη. Μια κοινότητα οδύνης ικανής να μας προφυλάξει από το απάνθρωπο, το αδηφάγο, το ανάλγητο, το μικρόψυχο που ελλοχεύει γύρω και μέσα μας. Ανοιχτοί απέναντι στην υπόθεση της ζωής· μιας ξανακερδισμένης ζωής όπου η απόγνωση είναι η άλλη όψη της ελπίδας.

Και ο λόγος διατηρεί όλα τα προνόμια μετουσίωσης που του ανήκουν.

Η κ. Φωτεινή Τσαλικογλου είναι καθηγήτρια ψυχολογίας και συγγραφέας. Το τελευταίο της βιβλίο είναι το «Με βλέπεις» που έγραψε μαζί με την Τασούλα Επτακοίλη. Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.



ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00



Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

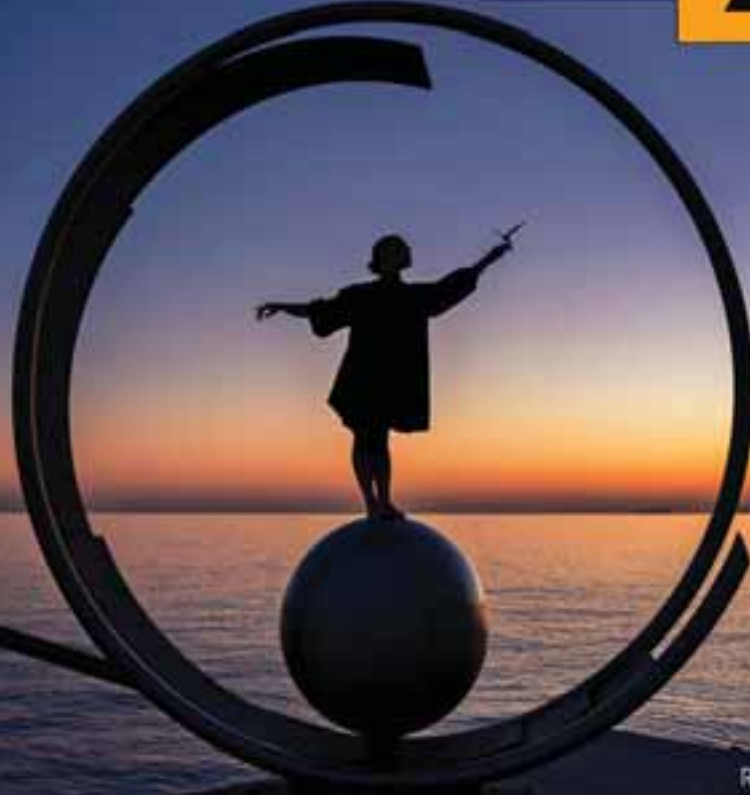
Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Για τον άνθρωπο και τον γοργισμένο

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9



www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

 Ramos Katsolis

Υποτιθέμενη και πραγματική κυδαιότητα

Εξαιρετικά τολμηρή στη θεματική της και πειραματική στη μορφή της ταινία

Ατυχές πήδημα ή παλαβό πορνό ★★ ★ 1/2
ΣΙΝΕΦΙΛ (2021)

Σκηνοθεσία: Ράντου Ζούντε
Ερμηνείες: Κάτια Πασκάριου, Κλαούντια Ιερεμία, Ολίμπια Μαλάι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η ταινία που κέρδισε τη Χρυσή Αρκτο στο τελευταίο Φεστιβάλ Βερολίνου αποτελεί ταυτόχρονα απόδειξη πως η σπουδαία κινηματογραφική διοργάνωση δεν φοβάται να επιβραβεύσει τον πειραματισμό και τις νέες τάσεις της Εβδομης Τέχνης.

Ξεκινώντας με μια εκτεταμένη σκηνή σκληρού πορνό, γυρισμένη με τον τρόπο των ερασιτεχνικών βίντεο, η ταινία μάς συστήνει τη μάλλον υποτυπώδη πλοκή της: μια καθηγήτρια γυμνασίου βλέπει ένα βίντεο με πολύ προσωπικές στιγμές της –αυτό που αναφέραμε παραπάνω– να διαρρέει στο Διαδίκτυο. Πλέον θα έρθει αντιμέτωπη με τις κοινωνικές αντιδράσεις, κυρίως αυτές των αγανακτισμένων γονιών, που ανησυχούν για την ψυχική υγεία των βλαστών τους.

Ο Ρουμάνος σκηνοθέτης Ράντου Ζούντε, του επίσης βραβευμένου στο Βερολίνο «Aferim!», παρουσιάζει εδώ ένα εξαιρετικά τολμηρό στη θεματική του αλλά και αρκετά πειραματικό στη μορφή του φιλμ, το οποίο χωρίζεται σε τρεις υποενότητες. Στην πρώτη βλέπουμε την πρωταγωνίστρια, Εμι, η οποία έχει μόλις μάθει για τη διαρροή του βίντεο, να περιφέρεται στο σύγχρονο Βουκουρέστι, κάνοντας διάφορες δουλειές. Η κοινωνική παρατήρηση είναι εδώ πανταχού παρούσα: από το γεγονός ότι η ταινία είναι από τις πρώ-

τες ουσιαστικά που καταγράφουν άμεσα την πραγματικότητα της COVID-19 –με τους προσεκτικούς, τους τρομοκρατημένους, τους αρνητές κ.ά.– μέχρι διαχρονικά φαινόμενα, όπως ο σεξισμός, ο ρατσισμός κ.ο.κ. Η ντοκιμαντεριστική ματιά του πρώτου μέρους αντικαθίσταται από την ακόμη πιο πειραματική του δεύτερου, το οποίο πρακτικά παραθέτει ένα χείμαρρο θεματικών, κυρίως μέσω εικόνων, ασκώντας ανελέητη κριτική στην ίδια τη Ρουμανία και στους κατοίκους της. Ο τόνος είναι σκυπτικός και συχνά παιχνιδιάρικος, ωστόσο τα θέματα παραμένουν εξαιρετικά σοβαρά, από τις φασίζουσες τάσεις της κοινωνίας, παλιότερα και σήμερα, μέχρι την αδιαφορία για την κλιματική αλλαγή. Με τον τρόπο του, είναι σαν ο δημιουργός να λέει: «Εσείς είστε που κρίνετε αυτή τη γυναίκα».

Οι πραγματικοί κριτές, βέβαια, θα καταφτάσουν στο τρίτο κομμάτι, εκεί όπου η Εμι έρχεται αντιμέτωπη με τη συνέλευση των γονέων του σχολείου, σε μια σεκάνς που μοιάζει περισσότερο με δίκη. Εκεί κάποιoi θα την υπερασπιστούν και άλλοι θα την καταδικάσουν, ενώ το εκρηκτικό φινάλε ταιριάζει γάντι με το ρηζικέλευθο σύνολο.

Όσο για τον ίδιο τον Ράντου Ζούντε, εκείνος συνοψίζει το φιλμ του ως εξής: «Η κυδαιότητα είναι το θέμα αυτής της ταινίας και οι θεατές καλούνται συνέχεια να συγκρίνουν την υποτιθέμενη κυδαιότητα μιας μανιάλ, ερασιτεχνικής ταινίας πορνό με τη κυδαιότητα που υπάρχει γύρω μας και τη κυδαιότητα της πρόσφατης Ιστορίας, της οποίας τα ίχνη υπάρχουν ακόμη παντού».



Με ένα χείμαρρο θεματικών, κυρίως μέσω εικόνων, ο σκηνοθέτης ασκεί ανελέητη κριτική στην ίδια τη Ρουμανία και στους κατοίκους της.

HOME CINEMA

Οι χαμένοι εκτελούνται με συνοπτικές διαδικασίες



Επάνω, σκηνή από την αλληγορική γύρω από τη σημερινή, συχνά ανελέητη, κοινωνική πραγματικότητα σειρά «Το παιχνίδι του καλαμαριού» (Netflix). Κάτω, οι πρωταγωνιστές της ελληνικής ταινίας «Πρόστιμο» (Cinobo, 12/10).

Το παιχνίδι του καλαμαριού
ΘΡΙΛΕΡ (2021)

Δημιουργός: Ντονγκ-χιουκ Γουάνγκ
Ερμηνείες: Γιουνγκ-γιάε Λι, Γκρεγκ Τσουν, Τομ Τσόι

Η σειρά του Netflix για την οποία όλοι μιλούν αυτόν τον καιρό μοιάζει να έχει ξεπηδήσει κατευθείαν από το σε άνηψη κορεατικό σινεμά, αλλά και την καλτ παράδοση αριστοκρατών όπως το επίσης ασιατικό «Battle Royale». Η υπόθεση απλή: εκατοντάδες καταχρωμένοι άνθρωποι αποδέχονται μια παράξενη πρόσκληση, που τους καλεί να διαγωνιστούν σε μια σειρά από παιδικά παιχνίδια με έπαθλο ένα γιγαντιαίο χρηματικό ποσό. Η... παίδα είναι ότι οι χαμένοι εκτελούνται με συνοπτικές διαδικασίες. Επειτα από το αρχικό σοκ του πρώτου επεισοδίου, που είναι ούτως ή άλλως αρκετό για να το επεξεργαστεί κανείς, η σειρά βρίσκει σταδιακά τους ήρωές της σε αυτό το αλλόκοτο, θανάσιμο παιχνίδι. Κάποιοι από αυτούς μάλιστα δεν είναι ακριβώς διατεθειμένοι να παίξουν σύμφωνα με τους κανόνες,

γεγονός που κάνει τα πράγματα ακόμη πιο ενδιαφέροντα, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Αλληγορικό γύρω από τη σημερινή, συχνά ανελέητη κοινωνική πραγματικότητα με τον τρόπο των οσκαρικών «Παράστων», αλλά και υποδειγματικό από άποψη ρυθμού και δράσης, το σύνολο αποδεικνύει πως η συνταγή του Netflix μπορεί να λειτουργήσει σχεδόν ιδανικά μέσα στο κατάλληλο πλαίσιο.

Πρόστιμο ★★ ★

ΘΡΙΛΕΡ (2020)

Σκηνοθεσία: Φωκίων Μπόγρης
Ερμηνείες: Βαγγέλης Ευαγγελινός, Στάθης Σταμουλακάτος, Μαρία Μπαλούτσου

Από την πλατφόρμα του Cinobo αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε μία από τις καλύτερες πρόσφατες ελληνικές ταινίες, βγαλμένη από το σύμπαν των ιστοριών και των ηρώων του Γιάννη Οικονομίδη. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο Βαγγέλης Ευαγγελινός, ο οποίος υποδύεται τον... Βαγγέλη, απομεινάρι της ραβενιάς και

νυν μικρέμπορο κάνναβης, ο οποίος αγωνίζεται να βρει μια κανονική, «βαρετή» δουλειά. Στον δρόμο του ωστόσο θα βρεθεί ο Πέτρος, φίλος της αδελφής του και μπράβος των νοτίων προαστίων, και η ζωή του θα πάρει (μία ακόμη) επικίνδυνη στροφή. Ο Μπόγρης υιοθετεί ένα κινηματογραφικό στυλ και γλώσσα παρόμοια με εκείνη του Οικονομίδη, προσθέτοντας ωστόσο μια ευπρόσδεκτη χιουμοριστική πινελιά, που κάνει το σύνολο πιο ανάλαφρο. Η ταινία του διαθέτει ρυθμό και εξαιρετικές ερμηνείες από τους δύο κεντρικούς πρωταγωνιστές, οι οποίοι, όταν χρειάζεται, δεν φοβούνται να δείξουν και τις αυτοσεχδιαστικές τους ικανότητες σε μια σειρά από απολαυστικούς διαλόγους.

Οι δε χαρακτήρες τους, αν και θεωρητικά ανήκουν στο κοινωνικό περιθώριο, έχουν πολύ «συμβατικές» φιλοδοξίες. Μέσα σε ένα σκηνικό γενικότερης παρακμής, αυτό που μετράει τελικά είναι η ανθρωπιά, ακόμη και αν βρίσκεται κρυμμένη μέσα στις πιο παράξενες συνθήκες. Η ταινία κυκλοφορεί στην πλατφόρμα από την Τρίτη 12 Οκτωβρίου.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000



21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
Κοίτα με στα μάτια - (Ε)
11.00 Κοινωνική εκπομπή.
Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλ. Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Road Trip - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
15.30 Προσωπογραφίες, V
«Γιάννης Δεμιρτζόγλου».
16.15 Project: Nostalgia
Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.
23.15 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.20 Εκείνη και εκείνοι - (Ε)
Νέα εκπομπή.
00.20 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Road Trip - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.15 Αμύνεσθαι περί πάτρης
03.45 Project: Nostalgia - (Ε)
04.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
05.00 Χρονογράφημα, IV - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000



21.30 UEFA Nation's League
07.30 Μαγικός κόσμος - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
07.55 Παιδική ζώνη
Α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδιώτς
δ. Μπόμπι και Μπιλ
ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο
στ. Τα τρενάκια ρομπότ
Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.00 Παιδική ζώνη
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Ανδρέα Αργυρίδη,
Δώρα Κακούρατο, κ.ά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.55 Κοίτα με στα μάτια
Κοινωνική εκπομπή.
17.00 Baywatch - (Ε)
Περιπετειώδης σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
18.30 Εκείνη & εκείνοι
Μια αλληλεπική συζήτηση
με πρόσωπα από την πολιτική και τον πολιτισμό.
Με την Αθηνά Χάλκου.
19.30 Φιλμάκια-Θροσκοευτικές
Μειονότητες
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Power of Sports - (Ε)
21.30 UEFA Nation's League -
Τελικός
00.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
Αγγλική και Τουρκική
00.20 ΓΙΟΥΡΝΙΟΝΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400



21.20 Η γη της Ελιάς
06.00 60' Ελλάδα - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
07.00 Το αύριο μάς ανήκει - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
08.15 Η φαμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.15 Εύκολα και σπινικά
10.00 Σ/Κ με τον Μόνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
12.50 The Chase - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
13.50 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.15 Οικονομικές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
16.15 Λούης Night Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Λούης Night Show - (Ε)
(Συνέχεια)
18.20 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα
Κωμική σειρά.
19.10 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους
Παναγιώτα Βλαντί,
Ιεροκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.20 Η γη της Ελιάς
Κοινωνική σειρά, με τους
Πασχάλη Τσαρούχα, Αντι-
γόννη Κουλουκάκου, κ.ά.
23.15 Κάμπινγκ - (Ε)
Κωμική σειρά.
01.00 Κάριμα - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
01.45 Κρατάς μυστικό - (Ε)
02.30 Οικονομικές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
03.15 Σ/Κ με τον Μόνεση - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200



21.20 Johnny English
05.40 Δελιγιάνναιο
παρθενωγείο - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε)
Ελληνική σειρά.
08.00 Santa Γιολάντα - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.50 Μάγια μία - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.20 Την πάτσα - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.20 Κάνε γονείς να δεις καλό
Κωμική σειρά.
11.40 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.30 Ενώπιος ενωπίω - (Ε)
Εκπομπή με τον Νίκο
Χατζηνικολάου
13.55 4ο ΟΠΑΠ Soccer
Tournament Τελικός
'Ηλιος - (Ε)
15.00 Δραματική σειρά.
16.20 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή, με τον
Μιχάλη Σοφοκλέους και τη
Χριστίνα Κυριάκου.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.15 La Pasta Pomilwiri - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Johnny English
Κωμωδία, με τους
Ρόουαν Άτκινσον,
Τζον Μάλοκβιτς, κ.ά.
22.45 Αντεκδίκηση (Reprisal).
Ταινία δράσης.
00.00 The 2Night Show
Late Night Show.
01.40 7 ζωές - (Ε)
02.30 Το τρίτο στεφάνι - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777



21.00 Dancing With the Stars
07.00 Θεία Λειτουργία
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Αληθείες με τη Ζήνα
Κοινωνική εκπομπή,
με τη Ζήνα Κουσελίνη.
17.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.45 The OMG Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 The OMG Show - (Ε)
(Συνέχεια)
19.10 Σ' αγαπώ μεν... αλλά
Νέα οικογενειακή κωμω-
δία, με τους Αλέξανδρο
Μπουρδούμη, Ευσταθία
Τσαπαρέλη, κ.ά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.00 Dancing With the Stars
Χορευτικός διαγωνισμός,
με τη Βίκυ Καγιά.
00.30 Total Blackout - (Ε)
Τέσσερις τολμηροί συμ-
μετέχοντες, καλούνται
να τα βγάλουν πέρα με
απρόβλεπτες δοκιμασίες
σε ένα χώρο που δε μπο-
ρούν να δουν τίποτα!
01.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
04.00 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά,
με τους Σάκη Μπουλά,
Μαριάννα Καυκαρίδου.
05.00 Ο άντρας των ονείρων (Ε)
Κωμική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100



21.10 The Voice of Greece
06.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αργυρώ
Μπαρμπαρίγου.
10.00 Βουράτε γεγόντοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.40 Dot., V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ.
11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με
την Κων/να Σπυροπούλου.
13.00 Passenger
Ταξιδιωτική εκπομπή με
τον Μάριο Πρ. Ιωαννίδη.
13.00 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή με
τους Γρηγόρη Γκουντάρα,
και Ναταλί Κάκκαβα.
16.30 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 The Voice of Greece
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.10 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
Γεγονότα σε τίτλους
00.30 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
01.30 1821: Οι ήρωες - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία
09.35 Ξένη ταινία
11.20 Τηλεαγορά
12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε)
13.10 Ελληνική ταινία
14.50 Τηλεαγορά
15.20 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.05 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.00 Ξένη ταινία
02.30 Ξένη ταινία

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδικές σειρές
08.05 Παιδικό παραμύθι
09.00 Cook Eat - (Ε)
13.00 ANITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
Με την Άννα Αντωνίου.
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
08.00 Μουσικό πρόγραμμα
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ειλιές Θρούμπες
14.00 Ασμένια φεγγάρια
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Σύντομο Δελτίο**
Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
17.20 Έξιπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST



21.00 Snake Eyes
06.30 Alice In Wonderland
08.30 Jexi
10.00 Deutschland 89
11.00 Second Best
13.00 Veronica Guerin
15.00 Birdman
17.05 Badland
19.15 Love Type D
21.00 Snake Eyes
22.45 The Warden
00.30 Dark Crimes
02.10 The Cyberbully
03.15 Hello Sister, Goodbye

GREEK CINEMA



21.30 Νεράιδα και το παλικάρι
07.15 Ο Δήμος απ' τα Τρίκαλα
08.45 Οι γενναίοι πεθαίνουν
δύο φορές
10.20 Για ποιόν κτυπάει η κου-
δόνα
11.50 Ένας μεγάλος έρωτας
13.35 Ο άνθρωπος που γύρισε
από τα πιότα
14.55 Ο θανάσιος στη χώρα
της σφαλάρας
16.30 Η ζαβολιάρη
18.00 Πεθαίνω κάθε ξημέρωμα
20.00 Ο κατεργάρης
21.30 Νεράιδα και το παλικάρι
23.15 Ο άνθρωπος που γύρισε
από τα πιότα
00.30 Λίγο πριν ξημερώσει



Οι μαύρες τρύπες παραπέμπουν στο ενδεχόμενο να εξαφανίζονται σε βαρυτικές μοναδικότητες όπου δεν υπάρχει χρόνος και χώρος, επιβεβαιώνοντας, μαζί με τον Γκέοργκ Κάντορ, τη θεολογική θεώρηση του Νικολάου Κουζανόφ.

Μεταξύ μαγείας και απομάγευσης

Μια σειρά ερευνητικών κειμένων που εξετάζουν με κριτική ματιά το δίπολο επιστήμη - θρησκεία ως νεωτερικές κατασκευές

**ΣΩΤΗΡΗΣ ΜΗΤΡΑΛΕΞΗΣ,
PAUL TYSON, PETER HARRISON**
**Πέρα από την επιστήμη
και τη θρησκεία. Νέες φιλοσοφικές
και ιστορικές προεγγιώσεις
επιμετρο: Αθανάσιος Σ. Φωκάς**
εκδ. Πονή, 2021, σελ. 252

Του **ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΚΛΗΡΗ**

Συνάψα τὰ δύο μεγέθη, επιστήμη και ἠθρσκηία, λαμβάνονται ως ἀνέκασθεν ὑποκείμενα καὶ εἶτε θεωροῦνται ἀυτονοήτως συγκρούομενα, εἶτε ἀναζητείται μια ἠρνηϊα συνύπαρξή τους. Ο παρὼν τόμος, στον οποίο μετέχει μια πῆλθωρα συγγραφέων ἀντίστοιχου ερευνητικου προγράμματος, τὸν Πανεπιστημῶν του Νότιγχαμ, τὸν Κουίνσλαντ καὶ τῆς Υόρκης, ἔρχεται να ρίξει μια κριτική ματιά σε παρομοίους λήψεις του ζήτουμένου, καταδεικνύοντας ὅτι οἱ δύο ὅροι με τὴν τρέχουσα σημασία τους ἀποτελοῦν νεωτερικές κατασκευές.

Σήμερα, η «φυσική» κατάσταση των πραγμάτων περιλαμβάνει την αξίωση της θρησκείας να δίνει απαντήσεις σε ορισμένα μόνο από τα ερωτήματα που αναδύονται στο πεδίο της επιστήμης, με το ιδεώδες σενάριο να είναι η αυτοσυγκράτηση της θρησκείας με όρους «εξημέρωσης», «υποταγής» και «ενσωμάτωσης». Απέναντι σε αυτό το κυρίαρχο αφήγημα αναπτύσσονται στον τόμο διάφορες ερμηνευτικές της υποψίες, όπως, μεταξύ άλλων, να καταδειχθεί:

α) ότι τα σημειώματα «θεοτήτων» και «θρησκειών» είναι επινοήσεις της σχετικά πρόσφατης δυτικής νεωτε- ρικότητας (περί των 190 αιώνων)· β) ότι η ίδια η νεωτερική κατασκευή του σημειωτικού «θρησκείας» στον πληθυντικό προϋποθέτει έναν πλου- ραλισμό που αφαιρεί από τις θεω- ρούμενες «θρησκείες» την αξίωση τους για αλήθεια· γ) ότι η παραδο- πως, οι περισσότερες αντιδοσια- κές χριστιανικές εκκλησίες έχουν ενσωματωμένη εντός τους την αλ- ληγορική και μη φονταμενταλιστι- κή/κυριολεκτική κατανόηση της Βί- βλου, με αποτέλεσμα τόσο το βιβλίο της Αποκαλύψεως όσο και το άλλοι είδους «βιβλία», που είναι ο φυσι-

κὸς κόσμος, να συνιστοῦν διαλογι-
κά δῶρα του συγγραφέα Θεοῦ προς
τον αναγνώστη ἄνθρωπο, ὅπως ἐπι-
σημαίνει ὁ Σωτῆρς Μητράλεξς.

Ο όρος «επιστήμη» έχει, βεβαίως, ένα θετικό περιεχόμενο, το οποίο εντοπίζουμε τόσο ο Αθανάσιος Φωκάς όσο και ο Τζον Μίλμπακ, στον πειραματικό, διαχειριστικό, προοδευτικό και σωρευτικό χαρακτήρα της επιστημονικής γνώσης. Σήμερα, ωστόσο, η επιστήμη έχει υπαχθεί τον «επιστημονισμό» και τον «απαγωγισμό». Ο Φωκάς παρατηρεί ότι τα μαθηματικά αντανακλούν μόνο ένα περιορισμένο υποσύνολο της ανθρώπινης σκέψης και οι τεχνολογικοί αγόρισμοι μιμούνται μόνο ένα μικρό μέρος των διαδικασιών των εγκεφάλων.

Το εγχείρημα της τεχνητής νοημοσύνης θα επιμολοσθεί αν λάβει υπόψη του τις υποσυνειδησιακές διαδικασίες, τον ρόλο των νευρογλοιακών κυττάρων, τις διαφορές στη λειτουργία των δύο ημισφαιρίων του εγκεφάλου και την επίδραση των σωματικών λειτουργιών στον εγκέφαλο.

Μετά τα πορίσματα των Κουρτ Γκέγκελ και Άλαν Τσούρινγκ έχει αποδειχθεί ότι τα μαθηματικά, αλλά και η υπολογιστική επιστήμη, δεν μπορούν να φθάσουν στην αλήθεια μέσω μιας αξιωματικής διαδικασίας, καθώς είναι αδύνατο να τυποποιηθούν πλήρως. Κατά τον τρόπο αυτόν είναι πλέον παρωχημένος ο εργασιμός (reductionism), ήτοι η ερμηνεία ενός φαινομένου διά της αναγωγής στην ανάλυση των επιμέρους στοιχείων του, που υπήρξε προηγουμένως ένα ιδεώδες των θετικών επιστημών.

Διττός χαρακτήρας

Ο τόμος, πάντως, έχει έναν διττό χαρακτήρα, ο οποίος δηλώνεται στον υπότιτλο, περιλαμβάνοντας τόσο πρωτότυπες ιστορικές προσεγγίσεις για τη γενεαλόγηση των νεωτερικών επιστημών σε ορισμένες θεολογίες του Υστερου Μεσαίωνα και της πρώιμης νεωτερικότητας, όσο και συστηματικές φιλοσοφικές καταθέσεις για τις δυνατός σχέσεις και αλληλεπιδράσεις σήμερα. Ως

A black hole with a glowing accretion disk and a bright blue jet of light.

Η έννοια του κβαντικού χάους μοιάζει με την αριστοτέλεια και ακινάτα ύλη, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για τη διαφοροποίηση, χωρίς να εξηγήει τη φαινόμενη μορφική συνοχή και ακεραιότητα.



Ο τόμος περιλαμβάνει πρωτότυπες ιστορικές προσεγγίσεις και συστηματικές φιλοσοφικές καταθέσεις.

Ο Μπέρνχαρντ Ρίμαν
είχε μια σιονεϊ
μυστικιστική σύλληψη
της τρισδιάστατης φύσης,
η οποία κατέστησε
δυνατή την ανατροπή
του Νεύτωνα
από τον Αϊνστάιν.

προς το πρώτο, ο Πίτερ Χάρισον
ανάγει τη νεωτερική επιστήμη στον
προτεσταντισμό.

Ο Τελευταίος έφερε μια πιο ριζοσπαστική έννοια της ανθρωπίνης παύσης, σύμφωνα με την οποία στη μεταπατωτική συνθήκη έχει εκλείψει η εγγενής στη φύση τελεολογία, με αποτέλεσμα να αρθεί η αριστοτελική έμφραση στους εγγενείς στη φύση σκοπούς. Αυτό σήμανε αφενός ότι μεταπατωκώς δεν έχει νόημα οι άνθρωποι να αναζητούν τα τελικά αίτια μιας φύσης που δεν είναι πλέον «καλή λίαν». Αλλά, αφετέρου, σήμανε ότι η επιστήμη αναλαμβάνει, ακριβώς στην θέση της Εκκλησίας, το σωτηριολογικό έργο να μεταρρέψει τη φύση σε «καλήν λίαν» διά της χρήσεώς της από την τεχνολογία.

Το αποτέλεσμα της τελευταίας θα ήταν οι άνθρωποι να «κατακυβερτήσουν» τις φύσεις, όπως πριν από την Πτώση, σύμφωνα μάλιστα με την εγκόσμια και μη αναχωρητική θηϊκή του προτεσταντισμού. Η Μεταρρύθμιση επιμένει αφενός στην κυριολεκτική ανάγνωση ως προς τη Γραφή, αφετέρου σε μια εκδοχή της φύσεως ως υποκειμενικής απλώς στην ιαχή, είτε του Θεού είτε του ανθρώπου.

είτε και του ανθρώπου. Πρόκειται, λοιπόν, για μια πορεία όπου η επι-
στήμη ανδρώθηκε μέσα από μια
θεολογική πνευματική διαδικασία
του προτεσταντισμού, προκειμένου
να υποταχθεί στην Εκκλησία
ως μια εκκοσμικευμένη θρησκεία.

«Μαγευμένη» θεώρηση

Στις καθαυτό συστηματικές φιλοσοφικές προσεγγίσεις δεσποζει η πρόταση του Τζον Μίλμπανκ, που καταδεικνύει πώς μια μη νομιναλιστική «μαγευμένη» θεώρηση της φύσεως επέζησε καθ' όλη τη νεωτερικότητα και διαμορφώθηκε καθοριστικά ορισμένους από τους σημαντικούς εκπροσώπους της. Δ.χ., ο Μπέρναρντ Ρίμαν, ευρετής της μη ευκλείδειας γεωμετρίας, είχε μια οιοεισε μιντιαστικιστική σύλληψη της τριδιαστάτης φύσης, η οποία κατέστησε δυνατή την ανατροπή του Νεύτωνα από τον Αλβέρτο Αϊνστάιν, ενώ με παρόμοιο τρόπο ο Τζέιμς Κλερκ Μάξγουελ ενοποίησε τον ηλεκτρισμό, τον μαγνητισμό και το φως, δείχνοντας τα όρια του νεωτερικού νευτώνειου κοσμοειδώλου. Το πραγματικό δίπολο κατά τον Μίλμπανκ είναι αυτό ανάμεσα σε έναν «μαγευμένο» (enchanted) κόσμο όπου είναι

παρόν το υπερβατικό και έναν «απομαγευμένο» (disenchanted), όπου η φύση θεωρείται μια απογυμνωμένη μηχανιστική αφαίρεση.

Ο Μιλτιάδης υποστηρίζει μία «μαγεμένη» εκδοχή της φύσης, σύμφωνα με την οποία ο φυσικός κόσμος είναι ένα κείμενο των λόγων του Θεού, που καλεί τον παρατηρητή-αναγνώστη» του σε ερμηνεία, εξίσου όπως ο Βίβλος της Αποκάλυψης. Καταδεικνύει ότι η ειδοποίηση διαφοράς της επιστημονικής μεθόδολογίας, το πείραμα, συνιστά μια ενεργητική γνώση, σαν ένα «μαγείρεμα» που δεν ανακαλύπτει, αλλά επιτελεί βίαια ορισμένες ιδιότητες και ικανότητες των υλικών μόνο σε μία τέρατη μορφή τους.

Κατά τον Μίλμπανκ, μια θεωρία της μέθεξης θα ήταν πολύ επικερής ως προς τα πλέον πρόσφατα πορίσματα της επιστήμης: Η έννοια του κβαντικού χάους μοιάζει με την αριστοτέλεια και ακινάτευη ύλη, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για τη διαφοροποίηση, χωρίς να εξηγεί τη φαινόμενη μορφική συνοχή και ακεραιότητα.

Τα στοιχεία που μας δίνουν οι μαζικές τρύπες παραπέμπουν στο ενδεχόμενο να εξαφανίζονται σε βαρυτικές μοναδικότητες, όπου δεν υπάρχει χρόνος και χώρος, επιβεβαιώνοντας, μαζί με τον Γκέοργκ Κάντορ, τη θεολογική θεωρήση του Νικολάου Κουζάνου, ότι το πεπερασμένο είναι απορητικώς συγκροτημένο από το άπειρο, το οποίο μπορεί να καταγραφεί μόνο ως μηδέν.

Ο Μίλμαν προτείνει, εντέλει, μια ενσωμάτωση της επιστήμης σε μια πληρέστερη ηθική και αισθητική εμπειρία που θα καταδεικνύει στην ποίηση στην καρδιά της φύσης. Ο Αγγλός στοχαστής αναδεικνύει όλα εκείνα τα καθοριστικά ρεύματα της νεωτερικότητας στα οποία μια μη νομιναλιστική θεωρήση της φύσης ως μέθεξης στο υπερβατικό ουδέποτε εξέλιπε, μεταξύ άλλων, τον ρομαντισμό, τον βιταλισμό αλλά και τις ανατροπές στο ίδιο το επιστημονικό κοσμοεπίδωλο του 20ού αιώνα, που απαιτούν φρέσκες συνθετικές θεωρήσεις.

“
ONE OF THE BIGGEST
TECH GATHERINGS
IN EAST MED
”

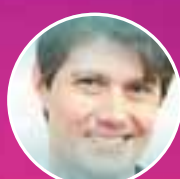
digitalagenda
CYPRUS SUMMIT



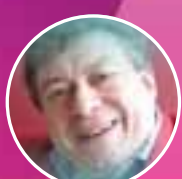
OCTOBER 19-20, 2021
NICOSIA MUNICIPAL THEATRE



JULIAN WHEATLAND
FORMERLY CHAIRMAN OF SCL GROUP AND
CEO OF CAMBRIDGE ANALYTICA, CEO OF
CORNERSTONE



MARK STEVENSON
FUTURIST, WRITER, ENTREPRENEUR



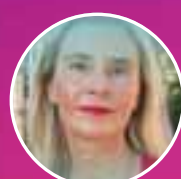
RORY SUTHERLAND
VICE CHAIRMAN OF OGBLYV UK



ANETT NUMA
DIGITAL TRANSFORMATION ADVISER AT
THE E-ESTONIA BRIEFING CENTRE



HUGH MONTGOMERY
DIRECTOR OF UCL INSTITUTE FOR HUMAN
HEALTH AND PERFORMANCE



FEDERICA MOGHERINI
RECTOR, RECTOR'S OFFICE (BRUSSELS
CAMPUS)



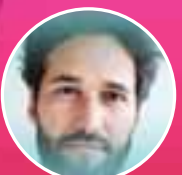
KEN HUGHES
WORLD'S LEADING CONSUMER &
SHOPPER BEHAVIOURIST, CEO GLACIER
CONSULTING



CHRISTOS PASSAS
DIRECTOR ZAHA HADID ARCHITECTS



MAAYKE-AIMÉE DAMEN
CO-FOUNDER OF THE EXCESS MATERIALS
EXCHANGE (EME)



DANIEL SUSSKIND
ECONOMIST AND BEST-SELLING AUTHOR



ROBBIE LYLE
CREATOR AND PRESENTER OF
ARSENAL.FAN TV



**CONSTANTINOS
PETRIDES**
MINISTER OF FINANCE OF THE REPUBLIC
OF CYPRUS



KYRIACOS KOKKINOS
DEPUTY MINISTER TO THE PRESIDENT FOR
RESEARCH, INNOVATION AND DIGITAL
POLICY



ANDREAS NEOCLEOUS
CEO OF CYTA



GUSTAVO MANDUCA
SOCCER PLAYER



**MICHALIS
SOPHOCLEOUS**
CEO - GLAFKOS CLERIDES INSTITUTE



ZOI DOROTHEA PANA
LECTURER IN PEDIATRICS (EUC, CY)



GEORGE TZIORTZIS
CIO, BANK OF CYPRUS



THEONI XANTHI
ARCHITECT ENGINEER NTUA



LEONIDAS A. PHYLACTOU
CEO AND MEDICAL DIRECTOR OF QING &
CSMM



**CONSTANTINOS
YIORKADJIS**
MAYOR OF NICOSIA



YIANNIS KAROUSOS
MINISTER OF TRANSPORT,
COMMUNICATIONS AND WORKS



STELLA KYRIAKIDES
EUROPEAN COMMISSIONER HEALTH AND
FOOD SAFETY



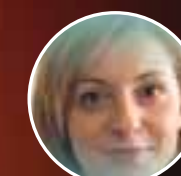
**NIKOS
CHRISTODOULIDES**
MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS



CON/NOS CHRISTOFIDES
PROFESSOR OF PHYSICS, 4TH RECTOR OF
UNIV. OF CYPRUS



YIANNIS OLYMPIOS
FOUNDER V+O GROUP



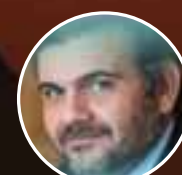
MARINA ECONOMIDOU
EDITOR IN CHIEF OF KATHIMERINI CYPRUS



BYRON IOANNOU
ASSOCIATE PROFESSOR OF URBAN
PLANNING AT FREDERICK UNIVERSITY



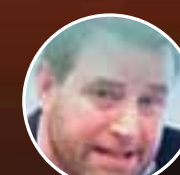
ANTONIS POLEMITIS
CHIEF EXECUTIVE OFFICER OF THE
UNIVERSITY OF NICOSIA



MICHALIS PERSIANIS
CORPORATE AFFAIRS DIRECTOR
AT BANK OF CYPRUS



PAVLOS XANTHOULIS
JOURNALIST, ANTENNA TV CYPRUS,
KATHIMERINI CYPRUS



NIKOS DROSOS
ASSISTANT PROFESSOR IN CAREER
GUIDANCE AND COUNSELLING IN THE
EUROPEAN UNIVERSITY CYPRUS



ANDREAS VIOLARIS
SPORTSCASTER AT SPOR FM 95

BOOK TICKET NOW
digitalagency.com

POWERED BY

Bank of Cyprus



SUPPORTERS

Deloitte

logicom



Char. Pilakoutas Ltd

PARTNERS

UNIVERSITY
of NICOSIA



Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου



THE CYPRUS INSTITUTE OF
NEUROLOGY & GENETICS



FREDERICK
UNIVERSITY

A PROJECT ENDORSED BY



EVENT MANAGEMENT SOFTWARE

digitevent